

Enquête al 600 keer ingevuld

Al meer dan zeshonderd Hoeksche Waarders hebben de enquête over een mogelijke fusie van de vijf gemeenten ingevuld. Studenten Rodney Blok (23) en Twan van der Burgh (25) willen graag weten hoe burgers tegen zo'n herindeling aankijken.

Suzanne Eijgenraam
Hoeksche Waard

„Wij hebben het idee dat de stem van de burger nog niet goed gehoord is,” zegt Rodney. „En er zijn ook nog steeds veel mensen die helemaal niet weten wat er speelt.”

Op 5 juli maakt de provincie Zuid-Holland bekend of ze één gemeente Hoeksche Waard of verregaande samenwerking wil.

De studenten, die beiden opgroeiden in de Hoeksche Waard, onderzoeken die mogelijke fusie en of mening van de burger hierover in het kader van hun afstudeeronderzoek voor de master Public Management van de studie Bestuurskunde aan de Erasmus Uni-

versiteit Rotterdam. Rodney: „We willen ook graag weten of de mening van de burger correspondeert met die van de politici.”

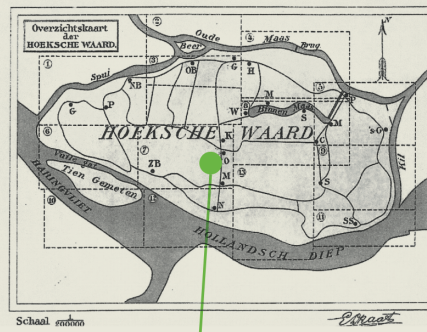
De enquête staat op www.stemhw.nl. Ook interviewen de studenten mensen op straat. Deelnemers krijgen bijvoorbeeld de vraag of ze meer of minder vertrouwen in de politiek zouden hebben als er één gemeente zou zijn. Voor een betrouwbaar onderzoek zijn minimaal duizend ingevulde formulieren nodig.

De studenten willen de uitkomsten van hun onderzoek graag publiceren. „Natuurlijk hopen we het we politieke proces te kunnen beïnvloeden,” zegt Blok. „Dat zou ook wel democratisch zijn.”

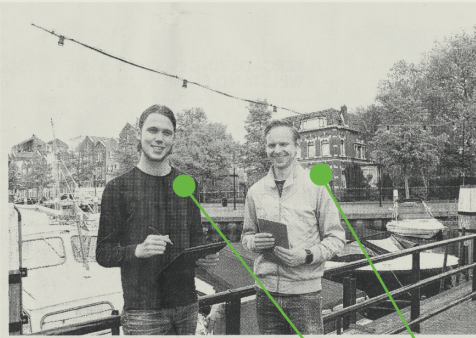
Politieke partijen reageren positief. Zo zegt herindelingsvoorzitter Jelle Stelstra van de PvdA in Korendijk: „Het kan nuttige inzichten geven.” En tegenvoerder Albert Scheerhoorn van Gemeentebelangen Binnenmaas: „Hoe meer burgers bij het proces betrokken worden, hoe beter het is.”

▲ Rodney en Twan nemen enquêtes af. FOTO VICTOR VAN BRUKLEN

Schaal 1:5000

Rodney Blok en Twan van der Burgh houden op eigen initiatief een enquête onder de burgers van de Hoeksche Waard. Tekst en foto: Bas van den Berg

Rodney en Twan peilen meningen

Zij willen niet alleen de mening van de inwoners van de Hoeksche Waard in kaart brengen, maar willen ook onderzoeken hoe de burgers zijn geïnformeerd over het proces. Het besluit ligt al bij de provincie en wellicht is het onderzoek 'mosterd

na de maaltijd', maar toch willen zij de stem van de inwoners van de Hoeksche Waard geluid geven. Een bodering voor een intensievere samenwerking of een fusie staat vast, maar daarbij is het van groot belang dat ook de stem van de burger wordt

vertegenwoordigd. Door het uit handen geven van het besluit aan de provincie komt de democratie in het geding, aldus de onderzoekers. Bent u Hoeksche Waarder en wilt u deelnemen aan deze enquête? Ga dan naar www.stemhw.nl.

Herindeling of verdeling?

Twee studenten aan de Erasmus Universiteit Rotterdam doen onderzoek naar herindeling Hoeksche Waard

Al een tijd ligt het vraagstuk op tafel of de gemeenten Oud-Beijerland, Binnenmaas, Strijen, Cromstrijen en Korendijk samengevoegd moeten worden tot één gemeente Hoeksche Waard. D66 is hier vanaf het begin af aan voorstander van, maar het is een onderwerp waar veel verdeeldheid over heerst. Waar in Oud-Beijerland alle partijen unaniem voor hebben gestemd, zijn andere gemeenten terughoudender.

Op bezoek bij de Commissaris van de Koning

Studenten beginnen enquête over fusie

HOEKSCH E WAARD Twee masterstudenten van de Erasmus Universiteit, Rodney Blok en Twan van der Burgh, zijn een online enquête begonnen over de mogelijke fusie van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Zij zeggen zo te willen bijdragen aan een democratische beslissing over de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

Op 5 juli maken gedeputeerde staten van Zuid-Holland bekend welke kant zij met de Hoeksche Waard op willen: één gemeente Hoeksche Waard of een versterkte samenwerking met een Hoeksche raad die beslissingen neemt die

belangrijk zijn voor het hele eiland. De provincie heeft de meningen van de inwoners weliswaar gepeld tijdens inloopavonden, maar geen referendum gehouden. Politici in Cromstrijen, Korendijk en mogelijk Binnenmaas proberen in hun gemeente alsnog de mogelijkheid voor een referendum te creëren.

De studenten doen dat nu al door middel van de enquête. Daarin vragen ze Hoeksche Waarders onder meer of ze verwachten dat de dienstverlening van de gemeenten verbeterd of verslechterd bij een herindeling. www.stemhw.nl

Colofon

Auteurs

Rodney Blok – 359314

Twan van der Burgh – 351500

Erasmus Universiteit Rotterdam

Faculteit der Sociale Wetenschappen (FSW)

Bestuurskunde, Master Publiek Management (MPM)

Begeleider: Prof.dr. M.J.W. van Twist

Tweede lezer: Prof.dr. J. Edelenbos

Mei 2017

Herindeling of verdeling?

Een kwantitatief onderzoek onder burgers naar de mogelijke herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Een inzicht in de stellingname van de burgers en de gemeenteraden en een verklaring voor het standpunt van de burger.

Prefatie

Hora est. Allereerst willen wij u welgemeend bedanken dat u de tijd, maar vooral de moeite neemt om ons onderzoek te lezen. Bedankt!

Wij kunnen in alle eerlijkheid zeggen dat wij hebben genoten van onze studietijd aan de Erasmus Universiteit. Deze intellectuele leerweg trapte af met het uit ons hoofd leren van het aantal zetels in de Tweede Kamer en stopt tot onze genoegdoening hier: onze masterthesis. Gaandeweg hebben wij elkaar ondersteund bij het leren van tentamens, het maken van eindopdrachten en het schrijven van essays. Deze vruchtbare samenwerking is het einde van het begin, maar allerm minst het begin van het einde. In de afgelopen zes studie jaren zijn wij erachter gekomen dat wij elkaar aanvullen en versterken. De mathematici zullen het tegen spreken, maar wij zien in onszelf het levende bewijs dat $1 + 1$ wel degelijk 3 kan zijn. Wij willen daarom vooral onszelf, als zijnde de ander, bedanken voor zijn inzet, geduld en feedback.

Daarnaast zijn wij nog vele anderen onze dank verschuldigd. Allereerst willen wij prof. dr. Mark van Twist bedanken voor zijn begeleiding en ondersteunde rol tijdens de gehele scriptieperiode. Zijn liberale en misschien wel onorthodoxe aanpak heeft ons in staat gesteld om een thesis te schrijven waar wij aan het eind trots op zijn. Daarnaast hebben zijn feedback en inzichten een enorme bijdrage geleverd aan de kwaliteit van dit onderzoek.

Vervolgens willen wij prof. dr. J. Edelenbos ook in het speciaal bedanken. Wij zijn enorm verheugd dat hij als tweede lezer wilde fungeren en zijn feedback heeft een wezenlijk verschil gemaakt. Zijn positieve en constructieve bijdrage heeft ons gemotiveerd om nog kritischer naar ons eigen onderzoek te kijken, maar zorgde er tevens voor dat wij de spreekwoordelijke puntjes op de 'i' hebben kunnen zetten.

Ook willen wij dr. F.B.L van der Meer bedanken voor zijn medewerking aan onze duo-scriptie. Een scriptie die samen wordt geschreven is niet gangbaar binnen onze opleiding, maar desalniettemin zijn wij gedurende het gehele traject hierin gesteund en heeft hij de mogelijkheid tot het schrijven van een duo-scriptie voor ons gefaciliteerd.

Tot slot, maar zeker niet in de laatste plaats willen wij onze lieve ouders en vriendinnen bedanken voor hun steun en motiverende woorden. De kreten 'neem alle tijd die jullie nodig hebben' en 'maak geen overhaaste beslissingen' hebben ons ertoe bewogen om zorgvuldig te werk te gaan en te sturen op kwaliteit in plaats van kwantiteit. Wij hopen dat ook jullie blij zijn met het eindresultaat.

Ter informatie: wij delen niet dezelfde ouders en vriendinnen, maar bij een duo-scriptie kunnen wij er niet omheen om ook een duo-dankwoord te schrijven.

Veel leesplezier!

Samenvatting

De laatste jaren is een duidelijke trend waarneembaar: gemeenten die samengaan onder een nieuwe naam. Oorzaken hiervan zijn vaak dat gemeenten tegenwoordig steeds meer taken vanuit de overheid krijgen toebedeeld en dus ook steeds meer verantwoordelijkheid moeten dragen. Een intensieve samenwerking tussen gemeenten of samengaan biedt dan in sommigen gevallen de oplossing. Eenvoudig gezegd kan een grotere gemeente volgens vele meer taken aan dan een kleine gemeente (Rijksoverheid, 2016).

De vijf gemeenten op de Hoeksche Waard, namelijk Oud-Beijerland, Binnenmaas, Strijen, Cromstrijen en Korendijk spreken al jaren over intensiever samenwerken of zelfs over een fusie tot één gemeente. Ook deze gemeenten in Zuid-Holland worstelen met een toename aan complexe vraagstukken en met een drukkende efficiëntievraag vanuit de nationale politiek die past binnen de huidige economische tijdsgeest. Daarnaast worstelen de gemeenteraden en de provincie Zuid-Holland met het herindelingsvraagstuk. De voor- en tegenstanders staan in de gemeenteraden lijnrecht tegenover elkaar, maar ook komen de gemeenteraden onderling niet tot een unaniem besluit ten aanzien van de beste oplossing voor de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

Waarom splijt deze eventuele herindeling de Hoeksche Waard? Wat vinden de burgers eigenlijk? Op welke voor- en nadelen baseren burgers hun mening? Komen hier ook gevoelens en emotionele afwegingen bij kijken? Hoe staan de gemeenten tegenover deze gemeentelijke fusie? Deze vragen waren de directe aanleiding voor dit onderzoek en hebben geleid tot de volgende hoofdvraag:

In hoeverre komt de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeen met de stellingname van de inwoners van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten en hoe kan het standpunt van de burger ten aanzien van een eventuele herindeling worden verklaard?

Volgens de theorieën van Doedens (2006), Korsten (2012), Vigoda-Gadot (2006), Berguis et al (1995) en Korsten en De Goede (2007) leidt een gemeentelijke herindeling tot een dalend vertrouwen in de politiek, een reducerend vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en een afnemend vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Tot slot voelen burgers zich na een gemeentelijke herindeling ook minder vertegenwoordigd.

In de gemeenten Oud-Beijerland en Cromstrijen is er vanuit democratisch perspectief eensgezindheid tussen de burgers en gemeenteraden betreffende de stellingname ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. In Oud-Beijerland stemt de gemeenteraad unaniem voor een herindeling en deze stemming wordt ook door de grootste groep inwoners uit deze gemeente gesteund. In de gemeente Cromstrijen kiest de gemeenteraad met een krappe meerderheid om de Hoeksche Waardse gemeente te fuseren en dit geniet ook de voorkeur van de burgers uit deze gemeente. Daarentegen komt de stellingname van de burgers in de gemeenten Korendijk, Binnenmaas en Strijen vanuit democratisch perspectief juist niet overeen met de stellingname van de gemeenteraden in deze gemeenten. In de gemeente Korendijk en Binnenmaas kiezen de gemeenteraden voor een intensievere samenwerking, terwijl de grootste groepen respondenten uit deze

gemeenten juist kiezen voor een gemeentelijke herindeling. In de gemeente Strijen wordt precies een tegenovergestelde tegenstrijdigheid waargenomen. In deze gemeente stemt de gemeenteraad namelijk voor een herindeling, terwijl de grootste groep inwoners van deze gemeente liever een intensievere samenwerking zien.

De mate waarin de Hoeksche Waardse burgers zich vertegenwoordigd voelen, maar ook hun vertrouwen in de lokale politiek, de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening hangen samen met het standpunt van deze burgers ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. Daarbij is geconstateerd dat voorstanders van een herindeling in de Hoeksche Waard na een gemeentelijke fusie zich beter vertegenwoordigd voelen en meer vertrouwen in de lokale politiek, de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening krijgen. De voorstanders van een intensievere samenwerking of het behouden van de huidige situatie zullen na een herindeling in de Hoeksche Waard na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de lokale politiek, de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening krijgen. Tot slot zullen zij zich na een gemeentelijke herindeling ook minder vertegenwoordigd voelen.

Inhoud

COLOFON	1
PREFATIE	3
SAMENVATTING	4
AANLEIDING	8
INLEIDING	9
PROBLEEMSTELLING	12
DOELSTELLING	12
HOOFDVRAAG	12
BESTUURSKUNDIGE RELEVANTIE	13
MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE	13
WETENSCHAPPELIJKE RELEVANTIE	14
THEORETISCH KADER	15
GEMEENTELIJKE HERINDELING	15
WAT ZIJN DE VOOR- EN NADELEN VAN HERINDELEN VAN GEMEENTEN IN DE THEORIE?	15
VERTROUWEN IN DE LOKALE POLITIEK	19
VERTROUWEN IN DE KWALITEIT VAN HET AMBTELIJK APPARAAT EN DE GEMEENTELIJKE DIENSTVERLENING	21
VERTEGENWOORDIGING EN VERTEGENWOORDIGD VOELEN	27
OPERATIONALISATIE VAN BEGRIPPEN	31
CONCEPTUEEL MODEL	33
METHODOLOGIE	34
VERANTWOORDING ONDERZOEKSSTRATEGIE EN METHODE	34
VALKUILEN EN OMGANG MET GEBREKEN BIJ GROOTSCHALIG OPINIËREND ONDERZOEK	39
FEITELIJKE CONTEXT	41
TIJDLIJN	41
ANALYSE	46
VOOR- EN NADELEN HERINDELEN IN DE HOEKSCHER WAARD	46
GEMEENTERADEN VERSUS BURGER	49
VERTROUWEN EN VERTEGENWOORDIGING	62
A. BESTUURLIJKE TOEKOMST HOEKSCHER WAARD VERSUS VERTROUWEN IN LOKALE POLITIEK	62
B. BESTUURLIJKE TOEKOMST HOEKSCHER WAARD VERSUS VERTROUWEN IN KWALITEIT AMBTELIJK APPARAAT	73
C. BESTUURLIJKE TOEKOMST HOEKSCHER WAARD VERSUS VERTROUWEN IN KWALITEIT GEMEENTELIJKE DIENSTVERLENING	84
D. BESTUURLIJKE TOEKOMST HOEKSCHER WAARD VERSUS VERTEGENWOORDIGD VOELEN DOOR POLITIEKE BEWINDSVOERDERS	95
CONCLUSIE	108
DE HOOFDVRAAG	120
DISCUSSIE & AANBEVELINGEN	122

REFLECTIE	125
LITERATUUR	127
BIJLAGE	131
BIJLAGE I: DESCRIPTIEVE DATA	131
BIJLAGE II: SYNTAX EDITOR	133
BIJLAGE III: ENQUÊTE	140
BIJLAGE IV: UITWERKING INTERVIEWS	143
BIJLAGE V: VERANTWOORDING INZET METHODOLOGISCHE SPECIALISTEN	157
BIJLAGE VI: BESCHRIJVING VAN DE 5 GEMEENTEN	158
BIJLAGE VII: BERICHTEN IN DE MEDIA	170

Aanleiding

‘Gemeentelijke herindeling splijt Hoeksche Waard’, aldus een krantenkop uit de regionale uitvoering van het Algemeen Dagblad. Dit is dan ook de directe aanleiding voor dit onderzoeksrapport.

Wij zijn beide onder de rook van Rotterdam opgegroeid op het eiland de Hoeksche Waard, alle twee in verschillende gemeenten. Voor onze studie zijn wij vaak actief geweest in verschillende gemeenten binnen de Hoeksche Waard voor diverse onderzoeken en opdrachten vanuit de Erasmus Universiteit Rotterdam. Wekelijks zijn wij nog te vinden in de Hoeksche Waard en staan regelmatig in contact met kennissen en vrienden die actief zijn binnen de verschillende gemeenten op het eiland.

Zo komen ook de plannen over de mogelijke gemeentelijk herindeling regelmatig ter sprake. Meningen hierover zijn sterk verdeeld, zowel binnen de gemeenten als tussen de gemeenten. De gemeentelijke herindeling op het eiland Hoeksche Waard is dus een veel besproken thema en er heerst vandaag de dag nog veel onduidelijkheid over deze mogelijke herindeling.

Waarom is er veel onduidelijkheid en waarom splijt deze eventuele herindeling de Hoeksche Waard? Wat vinden de burgers? Op welke voor- en nadelen baseren burgers hun mening? Komen hier ook gevoelens en emotionele afwegingen bij kijken? Hoe staan de gemeenten tegenover deze gemeentelijke fusie?

Al deze vragen duiken bij ons op bij het herindelingsvraagstuk van de Hoeksche Waard en is voor ons de aanleiding om met dit onderzoek duidelijk in kaart te brengen in hoeverre de stem van de gemeente overeenkomt met het standpunt van de burgers en om daarnaast de stem van de burger ten aanzien van een herindeling te verklaren.

Inleiding

Afgelopen jaren hebben we het steeds vaker gezien, gemeenten die samengaan onder een nieuwe naam. Oorzaken hiervan zijn vaak dat gemeenten tegenwoordig steeds meer taken vanuit de overheid krijgen toebedeeld en dus ook steeds meer verantwoordelijkheid moeten dragen. Een intensieve samenwerking tussen gemeenten of samengaan biedt dan in sommigen gevallen de oplossing. Eenvoudig gezegd kan een grotere gemeente volgens vele meer taken aan (Rijksoverheid, 2016).

Binnen de vijf gemeenten op de Hoeksche Waard wordt al jaren gepraat en gediscussieerd om intensiever samen te werken of zelf over te gaan tot een herindeling tot één gemeente. Voor het gemak zal in dit onderzoek gerefereerd worden naar 'gemeente Hoeksche Waard', een gemeente die niet bestaat, maar na een eventuele herindeling er mogelijk wel komt. De huidige gemeenten op het eiland zijn Oud-Beijerland, Binnenmaas, Strijen, Cromstrijen en Korendijk.

Naast dat de vijf gemeenten steeds meer taken hebben gekregen zijn de maatschappelijke vraagstukken de afgelopen decennia steeds ingewikkelder geworden. Dit heeft ertoe geleid dat de Hoeksche Waardse gemeenten destijds hebben besloten bepaalde taken samen aan te pakken. Dit heeft geresulteerd in het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard (SOHW). Hier worden taken gezamenlijk aangepakt op het gebied van ruimte, landschap, economie, samenleving en veiligheid (SOHW, 2016b).

Deze samenwerking is in 2013 geëvalueerd door het bureau Partners en Pröpfer. Er zijn uit deze evaluatie verschillende conclusies getrokken. Zo blijken eenvoudige taken effectief en succesvol te worden uitgevoerd door het samenwerkingsverband, echter blijken de grotere en complexere taken moeizamer te verlopen. Dit heeft mede te maken met het feit dat de samenwerking binnen het SOHW steeds vaker niet op vrijwillige basis gebeurt, maar als onvermijdelijk wordt gezien. Aanbeveling is onder andere dat er een ander onderzoek moet worden ingesteld naar de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard (Oud-Beijerland, 2016a). Wel erkennen alle gemeenten dat de huidige samenwerking ondermaats is en dat er 'iets' moet veranderen. Echter is besloten de samenwerking niet is te intensiveren of te veranderen is vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen (SOHW, 2016a).

Na de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 is door alle gemeenten op het Hoeksche Waardse eiland besloten een stuurgroep in te stellen om de bestuurlijke toekomst van de gemeenten te onderzoeken, dit onder de naam Onderzoek Bestuurlijke Toekomst (OBT). Deze stuurgroep bestond uit alle fractievoorzitters uit de gemeenteraden van de vijf gemeenten. Binnen de stuurgroep is vastgesteld dat er een onderzoek moest worden ingesteld naar de effecten van een eventuele herindeling, de effecten van een versterkte samenwerking met doorzettingmacht en de belangen en drijfveren (SOHW, 2016a).

Stuurgroep OBT heeft BMC Advies gevraagd een onderzoek in te stellen naar de drie bovenstaande onderzoeksthema's. Uit dit onderzoek blijkt dat een gemeentelijk herindeling als wenselijk wordt geacht en meer kansen biedt dan een intensievere ambtelijke samenwerking. Uit de conclusies komt naar voren dat de ambtelijke samenwerking enigszins als goed te bestempelen is, maar dat het in strategische samenwerking te kort schiet. Het

Hoeksche Waard belang an sich wordt door de vijf gemeenten niet gedeeld en de gemeenten hebben een kokervisie gericht op hun eigen gemeente. De vijf aparte gemeenten spelen hierdoor op bijvoorbeeld regionaal niveau maar een kleine rol ten opzichte van samenwerkingsverbanden als de Drechtsteden. Een gemeente Hoeksche Waard zou daadkrachtiger en slagvaardiger kunnen zijn (Binnenlands Bestuur, 2016).

Het is uiteraard vanzelfsprekend dat het in eerste instantie aan de Hoeksche Waardse politici is om een keuze te maken of een herindeling wordt gewenst en uiteindelijk plaats zal gaan vinden. Met een adviesrapport dat aangeeft dat herindeling de meest logische keuze zou zijn, zou men kunnen veronderstellen dat dit door de gemeenten als wenselijk wordt geacht. Niets is minder waar, op 17 december 2015 is er gestemd door de vijf gemeenteraden (Algemeen Dagblad, 2016). Hieronder kort de uitslagen weergegeven:

Gemeenten	Voor herindeling	Tegen herindeling
<i>Gemeente Oud-Beijerland</i>	19	0
<i>Gemeente Binnenmaas</i>	9	12
<i>Gemeente Strijen</i>	11	2
<i>Gemeente Cromstrijen</i>	7	8
<i>Gemeente Korendijk</i>	5	10

Maar liefst drie van de vijf gemeenten willen niet fuseren. Waar een fusie in een eerdere tussenstemming nog door vier gemeenten als wenselijk werd gezien zijn er dus nu drie gemeenten tegen de fusie en zien een deze gemeenten een betere bestuurlijke samenwerking als de oplossing. Door deze situatie is het besluit over de bestuurlijke toekomst van de gemeenten in handen van de Provincie Zuid-Holland (Algemeen Dagblad, 2016).

Dit fenomeen hebben we eerder gezien bij belangrijke besluiten in de Hoeksche Waard, een voorbeeld is het besluit over de plaatsing van windmolens in de Hoeksche Waard. Gezien de gemeenten gezamenlijk geen gewenste locatie konden aanwijzen, heeft uiteindelijk de provincie dit besluit genomen (RTV Rijnmond, 2016).

Iets wat nauwelijks is terug te vinden is de mening van de inwoners van de Hoeksche Waard als het gaat om onderwerpen als de herindeling van de gemeenten en het plaatsen van de windmolens. Een in eerste instantie logische verklaring is dat dit soort beslissingen worden genomen door de raad van de gemeente waarin zij woonachtig zijn, die hebben zij tenslotte gekozen als hun volksvertegenwoordiger. De stem van de inwoner wordt dus al vertegenwoordigd en hoeft dus niet nog eens gevraagd of gemeten te worden per onderwerp. Toch zou het onverstandig zijn om de mening van de burger bij grote vraagstukken als de herindeling geheel links te laten liggen.

De burger weet vooraf bij het kiezen van een volksvertegenwoordiger vaak niet welke thema's er nog besproken gaan worden in de komende jaren en worden dus min of meer na het kiezen het zwijgen opgelegd. Niet erg, het zou in 'gemeenteland' chaotisch worden wanneer elk onderwerp moet worden voorgelegd aan de inwoner. Dit zou ten slotte een enorm tijdrovend proces zijn. Toch is het interessant om te achterhalen wat de burgers vinden van een gemeentelijke herindeling in de Hoeksche Waard en of dit overeenkomt met de stem van de gemeenteraden.

Verschillend gemeenteraden spreken al snel over het feit dat gemeentelijke herindeling niet gewenst is voor de burger en dat zij dit niet willen. Maar is dit ook echt zo?

Probleemstelling

Een probleemstelling bestaat uit een doelstelling en een vraagstelling (van Thiel, 2010: 20). De probleemstelling van dit onderzoek bevat een doelstelling en een hoofdvraag met zowel een beschrijvend als een verklarend element (van Thiel, 2010: 26).

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is allereerst beschrijven in hoeverre de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeenkomt met de stellingname van de burgers van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten en vervolgens het standpunt van de burger ten aanzien van een eventuele herindeling verklaren door een enquête af te nemen bij de inwoners van de Hoeksche Waard.

Hoofdvraag

In hoeverre komt de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeen met de stellingname van de inwoners van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten en hoe kan het standpunt van de burger ten aanzien van een eventuele herindeling worden verklaard?

Deelvragen

- Wat zijn de voor- en nadelen van eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten?
- Wat is de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten?
- Wat is de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten?
- In hoeverre verschilt of komt de stellingname van de gemeenteraden van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten overeen met de stellingname van de inwoners van deze vijf gemeenten?
- Hoe kan het standpunt van de burger ten aanzien van de eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten worden verklaard?

Bestuurskundige relevantie

Een gemeentelijke herindeling zorgt voor een toename in kwaliteit van de gemeentelijke diensten (Huijben, 2002). Daarnaast wordt niet alleen de kwaliteit van de dienstverlening beter, maar zal ook de kennis en expertise in de raadszaal toenemen (Berghuis et al, 1995). Echter, na een gemeentelijke herindeling neemt ook het vertrouwen van de burger in de politiek af. De afstand tussen kiezer en gekozene wordt groter en de burger voelt zich daardoor in mindere mate vertegenwoordigd. Er ontstaat een steeds grotere kloof en een vertrouwensbreuk tussen de burger en zijn of haar bestuurder (Fraanje & Herweijer, 2013). De voordelen voor de burger enerzijds en het verliezen van het vertrouwen in de gemeentelijke politiek anderzijds is paradoxaal en daarom is dit onderzoek bestuurskundig zeer relevant. Dit onderzoek kan namelijk aan bestuurders inzicht bieden waarom de burgers, ondanks de vele voordelen, het vertrouwen in de lokale politiek bij een gemeentelijke fusie verliezen. De vertrouwensbreuk is overigens niet de enige bedreiging die gemeentelijke herindeling met zich meebrengt, want ook wordt de afstand tussen kiezer en gekozene groter en voelt de burger zich in mindere mate vertegenwoordigd (Korsten, 2012). Het standpunt van de burger ten aanzien van gemeentelijke herindeling verklaren geeft de bestuurders inzicht in de motivatie van burgers om zich tegen een gemeentelijke fusie te keren. Met behulp van deze informatie kunnen bestuurders aan de slag om het beeld van een gemeentelijke herindeling voor de burgers beter in kaart te brengen, beter te communiceren en uit te leggen, zodat op deze wijze ook maatschappelijk draagvlak voor het besluit kan worden gecreëerd.

Maatschappelijke relevantie

Zoals bij de bestuurskundige relevantie ook wordt beschreven, leidt een gemeentelijke herindeling tot een toename in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverdeling (Huijben, 2002). Daarnaast zijn er tal van andere voordelen voor de burger die voortvloeien uit een gemeentelijke herindeling, maar deze worden door de burger niet gezien of deze wil de burger niet zien. De uitkomsten van dit onderzoek zijn maatschappelijk relevant, omdat het een verklaring biedt voor de houding van burgers ten aanzien van een gemeentelijke fusie. Op deze wijze krijgt de burger alsnog door middel van de enquête een 'stem' om zijn of haar zienswijze ten aanzien van een gemeentelijke herindeling te laten horen. Daarnaast is het verklaren van het standpunt van de burgers niet direct relevant voor de burgers, omdat zij op basis van vooroordelen en/of onderbuikgevoelens zelf wel kunnen verklaren waarom zij voor of tegen een gemeentelijke herindeling zijn. Met behulp van deze resultaten van dit onderzoek kunnen bestuurders echter wel aan de slag om het beeld van een gemeentelijke herindeling voor de burgers beter in kaart te brengen, beter te communiceren en uit te leggen, zodat de burger in beter inzicht krijgt in de feitelijke voor- en nadelen van een gemeentelijke fusie. Door deze transparantie en kennisdeling tussen bestuurder en burger kan de vertrouwensbreuk mogelijk gereduceerd worden en krijgen de burgers meer gevoel bij het besluit dat door hun vertegenwoordigers wordt genomen.

Wetenschappelijke relevantie

In Nederland wordt al jaren onderzoek gedaan naar gemeentelijke herindeling en dit onderzoek is wetenschappelijk relevant, omdat het deze onderzoeken allereerst kan bevestigen en/of ontkrachten, maar daarnaast ook kan aanvullen. Het onderzoek naar de effecten van gemeentelijk herindelen in de provincie Groningen (Berghuis et al., 1995), het onderzoek van Theo Toonen naar 124 herindelingen (Toonen et al., 1998), het onderzoek van B&A naar de herindelingen in Drenthe (B&A Groep, 2002) en het onderzoek naar de effecten van gemeentelijke herindelingen door Fraanje et al. (2008) en Beerepoot et al. (2009) zijn slechts enkele voorbeelden van Nederlandse onderzoeken naar gemeentelijke herindeling. Deze onderzoeken richten zich met name op de effecten van gemeentelijke fusies en dit onderzoek kan daarbij een bevestigende of ontkrachtende rol spelen, wanneer wij kijken naar de effecten voor het vertrouwen van burgers in de politiek, vertrouwen van burgers in de kwaliteit van het ambtelijke apparaat en vertrouwen van burgers in de ambtelijke dienstverlening. Daarnaast is dit onderzoek ook wetenschappelijk relevant, omdat het een aanvullende rol kan spelen bij de onderzoeken naar herindeling die tot op heden zijn uitgevoerd. Dit onderzoek maakt namelijk de motivatie van burgers om voor of tegen een herindeling te zijn inzichtelijk en het onderzoeken van deze motivatie is tot op heden niet of nauwelijks gedaan en dat maakt dit onderzoek dus tevens wetenschappelijk relevant.

Theoretisch Kader

Gemeentelijke herindeling

Herindelen kent verschillende definities en betekenissen, maar in dit onderzoek zal de volgende betekenis aan het begrip 'gemeentelijke herindeling' worden verbonden: Het opheffen en vervolgens samenvoegen van gemeenten tot grotere eenheden en/of gemeenten (Derksen & Schaap, 2004: 215). Bij deze vorm van herindeling is er dus daadwerkelijk sprake van een fusie van gemeenten. Deze definitie wordt in de wet arhi, algemene regels herindeling, geduid als 'instelling en opheffing van gemeenten' (Blair-Zuijderhoff & Van der Kolk, 2014). Vervolgens staat in de wet arhi ook beschreven dat er sprake is van een gemeentelijke herindeling, wanneer de gemeentegrenzen dusdanig worden aangepast dat het aantal inwoners van één van de gemeente met meer dan 10 procent zal af- of toenemen (ibid.). Aan deze vorm van gemeentelijke herindeling zal in dit onderzoek geen aandacht worden besteed en dus zal louter worden gekeken naar een daadwerkelijke gemeentefusie, waar gemeenten volledig worden opgeheven en/of samengevoegd.

Wat zijn de voor- en nadelen van herindelen van gemeenten in de theorie?

Bij de politieke bewindvoerders kent een gemeentelijke fusie vele voor- en tegenstanders. Dit blijkt al uit de stemming van de gemeenteraden van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten (Algemeen Dagblad, 2016). De kennis over de voor- en nadelen van een gemeentelijke herindeling is beschikbaar, maar er zijn zoveel argumenten voor en tegen dat het een kwestie van wegen is om de juiste keuze te maken. Welk gewicht wordt toegekend aan welk voor- of nadeel en wat is nou echt belangrijk? Om de voor- en nadelen duidelijk in kaart te brengen, zullen hier de belangrijkste in de theorie te vermoeden kansen en bedreigingen van gemeentelijke herindeling beschreven worden.

De voordelen

Een van de belangrijkste veronderstelde voordelen is een toename in kwaliteit. De kwaliteit van de gemeentelijke diensten kan na een gemeentelijke herindeling toenemen, omdat de gemeente op dat moment over meer financiële slagkracht beschikt. Dit biedt de gemeente de mogelijkheid om specialisten in dienst te nemen (Huijben, 2002). Kleine gemeenten hebben vaak onvoldoende budget om specialisten met een bepaalde specifieke kennis aan te trekken, omdat de gemeente hier simpelweg te klein voor is. Door het samenvoegen van gemeenten komt er budget beschikbaar om deze specialisten wel aan te kunnen trekken. Dit zal een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het beleid van de gefuseerde gemeente.

De kwaliteit van het beleid wordt daarnaast beter, zo wordt vaak aangenomen, omdat een ander belangrijk schaalvoordeel zich opdoet na een gemeentelijke herindeling. Niet alleen het aantrekken van specialisten behoort tot de mogelijkheden, maar ook het specialiseren van het huidige ambtelijke apparaat kan in werking worden gezet (Toonen et al, 1998). Bij kleine gemeenten zijn beleidsmedewerkers vaak verantwoordelijk voor

een breed en veelzijdig takenpakket. Een gemeentelijke herindeling biedt de gemeente mogelijkheid om het takenpakket te versmallen en beleidsmedewerkers te verbinden aan een of twee specifieke thema's, waardoor de professionaliteit zal toenemen (ibid.). De specialisatie doet zich niet alleen voor bij het ambtelijk apparaat, maar ook in de gemeenteraad. Een gemeentelijke fusie zorgt ervoor dat er meer kennis en expertise aanwezig is bij de politici van de nieuwe gemeente (Berghuis et al, 1995). De gemeente groeit, het inwonersaantal groeit en daarom zal de strijd om het politieke pluche toenemen. Dit leidt tot een grotere politieke concurrentiestrijd, waarbij alleen de beste kandidaten plaats zullen nemen in de gemeenteraad (ibid.).

Daarnaast kan de heringedeelde gemeente groter gaan dromen en ambitieuzer gaan opereren (Korsten, 2012). De budgetten groeien en de financiële slagkracht van de gemeente neemt toe, waardoor grotere en innovatieve projecten van start kunnen gaan. Deze mogelijkheid was er bij een kleine gemeente niet of nauwelijks, maar behoort na de bestuurlijke fusie nu wel tot de mogelijkheden.

Tot slot wordt er op dit moment veel samengewerkt door gemeenten. Deze samenwerkingsverbanden zijn soms vruchtbaar, maar maken het maken van beleid ook stroperig. Met een bestuurlijke fusie kan het besluitvormingsproces sneller en vloeiender plaatsvinden en zijn er minder blokkades en actoren die het proces kunnen dwarsbomen (ibid.).

De nadelen

Een van de belangrijkste veronderstelde nadelen van een gemeentelijke herindeling is een toenemende afstand tussen de burger en de politiek (Toonen et al, 1998). De gemeente wordt nou eenmaal groter en dit leidt dan ook tot een grotere kloof tussen kiezer en gekozene (Postma, 2002: 156). Dit is niet per definitie een nadeel, maar toch leidt deze groeiende kloof tot één van de nadelige effecten van herindeling. De toenemende afstand tussen burger en politiek die ontstaat bij herindeling, zorgt ervoor dat de participatie van burger reduceert (Toonen et al, 1998). Niet alleen een reductie in participatie is het gevolg, want de afstand veroorzaakt ook een afnemend gevoel van betrokkenheid bij de burger ten aanzien van de nieuwe gemeente (ibid.).

Een ander belangrijk nadeel van herindeling dat in de theorie steeds terugkomt is de 'verzakelijking' van het ambtelijk apparaat. In een kleine gemeente is er ruimte voor het behartigen van specifieke en individuele wensen en aandachtspunten (Berghuis et al, 1995). Naarmate het ambtelijk apparaat zal groeien na een gemeentelijke herindeling, zal deze mogelijkheid er in mindere mate zijn en zal de bureaucratie binnen het apparaat toenemen. Dit is logisch, omdat een organisatie van deze omvang regels en procedures nodig heeft om goed te kunnen opereren, maar het zorgt wel voor een 'verzakelijking' van het contact tussen burgers en bestuurders.

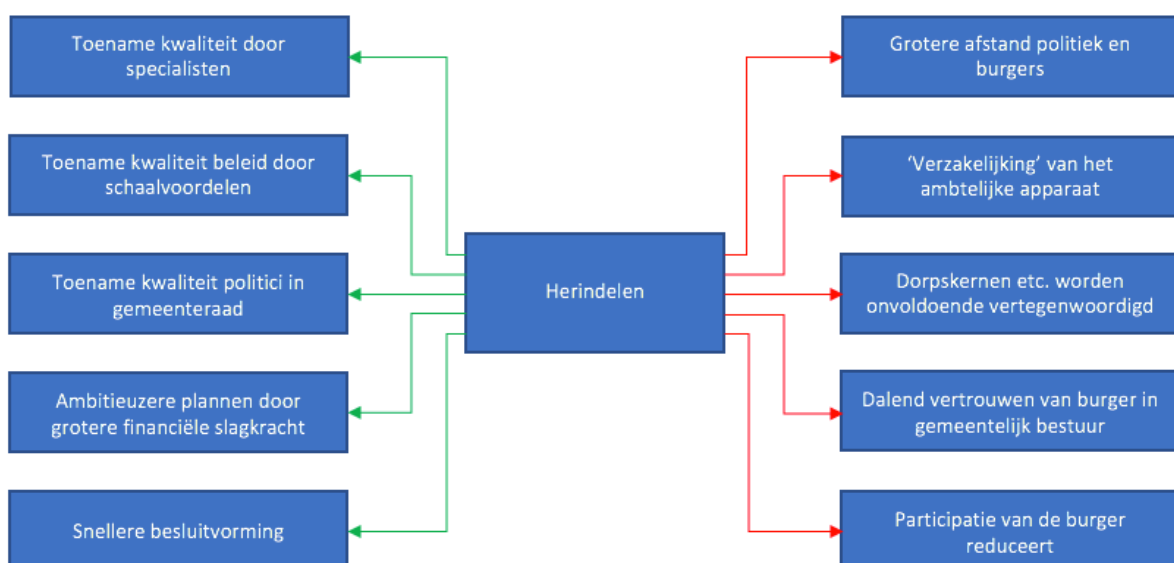
Dit leidt dan ook direct tot een derde vaak vermoed nadeel van gemeentelijke herindeling. Na de gemeentelijke herindeling worden de dorpskernen, dorpen en buurtschappen minder vertegenwoordigd dan voorheen (Korsten, 2012). Dit wordt tevens veroorzaakt door de groeiende afstand tussen burger en bestuurder. Dit is niet alleen een feitelijke constatering, maar is ook iets dat door de burger zo wordt ervaren.

Na een gemeentelijke herindeling zien zij hun bestuurders minder, spreken zij ze minder vaak en ervaren daardoor een grote afstand tussen burger en politiek (ibid.).

De afstand tussen kiezer en gekozenen wordt groter en dit laat ook het vertrouwen van de burger niet onaangetaast. Een ander belangrijk nadeel is dat na een gemeentelijke herindeling er minder vertrouwen is van de burger in het gemeentelijke bestuur (ibid.).

Daarnaast heeft een gemeentelijke herindeling nog een ander nadelig neveneffect. In grote gemeenschappen is de politieke participatie lager dan in kleine gemeenschappen (ibid.). In dergelijke gemeente sluipt het gevaar van gemakzucht bij de burger erin en kijkt hij vaak zijn burens aan wanneer de politiek een oproep doet aan de inwoners. Dit wordt tevens gestimuleerd door de grote kloof die de burger ervaart tussen hem en de bestuurders (ibid.).

In theorie veronderstelde voordelen	In theorie veronderstelde nadelen
Toename kwaliteit door specialisten.	Grotere afstand tussen politiek en burgers en minder initiatieven van de burger
Toename kwaliteit beleid door schaalvoordelen.	'Verzakelijking' van het ambtelijke apparaat.
Strijd om het politieke pluche zal toenemen, beste kandidaten komen in de raad.	Dorpskernen, dorpen en buurtschappen worden onvoldoende vertegenwoordigd.
Grotere financiële slagkracht resulteert in ambitieuzere plannen.	Dalend vertrouwen van burger in gemeentelijk bestuur
Snellere besluitvorming door minder onderhandelingen en bijkomende blokkades.	Participatie van de burger reduceert.

Paradox

De voor- en nadelen van een gemeentelijke herindeling zijn duidelijk, glashelder en spreken elkaar in eerste instantie niet tegen. Er zijn simpelweg vele kansen en bedreigingen aan een bestuurlijke fusie verbonden. Aan de ene kant wordt in potentie winst geboekt en aan de andere kant wordt wellicht verlies geleden. Het is met name aan de bestuurders om hierin een goede afweging te maken wat nou echt belangrijk is.

Wanneer echter met een scherp oog naar de voor- en nadelen wordt gekeken, kan een paradox worden waargenomen. Na een gemeentelijke herindeling neemt de kwaliteit van het ambtelijk apparaat toe. Dat is een mooie winst die de burger dan ook ten goede komt. Daarnaast kan de gemeente met de financiële middelen ambitieuzer zijn en mooie projecten tot stand brengen en realiseren. Dat is uitstekend en ook dit is pure winst voor de burger. Tot slot zal ook nog eens de kennis en expertise in de gemeenteraad toenemen, waardoor de burger eigenlijk blindelings kan gaan vertrouwen op zijn of haar bestuurder.

Maar niets is minder waar. Na een gemeentelijke herindeling neemt het vertrouwen in de politiek alleen maar af. De afstand tussen kiezer en gekozene wordt groter en de burger voelt zich daardoor in mindere mate vertegenwoordigd. Er ontstaat een steeds grotere kloof tussen en vertrouwensbreuk tussen de burger en zijn of haar bestuurder. Dit is enorm paradoxaal, want waar een gemeentelijke herindeling in theorie juist leidt tot grote voordelen voor de burger, ziet of wil de burger deze voordelen in praktijk niet zien en verliest deze zelf mogelijk het vertrouwen in de gemeente (Fraanje & Herweijer, 2013).

Dilemma's

Uit de theoretische voor- en nadelen van gemeentelijke herindeling zijn ook verschillende dilemma's te abstraheren. Zoals hierboven is beschreven zijn de diverse kansen en bedreigingen allemaal waar en is het aan de betrokken actoren om een gewicht toe te kennen aan deze voor- en nadelen. Dit leidt tot verschillende dilemma's.

Bij een gemeentelijke herindeling neemt de kwaliteit van de gemeentelijke diensten toe. Daarnaast leidt de specialisatie voortkomend uit de gemeentelijke herindeling tevens tot een kwaliteitsimpuls voor het ambtelijk apparaat. Tot slot zal ook de gemeenteraad over meer kennis en expertise beschikken, omdat alleen de beste hierin plaats kunnen nemen.

Anderzijds leidt de gemeentelijke fusie tot een grotere afstand tot de burger, reducerende politieke participatie bij burgers en tot een vertrouwensbreuk tussen burgers en politieke bewindvoerders.

Daarin zijn de dilemma's oneindig en dienen de bestuurders de afweging te maken of een kwaliteitsimpuls van de dienstverlening opweegt tegen een reducerend maatschappelijk draagvlak. Zijn meer kennis en expertise meer waard dan politieke participatie en betrokkenheid van burgers? Is een betere dienstverlening waardevoller dan het vertrouwen van burgers in de politiek?

Vertrouwen in de lokale politiek

De definiëring en operationalisatie van het begrip 'vertrouwen' is een ware opgave. Er zijn ontelbaar definities voor dit theoretische begrip en sommige van deze definities lopen ver uiteen. Zelfs na vele studies en jaren onderzoek is er in de sociale wetenschap dus nog geen volledige en eenduidige definitie voor het begrip 'vertrouwen' die door iedereen wordt geaccepteerd en gehanteerd (Lewis & Weigert, 1985). Om het vertrouwen in de lokale politiek theoretisch te duiden en ontleden, dient daarom eerst op te zoek te worden gegaan naar een gangbare definitie van het begrip 'vertrouwen' die past binnen de lokaal politieke context.

Korsten en De Goede (2007: 4) omschrijven vertrouwen als 'staat maken op iets of iemand' en als 'ervan op aankunnen'. Volgens hen geeft vertrouwen voorspelbaarheid. Vertrouwen wijst op het feit dat verwachtingspatronen die men heeft van elkaar op één lijn worden gebracht en dat deze relatie daardoor kan worden bestempeld als betrouwbaar. Wanneer men vertrouwen heeft in elkaar, wordt er vaak minder gecontroleerd en levert vaak efficiëntie op.

Het vertrouwen in de lokale politiek waarover in dit onderzoek wordt gesproken kent slechts één richting en dat betreft het vertrouwen van de burgers in de lokale politiek. Deze duiding lijkt logisch en eenvoudig, maar is dat allerminst. Het fundament van het vertrouwen van de burger is ontstaan op basis van handelingen van de lokale politiek in het verleden. Bij een gemeentelijke herindeling ondergaat het politieke systeem een dusdanige transformatie, dat de prestaties uit het verleden van de lokale politiek voor de burger niet langer leidend zijn om daar zijn toekomstige vertrouwen op te baseren. Bij een gemeentelijke herindeling is het vertrouwen van burgers in de lokale politiek gebaseerd op de waarschijnlijkheid dat het nieuwe politieke systeem zorgt voor de gewenste resultaten en de samenleving op een juiste wijze voorziet in haar behoeften (Gamson, 1968).

Volgens Doedens (2006: 6) zal het vertrouwen in de lokale politiek na een herindeling afnemen. Inwoners van een gemeente verheerlijken het verleden en de huidige situatie en de bestuurders worden door hen als schuldigen aangewezen voor het verlies van de gemeenschap en het gevoel van eenheid (ibid.). Het vertrouwen in de lokale politiek neemt in dit geval nog niet af door een grotere afstand tussen de burger en de bestuurder, maar burgers zijn teleurgesteld over de fusering van hun gemeente en verliezen daardoor hun identiteit en het gevoel van eenheid.

Daarnaast speelt de grotere afstand tussen politieke bewindsvoerder en burger ook een grote rol en zorgt dit tevens voor een reducerend vertrouwen in de lokale politiek. Een gemeentelijke fusie is een vorm van centralisatie waardoor de burger angstig wordt dat hij het directe contact met de bestuurder verliest (ibid.). De toenemende afstand tussen bestuurder en burger zorgt ervoor dat het handelen van de politiek ondoorgrondelijk wordt voor burgers. Zelfs als de transparantie van bestuurlijk optreden gelijk blijft, dan nog verliest de burger na een herindeling de grip op de besluitvorming die op gemeentelijk niveau plaatsvindt (ibid.). Deze angst komt voort uit een gevoel van individualisering en onpersoonlijkheid, aldus Doedens (2006: 6).

Op basis van de bovenstaande theoretische fundamenten kunnen hypothesen worden opgesteld. Het is daarbij de vraag of het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling bepalend is voor de mate waarin de burger vertrouwen heeft in de lokale politiek. Voor het toetsen van dit potentiële verband kan de volgende hypothese worden opgesteld:

Hypothese A1: Er is een verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zegt na een herindeling vertrouwen in de lokale politiek te hebben.

Op basis van de bovenstaande hypothese kan getoetst worden of er een verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger na herindeling vertrouwen in de lokale politiek zegt te hebben. Op basis van de bovenstaande theorieën kan de verwachting uitgesproken worden dat een voorstander van herindelen daadwerkelijk meer vertrouwen denkt te krijgen in de lokale politiek op het moment dat een gemeentelijke fusie plaatsvindt. Bij een gemeentelijke herindeling is het vertrouwen van burgers in de lokale politiek namelijk gebaseerd op de waarschijnlijkheid dat het nieuwe politieke systeem zorgt voor de gewenste resultaten en de samenleving op een juiste wijze voorziet in haar behoeften (Gamson, 1968). Indien een burger voorstander is van een gemeentelijke herindeling, dan zal hij logischerwijs ook meer vertrouwen zeggen te hebben in het feit dat hij op een juiste wijze wordt voorzien in zijn behoeften. Deze assumptie zal worden getoetst aan de hand van de volgende hypothese.

Hypothese A2: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de lokale politiek te hebben.

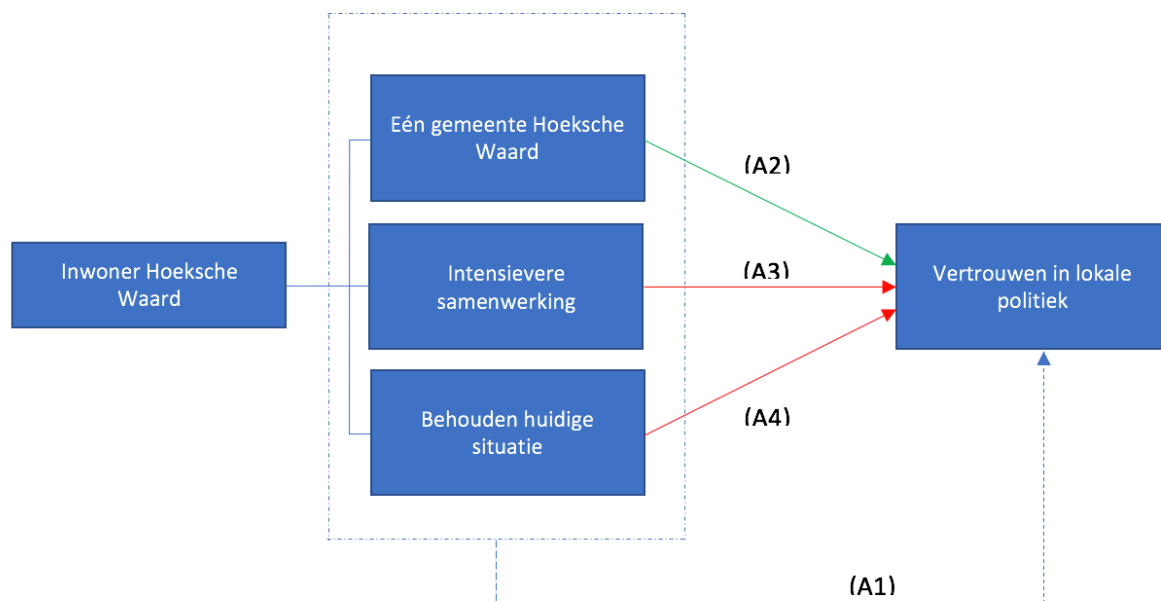
Met behulp van de bovenstaande hypothese kan getoetst worden of een voorstander van een gemeentelijke herindeling na een herindeling meer vertrouwen zegt te krijgen in de lokale politiek. Hierbij geldt tegenovergesteld ook dat men mag verwachten dat een tegenstander van een gemeentelijke herindeling en dus een voorstander van het behouden van de huidige situatie of een intensievere samenwerking tussen de gemeenten na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen zegt te hebben in de lokale politiek. Deze assumptie zal worden getoetst aan de hand van de volgende twee hypothesen.

Hypothese A3: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben.

Hypothese A4: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben.

Aan de hand van de bovenstaande hypothesen kan in kaart worden gebracht of er een correlatie is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een herindeling en de mate waarin hij vertrouwen zegt te hebben in de lokale politiek. Indien dit het geval blijkt te zijn,

dan zullen de andere hypothesen aantonen welke richting deze correlatie heeft en op welke manier het standpunt van de burger ten aanzien van een herindeling invloed heeft op de mate waarin hij of zij vertrouwen heeft in de lokale politiek na een gemeentelijke fusie.

Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening

Naast het vertrouwen dat de burger kan hebben in de lokale politiek van hun gemeente kan er ook gekeken worden naar het vertrouwen dat de burger zegt te hebben in het ambtelijk apparaat van hun gemeente. Het ambtelijk apparaat is verantwoordelijk voor de uitvoering van de besluiten die zijn genomen in de gemeenteraad en door het college en staat onder leiding van een gemeentesecretaris. Waar een gemeenteraad tot stand komt door middel van verkiezingen is dit niet het geval bij de gemeentelijke organisatie. Het is dan ook verstandig om in het achterhoofd te houden dat de inwoners uit een gemeente geen invloed hebben op de selectie van de medewerkers in het ambtelijk apparaat. Wel wordt verwacht dat het ambtelijke apparaat van een gemeente de belangen behartigt van de inwoners van zijn of haar gemeente.

Wanneer we kijken naar vertrouwen in het ambtelijk apparaat wordt er vaak gesproken over publiek vertrouwen. Burgers hebben over het algemeen verschillende opvattingen over wat het begrip publiek vertrouwen precies voor hen betekent. Naast het feit dat het begrip vertrouwen voor elke burger een andere betekenis heeft gebruiken burgers hierdoor vaak ook andere beoordelingscriteria over hoe zij het vertrouwen in het ambtelijk apparaat ervaren (Dekker, 2006: 46). Dit brengt met zich mee dat wanneer er aan de burger wordt gevraagd naar het vertrouwen dat zij hebben in het ambtelijk apparaat van hun gemeente dat zij deze vraag verschillend opvatten en mogelijk anders beantwoorden. Van der Walle (2006) sluit zich hierbij aan en gaat nog een stuk verder en geeft aan dat vertrouwen in overheidsdiensten niet bestaat. Er kan eerder worden

gesproken over 'verschillende, vaak divergerende attitudes'. Zo gaat het bij het publiek vertrouwen wat burgers hebben in de overheidsdienst niet zozeer over de geleverde prestaties van het ambtelijk apparaat, maar de beeldvorming dat de burger vormt over de geleverde prestaties (Van der Walle, 2006: 1). Andere studies hebben ook geopperd dat vertrouwen in het ambtelijk apparaat en de tevredenheid over de geleverde diensten worden beïnvloed door de burger haar percepties van de mate van correcte besluitvorming (Vigoda-Gadot, 2006: 291).

Publiek vertrouwen is meer dan alleen vertrouwen dat de burger heeft in de overheid en lijkt in hoge mate te worden beïnvloed door de mate waarin een burger tevreden is over de geleverde diensten van een ambtelijk apparaat. Hoe meer tevredenheid de burger ervaart door de geleverde diensten van zijn of haar gemeente hoe meer vertrouwen de burger heeft in ambtelijk apparaat (Vigoda-Gadot, 2006: 290). Naast vertrouwen wordt tevredenheid dan ook gezien als een indicator om goede 'governance' te meten (Bouckaert en Van de Walle, 2003: 330). Dekker (2006: 51) concludeert op zijn beurt dat wanneer de inwoners meer vertrouwen hebben in de bepaalde overheidsinstellingen ook meer tevreden zijn over deze overheidsinstellingen.

Het publiek vertrouwen dat een burger heeft in het ambtelijk apparaat wordt dus mede beïnvloed door de mate van tevredenheid en de beeldvorming die zij heeft. Dit heeft als gevolg dat een burger die het gevoel heeft dat hij of zij oneerlijk is behandeld door politieke keuzes of door de egoïstische belangen van een ambtenaar minder tevreden is en minder vertrouwen heeft in het bestuur. Dit brengt vervolgens weer met zich mee dat deze burger minder loyaal zal zijn aan het bestuurlijke systeem, door bijvoorbeeld minder deel te nemen aan vrijwilligersactiviteiten en minder waarde hecht aan het democratische systeem. Dit leidt vaak weer tot minder politieke participatie (Vigoda-Gadot, 2006: 288).

Het vertrouwen dat men kan hebben in het ambtelijk apparaat kan ook het vallen onder de noemer institutioneel vertrouwen. Volgens Dekker (2006: 46) gaat het hier om het vertrouwen dat een burger kan hebben in een politieke of maatschappelijke organisatie. Vertrouwen kan gecreëerd worden doordat een organisatie integer, rechtvaardig en vakbekwaam te werk gaat. Hierbij werken deze organisaties volgens bepaalde regels, controleren deze regels en sanctioneren als deze regels worden geschonden.

Korsten en De Goede (2007: 6-13) gaan in op het fenomeen dat er tussen het jaar 2000 en 2005 spraken was van een dalend vertrouwen in het openbaar bestuur. Zij spreken vooral over politiek vertrouwen, een breed begrip waaronder zowel het vertrouwen in het ambtelijk apparaat als het vertrouwen in de (lokale) politiek onder wordt geschaard.

Zij geven zes theoretische verklaringen voor het afnemen van vertrouwen in de overheid die in zijn geheel of gedeeltelijk opgaan.

Allereerst wordt de verwachtingen en veranderingstheorie van Inglehart aangehaald. Deze theorie gaat in op de alsmaar stijgende verwachtingen van de burgers in de overheidsprestaties. De verwachten kunnen zo hoog zijn dat de overheid hier niet meer aan kan voldoen. Dit leidt vervolgens tot een vertrouwensbreuk of een afnemen van

vertrouwen. De ontwikkeling richting postmaterialisme, waar Inglehart over spreekt, zorgt ervoor dat de burger niet zo snel vertrouwen weggeeft maar dat het vertrouwen door de overheid moet worden verworven. Deze theorie gaat gedeeltelijk op, gezien de opkomst van het postmaterialisme niet synchroon loopt met de daling in vertrouwen die is waargenomen in het jaar 2000 (Korsten en De Goede, 2007: 9).

Een andere verklaring die kan worden gegeven voor het dalend vertrouwen in de overheid is de beleidskritiektheorie van Dekker. Volgens de cijfers uit een rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau hebben de kabinetten onder leiding van Balkenende een aantal besluiten genomen welke niet konden rekenen op veel steun van de burger. Dit resulteerde in een flinke afname van het vertrouwen in de overheid destijds. Dit had vooral te maken met het feit dat de meeste keuzes, in de ogen van de burger, negatieve invloed had op de persoonlijke welvaart van de burger. Hierbij wordt verondersteld dat er een relatie is tussen het consumentenvertrouwen in de economie en het vertrouwen in de ambtelijke apparaten. Dit werd ook waargenomen in de kabinetsperiodes van Balkenende. Deze theorie gaat dan ook geheel op (Korsten en De Goede, 2007: 9-10).

De stijl die gehanteerd wordt door ambtenaren en politieke bewindvoerders kan volgens het rapport van het Sociaal Plan Bureau en Dekker ook invloed hebben op het vertrouwen dat de burger heeft in de overheid. Er wordt hierbij gerefereerd naar de houding van ambtenaren en politieke bewindvoerders richting de burgers. Kijken zij alleen naar hetgeen dat zij zelf belangrijk vinden of stellen zij zich open op tegenover de burger? Voor het vertrouwen van de burger is het belangrijk dat ze openstaan voor de problematiek die speelt in de maatschappij en hoe deze leeft onder de burgers. Wanneer zij dit niet frequent doen kan dit het vertrouwen van de burger schaden. Korsten en De Goede (2007: 10) zien dit ook is terug in de jaren 2000 tot 2005 en nemen aan dat de gehanteerde stijl invloed heeft gehad op het verminderde vertrouwen. Deze theorie wordt dan ook in zijn geheel als verklarend geacht. Daarbij geven zij ook aan dat wanneer men meer vertrouwen wilt winnen ten opzichte het openbaar bestuur, hierop door ambtenaren en politieke bewindvoerders kan worden ingespeeld.

Een andere verklaring die kan worden gegeven voor het vertrouwensverlies is de mate waarin een burger invloed kan uitoefenen op het openbaar bestuur. Er zijn solide voorbeelden te noemen waarvan men weet dat de burger graag meer invloed wenst uit te oefenen op het openbaar bestuur. Hierbij kan gedacht worden aan de burgemeester die gekozen moet worden door de inwoners van een gemeente. Het feit dat dit er niet doorkomt kan volgens sommige onderzoekers leiden tot een vertrouwensverlies, andere onderzoekers zijn het daar echter niet mee eens. Zo zou een referendum kunnen bijdragen aan het vertrouwen van de burger in de overheid, echter heeft dit in andere landen niet zijn vruchten afgeworpen. Korsten en De Goede (2007: 11) geven aan dat enkel meer referenda niet voldoende is om vertrouwensverlies tegen te gaan, hiervoor dienen ook de voorgaande twee punten in ogenschouw te worden genomen. Deze zogenoemde invloedstheorie gaat dus maar in beperkte mate op.

Verder kan er volgens Putnam (1995: 65-78) ook gekeken worden naar de staat van het sociaal vertrouwen in een land. Dit zou in positieve relatie moeten staan met het politiek vertrouwen binnen een land, wanneer er dus veel sociaal vertrouwen is in een land,

betekent dit ook dat het politiek vertrouwen hoog is. Hierbij wordt gekeken naar het sociaal kapitaal: de mate waarbij men is aangesloten bij verenigingen, kerken etc. In de loop der jaren zijn mensen door o.a. het vervagen van de verzuiling minder aangesloten bij (grote) verenigingen en partijen, dit neemt echter niet weg dat er minder sprake is van sociaal kapitaal. De Nederlandse burger is nog steeds participierend en sluiten zich aan bij andere verenigingen en organisaties zoals bijvoorbeeld goede doelen als het WWF. Door de opkomst van het internet zien we dat burgers vandaag de dag zich steeds makkelijker aansluiten bij organisaties die online actief zijn. Het in mindere mate actief zijn bij verenigingen en organisaties van burgers verklaard volgens Korsten en de Goede (2007: 12) in kleine mate een dalend vertrouwen in de overheid. Uit herhaaldelijk onderzoek afgelopen jaren blijkt namelijk dat burgers die actief zijn in het verenigingswezen en organisaties, daarmee iets bijdragen aan de maatschappij en met behulp daarvan zin geven aan hun leven en positiever staan tegenover overheidsinstanties. De relatie wordt wel als gering beschouwd, de sociaal kapitaaltheorie gaat dus maar heel beperkt op (Korsten en De Goede, 2007: 13).

Tot slot is er ook een verklaring voor vertrouwensverlies die kan worden teruggevonden in de lagere middenklasse. Uit onderzoek is gebleken dat in deze klasse het vertrouwen in de overheid meer is afgenomen dan in bijvoorbeeld de hogere klasse, welke onder andere wordt vertegenwoordigd door hoger opgeleiden. Dit kan tevens terug worden gevonden in de opkomst bij de verkiezingen onder lager opgeleiden, door het heersende verlies in vertrouwen ziet men een lagere opkomst in deze klasse bij de verkiezingen. De leefomstandigheden van deze klasse veranderen niet of nemen af en het beleid dat werd gevoerd door de kabinetten van Balkenende heeft hen hier geen hulp geboden. Dit alles in combinatie met voorgaande theorieën maakt het waarschijnlijk dat de lagere middenklasse in Nederland een groter vertrouwensverlies doormaakt dan de andere klassen. Wel moet er een kanttekening worden gemaakt, deze klasse is namelijk niet als enige verantwoordelijk voor het vertrouwensverlies, het vertrouwensverlies is namelijk door de gehele bevolking waar te nemen (Korsten en De Goede, 2007: 12).

Naast bovenstaande verklaringen worden er meerdere verklaringen gegeven voor het verminderde vertrouwen in de periode 2000 tot 2005, maar deze gaan niet of maar in hele beperkte mate op volgens Korsten en De Goede (2007).

Een andere theorie die wordt aangehaald is de zogenaamde 'dramademocratie', dit houdt in dat een schokkende gebeurtenis welke invloed heeft op een groot gedeelte van de bevolking kan zorgen voor een dalend effect op het in vertrouwen in de overheid. Er wordt geconcludeerd dat dit over het algemeen vaak maar tijdelijk van aard is en dus geen blijvend effect heeft (Korsten en De Goede, 2007: 7).

Verder kan er worden gekeken naar de invloed van de media op eventueel vertrouwensverlies. Elke misstap die de overheid maakt wordt door berichtgeving in de media de burgers voorgelegd en vaak negatief uitvergroot. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat er vertrouwensverlies optreedt in de overheid. Echter is er te weinig bewijs om te concluderen dat de berichtgeving in de media een negatieve invloed hebben op het vertrouwen in de overheid (Korsten en De Goede, 2007: 8).

Wanneer er gekeken wordt naar de prestaties van de overheidsinstellingen wordt er geconcludeerd dat dit geen invloed heeft op het vertrouwensverlies in de overheid. Uit onderzoek is zelfs gebleken dat burgers tevreden zijn over de diensten die geleverd worden door hun gemeente en dat de nationale overheid niet onvoldoende scoort (Korsten en De Goede, 2007: 8). Dit kan worden doorgetrokken naar de economische prestatietheorie waarbij een goed economische beleid zorgt voor meer vertrouwen in de overheid en wanneer er sprake is van slechte economische omstandigheden waaraan de overheid weinig kan doen dit leidt tot een vertrouwensverlies. Deze theorie wordt als niet verklarend geacht gezien de burger niet het idee heeft dat de overheid maar iets kan doen in slechte economische omstandigheden met het beleid dat wordt gevoerd (Korsten en De Goede, 2007: 8-9).

Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijke apparaat gaat vaak hand in hand met de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Wanneer de burger niet tevreden is over de gemeentelijke dienstverlening zal, zoals de eerder is beschreven, een negatief gevolg hebben op het vertrouwen in het ambtelijk apparaat. Dit werkt vice versa. Dat het vertrouwen in het gemeentelijke dienstverlening en het ambtelijke apparaat zo met elkaar in verband staan heeft voor het grootste gedeelte te maken met het feit dat de dienstverlening ook is opgezet en vaak in beheer is van datzelfde ambtelijke apparaat (Vigoda-Gadot, 2006: 290).

Op basis van de theorieën hierboven kunnen wederom verschillende hypothesen worden geformuleerd. Het is daarbij de vraag of het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling bepalend is voor de mate waarin de burger vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Daarnaast wordt hierboven niet enkel gesproken over een verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat, maar wordt ook een eventueel verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en het vertrouwen in de gemeentelijke dienstverlening verondersteld. Voor het toetsen van deze eventuele verbanden zijn de volgende hypothesen worden opgesteld.

Hypothese B1: *Er is een verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zegt na een herindeling vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.*

Hypothese C1: *Er is een verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zegt na een herindeling vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.*

Op basis van de bovenstaande hypothesen kan allereerst getoetst worden of er een verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Vervolgens kan met de tweede hypothese getoetst worden of er een verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger na een herindeling vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van gemeentelijke dienstverlening. Op basis van de theorie kan worden verondersteld dat een voorstander van

een herindeling na een gemeentelijke fusie ook daadwerkelijk meer vertrouwen zal zeggen te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening. Voor het toetsen van deze assumpties zijn de volgende hypothesen opgesteld.

Hypothese B2: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.

Hypothese C2: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.

Met behulp van de bovenstaande hypothesen kan getoetst worden of een voorstander van een gemeentelijke herindeling na een herindeling ook daadwerkelijk meer vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke herindeling en het ambtelijk apparaat. Daarbij geldt tegenovergesteld ook dat men mag verwachten dat een tegenstander van een gemeentelijke herindeling en dus een voorstander van het behouden van de huidige situatie of een intensievere samenwerking tussen de gemeenten na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen zal zeggen te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening. Deze assumptie zal worden getoetst aan de hand van de volgende vier hypothesen.

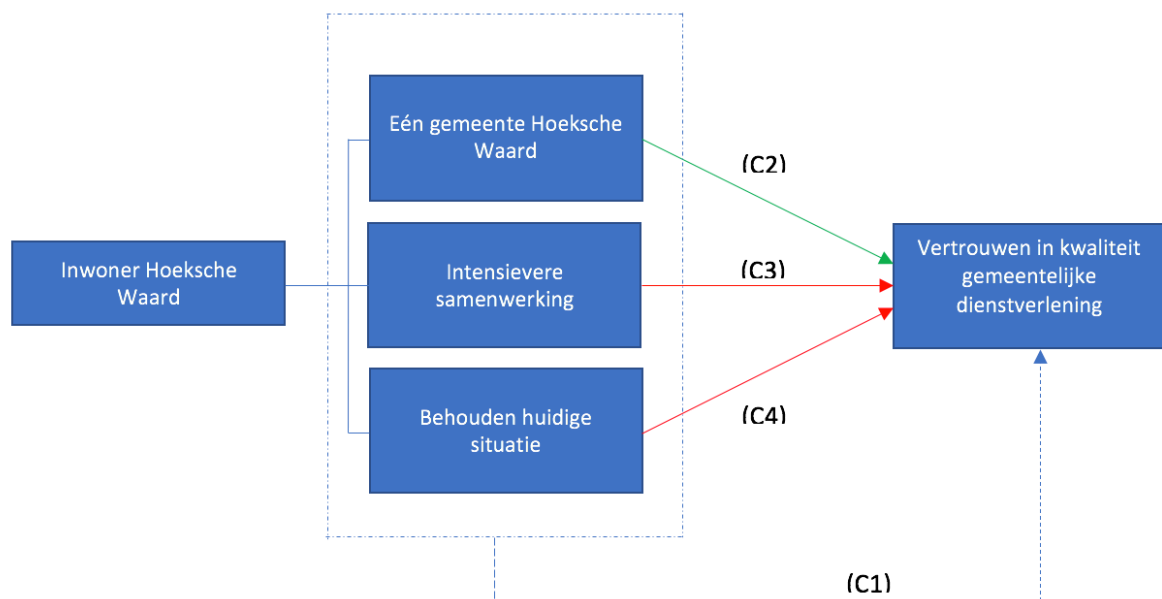
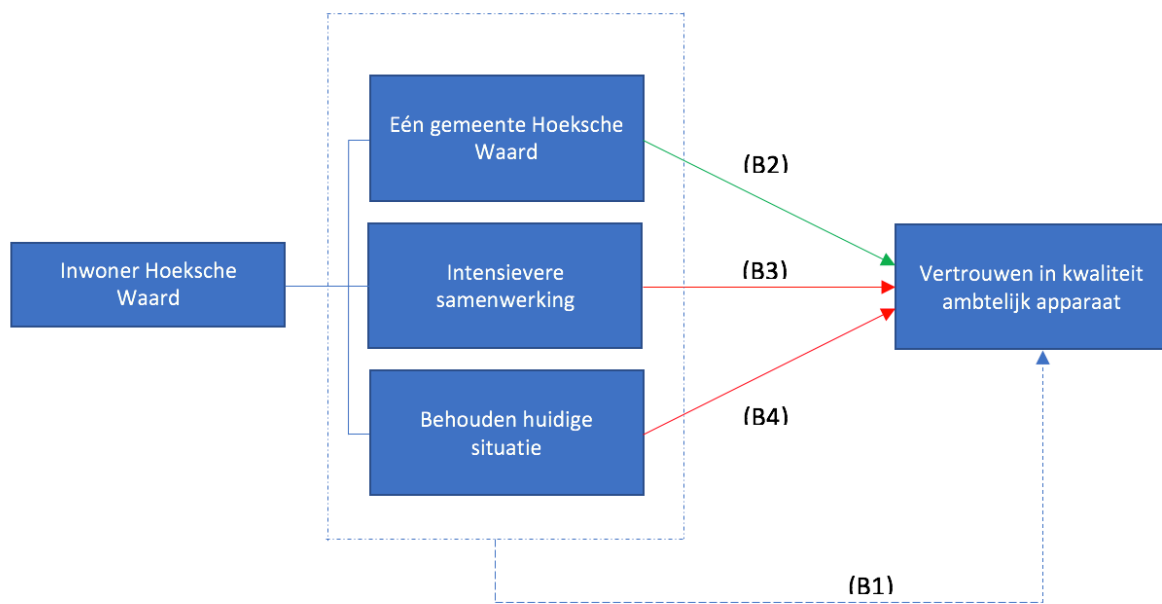
Hypothese B3: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.

Hypothese C3: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.

Hypothese B4: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.

Hypothese C4: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.

Aan de hand van de bovenstaande hypothesen kan in kaart worden gebracht of er een correlatie is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een herindeling en de mate waarin hij na een herindeling vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van de ambtelijk apparaat en gemeentelijke dienstverlening. Indien dit het geval blijkt te zijn, dan zullen de andere hypothesen aantonen welke richting deze correlatie heeft en op welke manier het standpunt van de burger ten aanzien van een herindeling invloed heeft op de mate waarin hij of zij vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening.

Vertegenwoordiging en vertegenwoordigd voelen

Vertegenwoordiging is een breed begrip en lastig in één definitie te duiden. Wanneer 'vertegenwoordiging' in de meest ruime zin wordt beschreven, dan kan gekeken worden naar vertegenwoordiging van diverse personen op verschillende gebieden. Michael Saward (2010) beschrijft in 'The Representative Claim' de vertegenwoordiging van burgers door politiek bestuurders. Dit vindt op allerlei verschillende niveaus plaats, zowel lokaal als nationaal. Denk daarbij aan gemeenteraadsleden die de belangen van burgers van een specifieke gemeente behartigen of leden van de Tweede Kamer die op nationaal niveau de belangen behartigen

van de burgers. Daarnaast worden burgers volgens Saward (2010) niet alleen in de politiek gerepresenteerd, maar worden hun belangen ook behartigd door representanten in de zorg, de kerk en bijvoorbeeld sportverenigingen. Elke vorm van belangenbehartiging door andere personen wordt hierin meegenomen.

In het kader van het onderzoeksobject zal met name verder ingezoomd worden op de politieke vertegenwoordiging, zoals deze hierboven is beschreven. De lokale en nationale volksvertegenwoordigers behartigen de belangen van de burgers. Het mandaat dat zij hebben om de burgers te representeren wordt verkregen vanuit het representatieve democratiestelsel. In dit stelsel worden volksvertegenwoordigers, zowel lokaal als nationaal, verkozen door de burgers middels verkiezingen.

De scheiding tussen vertegenwoordiging op lokaal en nationaal niveau heeft een grote betekenis op het gebied van representatie en gerepresenteerd voelen. In het laatste decennium van de vorige eeuw wordt een steeds grotere kloof tussen burgers en bestuurders geconstateerd en wordt door de politiek aangestuurd op het dichten van deze kloof (Deschouwer & Lucardi, 2003). Vooral de lokale politiek wordt verantwoordelijk geacht voor het vervullen van deze taak, omdat de lokale politiek dicht bij de burger staat en op deze manier op meer vertrouwen kan rekenen van de burger (Van Roosbroek & Van de Walle, 2006: 1). Vooral dit argument heeft geleid tot de decentralisaties in het openbaar bestuur, want de lokale overheid staat dicht bij de burger en kan vanuit die positie maatwerk verrichten voor de burger (ibid.). In het kader van deze veronderstelling kan 'vertegenwoordigd voelen' dan ook geoperationaliseerd worden als het hebben van vertrouwen in de (lokale) politiek, waarbij een toename van vertrouwen bij de burger aantoont dat zij zich beter vertegenwoordigd voelen door de bestuurders.

Waarom voelt de burger zich beter vertegenwoordigd door de lokale politiek? Iedere gemeente heeft een unieke identiteit met specifieke behoeften en wensen. Decentralisatie zorgt ervoor dat de politiek dicht bij de burger staat en dit stelt de lokale overheid dan ook in staat om direct in te kunnen spelen op deze specifieke wensen en behoeften (Van Roosbroek & Van de Walle, 2006: 2). De afstand tussen burger en bestuurder is kleiner en daarom mag verondersteld worden dat burgers zich beter vertegenwoordigd voelen door de lokale overheden, omdat zij hen in hun specifieke wensen en behoeften kunnen voorzien (ibid.). Des te dicht de overheid bij de burger staat, des te meer vertrouwen de burger in de overheid heeft en des te meer hij zich vertegenwoordigd zal voelen door de lokale politiek (ibid.). Dit is een interessant gegeven, omdat er natuurlijk ook grote verschillen zijn tussen gemeenten onderling. In een grote gemeente zal de afstand tussen de burger en bestuurder namelijk groter zijn dan in een kleine gemeente. Van Roosbroek en Van de Walle (2006) tonen in hun onderzoek aan dat de tevredenheid ten aanzien van de lokale politiek onder burgers groter is in kleine gemeenten ten opzichte van grote gemeenten. Des te kleiner de gemeente, des te groter is de tevredenheid van de burgers en des te meer voelen zij zich goed vertegenwoordigd door de lokale politiek (ibid.).

Deze empirische bevindingen zijn interessant in het licht van de gemeentelijke herindelingen. Bij gemeentelijke fusies zullen meerdere gemeenten worden samengevoegd, waardoor het inwonersaantal van de gemeente zal stijgen en de afstand tussen burger en bestuurder wederom zal toenemen. Op basis van de hiervoor besproken bevindingen zou een

gemeentelijke herindeling dus leiden tot een afname van het vertrouwen van burger in de lokale politiek en zal de burger zich in een heringedeelde gemeente dus minder vertegenwoordigd voelen dan voorheen.

Daarbij is door Roosbroek en Van de Walle (2006) aangetoond dat burgers in een grote gemeente minder vertrouwen hebben in de lokale politiek en zich dus minder vertegenwoordigd voelen dan burgers in een kleine gemeente. Voorafgaand aan een herindeling zijn de meningen onder de burgers echter verdeeld en zijn er voor- en tegenstanders van een herindeling en opschaling naar een grotere gemeente. De vraag is of het standpunt van de burger ten aanzien van herindeling bepalend is voor de mate waarin hij zich vertegenwoordigd voelt door de politieke bewindsvoerders. Voor het toetsen van deze vraag is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese D1: Er is een verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zegt zich na een herindeling vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders.

Op basis van de bovenstaande hypothese kan getoetst worden of er een verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zich na een herindeling vertegenwoordigd zegt te voelen door de politieke bewindsvoerders. Op basis van de bovenstaande theorieën kan de verwachting uitgesproken worden dat een voorstander van herindelen zich, ondanks het feit dat de gemeente groter wordt, toch meer vertrouwen zal hebben in de lokale politiek en zich dus meer vertegenwoordigd zal voelen door de lokale politiek. Deze assumptie zal worden getoetst aan de hand van de volgende hypothese.

Hypothese D2: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling meer vertegenwoordigd te voelen.

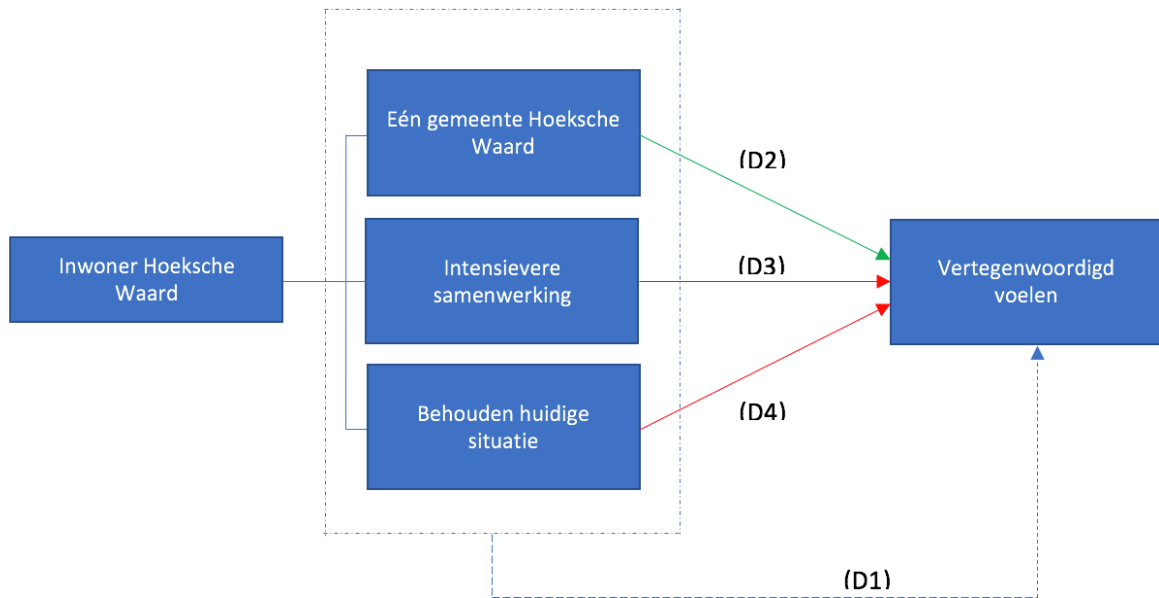
Met behulp van de bovenstaande hypothese kan getoetst worden of een voorstander van een gemeentelijke herindeling na een fusie ook daadwerkelijk zal zeggen zich beter vertegenwoordigd te voelen. Daarbij geldt tegenovergesteld ook dat men mag verwachten dat een tegenstander van een gemeentelijke herindeling en dus een voorstander van het behouden van de huidige situatie of een intensievere samenwerking tussen de gemeenten zich na een gemeentelijke fusie minder vertegenwoordigd zal zeggen te voelen door de lokale politiek. Deze assumptie zal worden getoetst aan de hand van de volgende twee hypothesen.

Hypothese D3: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling minder vertegenwoordigd te voelen.

Hypothesen D4: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling minder vertegenwoordigd te voelen.

Aan de hand van de bovenstaande hypothesen kan in kaart worden gebracht of er een correlatie is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een herindeling en de mate waarin hij zich vertegenwoordigd zegt te voelen. Indien dit het geval blijkt te zijn, dan zullen

de andere hypothesen aantonen welke richting deze correlatie heeft en op welke manier het standpunt van de burger ten aanzien van een herindeling invloed heeft op de mate waarin hij of zij zich vertegenwoordigd voelt na een herindeling.

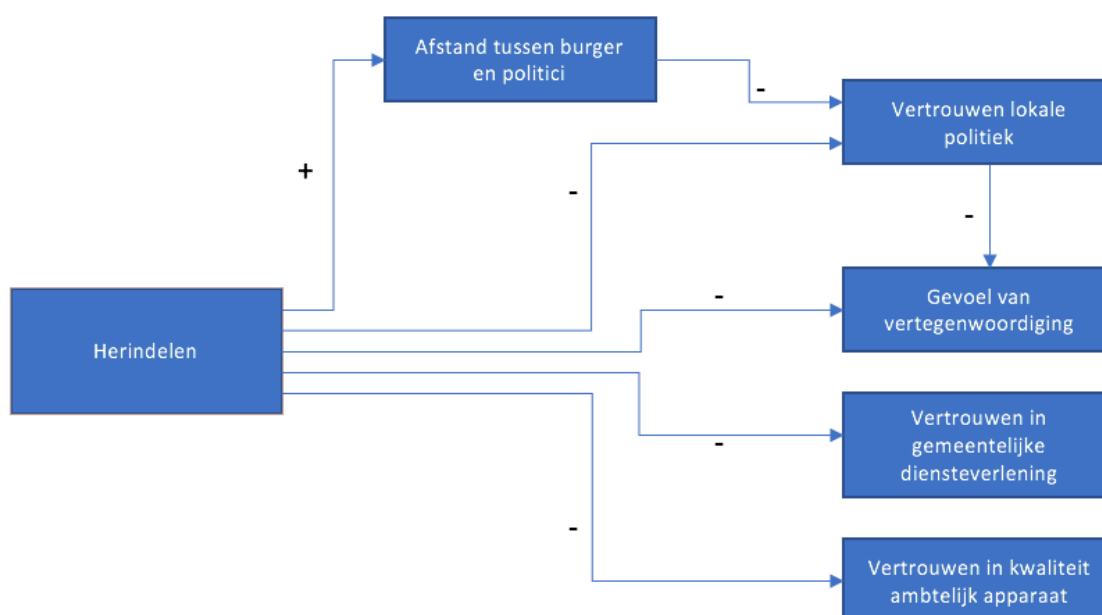

Operationalisatie van begrippen

Begrip	Definitie	Operationalisatie	Meetwaarde
Gemeentelijke herindeling	Het opheffen en vervolgens samenvoegen van gemeenten tot grotere eenheden en/of gemeenten (Derksen & Schaap, 2004, 215)		
Standpunt van de burger	Het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling	<ul style="list-style-type: none"> - Voorkeur gaat uit naar een gemeentelijke herindeling - Voorkeur gaat uit naar een intensievere samenwerking - Voorkeur gaat uit naar het behouden van de huidige situatie 	Nominaal (Vraag 7)
Vertegenwoordiging	Het representeren van burgers door gemeenteraadsleden op lokaal niveau		
Vertegenwoordigd voelen	De mate waarin de burger zich gerepresenteerd denkt te voelen door gemeenteraadsleden op lokaal niveau	<ul style="list-style-type: none"> - Meer - Minder - Evenveel 	Ordinaal (Vraag 2)
Vertrouwen	Het vertrouwen dat burgers zeggen te hebben in de lokale politiek gebaseerd op de waarschijnlijkheid dat het politieke systeem zorgt voor de gewenste resultaten en de samenleving op een juiste wijze voorziet in haar behoeften (Gamson, 1968)	<ul style="list-style-type: none"> - Vertrouwen in de lokale politiek - Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat - Vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening 	

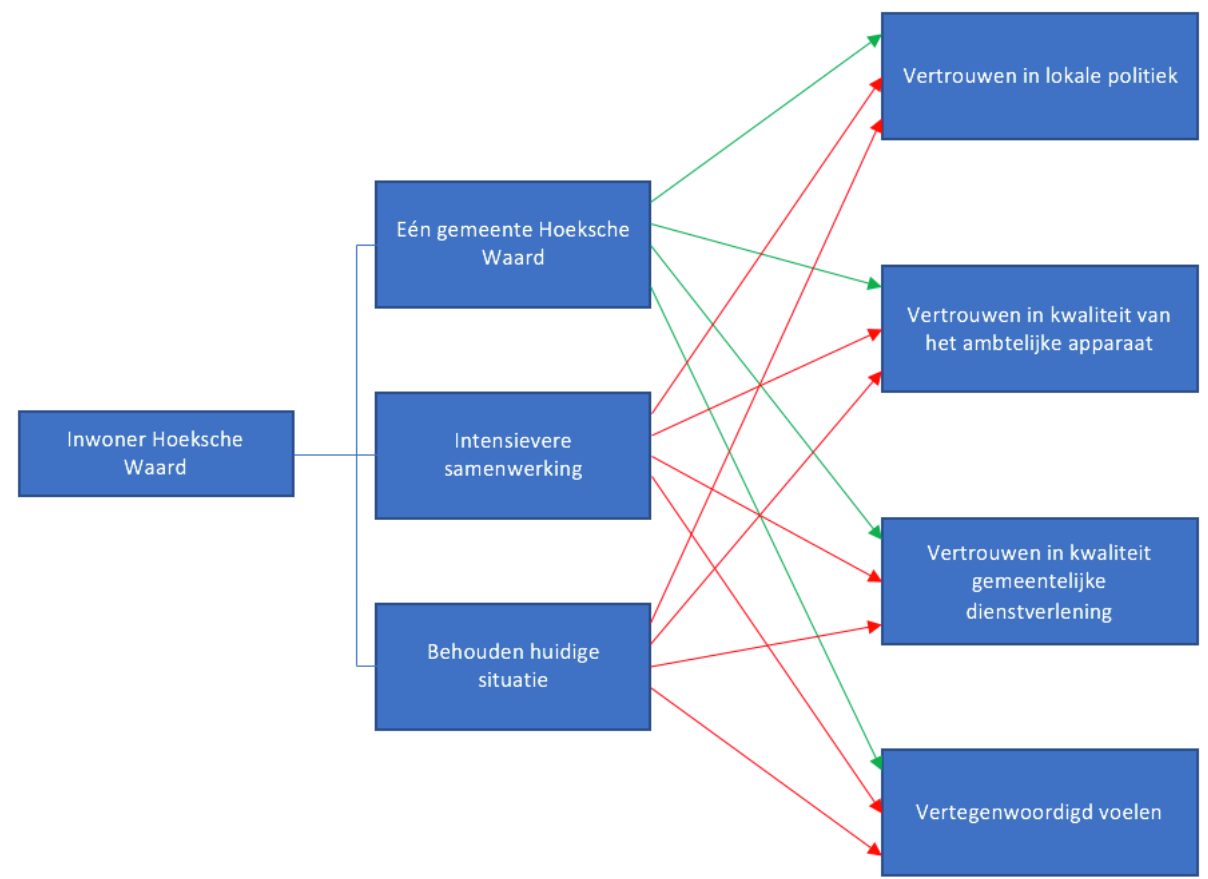
Vertrouwen in de lokale politiek	De mate waarin burgers vertrouwen zeggen te hebben in de lokale politiek na een eventuele gemeentelijke herindeling	- Meer - Minder - Evenveel	Ordinaal (Vraag 3)
Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat	De mate waarin burgers vertrouwen zeggen te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat na een eventuele gemeentelijke herindeling	- Toenemen - Afnemen - Hetzelfde blijven	Ordinaal (Vraag 4)
Vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	De mate waarin burgers vertrouwen zeggen te hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening na een eventuele gemeentelijke herindeling	- Toenemen - Afnemen - Hetzelfde blijven	Ordinaal (Vraag 5)

In bijlage III kan een overzicht teruggevonden worden waar een duidelijke koppeling wordt gemaakt tussen de enquêtevragen en de opgestelde hypothesen. Hier wordt helder in kaart gebracht welke enquêtevragen per hypothese en per deelvraag zijn ingezet om te leiden tot een verwerping en/of aanname van een hypothese enerzijds en het beantwoorden van een deelvraag anderzijds. Hieronder eerst een schematisch overzicht van de vier thema's die het theoretisch construct vormen van dit onderzoek.

Conceptueel model

Hieronder het conceptueel model. Belangrijk aspect is dat de verbanden die worden geschetst in het conceptueel model het resultaat zijn van de verwachtingen die wij hebben op basis van de hiervoor besproken theorieën. Dit heeft betrekking op het vertrouwen en de mate van vertegenwoordigd voelen van de inwoners van de Hoeksche Waard, mits de herindeling in de Hoeksche Waard daadwerkelijk zal plaatsvinden.

Methodologie

Verantwoording onderzoeksstrategie en methode

Bij de onderzoeksstrategie is gekozen voor een enquête. Deze onderzoeksstrategie wordt ingezet wanneer er sprake is van een groot aantal onderzochte eenheden en een veel variabelen (Van Thiel, 2010: 86). Daarnaast is deze strategie het meest geschikt bij een beschrijvende, toetsende en/of diagnostische probleemstelling (Van Thiel, 2010: 69). De onderzoeksmethode 'enquête' is uiterst geschikt voor dit onderzoek, omdat de probleemstelling alle bovenstaande karakteristieken bevat. De hoofdvraag is enerzijds beschrijvend, omdat in dit onderzoek in kaart wordt gebracht in hoeverre de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeenkomt met de stellingname van de burgers van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Anderzijds is de probleemstelling diagnostisch van aard, omdat wordt gezocht naar een verklaring van het standpunt van de burger ten aanzien van een eventuele herindeling. Dit is met name een zoektocht naar relevante factoren die het standpunt van de burgers uit de vijf Hoeksche Waardse gemeenten positief en/of negatief beïnvloeden. Daarnaast zullen uiteraard aan de hand van de analyse ook de niet relevante variabelen uitgesloten kunnen worden. Tot slot is de probleemstelling ook toetsend, omdat uit de vraagstelling en deelvragen verschillende hypothesen zijn geformuleerd die worden getoetst in de analyse.

De onderzoeksmethode die bij deze strategie het best past is 'vragenlijst' (ibid.). Voor het uitvoeren van de enquête zijn daarom vooraf vragen opgesteld. Deze zijn tijdens het enquêteren onveranderd gebleven en is dus voor iedere respondent gelijk geweest. Deze vragenlijst kan op meerdere manieren worden toegepast, maar voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een schriftelijke en digitale afname. De schriftelijke afname heeft plaatsgevonden op straat en thuis bij mensen, waar respondenten op vrijwillige basis werden gevraagd om deel te nemen aan de enquête. De digitale afname is via een eigen website, namelijk www.stemHW.nl, verlopen.

Selectie respondenten

In dit onderzoek is toegewerkt naar een evenredige vertegenwoordiging van respondenten op het niveau van gemeenten. Er is getracht om toe te werken naar een verdeling waarbij het percentage inwonersaantal per gemeente vrijwel gelijk zou zijn aan het percentage respondenten per gemeenten. Gemeenten met minder inwoners zijn dan ook qua aantal minder vertegenwoordigd. Een gemeente als Strijen heeft ongeveer 9000 inwoners wat 10,3% van het aantal inwoners in de Hoeksche Waard is. Zij zijn in totaal voor 11% vertegenwoordigd in de uitkomsten van de enquête. Zelf hebben we de aantallen kunnen bijsturen door in bepaalde gemeenten meer of minder op straat te enquêteren, afhankelijk van de data die per gemeente digitaal werd verworven. Hieronder een overzicht van de verdeling van de respondenten per gemeente:

Gemeente	Aantal inwoners	Aantal afgenomen enquêtes	Aantal afgenomen enquêtes in percentage
<i>Oud-Beijerland</i>	23.860 (28,0 %)	273	25 %
<i>Binnenmaas</i>	28.852 (33,9 %)	286	27 %
<i>Strijen</i>	8.781 (10,3 %)	118	11 %
<i>Cromstrijen</i>	12.792 (15,0 %)	274	26 %
<i>Korendijk</i>	10.847 (12,7 %)	121	11 %
<i>Totaal:</i>	85.132(100 %)	1072	100%

Representativiteit van de steekproef

Om de representativiteit van de steekproef te waarborgen kunnen vele methoden gehanteerd worden. In het kader van herindeling is het van ondergeschikt belang om te kijken naar kenmerken zoals geslacht, leeftijd en opleidingsniveau en daarom is bij het uitzoeken van respondenten ook niet actief gestuurd op deze persoonsgegevens. De 'omvang van de onderzoekseenheid' is ook een kenmerk dat vaak wordt gebruikt om de representativiteit te waarborgen (Van Thiel, 2010: 56). Hierbij kan gedacht worden aan de grootte van een gemeente. In de voorgaande paragraaf 'selectie respondenten' is duidelijk te zien hoe actief is gestuurd op een juiste verhouding in aantal respondenten per gemeente. Op deze wijze is getracht de representativiteit van de steekproef te optimaliseren. Daarnaast is in de enquête wel degelijk gevraagd naar 'geslacht', 'leeftijd' en het al dan niet werkzaam zijn voor een gemeente of betrokken zijn bij de politiek van een gemeente. Hier is niet actief op gestuurd bij het werven van respondenten, maar wel zijn deze cijfers in de gaten gehouden om eventuele 'uitschieters' in het oog te houden en tegen te gaan.

Alle beschrijvende data is verwerkt in een overzicht en kan worden teruggevonden in Bijlage I.

Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van het onderzoek is allereerst afhankelijk van de nauwkeurigheid van de ingezette meetinstrumenten (Van Thiel, 2010: 57). In dit onderzoek heeft dit vooral betrekking op de selectie van de vragen die in de enquête zijn gesteld. De vragen zijn duidelijk en helder omschreven. Onder de respondenten kan iedereen voor zichzelf uitmaken of hij 'vertrouwen heeft in...' of 'zich vertegenwoordigd voelt door...'. De kans is dan ook nihil dat de gestelde vragen op dit vlak leiden tot tegenstrijdigheden van opvattingen onder burgers. Dit geldt overigens niet voor de begrippen 'lokale politiek', 'ambtelijk apparaat' en 'gemeentelijke dienstverlening'. Deze begrippen zijn duidelijk, maar niet verder geoperationaliseerd en opgesplitst in verschillende vragen. Dit zou ertoe kunnen leiden dat burgers wellicht een ander beeld hierbij vormen. Gezien de helderheid van deze begrippen wordt niet verwacht dat deze (on)nauwkeurigheid de betrouwbaarheid zal aantasten. Daarnaast speelt ook de positionering van de vragen een belangrijke rol hierin. Een burger kan

de 'gemeentelijke dienstverlening' en het 'ambtelijk apparaat' en 'vertrouwen in de lokale politiek' en 'vertegenwoordigd voelen' wellicht met elkaar verwarren, maar omdat specifiek en afzonderlijk naar deze thema's is gevraagd, zal de burger naar alle waarschijnlijkheid in staat zijn om een duidelijk onderscheid te maken in deze theoretische constructen. De consistentie, oftewel de herhaalbaarheid, bepaalt tevens de betrouwbaarheid (ibid.). De resultaten van de stellingname van burgers in de gemeenten liggen in veel gevallen dicht bij elkaar en is er sommige gevallen slechts sprake van een verschil van 1%. De conclusies mogen in dat geval alsnog getrokken worden, maar wel dient altijd in ogenschouw genomen te worden dat in het kader van betrouwbaarheid en herhaalbaarheid wij te allen tijde genuanceerd naar de resultaten dienen te kijken en in het oog moeten houden dat de conclusie niet altijd zo 'zwart-wit' is. De verschillen zijn namelijk nihil en hierdoor ontstaat de kans dat bij een herhaling van het onderzoek de resultaten iets zouden kunnen verschuiven.

Validiteit

De validiteit bestaat uit een interne en externe validiteit. De interne validiteit heeft betrekking op de geldigheid van een onderzoek (Van Thiel, 2010: 58). De operationalisatie van het onderzoek is duidelijk en eenduidig, maar daarnaast niet extreem uitgebreid. De theoretische constructen zijn echter voldoende geoperationaliseerd om een valide meting te doen en zijn daarnaast direct en zorgvuldig herleid uit het theoretisch kader. Dit geldt tevens voor de verbanden en hypothesen die voor dit onderzoek zijn opgesteld. In het conceptueel model zijn de verbanden, verwachtingen en hypothesen duidelijk uiteengezet en is goed waarneembaar welke verwachtingen er zijn ten aanzien van het effect van de onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabelen. De externe validiteit heeft betrekking op de generaliseerbaarheid van het onderzoek (Van Thiel, 2010: 59). In dit onderzoek wordt aangegeven dat er een enorme geschiedenis vooraf is gegaan aan het huidige herindelingsproces. Dit heeft absoluut invloed gehad op de mening en beeldvorming van de burgers. Het is daarom de vraag of op een andere plaats, met een andere voorgeschiedenis, dezelfde resultaten zullen worden waargenomen. De berichtgeving in de media en de berichtgeving vanuit de gemeenten spelen hierbij een belangrijkere rol. In een later stadium van het herindelingsproces zouden de resultaten anders uit kunnen vallen, omdat burgers door middel van de berichtgeving in de media een genuanceerder of juist extremer beeld vormen en daardoor hun mening aanscherpen of beter kunnen onderbouwen. Indien dit onderzoek wordt uitgevoerd in hetzelfde stadium en in dezelfde context (fusering van vijf gemeenten), dan mag echter worden aangenomen dat de resultaten naar alle waarschijnlijkheid hetzelfde zullen zijn.

Missing values

Het onderzoek kent geen 'missing values'. De enquête diende in zijn geheel te worden ingevuld alvorens hij digitaal kon worden ingeschoten in de dataset. De respondent kreeg een melding als de enquête onvolledig was ingevuld met een verwijzing naar het desbetreffende missende antwoord. Bij de enquêtes die wij zelf persoonlijk hebben afgenomen hebben wij geen respondenten gehad die weigerde bepaalde vragen te beantwoorden. Het resultaat van deze aanpak is een complete dataset zonder ontbrekende waarde(n).

Antwoordmogelijkheden

Een van de belangrijkste variabelen in ons onderzoek is de vraag die betrekking heeft op de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. In de enquête hebben we de burger drie antwoordmogelijkheden gegeven. Op basis van voorkennis en gesprekken met inwoners van de Hoeksche Waard heeft ons de keuze doen maken om de burger 3 opties voor te leggen. We hebben ervoor gekozen om niet enkel naar de realistische mogelijkheden te kijken, maar ook het gevoel van de burger mee te nemen in dit onderzoek. Dit heeft ons doen besluiten om de burger niet alleen te laten kiezen tussen 'intensievere samenwerking' of 'een gemeente Hoeksche Waard', maar ook de optie 'behouden van de huidige situatie' toe te voegen aan de antwoordmogelijkheden. Het volledige overzicht van de enquête en gestelde vragen kan worden teruggevonden in bijlage III.

Open interview

Naast de afgenomen enquêtes zijn er ook meerdere interviews afgenomen. De data die is verworven via de enquêtes zijn voorgelegd aan een aantal politici binnen de Hoeksche Waard en enkele bestuurders binnen de provincie Zuid-Holland. Deze interviews zijn voornamelijk ingepland om meer inzicht te krijgen in de denkpatronen van de politici en bestuurders op dit thema. In dit onderzoek wordt beschreven in hoeverre de stellingname van de 5 gemeenteraden overeenkomt en/of verschilt met de stellingname van de burgers ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. Hierbij zal in dit onderzoek alleen op zoek worden gegaan naar de verklarende elementen van de standpunt van de burger t.a.v. de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. De interviews zijn afgenomen, omdat op deze wijze voor ons de denkpatronen van de politici wel inzichtelijk worden wat ons in een betere positie verschaft om de verschillen en/of overeenkomsten tussen burger en politici te begrijpen.

Statistische toetsing

Ten grondslag aan dit onderzoek liggen verschillende statistische toetsen. Voor de betreffende toetsen is gebruik gemaakt van het programma SPSS. Allereerst zijn er verschillende kruistabellen uitgezet om de samenhang tussen verschillende variabelen helder in kaart te brengen. Gezien een kruistabel niet voldoende is om een statistisch verband aan te tonen tussen de variabelen en slechts een eerste indruk geeft, is er gebruik gemaakt van een breed scala aan statistische toetsen.

Om te achterhalen of er een statistisch verband is tussen de variabele in de hypothesen A1, B1, C1 en D1 zijn naast het gebruik van kruistabellen ook meermaals Chi-kwadraattoetsen toegepast. De Chi-kwadraattoets wordt uitgedrukt in de waarde Chi-kwadraat (χ^2), hierbij wordt gemeten of de waargenomen frequenties significant afwijken van de theoretische verwachtingen (De Vocht, 2012: 149). Hierbij wordt gekeken naar de nulhypothesen, deze hypothese veronderstelt dat er geen verband is tussen de variabelen. In dit onderzoek zijn we uitgegaan van een significantiewaarde (α) van 0,01. Wanneer de overschrijdingskans kleiner was dan (α) 0,01, hebben we de nulhypothesen verworpen en zijn we uitgegaan van een significant verband tussen de gekozen variabelen met een betrouwbaarheid van 99%.

De waarden die zijn voortgevloeid uit de Chi-kwadraattoetsen geven enkel aan of er sprake is van een significant verband, het zegt daarbij niets over de sterkte van het verband. Hiervoor wordt doorgaans gebruik gemaakt van associatiematen. Als associatiemaat is er gekozen voor

de Cramer's V. Deze maat meet de sterkte en kan gelijktijdig worden getoetst met de Chi-kwadraat. Gezien we hebben gewerkt met kruistabellen groter dan 2 bij 2, doordat onze variabelen niet dichotoom zijn, is er voor de Cramer's V (ϕ_c) gekozen i.p.v. Phi (ϕ). De waarde van ϕ_c ligt altijd tussen de 0 en 1. Waarbij een waarde dicht bij 1 aangeeft dat het gaat om een sterk verband ($\phi_c = 1$, perfect verband) en een waarde dicht bij 0 duidt op zwak verband ($\phi_c = 0$, geen verband).

Normaliter wordt de Chi-kwadraattoets toegepast om een statistisch verband te toetsen tussen twee categorische variabelen. In dit onderzoek hebben we doorgaans één nominale variabele en één ordinale variabele gebruikt. Ondanks dat het dus niet gaat om twee categorische variabele is niet uitgesloten dat een Chi-kwadraattoets ons heeft voorzien van waardevolle informatie met betrekking tot de significantie waarden.

Om de Chi-kwadraattoets meer ondersteuning te geven zijn de eerdergenoemde vier hypothesen ook getoetst d.m.v. de Kruskal-Wallis. Met de Kruskal-Wallis toets kan men nagaan of meer dan twee onafhankelijke steekproeven afkomstig zijn uit dezelfde populatie (De Vocht, 2012: 224). Er is voor deze toets gekozen gezien de door ons gekozen afhankelijk variabele is voorzien van een ordinale schaal, een vereiste voor de Kruskal-Wallis toets. De nulhypothese veronderstelt hierbij dat de steekproeven afkomstig zijn uit identieke populaties. De Kruskal-Wallis wordt tevens door een Chi-kwadraattoets berekend. Ook bij deze toets zijn we uitgegaan van een significantiewaarde (α) van 0,01.

Naast het feit dat er met de bovenstaande toetsen gemeten kan worden of er wel of geen significant verband is en hoe sterk dit verband dan is, is het in dit onderzoek zeer interessant om te weten in welke richting het verband gaat (negatief of positief). Hiervoor zijn verschillende sub-hypothesen opgesteld. De onafhankelijke variabele is op te delen in drie groepen, namelijk 1. de voorstanders van herindelen, 2. de voorstanders van een intensievere samenwerking en 3. de groep die voorstander is van behoud van de huidige situatie. Bij de sub-hypothese is steeds 1 groep gemeten tegen de restgroep. Hiervoor zijn verschillende dummy-variabelen opgesteld. Daarnaast zijn aan de vier hypothesen per hypothese drie extra sub-hypothesen toegevoegd, om de richting van het verband te duiden.

Om een eerste indruk te krijgen van hoe de variabelen zich tot elkaar verhouden zijn er wederom kruistabellen opgesteld. In combinatie met de Chi-kwadraattoets is er gekeken of er sprake is van een significant verband. Ook hier is gebruik gemaakt van de Cramer's V als associatiemaat om de sterkte te meten, we hebben tenslotte een 2 (onafhankelijke variabele) bij 3 (afhankelijke variabele) tabel opgesteld.

Om de sub-hypothesen meer onderbouwing te geven hebben de sub-hypothesen ook de Mann-Whitney toets ondergaan. Bij de Mann-Whitney toets is gekeken of twee steekproeven afkomstig zijn uit populaties met een gelijke verdeling, dit is gelijk aan de opgestelde nulhypothese (De Vocht, 2012: 232). Wanneer er zal worden gekeken naar de uitkomsten van de Mann-Whitney en daarbij lettende op de twee waarden onder 'mean rank' (gesommeerde rangscore) kan men veronderstellen dat als deze twee waarden veel van elkaar verschillen de steekproeven niet uit dezelfde populatie komen en vice versa. Ook vertelt een groot verschil tussen 'mean rank' al voorzichtig iets over de richting van het verband.

De Mann-Whitney toets heeft ons ook voorzien van een Z-waarde. Met deze waarde hebben we de mate van invloed kunnen berekenen, welke door ons is gebruikt als associatiemaat (Field, 2009: 550). Deze waarden wordt uitgedrukt in Rho (r) en is als volgt berekend:

$$r = \frac{Z}{\sqrt{N}}$$

De ' r ' en ϕ_c geven normaal gesproken in theorie ongeveer dezelfde waarde aan. Het verschil zit vooral in het feit dat ' r ' ook een richting kan geven en dus negatief kan zijn. De waarde van ' r ' ligt tussen de -1 (perfect negatief verband) en 1 (perfect positief verband).

Alle ingevoerde codes die gebruikt zijn in SPSS kunnen worden teruggevonden in bijlage II.

Valkuilen en omgang met gebreken bij grootschalig opiniërend onderzoek

Aan de hand van de afgenomen enquêtes is een grootschalig opiniërend onderzoek uitgevoerd onder de inwoners van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Op deze wijze is getracht hun zienswijze ten aanzien van een eventuele gemeentelijke herindeling in kaart te brengen en daarnaast te verklaren welke factoren hun standpunt positief en/of negatief beïnvloeden. Daarbij zullen de burgers dus met name hun mening uiten ten aanzien van een beslissing die in de toekomst nog genomen moet worden. De spreekwoordelijke kogel is tijdens het enquêteren dus nog niet door de kerk en dit betekent dat de burgers op dat moment reflecteren op een fictieve situatie die mogelijk in de toekomst werkelijkheid zou kunnen worden. Dit is enerzijds gevaarlijk, omdat burgers net als bestuurders geen glazen bol hebben en niet in de toekomst kunnen kijken. Het feit dat zij wellicht denken dat de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening zal afnemen, wilt niet zeggen dat dit ook bij een gemeentelijke herindeling ook daadwerkelijk het geval gaat zijn. Anderzijds is deze valkuil ook weer minder interessant, omdat dit onderzoek juist inzicht wil krijgen en bieden in de vooroordelen en motivaties van burgers die hun standpunt ten aanzien van een herindeling bepalen.

Meetniveau

Bij een aantal vragen heeft de respondent kunnen kiezen tussen drie antwoord mogelijkheden. De antwoordmogelijkheden waren ordinaal van karakter, voorbeeld hiervan zijn de keuzemogelijkheden *Minder*, *Meer* of *Evenveel*. Voor ons onderzoek was het mogelijk beter geweest om hier te kiezen voor een schaal verdeling met minstens 5 opties. Een goede optie zou zijn geweest het gebruik van de 'Likertschaal'. Op deze manier hadden we de data als 'scale' (schaal) kunnen opnemen. De toetsen met een schaalvariabele hadden ons mogelijk voorzien van betrouwbaardere antwoorden en bijbehorende meetresultaten.

Daarbij is de eerste horde genomen, maar er zijn meerdere valkuilen aan grootschalige opiniërende onderzoeken verbonden. Opiniërend onderzoek is interessant en kan zeer waardevol zijn, maar dan moet de burger wel een duidelijke mening voor ogen hebben. De vooraf opgestelde vragen en antwoorden kunnen de burger 'dwingen' om een keuze te maken tussen de opties, zonder dat hij ook echt voor 100% achter deze mening staat. De

geënquêteerde maakt op dat moment een keuze voor het antwoord waar hij zich het meest in kan vinden, maar had bij het stellen van een open vraag wellicht een ander antwoord gegeven dan de geboden mogelijkheden in de enquête. Daarnaast kan de geënquêteerde natuurlijk ook geen mening hebben en kiezen voor een sociaal of politiek wenselijk antwoord. Dit leidt in dat geval niet tot meten en peilen van de echte meningen, maar tot registratie van 'non-attitudes' (Tiemeijer 2008: 34). Tot slot kan ook de 'onderontwikkelde burger' een probleem vormen. Dit heeft niet direct betrekking op het intelligentieniveau van de burgers, al lijkt deze term daar in eerste instantie wel naar te verwijzen. Een herindelingsproces van gemeenten is dusdanig complex, dat het zelfs voor bestuurders en politici lastig is om de voordelen, nadelen en gevolgen van de gemeentelijke fusie in te schatten. Het is daarom nog lastiger of bijna onmogelijk voor burgers om aan te voelen wat een herindeling voor hem of haar betekent. Er mogen daarom vraagtekens worden gezet bij de motivaties voor burgers die hen er uiteindelijk doen laten bewegen om te kiezen voor een herindeling, intensievere samenwerking of het behouden van de huidige situatie. Dit zou veelal een keuze kunnen zijn die wordt gemaakt met de 'onderbuik' en dus minder gefundeerd op feitelijke juistheden. In dit onderzoek is het onwaarschijnlijk dat de burger een antwoordmogelijkheid kiest waar hij niet voor 100% achterstaat, omdat de antwoordmogelijkheden zeer compleet zijn. Denk daarbij aan de opinie ten aanzien van de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening, waarbij de geënquêteerde mag zeggen of hij denkt dat deze zal afnemen, gelijk blijven of toenemen. Er zijn bij deze vraag geen extra antwoordmogelijkheden uitgesloten en daarom is deze valkuil zo goed als uitgebannen uit dit onderzoek. Daarbij blijft de valkuil dat de burger het niet zeker weet en daarom kiest voor sociaal of politiek wenselijke antwoorden wel bestaan.

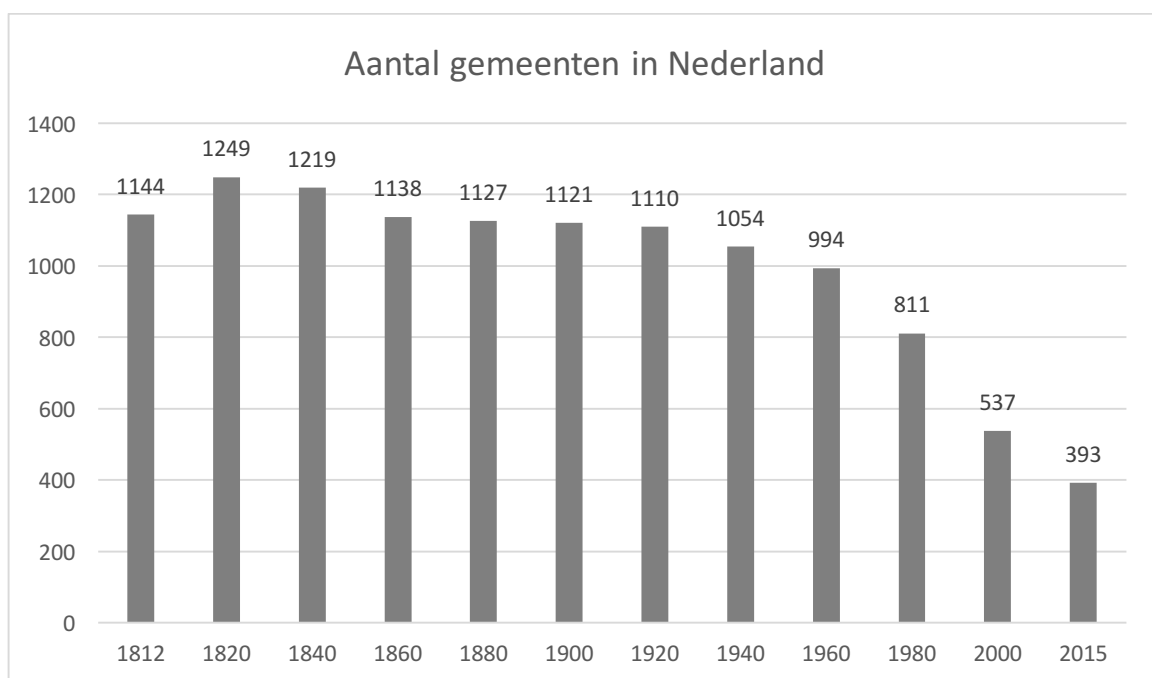
Feitelijke context

In dit hoofdstuk zal de plaats van het onderzoeksobject in termen van wetgeving, beleid en organisaties worden beschreven. Hierbij zal worden gekeken naar de interne en externe ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden met betrekking tot de organisaties.

Tijdslijn

De besluitvorming omtrent de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard kent een lange geschiedenis. Om deze reden zal er nu een historisch verloop worden gegeven van het bestuurlijk proces met de meest relevante onderwerpen en 'mijlpalen'.

In het kort kunnen we stellen dat gemeenten in Nederland zo'n twee eeuwen oud zijn. Met de komst van de Bataafse Republiek terug in 1795 is de autonomie van grote steden afgenomen en die van lokale heren op het platteland toegenomen. Met de komst van de gemeente als lokale bestuurslaag werden dorpen en steden gelijkgetrokken. Taken waren destijds beperkt en waren vooral van uitvoerend karakter. Er is nog een periode van terugval geweest, maar sinds 1848 is de 'gemeente' de dichtstbijzijnde bestuurslaag ten opzichte van de burger (Is Geschiedenis, 2016). Het aantal inwoners in de loop der tijd is toegenomen door het herindelen van gemeenten. Hoe minder gemeenten, hoe meer inwoners er per gemeenten zijn.

(Marlet & Woerkens, 2014)

In de bovenstaande grafiek kan men duidelijk zien dat in de loop der jaren het aantal gemeenten sterk is afgenomen. Deze trend kent zijn begin dan ook vanaf 1848. Herindelen ofwel het samenvoegen van gemeenten wordt al meer dan honderd jaar toegepast en is zeker niet een nieuw fenomeen. Wel kan worden waargenomen dat de laatste 50 jaar dit steeds vaker plaatsvindt.

Het herindelen van gemeenten is een terugkerend punt op de politieke agenda. De voornaamste reden is dat met minder gemeenten veel geld kan bespaard worden en de bestuurskracht kan worden vergroot. In 2007 opperde de Commissaris van de Koning van Noord-Holland dat een gemeente minimaal 30.000 inwoners zou moeten bevatten (Ekamper, 2016). De politieke partij D66 gaf in 2012 nog aan graag het aantal gemeenten van 400 naar 200 gemeenten te willen zien dalen (Is Geschiedenis, 2016).

In het reageerakkoord van 2012 'Bruggen slaan' presenteerde het kabinet haar plannen, waaronder het geven van meer taken aan gemeenten. Om deze gedecentraliseerde taken goed uit te kunnen voeren zijn grotere gemeenten nodig met minder ambtenaren en bestuurslagen waardoor volgens het kabinet maatwerk geleverd kan worden. Naast efficiëntie en kostenbesparing wordt ook tijd bespaard doordat politici makkelijker beleid op elkaar kunnen afstemmen. Het kabinet vindt dat gemeente op zijn minst moet bestaan uit 100.000 of meer inwoners (Gemeente.nu, 2016).

Woensdag 12 november 2003 waren er al plannen voor het herindelen van de Hoeksche Waard. Van de 6 gemeenten namen 4 gemeenten deel aan een referendum. De gemeente Binnenmaas en de toen nog bestaande gemeente 's-Gravendeel deed hier niet aan mee, zij hadden eerder al de mening van hun bevolking gepeild, daaruit bleek dat de inwoners voor herindelen waren. Dit gaat dan wel om een herindeling tussen beide gemeenten en niet op Hoeksche Waards niveau (NRC, 2016). De herindeling zou enorm helpen bij de plannen voor grootschalig woningbouw, komst van bedrijfsterreinen, kassencomplexen en overige bedrijvigheden. Vooral het verkrijgen van grondgebied voor sommige gemeenten was een van de drijfveren. Een andere drijfveer was het ingediende voorstel van herindeling van de twee gemeenten die niet meededen aan dit referendum, dit bracht toch ook voor de overige gemeenten op het eiland de noodzaak om na te gaan denken over de bestuurlijke toekomst. De gemeenteraden van de twee kleinere gemeente naar inwonersaantal Strijen en Korendijk waren tegen dit plan.

Gemeente	Opkomst	Voor	Tegen
<i>Oud-Beijerland</i>	75,72%	5,11%	94,89%
<i>Strijen</i>	68,64%	6,23%	93,77%
<i>Cromstrijen</i>	63,57	15,26%	84,74%
<i>Korendijk</i>	52,23%	19,73%	80,27%

(Piershil, 2017)

De cijfers van de volksraadpleging waren schrikbarend voor de twee gemeenten die graag hadden gehoopt op een herindeling. Het opkomstpercentage was enorm, maar ook het aantal stemmen tegen een herindeling was enorm. De herindelingsprocedure van de gemeente Binnenmaas met 's-Gravendeel was tijdelijk stopgezet om de resultaten af te wachten, maar deze is na het referendum weer in gang gezet. Vanaf 1 januari 2007 waren de twee gemeenten samengevoegd.

Sinds de jaren '70 hebben de gemeenten in Nederland steeds meer taken erbij gekregen en zijn de maatschappelijke problemen steeds complexer geworden. Dit geldt ook voor de gemeenten in de Hoeksche Waard. Zo is alleen al in 2015 het takenpakket van de gemeenten

uitgebreid met Jeugdhulp, Werk & Inkomen en de Maatschappelijke Ondersteuning. Deze uitbreiding van taken, het tekort aan financiële reserves en de complexere vraagstukken hebben de Hoeksche Waardse gemeenten doen beslissen om op bepaalde taakvelden samen te werken (SOHW, 2016b).

Ontstaan van de SOHW

Het samenwerkingsorgaan is tot stand gekomen door een samenwerking van alle gemeenten in de Hoeksche Waard. Dit orgaan richt zich op de beleidsterreinen ruimte, landschap, economie, samenleving en integrale veiligheid. Het samenwerkingsverband vertegenwoordigd 5 verschillende gemeenten met een totaal van 83.000 inwoners (SOHW, 2016b). De organisatie is in het leven geroepen omdat samenwerking en samenhang als noodzakelijk wordt geacht binnen de Hoeksche Waard.

In 2013 is het SOHW geëvalueerd in opdracht van de Hoeksche Waardse gemeenten, onder de noemer Evaluatie Regionale Samenwerking (ERS). Dit onderzoek is uitgevoerd door het onderzoeksbureau Partners en Pröpper. Binnen dit onderzoek is tevens gekeken naar de mogelijke toekomstplannen voor de bestuurlijke toekomst van de 5 gemeenten. De uitkomsten van het onderzoek lopen uiteen. Zo wordt er geconstateerd dat het samenwerken tussen de gemeenten op relatief 'eenvoudige' dossiers redelijk tot goed verloopt en ook resulteert in positieve uitkomsten. Wanneer er wordt samengewerkt op complexere dossiers kan de samenwerking worden bestempeld als moeizaam. Een voorbeeld is de casus omtrent de plaatsing van winmolens, die ook in de inleiding wordt aangehaald. Tevens wordt er opgemerkt dat samenwerken op moeilijkere vraagstukken niet gaat op vrijwillige basis maar meer noodzaak is (Oud-Beijerland, 2016b). Stilzitten is geen optie en er moet dus verandering plaatsvinden. Daartoe heeft onderzoeksbureau Partners en Pröpper meerdere aanbevelingen gedaan in het rapport.

Er zijn in totaal drie modellen geschetst, waarvan allereerst het regionaal bestuur. In dit model zou de samenwerking zoals die nu staat worden doorontwikkeld naar een krachtiger samenwerkingsorgaan. Er kunnen dan meerdere beleidsterreinen worden overgeheveld naar dit samenwerkingsorgaan. Deze vorm is ook terug te vinden in de Drechtsteden (Partners en Pröpper, 2013: 7-9). Naast de vijf gemeenten zou er dan ook een 'Hoeksche Raad' komen waarin alle fracties uit de vijf gemeenten zijn vertegenwoordigd.

Het tweede model dat wordt aangedragen is een ambtelijke fusie van de vijf gemeenten. Elke gemeente behoudt daarbij een gemeenteraad en een college van B&W, maar alle gemeenten krijgen gezamenlijk één ambtelijke organisatie. Deze ambtelijke organisatie is verantwoordelijk voor het voorbereiden en het uitvoeren van het beleid. Dit model kan onder andere terug worden gezien bij de BAR-gemeenten boven de Hoeksche Waard. Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk delen gezamenlijk hun uitvoeringsorganisatie (Partners en Pröpper, 2013: 9-11).

Het laatste model dat werd geschetst is het herindelen van de vijf gemeenten naar één gemeente. Daarbij worden alle ambtelijke organisaties en raden opgeheven en komt er een nieuwe gemeente voor in de plaats (Partners en Pröpper, 2013: 11-13). Herindelen van gemeenten zien we steeds vaker terug. De gemeente in de Hoeksche Waard kunnen kiezen

om naar een van de drie modellen toe te werken maar er wordt ook aangehaald dat een model als tussenstap kan worden genomen om tot herindelen te komen (ibid.).

Nog in 2013, voor de gemeenteraadsverkiezingen, is er gekozen om niet over te gaan op een van de drie bovenstaande modellen, maar werd wel geconstateerd dat er iets moet gebeuren. Daarbij werd gesignaleerd dat de huidige samenwerking die is opgezet door het oprichten van het SOHW onvoldoende bleek. In het najaar van 2014 is door de 5 gemeenten toch besloten om onderzoek in te stellen naar twee van de bovenstaande modellen. Er moest een onderzoek worden ingesteld naar de effecten van het model herindelen en het model regionaal bestuur. Een ambtelijke fusie werd niet gezien als wenselijk en zou niet worden meegenomen in het onderzoek (SOHW, 2016a).

De in het leven geroepen stuurgroep Onderzoek Bestuurlijke Toekomst (OBT), bestaande uit alle fractievoorzitters uit de vijf gemeenten, heeft het adviesbureau BMC gevraagd om het onderzoek uit te voeren. Adviesbureau BMC onderscheidt dus twee varianten waarbij het eerdere model regionaal bestuur in het onderzoek wordt vertaald als een versterkte samenwerking met doorzettingsmacht. Bij een versterkte samenwerking met doorzettingsmacht krijgt het huidige SOHW meer taken gedelegeerd en wordt voorzien van een regionaal bestuur. Het onderzoek wordt gestructureerd door verschillende vragen waarbij onder andere wordt gekeken naar de kwetsbaarheid van de bestuursmodellen, de financiële haalbaarheid en hoe deze modellen eerder zijn toegepast bij andere gemeenten in Nederland. Deze vragen worden beantwoord door de gemeenten in de Hoeksche Waard steeds in verschillende rollen te plaatsen, namelijk de gemeenten als bestuur, organisatie, partner en dienstverlener. Voor dit onderzoek hebben er gesprekken plaatsgevonden met de colleges van B&W, de gemeentesecretarissen, raadsgriffiers, maatschappelijke en bestuurlijke partners. Verder heeft het adviesbureau een burgerpeiling gehouden onder de inwoners van de Hoeksche Waard. Tot slot worden beide modellen in het onderzoek in een kleurentabel tegen elkaar uitgezet. Hierbij is eenvoudig te zien dat volgens adviesbureau BMC herindelen als meest wenselijk wordt geacht. Volgens BMC laat een versterkte samenwerking het vooral afweten op de slagvaardigheid van het gemeentebestuur en de mate waarin de gemeenten een krachtige partner zijn van medeoverheden (BMC, 2015).

In oktober 2015 is het eindrapport voor het eerst voorgelegd aan de vijf gemeenten. Het onderzoek is door de stuurgroep voorgelegd aan de gemeenteraden. Op 15 december 2015 is er door de gemeenteraden een besluit genomen over de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. Hierbij konden de gemeenteraadsleden simpelweg een keuze maken tussen herindelen of een versterkte samenwerking met een doorzettingsmacht. Hoe er per gemeente is gestemd is in het onderstaande schema terug te vinden (SOHW, 2016a).

Gemeenten	Voor herindeling	Tegen herindeling
<i>Gemeente Oud-Beijerland</i>	19	0
<i>Gemeente Binnenmaas</i>	9	12
<i>Gemeente Strijen</i>	11	2
<i>Gemeente Cromstrijen</i>	7	8
<i>Gemeente Korendijk</i>	5	10

(Algemeen Dagblad, 2016)

Hierbij kan worden gezien dat er een grote verdeeldheid heerst binnen enkele gemeenteraden als zowel tussen de vijf gemeenteraden. Twee gemeente kozen voor herindelen en drie gemeente voor een intensievere samenwerking. De verdeeldheid heeft ertoe geleid dat er geen besluit is genomen met als reden dat er nog geen eenduidig beeld bestond over de gewenste bestuurlijke toekomst (SOHW, 2016a).

Op woensdag 6 januari 2016 heeft gedeputeerde Van der Sande namens de provincie Zuid-Holland bekend gemaakt dat zij de regie betreft de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard overnemen. Dit werd bekendgemaakt aan de eerder besproken stuurgroep OBT, bestaande uit de 35 fractievoorzitters uit de gemeenten. De voornaamste reden dat de provincie het overneemt is dat de gemeenten er onderling niet uitkomen. Op 5 juli 2016 zal door de provincie de knoop worden doorgemaakt, waarbij de keuze zal worden gemaakt tussen herindelen of een versterkte samenwerking met een doorzettingsmacht (RTV Rijnmond, 2016b).

Gemeente Cromstrijen en Korendijk namen beide een motie aan om over te gaan op een volksraadpleging over de bestuurlijke toekomst. In het geval dat de provincie ervoor kiest om de gemeenten op te heffen wil een meerderheid uit beide gemeenten dat de inwoners worden gehoord. Tot nu toe is het nog niet gekomen tot een volksraadpleging (Algemeen Dagblad, 2016).

Op 5 juni 2016 is door de Gedeputeerde Staten (GS) van Zuid-Holland een besluit genomen. Er is besloten om de Hoeksche Waard te herindelen tot één gemeenten Hoeksche Waard. Er is 6 maanden lang overleg gevoerd met verschillende actoren in en om het eiland om uiteindelijk tot dit besluit te komen. Volgens de Gedeputeerde Staten ontstaat met de vorming van één gemeenten met 85.000 inwoners een toekomstbestendige en vooral krachtige gemeenten op het gebied van bestuur en uitvoering (Provincie Zuid-Holland, 2016). Met het besluit van de GS is de fusie nog niet rond, het besluit moet nog goed worden gekeurd door het senaat en de Tweede Kamer.

De gemeenten

Nu een duidelijk overzicht van de voorgeschiedenis van de eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten gepresenteerd is, zijn er uiteraard ook nog tal van andere kenmerken die deze gemeenten stuk voor stuk uniek maken. In bijlage VI is een uitgebreid overzicht te vinden van de demografische en institutionele gegevens van de gemeenten Korendijk, Binnenmaas, Strijen, Oud-Beijerland en Cromstrijen.

Analyse

Voor- en nadelen herindelen in de Hoeksche Waard

In dit hoofdstuk zullen de empirische verbindingen gekoppeld worden aan de theoretische begrippen die in theoretisch kader zijn behandeld. Hieronder zal allereerst gekeken worden welke voor- en nadelen van toepassing zijn bij een mogelijke herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. De eerste deelvraag luidt:

Wat zijn de voor- en nadelen van eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten?

De politieke bewindsvoerders in de Hoeksche Waard worden het niet eens wanneer men kijkt naar het al dan niet herindelen van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Er zijn veel argumenten voor en tegen een herindeling en deze zijn uitvoerig besproken in het theoretisch kader. Voor het beantwoorden van de eerste deelvraag zal aan de hand van deze voor- en nadelen gekeken worden welke kansen en bedreigingen bij een eventuele gemeentelijke fusie in de Hoeksche Waard in het verschiep liggen. De voor- en nadelen die in de theorie naar voren komen zullen in de tabel hieronder nog even kort benoemd worden.

<i>Voordelen in theorie</i>	<i>Nadelen in theorie</i>
Toename kwaliteit door specialisten.	Grotere afstand tussen politiek en burgers en minder initiatieven van de burger
Toename kwaliteit beleid door schaalvoordelen.	'Verzakelijking' van het ambtelijke apparaat.
Strijd om het politieke pluche zal toenemen en de beste kandidaten komen in de gemeenteraad.	Dorpskernen, dorpen en buurtschappen worden onvoldoende vertegenwoordigd.
Grotere financiële slagkracht resulteert in ambitieuzere plannen.	Dalend vertrouwen van burger in gemeentelijk bestuur
Snellere besluitvorming door minder onderhandelingen en bijkomende blokkades.	Participatie van de burger reduceert.

De voordelen van een gemeentelijke fusie van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten

Bij de bestuurders uit de vijf Hoeksche Waardse gemeenten kent een gemeentelijke fusie vele voor- en tegenstanders en heerst er grote verdeeldheid over wat het beste is voor de Hoeksche Waard en haar burgers. Dit bleek eens te meer uit de stemming van de gemeenteraden van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten (Algemeen Dagblad, 2016). De mogelijke voor- en nadelen van een gemeentelijke herindeling zijn in het theoretisch kader reeds besproken, maar welke zijn specifiek van toepassing op de Hoeksche Waard? Om deze voor- en nadelen duidelijk in kaart te brengen, zullen hier de belangrijkste kansen en bedreigingen van gemeentelijke herindeling in de Hoeksche Waard in kaart worden gebracht.

Indien de vijf Hoeksche Waardse gemeente fuseren, dan is de kans groot dat de slagvaardigheid van de samengevoegde gemeenteraad zal toenemen (BMC, 2015: 40). Allereerst kunnen de bevoegdheden en het ambtelijk apparaat worden samengevoegd en hierdoor ontstaat een situatie waarin beleidsvorming en beleidsuitvoering voor de gehele Hoeksche Waard centraal kan worden geregeld (ibid.). Dit hoeft tevens niet af te doen aan het maatwerk dat de vijf gemeenten op dit moment leveren, omdat gebiedsgerichte taken nog steeds kunnen worden uitbesteed aan verenigingen, instanties en organisaties in alle 17 dorpen van de Hoeksche Waard (ibid.). Daarnaast zijn de verhoudingen tussen de bestuurders uit de op dit moment nog separate gemeenten en gemeenteraden goed en daarom kan men bij een fusie voortborduren op de huidige relaties en verhoudingen (ibid.). Dit voordeel kan worden geïdentificeerd als 'snellere besluitvorming door minder onderhandelingen en bijkomende blokkades', zoals dat door Korsten (2012) wordt aangeduid en beschreven.

Om het welzijn van de Hoeksche Waardse burgers niet te laten reduceren na een herindeling is het ook van groot belang de ontwikkeling van de leefbaarheid van de nieuwe gemeente Hoeksche Waard in het oog te houden. Bij een gemeentelijke herindeling van de Hoeksche Waard is de kans nihil dat de leefbaarheid zal afnemen, omdat de gemeente Hoeksche Waard meer financiële slagkracht heeft om daadwerkelijk te investeren in de leefbaarheid van de Hoeksche Waard (BMC, 2015: 40). Dit wordt tevens versterkt door het feit dat een grote gemeente beter in staat is om financiële steun en subsidies te verwerven voor de ontwikkeling en verbetering van de ruimtelijk-economische structuur van de Hoeksche Waard (BMC, 2015: 41). Niet alleen de financiële slagkracht, maar ook het overleg en het overzicht wat door een fusie ontstaat speelt hierbij een belangrijke rol. Na een fusie is het namelijk mogelijk om het aanbod van voorzieningen, zoals woningen en sportverenigingen in de Hoeksche Waardse dorpen beter op elkaar af te stemmen (BMC, 2015: 40). Door de toename in financiële slagkracht kunnen de gefuseerde Hoeksche Waardse gemeenten de voorzieningen niet alleen beter op elkaar afstemmen, maar ook grotere projecten starten die bijdragen aan een toename in leefbaarheid voor alle Hoeksche Waardse inwoners. Dit voordeel kan worden geduid als 'grotere financiële slagkracht resulteert in ambitieuzere plannen', zoals dit ook naar voren komt de literatuur van Korsten (2012).

In het rapport van BMC (2015: 41) komt tevens naar voren dat het aantal raadsleden na een gemeentelijke fusie van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten sterk zal afnemen. Dit leidt met name tot een samengevoegde gemeenteraad die meer te zeggen krijgt over zaken en beleid die op de gehele Hoeksche waard van toepassing zijn en daarnaast dat ieder raadslid na de fusie een groter inwonersaantal dient te vertegenwoordigen (ibid.). Volgens Berghuis et al. (1995) leidt de afname in het aantal gemeenteraadsleden en de groei van het inwonersaantal tot een hevigere strijd om de zetels in de nieuwe gemeenteraad. Hierbij kunnen alleen de beste kandidaten plaats nemen in de gemeenteraad (ibid.). Om deze reden kan dit voordeel worden geduid als 'strijd om het politieke pluche zal toenemen en de beste kandidaten komen in de raad'.

De fusering van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten biedt verschillende kansen ten aanzien van de ontwikkeling van het ambtelijk apparaat. De ambtelijke capaciteit omtrent beleidsvorming en beleidsuitvoering kan optimaal worden benut en hierdoor kunnen specialismen ontwikkeld worden en de expertise in het ambtelijk apparaat groeien (BMC,

2015: 42). Deze verandering is overigens na een gemeentelijke fusie niet fundamenteel, omdat in het SOHW al veel ambtenaren van de huidige gemeente met elkaar samenwerken en daardoor het brede en veelzijdige takenpakket per medewerker kunnen versmallen (ibid.). Dit komt overeen met het voordeel van Toonen et al. (1998), die aangeven dat door deze ontwikkeling de professionaliteit toeneemt, omdat een gemeentelijke herindeling de gemeente een mogelijkheid om het takenpakket te versmallen en beleidsmedewerkers te verbinden aan één of twee specifieke thema's. Dit voordeel kan daarom worden getypeerd als 'toename kwaliteit beleid door schaalvoordelen'.

Daarnaast geldt ook dat het specialisme binnen de beleidsuitvoering ook zal toenemen. Dit vloeit allereerst voort uit het feit dat de uitvoering van beleid en dienstverlening beter op elkaar kan worden afgestemd, zodat het specialisme hierin toeneemt (BMC, 2015: 42). Daarnaast speelt de reeds benoemde toename aan financiële slagkracht ook een wezenlijke rol hierin, omdat dit de gemeente Hoeksche Waard de mogelijkheid biedt om specialisten aan de nieuwe gemeente te verbinden. Dit komt overeen met de visie van Huijben (2002), die aangeeft dat de kwaliteit van de gemeentelijke diensten na een gemeentelijke herindeling kan toenemen, omdat de gemeente op dat moment over meer financiële slagkracht beschikt. Dit biedt de gemeente dus de mogelijkheid om specialisten in dienst te nemen (ibid.). Kleine gemeente hebben vaak onvoldoende budget om specialisten met een bepaalde specifieke kennis aan te trekken, omdat de gemeente hier simpelweg te klein voor is. Door het samenvoegen van gemeenten komt er budget beschikbaar om deze specialisten wel aan te kunnen trekken. Dit zal een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het beleid van de gefuseerde gemeente (ibid.). Dit voordeel kan dus worden geduid als 'toename kwaliteit door specialisten'.

De nadelen van een gemeentelijke fusie van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten

Ook bij een gefuseerde gemeente liggen er mogelijkheden voor bewonersinitiatieven en burgerparticipatie. Zo kan een gemeente Hoeksche Waard een belangrijke rol vertolken in het ondersteunen en begeleiden van burgerinitiatieven die van toepassing zijn op de gehele Hoeksche Waard (BMC, 2015: 42). Niet alleen deze initiatieven, maar ook de initiatieven vanuit de burger die van toepassing zijn op een specifiek gebied en/of dorp kunnen door de gemeente Hoeksche Waard worden ondersteund, zo lang er wordt gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak (ibid.). Er moet echter worden geconstateerd dat er op dit moment onvoldoende kennis en ervaring in de Hoeksche Waard en binnen het SOHW aanwezig is aangaande het ondersteunen van dergelijke burgerparticipatie. Dit leidt ertoe dat niet alleen de groeiende afstand tussen de burger en politicus een valkuil is, maar dat ook een gebrek aan ervaring de burgerparticipatie bij een eventuele herindeling in de weg staat. Dit komt overeen met de literatuur van Toonen et al. (1998), waarin wordt verondersteld dat een toenemende afstand tussen burger en politiek die ontstaat bij herindeling, ervoor zorgt dat de participatie van burger reduceert. Dit nadeel is dus van toepassing op de Hoeksche Waard en kan worden geduid als 'grotere afstand tussen politiek en burger en minder initiatieven van de burger'.

Een ander belangrijk nadeel van herindeling is de 'verzakelijking' van het ambtelijk apparaat. In kleine gemeente is er ruimte voor het behartigen van specifieke en individuele wensen en aandachtspunten, aldus Berghuis et al. (1995). Bij een eventuele herindeling van de Hoeksche

Waardse gemeenten is dit nadeel niet van toepassing, omdat een toename in capaciteit ertoe leidt dat de gefuseerde gemeente juist beter kan voldoen aan de specifieke wensen en vragen van inwoners (BMC, 2015: 43). Uiteraard ligt deze valkuil nog altijd op de loer, maar op basis van de huidige plannen waarbij de nieuwe gemeente gebiedsgericht zal blijven opereren, bestaat er een grote kans dat dit nadeel en/of deze valkuil kan worden voorkomen. Er is dus geen sprake van het nadeel ‘Verzakelijking’ van het ambtelijke apparaat’.

Het vierde nadeel is dat na een gemeentelijke herindeling het vertrouwen van de burger in het gemeentelijk bestuur daalt. De afstand tussen kiezer en gekozenen wordt groter en dit laat het vertrouwen van de burger niet onaangetaast. Een ander belangrijk nadeel is daarom dat na een gemeentelijke herindeling er minder vertrouwen is van de burger in het gemeentelijke bestuur (Korsten, 2012). Bij een gemeentelijke fusie in de Hoeksche Waard lijkt een daling in het vertrouwen van de burger onwaarschijnlijk, omdat de herindeling gebiedsgericht aan de slag gaat en daarmee nog steeds taken overdraagt naar organisaties en instanties in de 17 verschillende dorpen (BMC, 2015: 40). Dit brengt het gemeentelijke bestuur niet alleen dicht bij de burger, maar het zorgt tevens voor een duidelijke en transparante taakverdeling, zodat het vertrouwen van de burger niet zal worden geschaad (ibid.). Er bestaat dus slechts een kleine kans dat het vertrouwen van de burgers in het gemeentelijke bestuur na een herindeling van de Hoeksche Waardse gemeenten zal afnemen.

Tot slot heeft een gemeentelijke herindeling nog een ander nadelig neveneffect. In grote gemeenschappen is de politieke participatie lager dan in kleine gemeenschappen, aldus Korsten (2012). Dit wordt tevens gestimuleerd door de grote kloof die de burger ervaart tussen hem en de bestuurders (ibid.). Deze valkuil of dit nadeel is wel van toepassing op de Hoeksche Waard, omdat de huidige invloed en politieke participatie via het dorpskernenbeleid op dit moment nog als ‘onvoldoende’ mag worden aangeduid (ibid.). Het streven is absoluut om de burgers bij een eventuele herindeling via de dorpsraden en verenigingen politiek te laten participeren, maar er kan op voorhand niet worden vastgesteld dat de politieke participatie van burgers ook daadwerkelijk kan worden behouden of zelfs vergroot (ibid.).

Gemeenteraden versus burger

In dit hoofdstuk van de analyse zal nader gekeken worden naar de mate waarin de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeenkomt met de stellingname van de inwoners van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Hierbij zal de stellingname van de vijf gemeenteraden tezamen worden genomen en vergeleken worden met de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard. Daarnaast zal ook per gemeente worden geanalyseerd in welke mate stellingname van iedere gemeenteraad overeenkomt met de inwoners uit hun gemeente. Daarbij zal dus in kaart worden gebracht of de stellingname van de gemeenteraden overeenkomt met de stellingname van de burgers of dat er juist een verschil is tussen deze stellingname. Op deze manier zal het beschrijvende aspect van de hoofdvraag van dit onderzoek beantwoord worden. Dit onderdeel van de hoofdvraag luidt:

In hoeverre verschilt of komt de stellingname van de gemeenteraden van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten overeen met de stellingname van de inwoners van deze vijf gemeenten?

Gemeente Oud-Beijerland

Allereerst zal de gemeente met de grootste dorpskern van de Hoeksche Waard aan bod komen. De gemeente Oud-Beijerland telt 23.860 inwoners en dit bedraagt procentueel 28% van alle inwoners van de Hoeksche Waard. Om de stellingname van de burgers ten aanzien van de gemeentelijke herindeling in kaart te brengen zal voor iedere gemeente de door ons afgenomen enquête geraadpleegd worden. Hierin zijn 273 respondenten inwoners van de gemeente Oud-Beijerland en dit bedraagt procentueel 25% van het totaal aantal geënquêteerde.

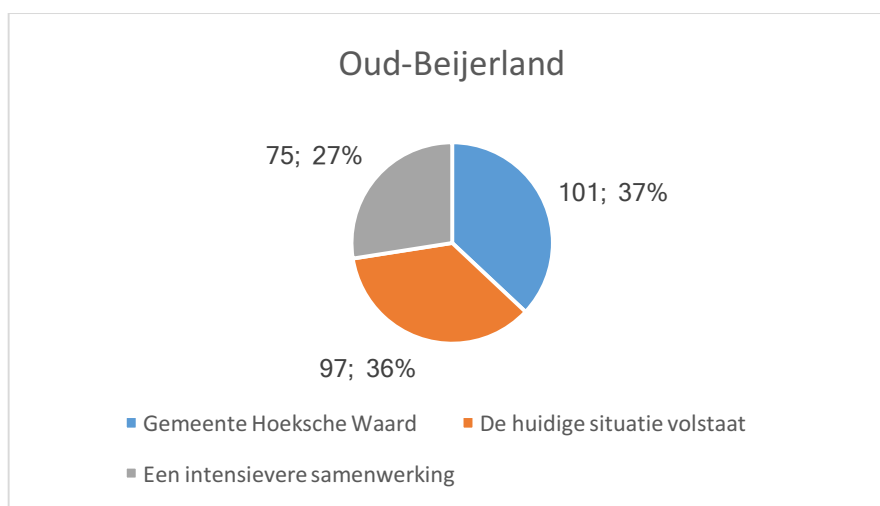
Gemeente	Aantal inwoners	Aantal afgenomen enquêtes	Aantal afgenomen enquêtes in percentage
Oud-Beijerland	23.860 (28,0 %)	273	25 %

De stellingname van de gemeenteraad

De stemming in de gemeente Oud-Beijerland was kort en eenduidig. Op 17 december 2015 werd binnen het halfuur een unanieme stem voor herindelen uitgebracht in de gemeenteraad van Oud-Beijerland (Algemeen Dagblad, 2016). Dit houdt in dat alle 19 gemeenteraadsleden van de gemeente Oud-Beijerland voor een herindeling hebben gestemd.

De stellingname van de inwoners

In tegenstelling tot de raadsvergadering is bij de enquête de inwoners van de Hoeksche Waard de mogelijkheid geboden om te kiezen uit drie opties, namelijk één gemeente Hoeksche Waard, een intensievere samenwerking of de huidige situatie volstaat. Dit leidt in de gemeente Oud-Beijerland tot de volgende resultaten.

In de bovenstaande cirkeldiagram is een duidelijke verdeeldheid bij de inwoners van gemeente Oud-Beijerland waarneembaar. Er is onder de inwoners van deze gemeente een lichte voorkeur voor één gemeente Hoeksche waard. Deze keuze wordt qua aanhangers op de voet gevolgd door het andere uiterste, namelijk 'de huidige situatie volstaat'. Tot slot kent

een intensievere samenwerking tussen de Hoeksche Waardse gemeenten het minste draagvlak bij de inwoners van de gemeente Oud-Beijerland.

Gemeenteraad versus inwoners

In de gemeente Oud-Beijerland komt de uitslag van de stemming in de gemeenteraad niet overeen met de voorkeur van de inwoners van deze gemeente. In de gemeenteraad werd unaniem gekozen voor een gemeentelijke fusie, maar onder de inwoners heerst grote verdeeldheid. Slechts 37% van de inwoners van gemeente Oud-Beijerland staat achter het besluit dat in de raadszaal van Oud-Beijerland is genomen. Er mag worden geconcludeerd dat dit besluit daarom onvoldoende maatschappelijk draagvlak heeft. Anderzijds kan ook worden geconcludeerd dat de keuze voor de gemeentelijke fusie binnen deze gemeente wel de meeste 'aanhangers' heeft als er een vergelijk wordt gemaakt met de minder populaire mogelijkheden 'behouden van de huidige situatie' en een 'een intensievere samenwerking'.

Gemeente Binnenmaas

Na het in kaart brengen van de stellingname van de burgers en de gemeenteraad van de gemeente Oud-Beijerland ten aanzien van een gemeentelijke herindeling zal de grootste gemeente van de Hoeksche Waard geanalyseerd worden: Gemeente Binnenmaas. De gemeente Binnenmaas telt 28.852 inwoners en dit bedraagt procentueel 33,9% van alle inwoners van de Hoeksche Waard. Om de stellingname van de inwoners van gemeente Binnenmaas ten aanzien van de gemeentelijke herindeling in kaart te brengen zal ook hier de door ons afgenomen enquête geraadpleegd worden. Hierin zijn 286 respondenten inwoners van de gemeente Binnenmaas en dit bedraagt procentueel 27% van het totaal aantal geënquêteerde.

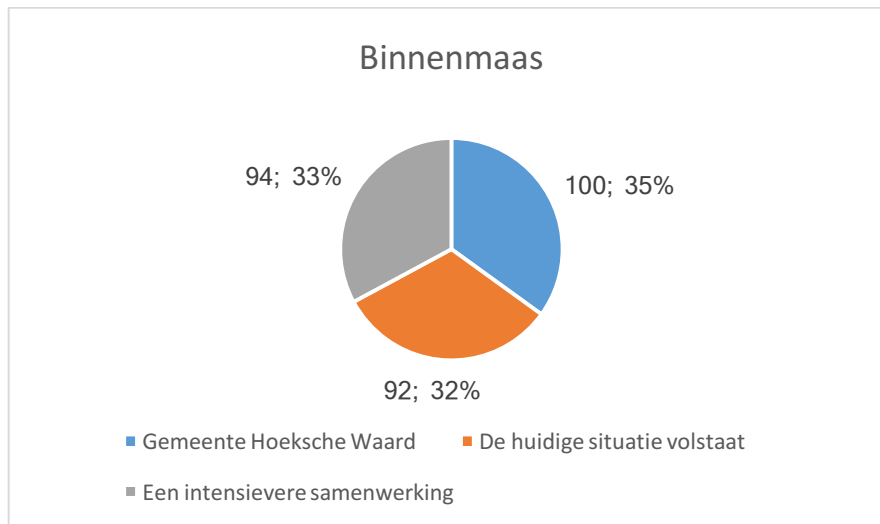
Gemeente	Aantal inwoners	Aantal afgenomen enquêtes	Aantal afgenomen enquêtes in percentage
Binnenmaas	28.852 (33,9 %)	286	27 %

De stellingname van de gemeenteraad

In de gemeente Binnenmaas zijn de kaarten anders geschut. Op 17 december 2015 werd in de gemeenteraad van Binnenmaas besloten dat zij tegen herindeling en voor een intensievere samenwerking zijn. Twaalf gemeenteraadsleden besloten toch te stemmen voor intensievere samenwerking, terwijl slechts 9 gemeenteraadsleden voor een gemeentelijke fusie stemden (Algemeen Dagblad, 2016).

De stellingname van de inwoners

Aan de inwoners van de gemeente Binnenmaas is dezelfde vraag gesteld: Hoe ziet u de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard? Dit leidt in de gemeente Binnenmaas tot de volgende resultaten.

Ook bij de gemeente Binnenmaas kan gesproken worden van volledige verdeeldheid. In de gemeente Binnenmaas kiest 35% van de respondenten voor één gemeente Hoeksche Waard. Dit is echter slechts een klein verschil met de andere twee opties, waar 33% voorkeur heeft een intensievere samenwerking. De inwoners voelen van deze gemeente voelen het minst voor het behouden van de huidige situatie.

Gemeenteraad versus burgers

In de gemeente Binnenmaas is gestemd voor een intensievere samenwerking en tegen een gemeentelijke fusie. De intensievere samenwerking geniet daarbij een lichte voorkeur met 12 stemmen, terwijl een gemeentelijke fusie bij slechts 9 gemeenteraadsleden als wenselijk wordt gezien. Deze verdeeldheid is ook terug te zien bij de inwoners van deze gemeente, waar 35% van de respondenten kiest voor één gemeente Hoeksche Waard en 33% van de respondenten kiest voor een intensievere samenwerking. Daarnaast kiest ook nog eens 32% van de respondenten voor het behouden van de huidige situatie. Daarbij is de stemming bij de gemeenteraad gespiegeld aan de keuze van de inwoners: Waar bij de gemeenteraad een intensievere samenwerking een lichte voorkeur geniet, daar heeft een gemeentelijke fusie bij de inwoners een lichte voorkeur.

Gemeente Strijen

Na de analyse van de stellingname van de burgers en de gemeenteraad van de gemeente Binnenmaas zal hier nu de qua inwonersaantal kleinste gemeente aan bod komen. De gemeente Strijen telt 8.781 inwoners en dit bedraagt procentueel 10,3% van alle inwoners van de Hoeksche Waard. Om de stellingname van de inwoners van gemeente Strijen ten aanzien van de gemeentelijke herindeling in kaart te brengen zal wederom de door ons afgenomen enquête geraadpleegd worden. Hierin zijn 118 respondenten inwoners van de gemeente Strijen en dit bedraagt procentueel 11% van het totaal aantal geënquêteerde.

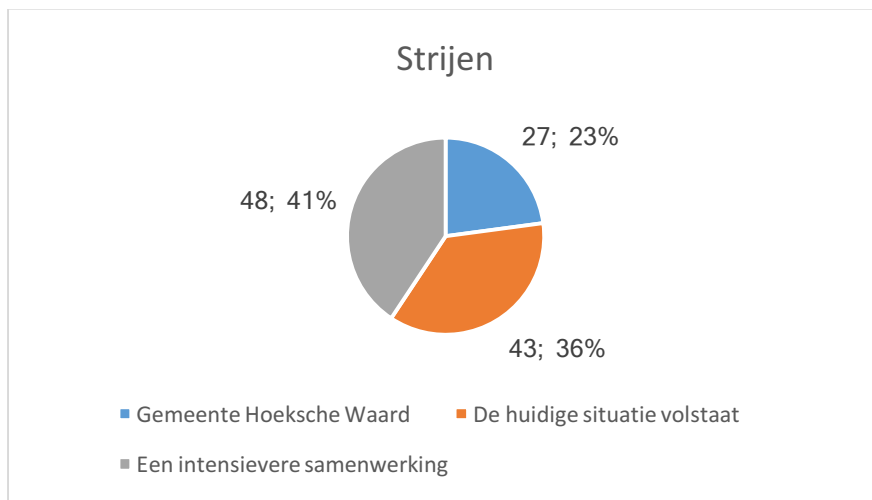
Gemeente	Aantal inwoners	Aantal afgenomen enquêtes	Aantal afgenomen enquêtes in percentage
Strijen	8.781 (10,3 %)	118	11 %

De stellingname van de gemeenteraad

In de gemeente Strijen was het tijdens de raadsvergadering minder spannend dan bij de gemeente Binnenmaas. Op 17 december 2015 werd in de gemeenteraad van Strijen besloten dat zij voor herindeling en tegen een intensievere samenwerking zijn. 2 Gemeenteraadsleden besloten toch te stemmen voor intensievere samenwerking, terwijl maar liefst 11 gemeenteraadsleden voor een gemeentelijke fusie stemden (Algemeen Dagblad, 2016).

De stellingname van de inwoners

Hieronder zullen wij kijken naar de stellingname van de inwoners de gemeente Strijen ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. Het bevragen van de inwoners van deze gemeente heeft geleid tot het volgende resultaat.

In deze gemeente is het, in tegenstelling tot gemeente Oud-Beijerland en Binnenmaas, allerm minst een *close call*. Hierboven is te zien dat 41% van de respondenten uit de gemeente Strijen kiest voor een intensievere samenwerking. Vervolgens kiest 36% van de respondenten uit deze gemeente voor het behouden van de huidige situatie. Slechts 23% van de respondenten uit de gemeente Strijen kiezen voor een gemeentelijke fusie.

Gemeenteraad versus burgers

In de raadszaal van Strijen is met een ruime meerderheid gekozen voor een gemeentelijke fusie. Hier werd met 11 stemmen voor een gemeentelijke herindeling en er gingen slechts twee vingers de lucht in voor een intensievere samenwerking tussen de Hoeksche Waardse gemeenten (Algemeen Dagblad, 2016). Dit komt allerm minst overeen met de stem van de burger, want hier ziet slechts 23% van de respondenten het fuseren van de vijf gemeenten als het meest wenselijke uitkomst. Daarnaast is 36% van de respondenten content met de huidige situatie en ziet 41% van de inwoners uit Strijen een intensievere samenwerking als beste optie. Ook in deze gemeente correspondeert de stemming in de gemeenteraad niet met de wens van de burger. In de enquête zijn er natuurlijk drie antwoordmogelijkheden, maar toch blijft het opmerkelijk dat de keuze van de gemeenteraadsleden voor een gemeentelijke fusie bij de burgers het minst populair is.

Gemeente Cromstrijen

Na de analyse van de drie bovenstaande gemeente zal hier de volgende gemeente geanalyseerd worden: Gemeente Cromstrijen. De gemeente Cromstrijen telt 12.792 inwoners en dit bedraagt procentueel 15% van alle inwoners van de Hoeksche Waard. Om de stellingname van de inwoners van gemeente Cromstrijen ten aanzien van de gemeentelijke herindeling in kaart te brengen zal ook hier de door ons afgenomen enquête geraadpleegd worden. Hierin zijn 274 respondenten inwoners van de gemeente Cromstrijen en dit bedraagt procentueel 26% van het totaal aantal geënquêteerde.

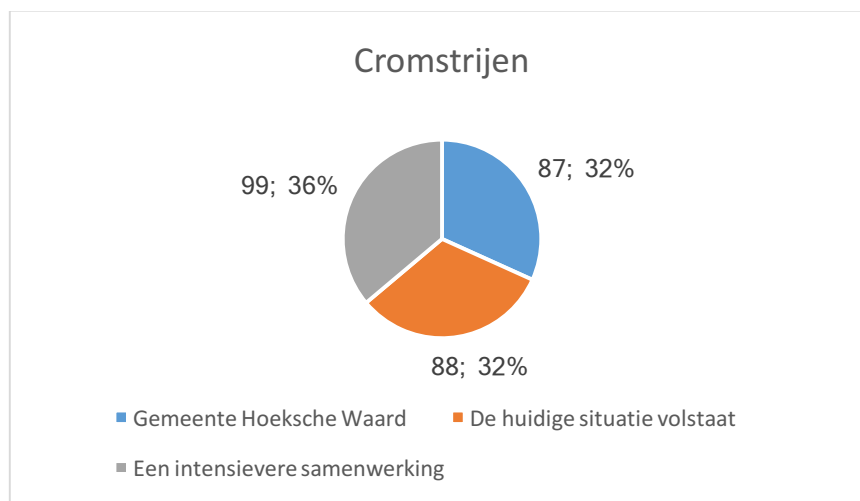
Gemeente	Aantal inwoners	Aantal afgenomen enquêtes	Aantal afgenomen enquêtes in percentage
Cromstrijen	12.792 (15,0 %)	274	26 %

De stellingname van de gemeenteraad

In de gemeente Cromstrijen was het tijdens de raadsvergadering ook een nek-aan-nekrace. Op 17 december 2015 werd in de gemeenteraad van Cromstrijen besloten dat zij tegen herindeling en voor een intensievere samenwerking zijn. 8 Gemeenteraadsleden besloten toch te stemmen voor intensievere samenwerking, terwijl 7 gemeenteraadsleden voor een gemeentelijke fusie stemden (Algemeen Dagblad, 2016).

De stellingname van de inwoners

Hieronder zullen wij analyseren welke optie ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard bij de inwoners van de gemeente Cromstrijen de voorkeur geniet. De afgenomen enquête onder inwoners van deze gemeente heeft geleid tot het volgende resultaat.

Net als bij de gemeente Strijen gaat ook bij de inwoners van de gemeente Cromstrijen de voorkeur uit naar een intensievere samenwerking. Vervolgens is de overige 64% van de respondenten van de gemeente Cromstrijen gelijk verdeeld over de keuze voor een intensievere samenwerking en het behouden van de huidige situatie.

Gemeenteraad versus burger

De uitslagen van de enquête en de stemmingen in de gemeenteraden komen tot nu toe nog niet overeen en staan bij de hierboven besproken gemeenten soms zelf haaks op elkaar, maar in de gemeente Cromstrijen is dat anders. In de gemeenteraad van Cromstrijen is er met 8 stemmen een lichte voorkeur voor een gemeentelijke fusie (Algemeen Dagblad, 2016). Bij deze stemming kreeg een intensievere samenwerking respectievelijk maar 7 stemmen (ibid.). Ook bij de inwoners van de gemeente Cromstrijen gaat de voorkeur uit naar een intensievere samenwerking tussen de gemeenten. Met 36% van de respondenten is deze keuze het meest populair onder de inwoners en wordt een gemeentelijke fusie en het behouden van de situatie gevolgd met elk 32% van de respondenten.

Gemeente Korendijk

Tot slot zal hier de stellingname van de inwoners en de gemeenteraad van de gemeente Korendijk ten aanzien van de gemeentelijke herindeling aan bod komen. De gemeente Korendijk telt 10.847 inwoners en dit bedraagt procentueel 12,7% van alle inwoners van de Hoeksche Waard. Om de stellingname van de inwoners van gemeente Korendijk ten aanzien van de gemeentelijke herindeling in kaart te brengen zal wederom de door ons afgenomen enquête geraadpleegd worden. Hierin zijn 121 respondenten inwoners van de gemeente Cromstrijen en dit bedraagt procentueel 11% van het totaal aantal geënquêteerde.

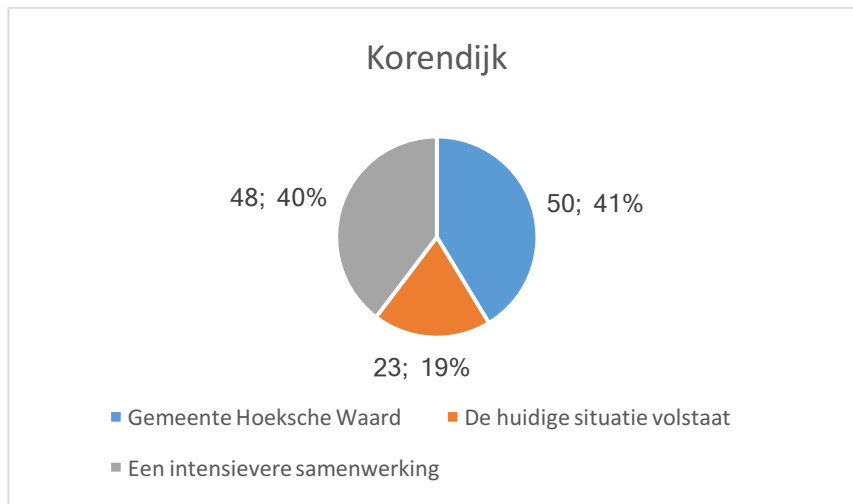
Gemeente	Aantal inwoners	Aantal afgenomen enquêtes	Aantal afgenomen enquête in percentages
Korendijk	10.847 (12,7 %)	121	11 %

De stellingname van de gemeenteraad

In de gemeente Korendijk was er wel een duidelijke meerderheid waarneembaar in de gemeenteraad. Op 17 december 2015 werd in de gemeenteraad van Cromstrijen besloten dat zij tegen herindeling en voor een intensievere samenwerking zijn. Een tiental gemeenteraadsleden besloten toch te stemmen voor intensievere samenwerking, terwijl 'maar' 5 gemeenteraadsleden voor een gemeentelijke fusie stemden (Algemeen Dagblad, 2016).

De stellingname van de inwoners

Tot slot is ook aan de inwoners van de gemeente Korendijk gevraagd hoe zij de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard zien. Dit leidt in de gemeente Korendijk tot de volgende resultaten.

Bij de gemeente Korendijk is in ieder geval duidelijk waar de inwoners van deze gemeente het minst voor voelen: Het behouden van de huidige situatie. Slechts 19% van de respondenten uit deze gemeente kiezen voor het behouden van de huidige situatie. Daarbij gaat de voorkeur vooral uit naar één gemeente Hoeksche Waard (41% van de respondenten) en/of intensiever samenwerken (40% van de respondenten).

Gemeenteraad versus burger

In de gemeenteraad werd met 10 stemmen voor een gemeentelijke fusie en 5 stemmen voor een intensievere samenwerking gekozen voor herindeling (Algemeen Dagblad, 2016). Uit de enquête die is afgenomen onder de inwoners van deze gemeente is één ding meteen duidelijk: De inwoners willen van af van de huidige situatie. Slechts 19% van de respondenten uit deze gemeente kozen voor deze optie. Daarnaast hebben de inwoners van de gemeente Korendijk geen specifieke voorkeur voor één gemeente Hoeksche Waard (40%) of een intensievere samenwerking (41%). De duidelijke meerderheid waarmee het besluit in de raadszaal van Korendijk is genomen is dus niet waarneembaar onder de inwoners en daarom kan ook hier geconcludeerd worden dat de stemming in de gemeenteraad niet direct representatief is voor de wens van de burger.

De Hoeksche Waard

Vervolgens is het ook interessant om alle resultaten bij elkaar te nemen en te kijken naar alle inwoners van de Hoeksche Waard. De Hoeksche waard telt 85.132 inwoners. Om de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard ten aanzien van de gemeentelijke herindeling in kaart te brengen zal ook hier de door ons afgenomen enquête geraadpleegd worden. Hierin zijn in totaal 1.072 inwoners geënquêteerd.

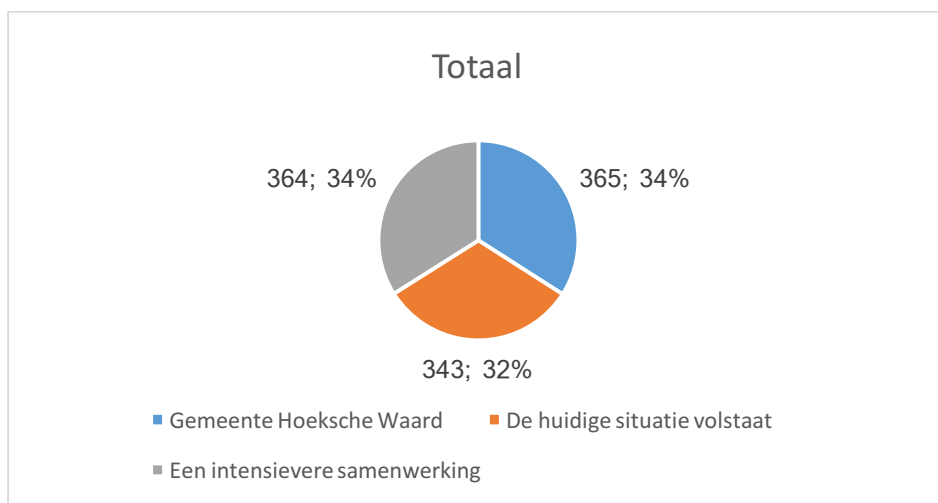
Gemeente	Aantal inwoners	Aantal afgenomen enquêtes	Aantal afgenomen enquêtes in percentage
Oud-Beijerland	23.860 (28,0 %)	273	25 %
Binnenmaas	28.852 (33,9 %)	286	27 %
Strijen	8.781 (10,3 %)	118	11 %
Cromstrijen	12.792 (15,0 %)	274	26 %
Korendijk	10.847 (12,7 %)	121	11 %
Totaal:	85.132 (100 %)	1072	100%

De stellingname van de gemeenteraden

Om de stellingname van de Hoeksche Waard in kaart te brengen, zullen hier de uitslagen van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten bij elkaar opgeteld worden. Ook hieruit blijkt dat het spannend was, want Cromstrijen, Binnenmaas en Korendijk stemden voor een intensievere samenwerking en Oud-Beijerland en Strijen stemden voor een gemeentelijke fusie. In de Hoeksche Waard zijn drie gemeenten dus voor een samenwerking en zijn slechts twee gemeenten voor een gemeentelijke herindeling. Wanneer men echter kijkt naar het totaal aantal gemeenteraadsleden, ziet men dat in totaal 83 gemeenteraadsleden uit deze vijf gemeenten een stem hebben uitgebracht. Bij het optellen van de stemmen ziet men hier dat 51 raadsleden kiezen voor een gemeentelijke herindeling en dat slechts 32 gemeenteraadsleden hebben gestemd voor een intensievere samenwerking. Dit bevestigt des te meer de verdeeldheid over een mogelijke herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeente, want op basis van deze telling zou geconcludeerd kunnen worden dat de meerderheid heeft gekozen voor een gemeentelijke herindeling. Dit is echter tegenovergesteld wanneer men uitsluitend kijkt naar welke gemeenten voor en tegen zijn.

De stellingname van de inwoners

Hieronder zullen wij analyseren welke optie ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard bij de inwoners de gehele Hoeksche Waard de voorkeur geniet. De afgenomen enquête onder inwoners van de Hoeksche Waard heeft geleid tot het volgende resultaat.

In de Hoeksche Waard ligt de uitslag van de enquête heel dicht bij elkaar. Hier kiest 34% van alle respondenten voor een intensievere samenwerking, maar ook de gemeentelijke fusie kent evenveel aanhangers. Het behouden van de huidige situatie is bij de inwoners de minst populaire optie, ook al kiest ook maar 32% van de respondenten voor deze optie. Juist wanneer men kijkt naar alle inwoners van de Hoeksche Waard, kan een totale verdeeldheid onder de burgers worden gezien.

De gemeenteraden versus de inwoners

Om de stellingname van de gemeenteraden te vergelijken ten opzichte van de inwoners is het belangrijk om de twee perspectieven, die hierboven zijn besproken, te hanteren. Er zal daarbij dus gekeken worden naar de gemeenten, maar ook naar de stemmenverdeling onder alle gemeenteraadsleden. Wanneer men naar de gemeente kijkt, ziet men met 3 gemeenten een lichte voorkeur een intensievere samenwerking. Deze meerderheid is bij de inwoners niet waarneembaar, omdat de optie 'één gemeente Hoeksche Waard' evenveel voorkeur geniet als de keuze voor een intensievere samenwerking. Daarnaast lijkt het wel een goede optie om de huidige situatie te verlaten, omdat deze optie respectievelijk door het minst aantal respondenten wordt gekozen. Daarnaast kiest een meerderheid van de gemeenteraadsleden voor gemeentelijke herindeling. Ook dit komt niet overeen met de stem van de burger, omdat ook hier de inwoners de gemeentelijke herindeling verkiezen boven een intensievere samenwerking. De 'tegenstrijdige' uitslag die men kan waarnemen bij het hanteren van de twee perspectieven is illustratief voor de verdeeldheid onder de inwoners. Ook hier is namelijk geen overduidelijke voorkeur wanneer wordt gevraagd naar de gewenste bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

Overzicht

De cijfers en percentages zijn duizelingwekkend en daarom is het belangrijk om de bovenstaande onderzoeksresultaten te resumeren. Hieronder volgt daarom een korte samenvatting van de standpunten van de inwoners van de Hoeksche Waard en van de gemeenteraden, zodat deze ook met elkaar vergeleken kunnen worden.

De inwoners van de Hoeksche Waard

De inwoners van de Hoeksche Waard hebben middels de afgenomen enquête hun opinie ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard gegeven. In het onderstaande

overzicht ziet u de voorkeur van de inwoners van iedere gemeente tegenover elkaar uitgezet. Daarbij vertolkt de kleur 'groen' de gewenste oplossing, de kleur 'geel' het beste alternatief en de kleur 'rood' de minst gewenste oplossing.

Gemeente	Eén gemeente Hoeksche Waard	Een intensievere samenwerking	Huidige situatie volstaat
<i>Oud-Beijerland</i>	37%	27%	36%
<i>Binnenmaas</i>	35%	33%	32%
<i>Strijen</i>	23%	41%	36%
<i>Cromstrijen</i>	32%	36%	32%
<i>Korendijk</i>	41%	40%	19%
<i>"Hoeksche Waard"</i>	34%	34%	32%

In de bovenstaande tabel is te zien dat in drie gemeenten, namelijk Oud-Beijerland, Binnenmaas en Korendijk de inwoners een gemeentelijke fusie zien als de gewenste oplossing. Deze oplossing wordt op de voet gevolgd door een intensievere samenwerking. In twee van de vijf gemeenten, namelijk Strijen en Cromstrijen wordt deze uitkomst als gewenste oplossing gezien. Opmerkelijk is dat het behouden van de huidige situatie in geen van de vijf gemeente als gewenste uitkomst wordt gezien. De percentages liggen in sommige gevallen dicht tegen elkaar aan en de meningen zijn verdeeld, maar op basis van dit overzicht kan wel geconcludeerd worden dat de inwoners van de vijf Hoeksche Waarde gemeenten van mening zijn dat de huidige situatie niet volstaat en dat het tijd is voor verandering. Dit wordt tevens bevestigd wanneer de resultaten van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten bij elkaar worden opgeteld en wordt gekeken naar de totale uitslag van de enquête. Als wij kijken naar de alternatieven voor het veranderen van de huidige situatie kunnen nog twee andere belangrijke uitkomsten worden opgemerkt:

- Gemeente Oud-Beijerland: Hier geldt een 'alles of niets' verdeeldheid. In deze gemeente zitten de minste mensen te wachten op een intensievere samenwerking. Daarnaast krijgt een gemeentelijke fusie een lichte voorkeur en deze voorkeur wordt nauw op de voet gevolgd door het behouden van de huidige situatie. Waar de meeste burgers het roer volledig om willen gooien en uitkijken naar een gemeentelijke herindeling, daar is ook een andere groep die bijna net zo groot is en graag de huidige situatie wilt behouden.

- Gemeente Strijen: Deze gemeente kent de meeste weerstand tegen een gemeentelijke fusie. De gemeentelijke fusie is het minst geliefd onder de inwoners. Zij zien de bestuurlijke toekomst als een intensievere samenwerking tussen de gemeenten. Daarnaast is er ook een grote groep die aangeeft dat de huidige situatie volstaat.

Deelconclusie

Hierboven zijn de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard en de vijf gemeenteraden uiteengezet en met elkaar vergeleken. Op basis van deze vergelijking is gekeken naar belangrijke overeenkomsten en verschillen tussen de stellingname van de gemeenteraden en de opinie van de Hoeksche Waardse burger. Daarbij is per gemeente gekeken in hoeverre de stemming van de gemeenteraad inzake de gemeentelijke herindeling overeenkomt met wat de inwoner van die gemeente wil. Daarnaast is ook gekeken naar de opinie van de gehele populatie van de Hoeksche Waardse inwoners. Op basis van deze analyse kan de volgende deelvraag beantwoord worden:

In hoeverre komt de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeen met de stellingname van de inwoners van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten?

Om deze beschrijvende deelvraag te beantwoorden, zal per gemeente gekeken moeten worden in hoeverre de stellingname van de gemeenteraad overeenkomt met de stellingname van de burgers. Om dit inzichtelijk te maken, zal in de tabel hieronder de stellingname van de gemeenteraden en inwoners uiteengezet worden.

Gemeente	Gewenste oplossing gemeenteraad	Gewenste oplossing van inwoners gemeente
<i>Oud-Beijerland</i>	Gemeentelijke fusie	Gemeentelijke fusie
<i>Binnenmaas</i>	Intensievere samenwerking	Gemeentelijke fusie
<i>Strijen</i>	Gemeentelijke fusie	Intensievere samenwerking
<i>Cromstrijen</i>	Intensievere samenwerking	Intensievere samenwerking
<i>Korendijk</i>	Intensievere samenwerking	Gemeentelijke fusie
<i>"Hoeksche Waard"</i>	Gemeentelijke fusie/ intensievere samenwerking	Gemeentelijke fusie/ intensievere samenwerking

In de bovenstaande tabel is duidelijk zichtbaar in welke gemeente de stellingname van de inwoners overeenkomt met de stellingname van hun gemeenteraad, maar ook in welke gemeente de stellingname van inwoners juist verschilt ten opzichte van hun gemeenteraad. Dit leidt tot de volgende resultaten:

-Oud-Beijerland: In de gemeenteraad van deze gemeente werd unaniem gekozen voor herindelen (Algemeen Dagblad, 2016). Unanimititeit onder de inwoners was er niet, maar in deze gemeente ziet de grootste groep een gemeentelijke fusie als de gewenste situatie wanneer zij worden gevraagd naar de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

- Binnenmaas: In de gemeenteraad van deze gemeente werd gekozen voor een intensievere samenwerking (ibid.). Dit komt niet overeen met de stellingname van de inwoners van

Binnenmaas, omdat de grootste groep in deze gemeente een gemeentelijk fusie als gewenste situatie zien.

- Strijen: In deze gemeente zien de grootste groep inwoners een intensievere samenwerking wel als meest gewenste situatie. In tegenstelling tot de gemeenteraad van Binnenmaas, koos deze gemeente juist voor een gemeentelijke fusie. Ook in deze gemeente komt de stellingname van de gemeenteraad ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling niet overeen met de stellingname van de inwoners.

- Cromstrijen: In deze gemeente heerst wel eensgezindheid. Zowel de gemeenteraad van Cromstrijen als de inwoners van deze gemeente zien een intensievere samenwerking als de gewenste bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

- Korendijk: In de gemeenteraad van deze gemeente werd gekozen voor een intensievere samenwerking (ibid.). Dit komt niet overeen met de stellingname van de inwoners van de gemeente Korendijk, omdat de grootste groep in deze gemeente een gemeentelijk fusie als gewenste situatie zien.

- "Hoeksche Waard": Wanneer de uitslag van stemming de vijf gemeenteraden tezamen wordt genomen, dan leidt dat tot een tegenstrijdige conclusie. Enerzijds zijn drie gemeenten voor een intensievere samenwerking en zijn slechts twee gemeenten voor een herindeling (ibid.). Wanneer de stemmen echter allemaal bij elkaar worden opgeteld, dan kan worden geconcludeerd dat meer gemeenteraadsleden voor een gemeentelijke fusie zijn dan voor een intensievere samenwerking. Het is dus een 'close call' en dit komt perfect overeen met de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard. Uit de enquêteresultaten kan namelijk worden geconcludeerd dat precies evenveel inwoners voor een herindeling zijn als voor een intensievere samenwerking.

Op basis hiervan kan het volgende antwoord op de bovenstaande deelvraag worden gegeven: Vanuit democratisch perspectief komt de stellingname van de Oud-Beijerlandse gemeenteraad ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeen met de stellingname van de inwoners. In deze gemeente ziet de grootste groep respondenten, namelijk 37% van de geënquêteerde, de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als één gemeente Hoeksche Waard. Deze meerderheid kan ook worden teruggezien in de Oud-Beijerlandse gemeenteraad, waar unaniem is gestemd op een gemeentelijke fusie. 'The majority wins', dat geldt ook voor de gemeente Cromstrijen.

In de gemeente Cromstrijen wordt echter wel anders gekeken naar de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. In deze gemeente wenst de grootste groep respondenten, namelijk 36% van de geënquêteerde, dat de Hoeksche Waardse gemeenten in de toekomst intensiever met elkaar gaan samenwerken. Deze 'stem' van de burger wordt ook goed vertegenwoordigd in de raadszaal van Cromstrijen, waar ook een krappe meerderheid van de raadsleden tegen de herindeling heeft gestemd. In de gemeenten Binnenmaas en Korendijk hebben de raadsleden ook tegen een herindeling en dus voor een intensievere samenwerking gestemd, maar hier bewandelen de inwoners een duidelijk andere weg. In de gemeente Binnenmaas ziet de grootste groep respondenten, namelijk 35% van de geënquêteerde, de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als één gemeente Hoeksche Waard. Deze cijfers rijmen dus

niet met de uitslag van de stemming in de gemeenteraad van Binnenmaas. Hetzelfde geldt voor de gemeente Korendijk. Een overduidelijke meerderheid van de raadsleden in deze gemeente stemt tegen de herindeling, maar de grootste groep respondenten, namelijk 41% van de geënquêteerde, ziet de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard wel degelijk als een fusering naar één gemeente Hoeksche Waard.

Tot slot kan in de gemeente Strijen een tegenovergesteld beeld worden waargenomen. In Strijen wenst de grootste groep respondenten, namelijk 41% van de geënquêteerde, dat de Hoeksche Waardse gemeenten in de toekomst intensiever met elkaar gaan samenwerken. In deze gemeente heeft de gemeenteraad met een ruime meerderheid gestemd voor een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. In de conclusie dient uiteraard in ogeschouw te worden genomen dat de respondenten ook kunnen kiezen voor het behouden van de huidige situatie. Deze optie hadden de gemeenteraadsleden niet, omdat zij louter voor of tegen de herindeling konden stemmen. Daarnaast liggen de resultaten van de stellingname van burgers in de gemeenten in veel gevallen dicht bij elkaar en is er sommige gevallen slechts sprake van een verschil van 1%. De conclusies mogen in dat geval alsnog getrokken worden, maar wel dient altijd in ogeschouw genomen te worden dat in het kader van representativiteit van de steekproef en validiteit van de conclusie wij te allen tijde genuanceerd naar de resultaten dienen te kijken en dat de conclusie niet altijd zo 'zwart-wit' is, zoals dat in de bovenstaande tabel in een eerste oogopslag wel lijkt. Wanneer scherp wordt gekeken naar de verhoudingen in de gemeenteraden en de stellingname van de burgers, dan kan worden geconcludeerd dat de stellingname van de gemeenteraden nooit exact overeenkomen komen met de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard. Vanuit democratisch perspectief en in het kader van 'meeste stemmen gelden' kan wel vastgesteld worden dat de stellingname van de gemeenteraden in Oud-Beijerland en Cromstrijen overeenkomen met de stellingname van de inwoners van deze gemeenten. Dit geldt niet voor de gemeenten Korendijk, Strijen en Binnenmaas, want hier komt de stellingname van de inwoners van deze gemeenten zelfs vanuit democratisch perspectief niet overeen met de stellingname van de burgers in deze gemeenten.

Vertrouwen en vertegenwoordiging

In dit hoofdstuk van de analyse zullen de eerste vier hypothesen van dit onderzoek onder de loep worden genomen. Daarbij zal wederom gekeken worden naar de stellingname van de inwoners van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten ten aanzien van een gemeentelijke herindeling. Ditmaal wordt daarbij niet gekeken naar een mogelijke overeenkomst en/of een mogelijk verschil tussen de stellingname van de gemeenteraden, maar zal worden gezocht naar andere verbanden. Er zal allereerst gekeken worden of er een significant verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger na een herindeling vertrouwen in de lokale politiek zegt te hebben.

A. Bestuurlijke toekomst Hoeksche Waard versus vertrouwen in lokale politiek

In dit onderzoek is aan de inwoners van de Hoeksche Waard gevraagd hoe zij de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard zien. Bij dit vraagstuk hadden alle inwoners de keuze om te kiezen voor één gemeente Hoeksche Waard, een intensievere samenwerking tussen de

gemeenten of het behouden van de huidige situatie. Daarnaast is ook aan de inwoners gevraagd wat er gebeurd met hun vertrouwen in de lokale politiek op het moment dat een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten zal plaatsvinden. Daarbij wordt in de vraagstelling aan de burger verondersteld dat een herindeling daadwerkelijk plaatsvindt. Volgens Korsten (2012) leidt een gemeentelijke fusie tot een grotere afstand tussen kiezer en gekozenen, waardoor de burger minder vertrouwen krijgt in het gemeentelijk bestuur. Om een mogelijke verband tussen deze twee variabelen te toetsen, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese A1: *Er is een verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zegt na een herindeling vertrouwen in de lokale politiek te hebben.*

Om de bevindingen ten aanzien van deze hypothese goed in kaart te brengen is het van cruciaal belang om allereerst een blik op de onderzoeksresultaten te werpen. In de tabel hieronder wordt weergegeven hoeveel inwoners van de Hoeksche Waard kiezen voor één gemeente Hoeksche Waard, een intensievere samenwerking tussen de gemeenten en/of het behouden van de huidige situatie.

Bestuurlijke toekomst Hoeksche waard	
Een gemeente Hoeksche Waard	365 (34%)
Een intensievere samenwerking	354 (34%)
Behouden van huidige situatie	343 (32%)

In de tabel hierboven is te zien dat er grote verdeeldheid heerst onder de inwoners van de Hoeksche Waard met betrekking tot de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. Vrijwel evenveel inwoners kiezen voor een gemeente Hoeksche Waard in vergelijking met een intensievere samenwerking tussen de gemeenten en/of het behouden van de huidige situatie. Volgens respondent A (zie bijlage IV) is dit 'het mooiste resultaat wat je kunt hebben', omdat de verdeeldheid in en tussen de verschillende gemeenteraden een juiste afspiegeling blijkt te zijn van de verdeeldheid onder de bevolking. Om het mogelijke verband dat hierboven is beschreven in kaart te brengen, is het tevens van belang om de resultaten van de andere vraagstelling uiteen te zetten. In de tabel hieronder wordt weergegeven bij hoeveel inwoners in de Hoeksche Waard het vertrouwen in de lokale politiek toeneemt, afneemt of gelijk blijft na een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten.

Vertrouwen in de lokale politiek na herindeling	
Minder vertrouwen	594 (55%)
Evenveel vertrouwen	299 (28%)
Meer vertrouwen	179 (17%)

In de tabel hierboven is te zien dat meer dan de helft van de inwoners van de Hoeksche Waard minder vertrouwen verwacht te krijgen in de lokale politiek na een herindeling. Dit komt dan ook overeen met de theorie van Korsten (2012), waarin wordt verondersteld dat een gemeentelijke herindeling leidt tot afnemend vertrouwen bij de burger ten aanzien van de lokale politiek. Daarnaast verwacht iets minder dan de helft van de inwoners van de Hoeksche waard evenveel of meer vertrouwen in de lokale politiek te krijgen. Deze trend is logisch te

verklaren, volgens respondent F (zie bijlage IV). Volgens respondent F is er namelijk op dit moment al weinig vertrouwen in de politiek en zal naar mate de afstand tussen bestuurder en burger groter wordt, de politiek alleen nog maar ondoorgroenderlijker worden voor de burger. Respondent G (zie bijlage IV) deelt deze mening: 'Het is het bekende verhaal dat het vertrouwen afneemt na een herindeling, want dit gaat samen met de afstand tussen burger en bestuurder die wordt gecreëerd bij een herindeling.'

De vraag is daarbij in hoeverre deze resultaten met elkaar samenhangen en of deze twee apart getoetste variabelen met elkaar correleren. Om dit duidelijk in kaart te brengen zullen de 'bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard' en het 'vertrouwen in de lokale politiek na een herindeling' samen worden genomen en in de tabel hieronder worden gepresenteerd.

Chi-Square

Bestuurlijke toekomst versus vertrouwen in lokale politiek				
		Vertrouwen in lokale politiek na herindeling		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Gemeente Hoeksche Waard	39 (6%)	176 (59%)	150 (84%)
	Een intensievere samenwerking	270 (46%)	69 (23%)	25 (14%)
	Huidige situatie volstaat	285 (48%)	54 (18%)	4 (2%)

Uit de bovenstaande kruistabel kunnen de onderstaande chi-kwadraat testresultaten worden herleid. Daarnaast worden in de onderstaande tabel de symmetrische meetwaarden uitgedrukt in Cramer's V:

Pearson Chi-Square	485,708 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	4
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,476

a 0 cells (.0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 57,27.

Kruskal-Wallis

Bestuurlijke toekomst versus vertrouwen in lokale politiek			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, heeft u dan meer, minder of evenveel vertrouwen in de lokale politiek	Gemeente Hoeksche Waard	365	794,51
	Een intensievere samenwerking	364	429,22
	Huidige situatie volstaat	343	375,79
	Totaal	1072	

Chi-Square	484,884
Asymp. Sig.	0,000
df	2

In de kruistabel hierboven is een mogelijke correlatie waarneembaar. De voorstanders van een gemeentelijke fusie zeggen na een herindeling nagenoeg geen vertrouwen te verliezen in de lokale politiek. Daarnaast kan worden waargenomen dat de tegenstanders van een herindeling absoluut niet meer vertrouwen verwachten te krijgen in de lokale politiek. Enkele inwoners geven aan dat zij verwachten dat het vertrouwen in de lokale politiek gelijk zal blijven, maar het grootste deel van deze inwoners geeft aan dat zij verwachten dat zij vertrouwen in de lokale politiek verliezen. Deze bevinding sluit dan ook aan bij de theorie van Korsten (2012), waarin hij veronderstelt dat het samengaan van gemeenten leidt tot een afnemend vertrouwen bij de burger. Uit dit onderzoek blijkt dat er daadwerkelijk gesproken mag worden over een correlatie tussen deze twee variabelen. Dit betekent dat er een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 485,70. p = 0,00$) is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger na een herindeling vertrouwen zegt te hebben in de lokale politiek. Deze significantie komt tevens naar voren en wordt dus ook bevestigd door de Kruskal-Wallis ($X^2(2, n = 1072) = 484,88. p = 0,00$). Dit verband mag als *matig sterk* ($\phi_c = 0,48$) worden geduid.

Gemeentelijke herindeling en meer vertrouwen in de politiek

Verbanden en correlaties zijn interessant, maar zeggen nog niks over de richting van deze verbanden. Om de richting van het hierboven besproken verband duidelijker in kaart te brengen, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese A2: *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de lokale politiek te hebben.*

Zoals hierboven is beschreven, mag worden geconcludeerd dat er een significant verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger na een herindeling vertrouwen in de lokale politiek zegt te hebben. Om meer inzicht te krijgen in het aantal voorstanders van een gemeentelijke herindeling en het

aantal burgers dat na een herindeling meer vertrouwen zeggen te hebben in de politiek, zullen deze groepen in de tabel hieronder gepresenteerd worden.

Gemeentelijke herindeling & meer vertrouwen in politiek	
Voorstanders gemeentelijke herindeling	365 (34%)
Na herindeling meer vertrouwen in politiek	179 (17%)
Voorstanders gemeentelijke herindeling die na herindeling meer vertrouwen hebben in politiek	150 (14%)

In deze tabel is waarneembaar dat een derde van het aantal respondenten de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard ziet als één gemeente Hoeksche Waard. Daarnaast zegt 17% van de respondenten na een herindeling meer vertrouwen in de politiek te hebben en heeft 14% van alle respondenten een voorkeur voor een gemeentelijke herindeling, maar daarnaast ook de verwachting dat zij na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de politiek zullen krijgen. Het is te voorbarig om op basis van de bovenstaande gegevens conclusies te trekken of een significant verband vast te stellen, maar wel kan een voorzichtige verwachting worden uitgesproken dat een voorstander van een gemeentelijke herindeling hoogstwaarschijnlijk na een gemeentelijke fusie meer vertrouwen in de lokale politiek zal zeggen te hebben. Voor het toetsen van de hypothese en de hierboven gestelde verwachting, zal hieronder de kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets gepresenteerd worden.

Chi-Square

Gemeentelijke herindeling & vertrouwen in lokale politiek				
		Vertrouwen in lokale politiek na herindeling		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	555 (93%)	123 (41%)	29 (16%)
	Gemeente Hoeksche Waard	39 (7%)	176 (59%)	150 (84%)
	Totaal	594 (100%)	299 (100%)	179 (100%)

Pearson Chi-Square	479,083 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,669

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 60,95.

Uit de bovenstaande chi-kwadraattoets mag geconcludeerd worden dat er wederom sprake is van een significant verband ($X^2(2, N = 1072) = 479,08. p = 0,00$). Dit verband mag in dit geval als *sterk* ($\phi_c = 0,67$) worden gedeut. Deze vaststelling zegt nog niks over de richting van het significante verband. Wanneer wij kijken naar de gegevens uit de kruistabel, dan mag

wederom de verwachting worden uitgesproken dat een voorstander van een gemeentelijke herindeling na een gemeentelijke fusie ook meer vertrouwen in de lokale politiek zal zeggen te hebben. Allereerst zegt een hele kleine groep voorstanders van een gemeentelijke fusie na een herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben. Daarnaast zegt een grote groep voorstanders dat het vertrouwen gelijk blijft of zeggen zij dat het vertrouwen zelfs groter wordt na een gemeentelijke herindeling. Om de richting definitief vast te stellen, zullen hieronder de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Gemeentelijke herindeling & vertrouwen in lokale politiek			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, heeft u dan meer, minder of evenveel vertrouwen in de lokale politiek?	Anders	707	403,30
	Gemeente Hoeksche Waard	365	794,51
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	34853,500
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-21,871
r	-0,67

Op basis van de bovenstaande gegevens kan worden geconcludeerd dat er ook ditmaal sprake is van een significant verband ($U=34854$, $p = 0,00$, $r = -0,67$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij na een gemeentelijke fusie meer vertrouwen in de lokale politiek zeggen te hebben. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een sterk verband.

Intensievere samenwerking en minder vertrouwen in de politiek

Om te toetsen of voorstanders van een intensievere samenwerking ook daadwerkelijk na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de politiek zeggen te hebben, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese A3: *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben.*

Zojuist is vastgesteld dat voorstanders van een herindeling ook daadwerkelijk meer vertrouwen in de politiek zeggen te hebben op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse

gemeenten zullen fuseren. Betekent dit ook dat voorstanders van een intensievere samenwerking minder vertrouwen in de politiek zeggen te hebben op het moment dat de Hoeksche Waard één gemeente wordt? In de tabel hieronder zal inzichtelijk worden gemaakt hoeveel burgers voorstander zijn van een intensievere samenwerking en hoeveel burgers na een herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek zeggen te hebben. Tot slot zullen deze groepen ook samengenomen worden.

Intensievere samenwerking & minder vertrouwen in politiek	
Voorstanders intensievere samenwerking	364 (34%)
Na herindeling minder vertrouwen in politiek	594 (55%)
Voorstanders voor intensievere samenwerking die na herindeling minder vertrouwen hebben in politiek	270 (25%)

In de tabel hierboven is waarneembaar dat een derde van het aantal respondenten voorstander is van een intensievere samenwerking tussen de huidige 5 Hoeksche Waardse gemeenten. Maar liefst 55% van alle respondenten zegt na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben. Tot slot is een kwart van alle burgers uit de Hoeksche Waard een voorstander van een intensievere samenwerking, waarbij bij deze burgers het vertrouwen in de lokale politiek na een gemeentelijke herindeling ook waarschijnlijk zal reduceren. Voor de toetsing van hypothese A3 zal hieronder de kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets gepresenteerd worden.

Chi-Square

Intensievere samenwerking & minder vertrouwen in politiek				
		Vertrouwen in lokale politiek na herindeling		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	324 (55%)	230 (77%)	154 (86%)
	Intensievere samenwerking	270 (45%)	69 (23%)	25 (14%)
Totaal		594 (100%)	299 (100%)	179 (100%)

Pearson Chi-Square	82,695 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,278

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 60,78.

De chi-kwadraattoets laat zien dat ook hier gesproken mag worden van een significant verband ($\chi^2(2, N = 1072) = 82,70. p = 0,00$) tussen de bovenstaande variabelen. Het verband

tussen deze variabelen mag als (*zeer*) *zwak* ($\phi_c = 0,28$) getypeerd worden. Het zeer zwakke verband is ook nauwelijks waarneembaar in de kruistabel, waar de respondenten in een eerste oogopslag grotendeels evenredig verdeeld zijn over alle mogelijke 'opties'. Wanneer wij echter kijken naar de kleinste groep, dan zien wij wel dat slechts 25 respondenten die voorstander zijn een intensievere samenwerking tussen de gemeenten na een herindeling meer vertrouwen in de lokale politiek zeggen te hebben. Het is dan in dit geval onmogelijk om op basis van het bovenstaande al een conclusie te trekken, maar wel lijkt het onwaarschijnlijk dat voorstanders van een intensievere samenwerking zullen zeggen dat het vertrouwen in de lokale politiek zal toenemen na een gemeentelijke herindeling. Om de richting definitief vast te stellen, zullen hieronder de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Intensievere samenwerking & minder vertrouwen in lokale politiek			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, heeft u dan meer, minder of evenveel vertrouwen in de lokale politiek?	Anders	708	591,66
	Intensievere samenwerking	364	429,22
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	89806,000
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-9,075
r	-0,277

Uit de gegevens hierboven blijkt dat in dit geval wederom sprake is van een significant verband ($U=89806$, $p = 0,00$, $r = -0,28$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de lokale politiek zeggen te hebben. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een zwak verband. Een voorstander van een intensievere samenwerking zal dus zeggen na een herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben.

Huidige situatie en minder vertrouwen in de politiek

Om te toetsen of voorstanders van het behouden van de huidige situatie tevens na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek krijgen, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese A4: *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben.*

Er is al vastgesteld dat er een significant verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger vertrouwen zegt te hebben in de lokale politiek. Daarnaast is in de voorgaande paragrafen geconcludeerd dat voorstanders van een herindeling na een fusie meer vertrouwen in de lokale politiek zeggen te hebben en dat voorstanders van een intensievere samenwerking na een herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek zeggen te krijgen. Hoe zit dat met de voorstanders van het behouden van de huidige situatie? In de tabel hieronder zal deze groep nauwkeurig uiteengezet worden.

Huidige situatie & minder vertrouwen in politiek	
Voorstanders huidige situatie	343 (32%)
Na herindeling minder vertrouwen in politiek	594 (55%)
Voorstanders voor huidige situatie die na herindeling minder vertrouwen hebben in politiek	285 (27%)

Een derde van het aantal respondenten is een voorstander van het behouden van de huidige situatie. Zoals bij de voorgaande hypothese ook al was vastgesteld, zegt meer dan de helft van de respondenten na een herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben. Tot slot is meer dan een kwart van alle Hoeksche Waardse inwoners een voorstander van het behouden van de huidige situatie, waarbij deze burgers zeggen dat hun vertrouwen in de lokale politiek na een gemeentelijke herindeling ook zal afnemen. Voor het toetsen van hypothese A4 zal de volgende kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets getoond worden.

Chi-Square

		Huidige situatie & minder vertrouwen in politiek		
		Vertrouwen in lokale politiek na herindeling		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	309 (52%)	245 (82%)	175 (98%)
	Huidige situatie	285 (48%)	54 (18%)	4 (2%)
Totaal		594 (100%)	299 (100%)	179 (100%)

Pearson Chi-Square	169,299 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,397

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 57,27.

De chi-kwadraattoets toont aan dat ook hier gesproken mag worden van een significant verband ($X^2(2, N = 1072) = 169,30$. $p = 0,00$) tussen de bovenstaande variabelen. Het verband tussen deze variabelen mag als *matig sterk* ($\phi_c = 0,40$) geduid worden. Wanneer wij deze vaststelling zelf proberen te herleiden uit de kruistabel, dan zien wij dat slechts 4 voorstanders van het behouden van de huidige situatie na een gemeentelijke fusie meer vertrouwen zeggen te hebben in de lokale politiek. Daartegenover staat dat maar liefst 285 voorstanders van het behouden van de huidige situatie na een herindeling minder vertrouwen zeggen te hebben in de lokale politiek. Er lijkt voor deze conservatieve groep dus wel degelijk sprake te zijn van afnemend vertrouwen in de lokale politiek, op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten met elkaar fuseren. Om deze richting definitief vast te stellen, zullen in de volgende tabel de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Huidige situatie & minder vertrouwen in lokale politiek			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, heeft u dan meer, minder of evenveel vertrouwen in de lokale politiek?	Anders	729	612,12
	Huidige situatie	343	375,79
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	69899,500
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-13,005
r	-0,397

Uit de resultaten van de Mann-Whitney toets blijkt dat in dit geval sprake is van een significant verband ($U=69899$, $p = 0,00$, $r = -0,40$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de lokale politiek zeggen te hebben. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een negatief matig sterk verband. Een voorstander van het behouden van de huidige situatie zal dus na een herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek zeggen te hebben.

Theorie in de praktijk: Vertrouwen in de lokale politiek

Volgens Korsten (2012) worden de dorpskernen, dorpen en buurtschappen na een herindeling minder vertegenwoordigd dan voorheen. Dit wordt tevens veroorzaakt door de groeiende afstand tussen burger en bestuurder. Dit is niet alleen een feitelijke constatering, maar is ook iets dat door de burger zo wordt ervaren. Na een gemeentelijke herindeling zien zij hun bestuurders minder, spreken zij ze minder vaak en ervaren daardoor een grote afstand tussen burger en politiek (Korsten, 2012). Daarnaast wordt de afstand tussen kiezer en gekozenen groter en dit laat ook het vertrouwen van de burger niet onaangetaast. Na een gemeentelijke herindeling is er minder vertrouwen is van de burger in het gemeentelijke bestuur (ibid.). Wanneer wij dit perspectief hanteren, dan zien wij dit ook terugkomen in de Hoeksche Waard. Uit dit onderzoek blijkt dat er daadwerkelijk gesproken mag worden over een correlatie tussen de variabelen 'voorkeur van de burger' en 'vertrouwen in de lokale politiek'. Dit betekent dat er een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 485,70$. $p = 0,00$) is aangetoond. De theorie van Korsten veronderstelt (2012) echter dat het algemene vertrouwen van alle burgers in de lokale politiek reduceert. Dit onderzoek gaat een stap verder en splitst in de Hoeksche Waard de burgers op in voorstanders van herindelen, voorstanders van intensiever samenwerken tussen gemeenten en voorstanders van het behouden van de huidige situatie. Deze

onderverdeling zorgt ervoor dat de theorie van Korsten (2012) scherper en minder algemeen kan worden gesteld. Voorstanders van een herindeling zeggen na een herindeling meer vertrouwen te krijgen in de politiek, terwijl ‘tegenstanders van een herindeling’ (voorstanders van intensievere samenwerking en het behouden van de huidige situatie) wel degelijk het vertrouwen in de lokale politiek zeggen te verliezen op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten worden gefuseerd. Dat de voorstanders van een herindeling meer vertrouwen in de lokale politiek zeggen te krijgen dan dat de ‘tegenstanders’ dit zeggen te krijgen ligt in de lijn der verwachting, maar toch schuilt in deze bevinding een mogelijke verklaring voor het feit dat 66% van de Hoeksche Waardse respondenten de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard niet als één gemeente Hoeksche Waard ziet. Het vertrouwen in de lokale politiek kan in dat geval dus medebepalend voor burgers zijn om zich tegen een gemeentelijke herindeling te verzetten of om een dergelijke fusie juist te omarmen.

B. Bestuurlijke toekomst Hoeksche Waard versus vertrouwen in kwaliteit ambtelijk apparaat

In dit onderzoek is aan de inwoners van de Hoeksche Waard gevraagd hoe zij de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard zien. Bij dit vraagstuk hadden alle inwoners de keuze om te kiezen voor één gemeente Hoeksche Waard, een intensievere samenwerking tussen de gemeenten of het behouden van de huidige situatie. In de voorgaande paragraaf met betrekking tot het vertrouwen in de lokale politiek is duidelijk in kaart gebracht hoe de meningen onder de inwoners van de Hoeksche waard verdeeld zijn en daarom zal hier direct verder worden ingegaan op een andere variabele, namelijk: Het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat na een herindeling. Volgens Vigoda-Gagot (2006: 290) zal dit vertrouwen met name afhankelijk zijn van de tevredenheid van de huidige kwaliteit van het ambtelijk apparaat, want des te meer tevredenheid de burger ervaart door de geleverde diensten van zijn of haar gemeente, des te meer vertrouwen de burger heeft in ambtelijk apparaat. Om een mogelijk verband/correlatie te toetsen, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese B1: *Er is een verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zegt na een herindeling vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.*

Hierboven zijn, zoals zojuist beschreven, de resultaten van de eerste variabele (bestuurlijke toekomst Hoeksche Waard) al beschreven en daarom zal hier direct verder worden ingegaan op de mate waarin een burger vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat na een herindeling. In de tabel hieronder wordt weergegeven hoeveel inwoners in de Hoeksche Waard zeggen dat het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat toeneemt, afneemt of gelijk blijft na een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten.

Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat	
Minder vertrouwen	502 (47%)
Evenveel vertrouwen	213 (20%)
Meer vertrouwen	357 (33%)

In de tabel hierboven is te zien dat iets minder dan de helft van de inwoners van de Hoeksche Waard minder vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat na een gemeentelijke herindeling. Daarnaast zegt iets meer dan de helft van de inwoners van de Hoeksche waard evenveel of meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te krijgen na een herindeling. Op basis van de bovenstaande cijfers en percentages kan niet alleen worden gekeken naar het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat na een herindeling, maar daarnaast geeft deze tabel ook inzicht in het vertrouwen in de huidige kwaliteit van de 5 Hoeksche Waardse gemeenten. 'Vertrouwen in...' en 'tevreden zijn over...' liggen hier dicht tegen elkaar aan en daarom speelt *framing* hier een cruciale rol. Enerzijds kan worden geconstateerd dat slechts 33% van de respondenten na een herindeling meer vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Des te meer tevredenheid de burger ervaart door de geleverde diensten van zijn of haar gemeente, des te meer vertrouwen de burger heeft in ambtelijk apparaat, aldus Vigoda-Gadot (2006: 290). Dit houdt in dat met dit *frame* de burger content lijkt met de huidige kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Anderzijds kan worden beweerd dat minder dan de helft van de respondenten denkt dat de kwaliteit van het ambtelijk apparaat achteruit zal gaan na een herindeling. Met dit *frame* kan gesteld worden dat een herindeling in ieder geval niets afdoet aan het vertrouwen van burgers in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en dat daarnaast volgens de theorie van Vigoda-Gadot (2006: 290) de tevredenheid over de huidige kwaliteit van het ambtelijk apparaat genoeg ruimte voor verbetering laat. Deze ruimte voor verbetering kan volgens respondent C dan ook met een herindeling opgevuld worden, omdat een gefuseerde gemeente in staat is om duurder en meer ervaren personeel in dienst te nemen. 'Daarnaast wordt kennisdeling en uitwisseling op die manier een stuk eenvoudiger', aldus respondent C.

De vraag is in hoeverre deze resultaten met elkaar samenhangen en of deze twee apart getoetste variabelen met elkaar correleren. Om dit duidelijk in kaart te brengen zullen de 'bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard' en het 'vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat na een herindeling' samen worden genomen en in de volgende tabel worden gepresenteerd.

Chi-Square

Bestuurlijke toekomst versus vertrouwen in kwaliteit ambtelijk apparaat				
		Vertrouwen in kwaliteit ambtelijk apparaat na herindeling		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Gemeente Hoeksche Waard	30 (6%)	61 (29%)	274 (76,8%)
	Een intensievere samenwerking	205 (41%)	92 (43%)	67 (19%)
	Huidige situatie volstaat	267 (53%)	60 (28%)	16 (5%)

Uit de bovenstaande kruistabel kunnen de onderstaande chi-kwadraat testresultaten worden herleid. Daarnaast worden in de onderstaande tabel de symmetrische meetwaarden uitgedrukt in Cramer's V:

Pearson Chi-Square	501,715 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	4
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,484

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 68,15.

Kruskal-Wallis

Bestuurlijke toekomst versus vertrouwen in kwaliteit ambtelijk apparaat			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente denk ik dat de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zal	Gemeente Hoeksche Waard	365	793,56
	Een intensievere samenwerking	364	460,12
	Huidige situatie volstaat	343	344,01
	Totaal	1072	

Chi-Square	476,660
Asymp. Sig.	0,000
df	2

Ook in deze kruistabel is een ogenschijnlijke correlatie waarneembaar. De voorstanders van een gemeentelijke fusie zeggen na een herindeling nagenoeg geen vertrouwen verliezen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Daarnaast kan worden waargenomen dat de tegenstanders van een herindeling absoluut niet meer vertrouwen zeggen te krijgen in de

kwaliteit van het ambtelijk apparaat. In enkele zeggen inwoners dat het vertrouwen in het ambtelijk apparaat nog gelijk blijft, maar het grootste deel van deze inwoners geeft aan dat het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat reduceren. Uit dit onderzoek blijkt dat er daadwerkelijk gesproken mag worden over een correlatie tussen deze twee variabelen. Dit betekent dat er een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 501,72. p = 0,00$) is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger na een herindeling vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Deze significantie komt tevens naar voren en wordt dus ook bevestigd door de Kruskal-Wallis ($X^2(2, N = 1072) = 476,66. p = 0,00$). Ook dit verband mag als *matig sterk* ($\phi_c = 0,48$) worden bestempeld.

Gemeentelijke herindeling en vertrouwen in ambtelijk apparaat

Hierboven is een significant verband waargenomen, maar over de richting kan op dit moment nog geen conclusie getrokken worden. Om de richting van het hierboven besproken verband duidelijker in kaart te brengen, zijn drie extra hypothesen opgesteld. Hieronder zien wij de eerste hypothese die helpt bij het duiden van de richting van het vastgestelde significante verband:

Hypothese B2: *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zegt hij na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.*

Vastgesteld is dat er een significant verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger na een herindeling vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zegt te hebben. Om meer inzicht te krijgen in het aantal voorstanders van een gemeentelijke herindeling en het aantal burgers dat na een herindeling meer vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat, zullen deze groepen in de tabel hieronder gepresenteerd worden.

Gemeentelijke herindeling & meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat	
Voorstanders gemeentelijke herindeling	365 (34%)
Na herindeling meer vertrouwen in kwaliteit ambtelijk apparaat	357 (33%)
Voorstanders gemeentelijke herindeling die na herindeling meer vertrouwen hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat	274 (26%)

In deze tabel is waarneembaar dat een derde van het aantal respondenten de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard ziet als één gemeente Hoeksche Waard. Daarnaast zegt 33% van de respondenten na een herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben en heeft 26% van alle respondenten een voorkeur voor een gemeentelijke herindeling, maar daarnaast ook de verwachting dat zij na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zullen krijgen. Volgens respondent B (zie bijlage IV) is dit ook logisch, want een gemeentelijke fusie zorgt voor aanzienlijk meer specialisme in het ambtelijk apparaat. Het is onmogelijk om op basis van de deze cijfers conclusies te trekken of een significant verband vast te stellen, maar wel kan ook hier een voorzichtige verwachting worden uitgesproken dat een voorstander van een

gemeentelijke herindeling hoogstwaarschijnlijk na een gemeentelijke fusie zal zeggen meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben. Voor het toetsen van de hypothese en de hierboven gestelde verwachting, zal hieronder de kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets gepresenteerd worden.

Chi-Square

		Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	472 (94%)	152 (71%)	83 (23%)
	Gemeente Hoeksche Waard	30 (6%)	61 (29%)	274 (77%)
	Totaal	502 (100%)	213 (100%)	357 (100%)

Pearson Chi-Square	468,848 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,661

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 72,52.

Uit de bovenstaande chi-kwadraattoets mag geconcludeerd worden dat er wederom sprake is van een significant verband ($X^2(2, N = 1072) = 468,85. p = 0,00$). Dit verband mag in dit geval als *sterk* ($\phi_c = 0,66$) worden gedeut. Deze vaststelling zegt nog niks over de richting van het significante verband. Wanneer wij kijken naar de gegevens uit de kruistabel, dan mag wederom de verwachting worden uitgesproken dat een voorstander van een gemeentelijke herindeling na een gemeentelijke fusie ook meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zal zeggen te hebben. Allereerst zegt een hele kleine groep voorstanders van een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te krijgen (30 respondenten). Daarnaast zegt een grote groep voorstanders dat het vertrouwen gelijk zal blijven (61 respondenten) of dat het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zelfs groter (274 respondenten) zal worden na een gemeentelijke herindeling. Om de richting definitief vast te stellen, zullen hieronder de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Gemeentelijke herindeling & meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente denk ik dat de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zal:	Anders	707	403,79
	Gemeente Hoeksche Waard	365	793,56
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	35200,000
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-21,155
r	-0,646

Op basis van de bovenstaande gegevens kan worden geconcludeerd dat er ook ditmaal sprake is van een significant verband ($U=35200$, $p = 0,00$, $r = -0,65$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke fusie meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een sterk verband.

Intensievere samenwerking en vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat

Om te toetsen of voorstanders van een intensievere samenwerking ook daadwerkelijk na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zeggen te hebben, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese B3: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.

Zojuist is vastgesteld dat voorstanders van een herindeling ook daadwerkelijk meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zeggen te hebben op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten zullen fuseren. Betekent dit ook dat voorstanders van een intensievere samenwerking minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zeggen te hebben op het moment dat de Hoeksche Waard één gemeente wordt? In de tabel hieronder zal inzichtelijk worden gemaakt hoeveel burgers voorstander zijn van een intensievere samenwerking en hoeveel burgers na een herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zeggen te hebben. Tot slot zullen deze groepen ook samengenomen worden.

Intensievere samenwerking & minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat	
Voorstanders intensievere samenwerking	364 (34%)
Na herindeling minder vertrouwen in kwaliteit ambtelijk apparaat	502 (47%)
Voorstanders intensievere samenwerking die na herindeling minder vertrouwen hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat	205 (19%)

In de tabel hierboven is waarneembaar dat een derde van het aantal respondenten voorstander is van een intensievere samenwerking tussen de huidige 5 Hoeksche Waardse gemeenten. Maar liefst 47% van alle respondenten zegt na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben. Tot slot is 19% van alle burgers uit de Hoeksche Waard een voorstander van een intensievere samenwerking, waarbij deze burgers zeggen dat het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat na een gemeentelijke herindeling ook zal reduceren. Voor de toetsing van hypothese B3 zal hieronder de kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets gepresenteerd worden.

Chi-Square

Intensievere samenwerking & minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat				
		Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	297 (59%)	121 (57%)	290 (81%)
	Intensievere samenwerking	205 (41%)	92 (43%)	67 (19%)
	Totaal	502 (100%)	213 (100%)	357 (100%)

Pearson Chi-Square	55,425 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,227

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 72,32

De chi-kwadraattoets laat zien dat ook hier gesproken mag worden van een significant verband ($X^2(2, N = 1072) = 55,43$. $p = 0,00$) tussen de bovenstaande variabelen. Het verband tussen deze variabelen mag als (*zeer*) *zwak* ($\phi_c = 0,23$) getypeerd worden. Het zeer zwakke verband is nagenoeg niet waarneembaar in de kruistabel, waar de respondenten in een eerste

oogopslag grotendeels evenredig verdeeld zijn over alle categorieën. Wanneer wij echter kijken naar de kleinste groep, dan zien wij wel dat slechts 67 respondenten die voorstander zijn een intensievere samenwerking tussen de gemeenten meer vertrouwen zeggen te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Het is dan in dit geval onmogelijk om op basis van het bovenstaande al een conclusie te trekken, maar wel lijkt het onwaarschijnlijk dat bij voorstanders van een intensievere samenwerking het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zal toenemen na een gemeentelijke herindeling. Om de richting definitief vast te stellen, zullen hieronder de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Intensievere samenwerking & minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente denk ik dat de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zal:	Anders	708	575,77
	Intensievere samenwerking	364	460,12
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	101053,500
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-6,273
r	-0,192

Uit de gegevens hierboven blijkt dat in dit geval wederom sprake is van een significant verband ($U=101054$, $p = 0,00$, $r = -0,19$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een zwak verband. Een voorstander van een intensievere samenwerking zal dus zeggen na een herindeling vertrouwen te verliezen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat.

Huidige situatie en vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat

Om te toetsen of voorstanders van het behouden van de huidige situatie tevens na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zeggen te hebben, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese B4: *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.*

Er is al vastgesteld dat er een significant verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Daarnaast is in de voorgaande paragrafen geconcludeerd dat voorstanders van een herindeling na een fusie meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zeggen te hebben en dat voorstanders van een intensievere samenwerking na een herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zeggen te hebben. Hoe zit dat met de voorstanders van het behouden van de huidige situatie? In de tabel hieronder zal deze groep nauwkeurig uiteengezet worden.

Huidige situatie & minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat	
Voorstanders huidige situatie	343 (32%)
Na herindeling minder vertrouwen in kwaliteit ambtelijk apparaat	502 (47%)
Voorstanders huidige situatie die na herindeling minder vertrouwen hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat	267 (25%)

Een derde van het aantal respondenten is een voorstander van het behouden van de huidige situatie. Zoals bij de voorgaande hypothese ook al was vastgesteld, zegt bijna de helft van de respondenten na een herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben. Tot slot is een kwart van alle Hoeksche Waardse inwoners een voorstander van het behouden van de huidige situatie, waarbij deze burgers zeggen dat hun vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat na een gemeentelijke herindeling ook zal afnemen. Voor het toetsen van hypothese B4 zal hieronder de kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets getoond worden.

Chi-Square

Huidige situatie & minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat		Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	235 (47%)	153 (72%)	341 (96%)
	Huidige situatie	267 (53%)	60 (28%)	16 (4%)
	Totaal	502 (100%)	213 (100%)	357 (100%)

Pearson Chi-Square	229,248 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,462

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 68,15.

De chi-kwadraattoets toont aan dat ook hier gesproken mag worden van een significant verband ($X^2(2, N = 1072) = 229,25$. $p = 0,00$) tussen de bovenstaande variabelen. Het verband tussen deze variabelen mag als *matig sterk* ($\phi_c = 0,46$) geduid worden. Wanneer wij deze vaststelling zelf proberen te herleiden uit de kruistabel, dan zien wij dat slechts 16 voorstanders van het behouden van de huidige situatie zeggen na een gemeentelijke fusie meer vertrouwen te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Daartegenover staat dat maar liefst 267 voorstanders van het behouden van de huidige situatie na een herindeling minder vertrouwen zeggen te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Er lijkt voor deze conservatieve groep dus wel degelijk sprake te zijn van afnemend vertrouwen in het ambtelijk apparaat, op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten met elkaar fuseren. Volgens respondent B kan het reducerend vertrouwen worden verklaard door het feit dat burgers onvoldoende geïnformeerd zijn over wat de gevolgen van een herindeling zijn. 'Burgers vragen zich af of hierdoor het loket wel open blijft of denken dat zij in de toekomst verder moeten rijden voor hun paspoort', aldus respondent B.

Om de richting definitief vast te stellen, zullen in de volgende tabel de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Huidige situatie & minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente denk ik dat de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zal:	Anders	729	627,07
	Huidige situatie	343	344,01
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	58998,500
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-15,123
r	-0,462

Uit de resultaten van de Mann-Whitney toets blijkt dat in dit geval sprake is van een significant verband ($U=58999$, $p = 0,00$, $r = -0,46$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een negatief matig sterk verband. Een voorstander van het behouden van de huidige situatie zal dus zeggen na een herindeling vertrouwen te verliezen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat.

Theorie in de praktijk: Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat

Vertrouwen van burgers in de huidige kwaliteit van het ambtelijk apparaat en het vertrouwen van de burgers na een herindeling in het nieuwe ambtelijke apparaat is volgens Van der Walle (2006) met name gebaseerd op de beeldvorming van de prestaties en in minder mate op de daadwerkelijk geleverde prestaties. Daarbij dient te worden vastgesteld dat 'vertrouwen' een goede maatstaf is van de tevredenheid van burgers over de kwaliteit van het ambtelijk apparaat, want des te tevredener de burger hierover is, des te meer vertrouwen heeft hij volgens Vigoda-Gadot (2006: 290) in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Volgens Korsten en De Goede (2007) zijn er vele verklaringen voor het afnemend vertrouwen van burgers in het ambtelijk apparaat, zoals een te hoog verwachtingspatroon bij de burgers, een ambtelijk apparaat dat onvoldoende inspeelt op de problematiek die speelt in de maatschappij en een groeiende afstand tussen burger en openbaar bestuur. Vooral dat laatste aspect is hierbij interessant, omdat de afstand tussen burger en bestuurder ook na een gemeentelijke herindeling groter zal worden. Uit dit onderzoek blijkt dat 67% van de Hoeksche Waardse inwoners zegt dat hun vertrouwen in het ambtelijk apparaat niet zal toenemen. Dit is 'opmerkelijk' volgens respondent F, omdat zij had verwacht dat de onvrede over de huidige kwaliteit van het ambtelijk apparaat een argument was om juist voor een herindeling te zijn.

Anderzijds zegt meer dan 50% van de Hoeksche Waardse burgers dat het vertrouwen ook niet af zal nemen. In dat opzicht kan dit onderzoek noch bevestigen, noch ontkennen dat een gemeentelijke herindeling per definitie zorgt voor een afname in vertrouwen van burgers in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Desalniettemin is er wel een significant verband ($\chi^2(4, N = 1072) = 501,72, p = 0,00$) tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat geconstateerd. De hierboven aangehaalde theorieën dienen genuanceerd te worden wanneer wij kijken naar de Hoeksche Waardse praktijk, omdat voorstanders van een herindeling ook daadwerkelijk meer vertrouwen zeggen te krijgen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Daarnaast zeggen 'tegenstanders van een herindeling' (voorstanders van intensievere samenwerking en het behouden van de huidige situatie) wel degelijk minder vertrouwen te krijgen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten worden gefuseerd. Ook in dit geval kan het 'vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat' dus medebepalend voor burgers zijn of zij vóór of juist tegen een gemeentelijke herindeling van de Hoeksche Waardse gemeenten zijn.

C. Bestuurlijke toekomst Hoeksche Waard versus vertrouwen in kwaliteit gemeentelijke dienstverlening

In dit onderzoek is aan de inwoners van de Hoeksche Waard gevraagd hoe zij de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard zien. Bij dit vraagstuk hadden alle inwoners de keuze om te kiezen voor één gemeente Hoeksche Waard, een intensievere samenwerking tussen de gemeenten of het behouden van de huidige situatie. In de voorgaande paragrafen met betrekking tot het vertrouwen in de lokale politiek en het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat is duidelijk in kaart gebracht hoe de meningen onder de inwoners van de Hoeksche Waard en daarom zal hier direct verder worden ingegaan op een andere variabele, namelijk: Het vertrouwen in de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening na een herindeling. Wanneer er gekeken wordt naar de prestaties en dienstverlening van overheidsinstellingen, dan wordt er geconcludeerd dat dit geen invloed heeft op het vertrouwensverlies in de overheid. Volgens Korsten en De Goede (2007: 8) zijn burgers tevreden over de diensten die geleverd worden door hun gemeente. Om een mogelijk verband/correlatie tussen de hierboven genoemde variabelen te toetsen, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese C1: Er is een verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zegt na een herindeling vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.

In de voorgaande paragrafen zijn de resultaten van de eerste variabele (bestuurlijke toekomst Hoeksche Waard) al beschreven en daarom zal hier direct verder worden ingegaan op de mate waarin een burger vertrouwen zal zeggen te hebben in de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening na een herindeling. In de tabel hieronder wordt weergegeven hoeveel inwoners in de Hoeksche Waard zeggen dat bij hen het vertrouwen in de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening toeneemt, afneemt of gelijk blijft na een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten.

Vertrouwen in de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening	
Minder vertrouwen	607 (57%)
Evenveel vertrouwen	212 (20%)
Meer vertrouwen	253 (23%)

In de tabel hierboven is te zien dat 57% van de inwoners van de Hoeksche Waard zeggen minder vertrouwen in de lokale politiek na een herindeling te hebben. Daarnaast zegt iets minder dan de helft van de inwoners van de Hoeksche waard evenveel of meer vertrouwen in de lokale politiek te hebben na een gemeentelijke fusie. Dit lijkt dan ook de vaststelling van Korsten en De Goede (2007: 8) te bevestigen. Er zijn wel degelijk burgers die na een herindeling vertrouwen verliezen in o.a. de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening, maar anderzijds kan een herindeling bij veel burgers ook leiden tot een stijging van het vertrouwen of het gelijk blijven van het vertrouwen in de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening. De vraag is daarbij in hoeverre deze resultaten met elkaar samenhangen en of deze twee apart getoetste variabelen met elkaar correleren. Om dit duidelijk in kaart te brengen zullen de 'bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard' en het 'vertrouwen in de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening' samen worden genomen en in de tabel hieronder worden gepresenteerd.

Chi-Square

Bestuurlijke toekomst versus vertrouwen in kwaliteit gemeentelijke dienstverlening				
		Vertrouwen in kwaliteit gemeentelijke dienstverlening na herindeling		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Gemeente Hoeksche Waard	56 (9%)	107 (51%)	202 (80%)
	Een intensievere samenwerking	263 (43%)	62 (29%)	39 (15%)
	Huidige situatie volstaat	288 (47%)	43 (20%)	12 (5%)

Uit de bovenstaande kruistabel kunnen de onderstaande chi-kwadraat testresultaten worden herleid. Daarnaast worden in de onderstaande tabel de symmetrische meetwaarden uitgedrukt in Cramer's V:

Pearson Chi-Square	438,270 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	4
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,452

a.0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 67,83.

Kruskal-Wallis

Bestuurlijke toekomst versus vertrouwen in kwaliteit gemeentelijke dienstverlening			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente zal naar mijn idee de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	Gemeente Hoeksche Waard	365	779,34
	Een intensievere samenwerking	364	442,54
	Huidige situatie volstaat	343	377,80
	Totaal	1072	

Chi-Square	436,591
Asymp. Sig.	0,000
df	2

In deze tabel is wederom hoogstwaarschijnlijk een correlatie waarneembaar. De voorstanders van een gemeentelijke fusie zullen zeggen na een herindeling nagenoeg geen vertrouwen te verliezen in de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening. Daarnaast kan worden waargenomen dat de tegenstanders van een herindeling absoluut niet meer vertrouwen zeggen te krijgen in de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening. In enkele gevallen zeggen inwoners dat het vertrouwen in de ambtelijke dienstverlening nog gelijk zal blijven, maar het grootste deel van deze inwoners zegt dat het vertrouwen in de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening zal afnemen. Uit dit onderzoek blijkt dat er daadwerkelijk gesproken mag worden over een correlatie tussen deze twee variabelen. Dit betekent dat er een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 438,27$. $p = 0,00$) is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Deze significantie komt tevens naar voren en wordt dus ook bevestigd door de Kruskal-Wallis ($X^2(2, N = 1072) = 436,59$. $p = 0,00$). Ook dit verband mag als *matig sterk* ($\phi_c = 0,45$) worden bestempeld.

Gemeentelijke herindeling en vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening

Hierboven is een significant verband waargenomen, maar over de richting kan op dit moment nog geen conclusie getrokken worden. Om de richting van het hierboven besproken verband duidelijker in kaart te brengen, zijn drie extra hypothesen opgesteld. Hieronder zien wij de eerste hypothese die helpt bij het duiden van de richting van het vastgestelde significante verband:

Hypothese C2: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.

Vastgesteld is dat er een significant verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger na een herindeling

vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Om meer inzicht te krijgen in het aantal voorstanders van een gemeentelijke herindeling en het aantal burgers dat na een herindeling meer vertrouwen zegt te krijgen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening, zullen deze groepen in de tabel hieronder gepresenteerd worden.

Gemeentelijke herindeling & meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	
Voorstanders gemeentelijke herindeling	365 (34%)
Na herindeling meer vertrouwen in gemeentelijke dienstverlening	253 (24%)
Voorstanders gemeentelijke herindeling die na herindeling meer vertrouwen hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	202 (19%)

In deze tabel is waarneembaar dat een derde van het aantal respondenten de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard ziet als één gemeente Hoeksche Waard. Daarnaast zegt 24% van de respondenten na een herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben en heeft 19% van alle respondenten een voorkeur voor een gemeentelijke herindeling, maar daarnaast ook de verwachting dat zij na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zullen krijgen. Op basis van de deze cijfers kunnen nog geen conclusies getrokken worden of een significant verband vastgesteld worden, maar wel kan ook hier een voorzichtige verwachting worden uitgesproken dat een voorstander van een gemeentelijke herindeling hoogstwaarschijnlijk na een gemeentelijke fusie meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zal zeggen te hebben. Voor het toetsen van de hypothese en de hierboven gestelde verwachting, zal de volgende kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets gepresenteerd worden.

Chi-Square

		Gemeentelijke herindeling & meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening		
		Vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	551 (91%)	105 (50%)	51 (20%)
	Gemeente Hoeksche Waard	56 (9%)	107 (50%)	202 (80%)
Totaal		607 (100%)	212 (100%)	253 (100%)

Pearson Chi-Square	428,290 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,632

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 72,18.

Uit de bovenstaande chi-kwadraattoets mag geconcludeerd worden dat er wederom sprake is van een significant verband ($X^2(2, N = 1072) = 428,29. p = 0,00$). Dit verband mag in dit geval als *sterk* ($\phi_c = 0,63$) worden gedeut. Deze vaststelling zegt niks over de richting van het significante verband. Wanneer wij kijken naar de gegevens uit de kruistabel, dan mag wederom de verwachting worden uitgesproken dat een voorstander van een gemeentelijke herindeling na een gemeentelijke fusie ook meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zal zeggen te hebben. Allereerst zegt een hele kleine groep voorstanders van een gemeentelijke fusie na een herindeling minder vertrouwen te krijgen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening (56 respondenten). Daarnaast zegt een grote groep voorstanders dat het vertrouwen bij en hen ook na een herindeling gelijk blijft (107 respondenten) of zeggen sommigen dat het vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zelfs groter zal worden (202 respondenten) na een gemeentelijke herindeling. Om de richting definitief vast te stellen, zullen in de volgende tabel de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Gemeentelijke herindeling & meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente zal naar mijn idee de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening:	Anders	707	411,13
	Gemeente Hoeksche Waard	365	779,34
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	40389,500
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-20,662
r	-0,631

Op basis van de bovenstaande gegevens kan worden geconcludeerd dat er ook ditmaal sprake is van een significant verband ($U=40390$, $p = 0,00$, $r = -0,63$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij na een gemeentelijke fusie meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te hebben. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een sterk verband.

Intensievere samenwerking en vertrouwen in de kwaliteit van gemeentelijke dienstverlening

Om te toetsen of voorstanders van een intensievere samenwerking ook daadwerkelijk na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te hebben, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese C3: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.

Zojuist is vastgesteld dat voorstanders van een herindeling ook daadwerkelijk meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te krijgen op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten zullen fuseren. Betekent dit ook dat voorstanders van een intensievere samenwerking minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te krijgen op het moment dat de Hoeksche Waard één gemeente wordt? In de tabel hieronder zal inzichtelijk worden gemaakt hoeveel burgers voorstander zijn van een intensievere samenwerking en hoeveel burgers na een herindeling

minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te hebben. Tot slot zullen deze groepen ook samengenomen worden.

Intensievere samenwerking & minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	
Voorstanders intensievere samenwerking	364 (34%)
Na herindeling minder vertrouwen in gemeentelijke dienstverlening	607 (57%)
Voorstanders intensievere samenwerking die na herindeling minder vertrouwen hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	263 (25%)

In de tabel hierboven is waarneembaar dat een derde van het aantal respondenten voorstander is van een intensievere samenwerking tussen de huidige 5 Hoeksche Waardse gemeenten. Maar liefst 57% van alle respondenten zegt na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben. Tot slot is 25% van alle burgers uit de Hoeksche Waard een voorstander van een intensievere samenwerking, waarbij deze burgers zeggen dat het vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening na een gemeentelijke herindeling ook zal reduceren. Voor de toetsing van hypothese C3 zal hieronder de kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets gepresenteerd worden.

Chi-Square

Intensievere samenwerking & minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening				
		Vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	344 (57%)	150 (71%)	214 (85%)
	Intensievere samenwerking	263 (43%)	62 (29%)	39 (15%)
	Totaal	607 (100%)	212 (100%)	253 (100%)

Pearson Chi-Square	64,654 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,246

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 71,99.

De chi-kwadraattoets laat zien dat ook hier gesproken mag worden van een significant verband ($\chi^2(2, N = 1072) = 64,65, p = 0,00$) tussen de variabelen uit de voorgaande tabel. Het verband tussen deze variabelen mag als (zeer) zwak ($\phi_c = 0,25$) getypeerd worden. Het zeer zwakke verband is nagenoeg niet waarneembaar in de kruistabel, waar de respondenten grotendeels evenredig verdeeld lijken te zijn over alle categorieën. Wanneer wij echter kijken naar de kleinste groep, dan zien wij wel dat slechts 39 respondenten die voorstander zijn een intensievere samenwerking tussen de gemeenten zeggen meer vertrouwen te krijgen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Het is dan in dit geval onmogelijk om op basis van het bovenstaande al een conclusie te trekken, maar wel lijkt het onwaarschijnlijk dat bij voorstanders van een intensievere samenwerking het vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zal toenemen na een gemeentelijke herindeling. Om de richting definitief vast te stellen, zullen hieronder de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Intensievere samenwerking & minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente zal naar mijn idee de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening:	Anders	708	584,81
	Intensievere samenwerking	364	442,54
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	94653,000
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-7,978
r	-0,244

Uit de gegevens hierboven blijkt dat in dit geval wederom sprake is van een significant verband ($U=94653, p = 0,00, r = -0,24$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een zwak verband. Een voorstander van een intensievere samenwerking zal dus na een herindeling vertrouwen verliezen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening.

Huidige situatie en vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat

Om te toetsen of voorstanders van het behouden van de huidige situatie tevens na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te hebben, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese C4: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.

Er is al vastgesteld dat er een significant verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger vertrouwen zegt te hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Daarnaast is in de voorgaande paragrafen geconcludeerd dat voorstanders van een herindeling na een fusie meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te krijgen en dat voorstanders van een intensievere samenwerking na een herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te krijgen. Hoe zit dat met de voorstanders van het behouden van de huidige situatie? In de tabel hieronder zal deze groep nauwkeurig uiteengezet worden.

Huidige situatie & minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	
Voorstanders huidige situatie	343 (32%)
Na herindeling minder vertrouwen in gemeentelijke dienstverlening	607 (57%)
Voorstanders huidige situatie die na herindeling minder vertrouwen hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening	288 (27%)

Een derde van het aantal respondenten is een voorstander van het behouden van de huidige situatie. Zoals bij de voorgaande hypothese ook al was vastgesteld, zegt meer dan de helft van de respondenten na een herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben. Tot slot is een kwart van alle Hoeksche Waardse inwoners een voorstander van het behouden van de huidige situatie, waarbij deze burgers zeggen dat hun vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening na een gemeentelijke herindeling ook zal afnemen. Voor het toetsen van hypothese C4 zal de volgende kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets getoond worden.

Chi-Square

		Huidige situatie & minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening		
		Vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	319 (53%)	169 (80%)	241 (95%)
	Huidige situatie	288 (47%)	43 (20%)	12 (5%)
Totaal		607 (100%)	212 (100%)	253 (100%)

Pearson Chi-Square	166,322 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,394

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 67,83.

De chi-kwadraattoets toont aan dat ook hier gesproken mag worden van een significant verband ($\chi^2(2, N = 1072) = 166,32. p = 0,00$) tussen de bovenstaande variabelen. Het verband tussen deze variabelen mag als *matig sterk* ($\phi_c = 0,39$) geduid worden. Wanneer wij deze vaststelling zelf proberen te herleiden uit de kruistabel, dan zien wij dat slechts 12 voorstanders van het behouden van de huidige situatie na een gemeentelijke fusie meer vertrouwen zeggen te krijgen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Daartegenover staat dat maar liefst 288 voorstanders van het behouden van de huidige situatie na een herindeling minder vertrouwen zeggen te hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Er lijkt voor deze conservatieve groep dus wel degelijk sprake te zijn van afnemend vertrouwen in de gemeentelijke dienstverlening, op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten met elkaar fuseren. Om deze richting definitief vast te stellen, zullen in de volgende tabel de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Huidige situatie & minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente zal naar mijn idee de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening:	Anders	729	611,17
	Huidige situatie	343	377,80
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	70588,500
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-12,891
r	-0,394

Uit de resultaten van de Mann-Whitney toets blijkt dat in dit geval sprake is van een significant verband ($U=70589$, $p = 0,00$, $r = -0,39$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te hebben. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een negatief matig sterk verband. Een voorstander van het behouden van de huidige situatie zal dus na een herindeling vertrouwen verliezen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening.

Theorie in de praktijk: Vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening

Uit onderzoek is gebleken dat burgers tevreden zijn over de diensten die geleverd worden door hun gemeente en dat de nationale overheid niet onvoldoende scoort (Korsten en De Goede, 2007: 8). Wanneer gekeken wordt naar de prestaties van gemeenten kan dus worden aangenomen dat de gemeentelijke dienstverlening geen invloed heeft op het vertrouwen van burgers in de overheid. De vraag is: Stijgt of daalt het vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening na een herindeling? Eén van de nadelen van een gemeentelijke fusie is de 'verzakelijking' van het ambtelijk apparaat. In kleine gemeenten is er namelijk ruimte voor het behartigen van specifieke en individuele wensen en aandachtspunten (Berghuis et al, 1995). Naarmate het ambtelijk apparaat zal groeien na een gemeentelijke herindeling, zal deze mogelijkheid er in mindere mate zijn en zal de bureaucratie binnen het apparaat toenemen. Denkt de burger dat deze trend ook zal leiden tot een afname van de kwaliteit in de gemeentelijke dienstverlening? In dit onderzoek is gebleken dat er een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 438,27$. $p = 0,00$) is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger vertrouwen zegt

te hebben in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Korsten en De Goede (2007: 8) stellen dat de prestaties van een gemeente weinig tot geen invloed hebben op het vertrouwen van de burger, maar in het kader van een gemeentelijke herindeling ligt dit toch iets anders. Alle voorstanders van een herindeling zeggen na een herindeling ook meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben, terwijl de ‘tegenstanders’ (voorstanders van intensievere samenwerking en het behouden van de huidige situatie) juist na een gemeentelijke fusie vertrouwen zeggen te verliezen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening.

D. Bestuurlijke toekomst Hoeksche Waard versus vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders

In dit onderzoek is aan de inwoners van de Hoeksche Waard gevraagd hoe zij de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard zien. Bij dit vraagstuk hadden alle inwoners de keuze om te kiezen voor één gemeente Hoeksche Waard, een intensievere samenwerking tussen de gemeenten of het behouden van de huidige situatie. Tot slot is ook aan de inwoners gevraagd wat er gebeurt met de mate waarin zij zich vertegenwoordigd voelen door de politieke bewindsvoerders op het moment dat een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten zal plaatsvinden. In deze vraagstelling wordt dus verondersteld dat een herindeling daadwerkelijk plaatsvindt. Om een mogelijk verband/correlatie tussen deze twee variabelen te toetsen, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese D1: Er is een verband tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zegt zich na een herindeling vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders.

In de voorgaande paragrafen zijn de resultaten van de eerste variabele (bestuurlijke toekomst Hoeksche Waard) reeds beschreven en daarom zal hier direct verder worden ingegaan op de mate waarin een burger zich vertegenwoordigd voelt door de politieke bewindsvoerders na een herindeling. In de tabel hieronder wordt weergegeven hoeveel inwoners in de Hoeksche Waard zich minder, evenveel of meer vertegenwoordigd zeggen te voelen na een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten.

Vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders	
Minder vertegenwoordigd	600 (56%)
Evenveel vertegenwoordigd	369 (34%)
Meer vertegenwoordigd	103 (10%)

In de tabel hierboven is te zien dat 56% van de inwoners van de Hoeksche Waard zegt zich minder vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders na een herindeling. Volgens Doedens (2006: 6) vloeit dit voort uit het contactverlies tussen burgers en bestuurder. Dit wordt tevens bevestigd door respondent F. Zij geeft aan dat burgers behoefte hebben aan direct contact met hun bestuurder. ‘Zij willen je ook nog gewoon aan kunnen spreken in de supermarkt’, aldus respondent F. Daarnaast zegt iets minder dan de helft van de inwoners van de Hoeksche waard zich evenveel of meer vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders na een herindeling. Een vaststaand feit is dat als de 5 Hoeksche Waardse gemeenten fuseren, dat er dan een nieuwe en vele malen grotere gemeente zal ontstaan. De

afname in het 'vertegenwoordigd voelen' van de burgers vloeit volgens Roosbroek en Van de Walle (2006) voort uit het feit dat burgers in een grote gemeente minder vertrouwen hebben in de lokale politiek en zich dus minder vertegenwoordigd voelen dan burgers in een kleine gemeente. De vraag is in hoeverre de bovenstaande resultaten met elkaar samenhangen en of deze twee apart getoetste variabelen met elkaar correleren. Om dit duidelijk in kaart te brengen zullen de 'bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard' en het 'vertegenwoordigd voelen door de politieke bewindsvoerders na een herindeling' samen worden genomen en in de tabel hieronder worden gepresenteerd.

Chi-Square

		Vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders na herindeling		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Gemeente Hoeksche Waard	45 (8%)	232 (63%)	88 (85%)
	Een intensievere samenwerking	275 (46%)	77 (21%)	12 (12%)
	Huidige situatie volstaat	280 (47%)	60 (16%)	3 (3%)

Uit de bovenstaande kruistabel kunnen de onderstaande chi-kwadraat testresultaten worden herleid. Daarnaast worden in de onderstaande tabel de symmetrische meetwaarden uitgedrukt in Cramer's V:

Pearson Chi-Square	448,913 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	4
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,458

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 32,96.

Kruskal-Wallis

Bestuurlijke toekomst versus vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, voelt u zich dan meer, minder of evenveel vertegenwoordigd?	Gemeente Hoeksche Waard	365	782,17
	Een intensievere samenwerking	364	426,74
	Huidige situatie volstaat	343	391,55
	Totaal	1072	

Chi-Square	447,940
Asymp. Sig.	0,000
df	2

In de kruistabel hierboven is waar te nemen dat slechts enkele inwoners van de Hoeksche Waard zich na een herindeling meer vertegenwoordigd zeggen te voelen. Het grootste deel van deze groep is ook voorstander één gemeente Hoeksche Waard en bij de voorstanders van het behouden van de huidige situatie zullen slechts enkele inwoners zich meer vertegenwoordigd zeggen te voelen. Uit deze waarneming kan worden verondersteld dat hier hoogstwaarschijnlijk weer een correlatie waarneembaar is. Uit dit onderzoek blijkt dat er daadwerkelijk gesproken mag worden over een correlatie tussen deze twee variabelen. Dit betekent dat er een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 448,91. p = 0,00$) is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zich vertegenwoordigd zegt te voelen door de politieke bewindsvoerders na een herindeling. Deze significantie komt tevens naar voren en wordt dus ook bevestigd door de Kruskal-Wallis ($X^2(2, N = 1072) = 447,94. p = 0,00$). In tegenstelling tot de andere hypothese, is hier slechts sprake van een (zeer) zwak ($\phi_c = 0,46$) verband.

Gemeentelijke herindeling en meer vertegenwoordigd voelen

Om de richting van het hierboven besproken verband duidelijker in kaart te brengen, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese D2: *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling meer vertegenwoordigd te voelen.*

Zoals hierboven is beschreven, mag worden geconcludeerd dat er een significant verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zich vertegenwoordigd zegt te voelen door de politieke bewindsvoerders. Om meer inzicht te krijgen in het aantal voorstanders van een gemeentelijke herindeling en het aantal burgers dat na een herindeling zich meer vertegenwoordigd zegt te voelen door de politieke bewindsvoerders, zullen deze groepen in de volgende tabel gepresenteerd worden.

Gemeentelijke herindeling & meer vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders	
Voorstanders gemeentelijke herindeling	365 (34%)
Na herindeling meer vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders.	103 (10%)
Voorstanders gemeentelijke herindeling die na herindeling meer vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders.	88 (8%)

In deze tabel is waarneembaar dat een derde van het aantal respondenten de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard ziet als één gemeente Hoeksche Waard. Daarnaast zegt 10% van de respondenten zich na een herindeling meer vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders en heeft 8% van alle respondenten een voorkeur voor een gemeentelijke herindeling, maar daarnaast ook de verwachting dat zij zich na een gemeentelijke herindeling meer vertegenwoordigd voelen door de politieke bewindsvoerders. Het is te voorbarig om op basis van de bovenstaande gegevens conclusies te trekken of een significant verband vast te stellen, maar wel kan een voorzichtige verwachting worden uitgesproken dat een voorstander van een gemeentelijke herindeling zich hoogstwaarschijnlijk na een gemeentelijke fusie meer vertegenwoordigd zal zeggen te voelen. Voor het toetsen van de hypothese en de hierboven gestelde verwachting, zal hieronder de kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets gepresenteerd worden.

Chi-Square

Gemeentelijke herindeling & meer vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders				
		Vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	555 (93%)	137 (37%)	15 (15%)
	Gemeente Hoeksche Waard	45 (7%)	232 (63%)	88 (85%)
	Totaal	600 (100%)	369 (100%)	103 (100%)

Pearson Chi-Square	445,979 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,645

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 35,07.

Uit de bovenstaande chi-kwadraattoets mag geconcludeerd worden dat er wederom sprake is van een significant verband $\chi^2(2, N = 1072) = 445,98. p = 0,00$. Dit verband mag in dit geval

als *sterk* ($\phi_c = 0,65$) worden geduid. Deze vaststelling zegt nog niks over de richting van het significante verband. Wanneer wij kijken naar de gegevens uit de kruistabel, dan mag wederom de verwachting worden uitgesproken dat een voorstander van een gemeentelijke herindeling zal zeggen zich na een gemeentelijke fusie ook meer vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders. Allereerst zegt een hele kleine groep voorstanders van een gemeentelijke fusie zich minder vertegenwoordigd te voelen na een gemeentelijke fusie. Daarnaast zegt een grote groep voorstanders zich evenveel of zelfs meer vertegenwoordigd te voelen na een gemeentelijke herindeling. Om de richting definitief vast te stellen, zullen hieronder de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Gemeentelijke herindeling & meer vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, voelt u zich dan meer, minder of evenveel vertegenwoordigd	Anders	707	409,67
	Gemeente Hoeksche Waard	365	782,17
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	39359,500
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-21,096
r	-0,644

Op basis van de bovenstaande gegevens kan worden geconcludeerd dat er ook ditmaal sprake is van een significant verband ($U=39360$, $p = 0,00$, $r = -0,64$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke fusie meer vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een sterk verband.

Intensievere samenwerking en minder vertegenwoordigd voelen

Om te toetsen of voorstanders van een intensievere samenwerking zeggen dat zij zich ook daadwerkelijk na een gemeentelijke fusie minder vertegenwoordigd zullen voelen door de politieke bewindsvoerders, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese D3: Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling minder vertegenwoordigd te voelen.

Zojuist is vastgesteld dat voorstanders van een herindeling zeggen dat zij zich ook daadwerkelijk meer vertegenwoordigd zullen voelen door de politieke bewindsvoerders op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten zullen fuseren. Betekent dit ook dat voorstanders van een intensievere samenwerking zich minder vertegenwoordigd zeggen te voelen op het moment dat de Hoeksche Waard één gemeente wordt? In de tabel hieronder zal inzichtelijk worden gemaakt hoeveel burgers voorstander zijn van een intensievere samenwerking en hoeveel burgers na een herindeling zich minder vertegenwoordigd zeggen te voelen door de lokale politici. Tot slot zullen deze groepen ook samengenomen worden.

Intensievere samenwerking & minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders	
Voorstanders intensievere samenwerking	364 (34%)
Na herindeling minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders.	600 (56%)
Voorstanders intensievere samenwerking die na herindeling minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders.	275 (26%)

In de tabel hierboven is waarneembaar dat een derde van het aantal respondenten voorstander is van een intensievere samenwerking tussen de huidige 5 Hoeksche Waardse gemeenten. Maar liefst 56% van alle respondenten zegt zich na een gemeentelijke herindeling minder vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders. Tot slot is meer dan een kwart van alle burgers uit de Hoeksche Waard een voorstander van een intensievere samenwerking, waarbij deze burgers zich ook minder vertegenwoordigd zeggen te voelen na een gemeentelijke fusie. Voor de toetsing van hypothese D3 zal hieronder de kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets gepresenteerd worden.

Chi-Square

Intensievere samenwerking & minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders		Vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	325 (54%)	292 (79%)	91 (88%)
	Intensievere samenwerking	275 (46%)	77 (21%)	12 (12%)
Totaal		600 (100%)	369 (100%)	103 (100%)

Pearson Chi-Square	88,784 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,288

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is 34,97.

De chi-kwadraattoets laat zien dat ook hier gesproken mag worden van een significant verband ($X^2(2, N = 1072) = 88,78$. $p = 0,00$) tussen de bovenstaande variabelen. Het verband tussen deze variabelen mag als (*zeer*) *zwak* ($\phi_c = 0,29$) getypeerd worden. Het zeer zwakke verband is ook nauwelijks waarneembaar in de kruistabel, waar de respondenten in een eerste oogopslag grotendeels evenredig verdeeld zijn over alle mogelijke 'opties'. Wanneer wij echter kijken naar de kleinste groep, dan zien wij wel dat slechts 12 respondenten die voorstander zijn een intensievere samenwerking tussen de gemeenten zich meer vertegenwoordigd zeggen te voelen door de politieke bewindsvoerders. Het is dan in dit geval onmogelijk om op basis van het bovenstaande al een conclusie te trekken, maar wel lijkt het onwaarschijnlijk dat voorstanders van een intensievere samenwerking zich meer vertegenwoordigd zeggen te voelen na een gemeentelijke herindeling. Om de richting definitief vast te stellen, zullen in de volgende tabel de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Gemeentelijke herindeling & minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, voelt u zich dan meer, minder of evenveel vertegenwoordigd	Anders	708	592,93
	Intensievere samenwerking	364	426,74
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	88904,500
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-9,405
r	-0,287

Uit de gegevens hierboven blijkt dat in dit geval wederom sprake is van een significant verband ($U=88905$, $p = 0,00$, $r = -0,29$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zich na een gemeentelijke fusie minder vertegenwoordigd zeggen te voelen door de politieke bewindsvoerders. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een zwak verband. Een voorstander van een intensievere samenwerking zal dus zeggen zich na een herindeling minder vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders.

Huidige situatie en minder vertegenwoordigd voelen

Om te toetsen of voorstanders van het behouden van de huidige situatie zich tevens na een gemeentelijke herindeling minder vertegenwoordigd voelen door de politieke bewindsvoerders, is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothesen D4: *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling minder vertegenwoordigd te voelen.*

Er is al vastgesteld dat er een significant verband is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zich na een herindeling vertegenwoordigd zegt te voelen door de politieke bewindsvoerders. Daarnaast is in de voorgaande paragrafen geconcludeerd dat voorstanders van een herindeling na een fusie zich meer vertegenwoordigd zeggen te voelen door de politici en dat voorstanders van een intensievere samenwerking na een herindeling zich minder vertegenwoordigd zeggen te

voelen. Hoe zit dat met de voorstanders van het behouden van de huidige situatie? In de tabel hieronder zal deze groep nauwkeurig uiteengezet worden.

Huidige situatie & minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders	
Voorstanders huidige situatie	343 (32%)
Na herindeling minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders.	600 (56%)
Voorstanders huidige situatie die na herindeling minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders.	280 (26%)

Een derde van het aantal respondenten is een voorstander van het behouden van de huidige situatie. Zoals bij de voorgaande hypothese ook al was vastgesteld, geeft meer dan de helft van de respondenten aan zich na een herindeling minder vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders. Tot slot is meer dan een kwart van alle Hoeksche Waardse inwoners een voorstander van het behouden van de huidige situatie, waarbij deze burgers zeggen dat de mate waarin zij zich vertegenwoordigd voelen na een gemeentelijke herindeling ook zal afnemen. Volgens respondent C (zie bijlage IV) is dit ook een 'logische ontwikkeling', omdat de volksvertegenwoordiging afneemt en de afstand tussen burger en bestuurder groter wordt.

Voor het toetsen van hypothese D4 zal hieronder de kruistabel en bijbehorende chi-kwadraattoets getoond worden.

Chi-Square

Huidige situatie & minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders				
		Vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders		
		Minder	Evenveel	Meer
Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als	Anders	320 (53%)	309 (84%)	100 (97%)
	Huidige situatie	280 (47%)	60 (16%)	3 (3%)
Totaal		600 (100%)	369 (100%)	103 (100%)

Pearson Chi-Square	141,383 ^a
Asymp. Sig.	0,000
df	2
N of Valid Cases	1072
Cramer's V	0,363

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 32,96.

De chi-kwadraattoets toont aan dat ook hier gesproken mag worden van een significant verband ($\chi^2(2, N = 1072) = 141,38$, $p = 0,00$) tussen de bovenstaande variabelen. Het verband tussen deze variabelen mag als *matig sterk* ($\phi_c = 0,36$) geduid worden. Wanneer wij deze vaststelling zelf proberen te herleiden uit de kruistabel, dan zien wij dat slechts 3 voorstanders van het behouden van de huidige situatie na een gemeentelijke fusie zich meer vertegenwoordigd zeggen te voelen door de lokale politici. Daartegenover staat dat maar liefst 280 voorstanders van het behouden van de huidige situatie na een herindeling zich minder vertegenwoordigd zeggen te voelen. Bij deze conservatieve groep lijkt de mate waarin zij zich vertegenwoordigd zeggen te voelen door de politieke bewindsvoerders dus wel degelijk af te nemen, op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten met elkaar fuseren. Om deze richting definitief vast te stellen, zullen hieronder de resultaten van Mann-Whitney gepresenteerd worden.

Mann-Whitney

Huidige situatie & minder vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders			
	Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als:	N	Mean Rank
Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, voelt u zich dan meer, minder of evenveel vertegenwoordigd	Anders	729	604,70
	Huidige situatie	343	391,55
	Totaal	1072	

Mann-Whitney U	75307,000
Asymp. Sig.	0,000
N of Valid Cases	1072
Z	-11,882
r	-0,363

Uit de resultaten van de Mann-Whitney toets blijkt dat in dit geval sprake is van een significant verband ($U=75307$, $p = 0,00$, $r = -0,36$). Op basis van de 'mean rank' en de significantie hierboven kan worden aangenomen dat als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke fusie minder vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders. Op basis rangcorrelatiecoëfficiënt Rho (r) mag daarnaast geconcludeerd worden dat er hierbij sprake is van een negatief matig sterk verband. Een voorstander van het behouden van de huidige situatie zal dus zeggen zich na een herindeling minder vertegenwoordigd te voelen.

Theorie in de praktijk: Vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders

De lokale politiek wordt verantwoordelijk geacht voor het dichten van de kloof tussen burger en bestuurder, omdat de lokale politiek dicht bij de burger staat en op deze manier op meer vertrouwen kan rekenen van de burger (Van Roosbroek & Van de Walle, 2006: 1). Iedere gemeente heeft een unieke identiteit met specifieke behoeften en wensen. Decentralisatie zorgt ervoor dat de politiek dicht bij de burger staat en dit stelt de lokale overheid dan ook in staat om direct in te kunnen spelen op deze specifieke wensen en behoeften (Van Roosbroek & Van de Walle, 2006: 2). Hoe moeten deze constatering in het 'gemeentelijke herindeling' worden gezien? Volgens Roosbroek en Van de Walle (2006) hebben burgers in een grote gemeente namelijk minder vertrouwen in de lokale politiek en zich dus minder vertegenwoordigd voelen dan burgers in een kleine gemeente. Uit dit onderzoek blijkt dat er een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 448,91. p = 0,00$) is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zegt zich na een herindeling vertegenwoordigd te voelen door de politieke bewindsvoerders. Daarnaast is gebleken dat voorstanders van een herindeling zich na een gemeentelijke fusie meer vertegenwoordigd zullen zeggen te voelen, terwijl voorstanders van een intensievere samenwerking en het behouden van de huidige situatie zich na een herindeling minder vertegenwoordigd zeggen te voelen door de politieke bewindsvoerders. Deze constatering ligt volgens respondent A ook in de lijn der verwachting, omdat dit de optelsom is van een groeiende en grotere gemeente. Gemeenteraadsleden vertegenwoordigen na een fusie een grotere groep burgers, maar toch blijft het volgens respondent A wel opvallend dat ook maar liefst 35% van de inwoners zich na een herindeling zich meer vertegenwoordigd zegt te voelen dan in de huidige situatie.

Deelconclusie: Theorie in de praktijk

Hierboven zijn in de analyse de verschillende hypothesen van dit onderzoek getoetst en zijn de resultaten uitgebreid toegelicht. De resultaten van dit onderzoek in de Hoeksche Waard hebben op zichzelf al veel betekenis en hebben een verklarende waarde ten opzichte van het standpunt van de Hoeksche Waardse burger ten aanzien van een eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten, maar daarnaast kunnen ook belangrijke overeenkomsten, verschillen en/of aanvullingen ten aanzien van de besproken theorieën waargenomen worden. Hieronder zullen daarom als deelconclusie nogmaals per thema de belangrijkste bevindingen van 'theorie in de praktijk' in kaart worden gebracht:

- Vertrouwen in de lokale politiek: Volgens Korsten (2012) leidt een herindeling direct tot een afname van vertrouwen in de politiek, omdat de afstand tussen bestuurder en burger toeneemt. De burger komt lastiger in contact met de politicus, maar ziet hem/haar ook aanzienlijk minder en daardoor zal de groeiende kloof tussen burger en politiek ervoor zorgen dat het vertrouwen in de lokale politiek afneemt. Allereerst kunnen er vraagtekens bij deze stelling worden geplaatst of lijkt deze stelling in ieder geval niet van toepassing op de inwoners in de Hoeksche Waard. Een kleine meerderheid, 55% van de geënquêteerde, geeft inderdaad aan dat zij na een herindeling verwachten minder vertrouwen in de politiek te hebben. Daarnaast geeft ook een grote groep respondenten (45% van de geënquêteerde) aan dat zij na een gemeentelijke fusie van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten evenveel of meer vertrouwen in de lokale politiek verwachten te hebben. De bewering van Korsten (2012) dat het vertrouwen in de lokale politiek na een herindeling automatisch zal afnemen, lijkt in de

Hoeksche Waard geen 'abc'tje' en is allesbehalve evident. Om meer inzicht te krijgen in het standpunt van de burger ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard is gekeken naar ene mogelijke correlatie tussen de variabelen 'voorkeur van de burger' en 'vertrouwen in de lokale politiek'. Uit dit onderzoek blijkt dat er daadwerkelijk gesproken mag worden over een correlatie tussen de variabelen 'voorkeur van de burger' en 'vertrouwen in de lokale politiek'. Dit betekent dat er een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 485,70$. $p = 0,00$) is aangetoond. Op basis van de opgestelde sub-hypothesen die zijn geformuleerd voor dit thema, mag geconcludeerd worden dat voorstanders van een herindeling van zichzelf verwachten dat zij na een herindeling meer vertrouwen krijgen in de politiek, terwijl 'tegenstanders van een herindeling' (voorstanders van intensievere samenwerking en het behouden van de huidige situatie) wel degelijk van zichzelf verwachten dat zij vertrouwen in de lokale politiek verliezen op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten samengaan tot één gemeente Hoeksche Waard. 'Vertrouwen in de lokale politiek' is dus een verklarende variabele voor het standpunt van Hoeksche Waardse burgers ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

- Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat: Volgens Vigoda-Gadot (2006: 290) is 'vertrouwen' een goede maatstaf van de tevredenheid van burgers over de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Des te tevredener de burger hierover is, des te meer vertrouwen hij heeft in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat, aldus Vigoda-Gadot (ibid.). Korsten en De Goede (2007) geven vele verklaringen voor een afnemend vertrouwen van burgers in het openbaar bestuur, maar met name een grotere afstand tussen burger en bestuurder die zorgt voor een reducerend vertrouwen is interessant in het kader van dit onderzoek. In dit onderzoek komt naar voren dat bij een ruime meerderheid, 67% van de geënquêteerde, de verwachting leeft dat hun vertrouwen in het ambtelijk apparaat na een gemeentelijke herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten niet zal toenemen. Wanneer dezelfde cijfers vanaf de andere kant worden bekeken, verwacht anderzijds 50% van de geënquêteerde dat hun vertrouwen ook niet af zal nemen na een gemeentelijke fusie. In dat opzicht kan dit onderzoek noch bevestigen, noch ontkennen dat een gemeentelijke herindeling per definitie zorgt voor een afname in vertrouwen van burgers in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Toch is er wel een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 501,72$. $p = 0,00$) tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger vertrouwen heeft in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat geconstateerd. Op basis van de opgestelde sub-hypothesen die zijn geformuleerd voor dit thema, mag geconcludeerd worden dat voorstanders van een herindeling verwachten dat zij na een herindeling ook daadwerkelijk meer vertrouwen krijgen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat, terwijl 'tegenstanders van een herindeling' (voorstanders van intensievere samenwerking en het behouden van de huidige situatie) wel degelijk minder vertrouwen denken te krijgen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat op het moment dat de vijf Hoeksche Waardse gemeenten worden gefuseerd. 'Vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat' is dus een verklarende variabele voor het standpunt van Hoeksche Waardse burgers ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

- Vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening: In kleine gemeenten is er veel ruimte voor het behartigen van specifieke en individuele wensen en aandachtspunten, aldus Berghuis et al (1995). Dat het ambtelijk apparaat zal groeien na een fusie van vijf gemeenten staat als een paal boven water en daarom kan worden vastgesteld dat een

gemeentelijke fusie ook automatisch leidt tot een 'verzakelijking' van het ambtelijk apparaat en dus minder ruimte voor het behartigen van specifieke en individuele wensen en aandachtspunten (Berghuis et al, 1995). In dit onderzoek is gebleken dat er een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 438,27. p = 0,00$) is tussen het standpunt van de Hoeksche Waardse inwoner ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger vertrouwen heeft in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Op basis van de resultaten die volgen uit de opgestelde sub-hypothesen die zijn geformuleerd voor dit thema, mag geconcludeerd worden dat voorstanders van een herindeling na een herindeling ook meer vertrouwen denken te krijgen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening, terwijl de 'tegenstanders' (voorstanders van intensievere samenwerking en het behouden van de huidige situatie) verwachten dat zij juist na een gemeentelijke fusie vertrouwen verliezen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. 'Vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening' is dus een verklarende variabele voor het standpunt van Hoeksche Waardse burgers ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

- Vertegenwoordigd voelen door politieke bewindsvoerders: Volgens Roosbroek en Van de Walle (2006) hebben burgers in een grote gemeente minder vertrouwen in de lokale politiek en voelen zij zich dus minder vertegenwoordigd voelen dan burgers die woonachtig zijn in een kleine gemeente. Uit dit onderzoek blijkt dat er daadwerkelijk een significant verband ($X^2(4, N = 1072) = 448,91. p = 0,00$) is tussen het standpunt van de burger ten aanzien van een gemeentelijke herindeling en de mate waarin een burger zich vertegenwoordigd denkt te voelen door de politieke bewindsvoerders na een gemeentelijke fusie. Daarnaast is gebleken dat voorstanders van een herindeling zich na een gemeentelijke fusie meer vertegenwoordigd denken te voelen, terwijl voorstanders van een intensievere samenwerking en het behouden van de huidige situatie zich na een herindeling minder vertegenwoordigd voelen denken te voelen door de politici.

Conclusie

Gemeenten worden steeds vaker samengevoegd en gaan verder onder een nieuwe naam. Oorzaken hiervan zijn vaak dat gemeenten tegenwoordig steeds meer taken vanuit de overheid krijgen toebedeeld en dus ook steeds meer verantwoordelijkheid krijgen. Een intensieve samenwerking tussen gemeenten of samengaan biedt dan in sommigen gevallen de oplossing. Eenvoudig gezegd kan een grotere gemeenten volgens velen meer taken aan dan een kleine gemeente (Rijksoverheid, 2016).

De vijf gemeenten op de Hoeksche Waard, namelijk Oud-Beijerland, Binnenmaas, Strijen, Cromstrijen en Korendijk, spreken al jaren over intensiever samenwerken of zelfs over een fusie tot één gemeente. Ook deze gemeenten in Zuid-Holland worstelen met een toename aan complexe vraagstukken en met een drukkende efficiëntievraag vanuit de nationale politiek die past binnen de huidige economische tijdsgeest. Dit heeft ertoe geleid dat de Hoeksche Waardse gemeenten destijds hebben besloten bepaalde taken samen aan te pakken en heeft geresulteerd in het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard (SOHW). In dit lokale samenwerkingsorgaan worden taken gezamenlijk aangepakt op het gebied van ruimte, landschap, economie, samenleving en veiligheid (SOHW, 2016b).

De samenwerking tussen deze gemeenten wordt helaas als onvoldoende beoordeeld en BMC advies wordt benaderd om de effecten van een eventuele herindeling, de effecten van een versterkte samenwerking met doorzettingsmacht en de belangen en drijfveren te onderzoeken (SOHW, 2016a). De uitkomst van het onderzoek brengt aan het licht dat de strategische samenwerking tekortschiet en dat een gemeentelijke fusie een uitkomst biedt voor de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Dit zou de Hoeksche Waard namelijk daadkrachtiger en slagvaardiger maken (Binnenlands Bestuur, 2016). De gemeenteraden van de vijf gemeenten krijgen de mogelijkheid om 'voor' of 'tegen' de herindeling te stemmen, maar komen helaas niet tot een unaniem besluit. De onenigheid van de gemeenteraden ten aanzien van de bestuurlijke toekomst heeft tot gevolg dat het besluit over de bestuurlijke toekomst van de gemeenten in handen van de Provincie Zuid-Holland komt (Algemeen Dagblad, 2016). Op deze manier zijn alle betrokken actoren, zoals gemeenteraden, adviesbureaus en de provincie Zuid-Holland aan bod geweest en is er goed geluisterd naar alle voor- en tegenargumenten, maar wat vinden de burgers eigenlijk?

Waarom splitst deze eventuele herindeling de Hoeksche Waard? Wat vinden de burgers? Op welke voor- en nadelen baseren burgers hun mening? Komen hier ook gevoelens en emotionele afwegingen bij kijken? Hoe staan de gemeenten tegenover deze gemeentelijke fusie? Deze vragen waren de directe aanleiding voor dit onderzoek en hebben geleid tot de volgende hoofdvraag:

In hoeverre komt de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeen met de stellingname van de inwoners van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten en hoe kan het standpunt van de burger ten aanzien van een eventuele herindeling worden verklaard?

Om deze hoofdvraag te beantwoorden, is in de voorgaande hoofdstukken de relevante literatuur omtrent gemeentelijke herindelingen uitgebreid aan bod gekomen en uitvoerig

besproken. Daarbij werd gekeken naar de vier volgende thema's: (1) Vertrouwen in de lokale politiek, (2) vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat, (3) vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening en (4) vertegenwoordiging & vertegenwoordigd voelen.

In de analyse kan een duidelijke driedeling waargenomen worden. Allereerst wordt geanalyseerd wat de voor- en nadelen van eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten zijn. Vervolgens is gekeken naar in hoeverre de stellingname van de gemeenteraden overeenkomt of verschilt met de stellingname van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Tot slot is in de analyse gekeken naar de eventuele verklaringen voor het standpunt van de burger ten aanzien van de eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten.

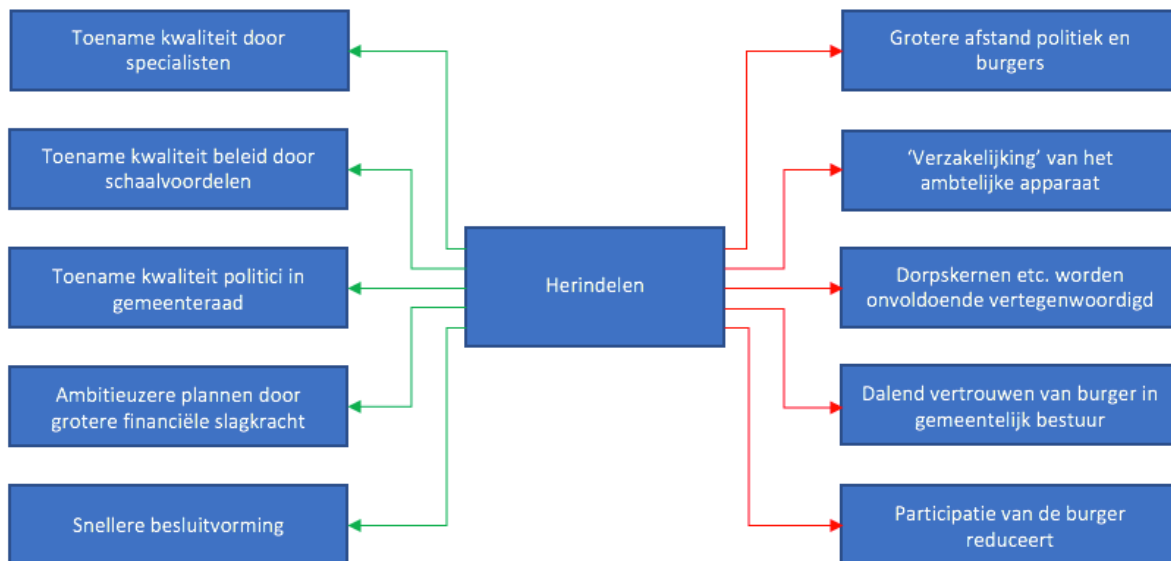
Hieronder zullen in op zichzelf staande paragrafen alle deelvragen uit dit onderzoek beantwoord worden. Hierbij zal de beantwoording van iedere deelvraag worden gebaseerd op de empirische bevindingen in de Hoeksche Waard, maar zal daarnaast ook een koppeling worden gemaakt met de relevante literatuur die voorafgaand aan het onderzoek is verzameld en gebundeld. Hierbij zullen de modellen uit het theoretisch kader dienen als reflectie-instrument om de empirische bevindingen nader toe te lichten. Vervolgens zal een definitieve en aangescherpte versie van het nieuwe conceptueel model worden gepresenteerd en toegelicht. Daarbij zal nogmaals duidelijk in kaart worden gebracht welke op voorhand geformuleerde relaties in de Hoeksche Waardse praktijk daadwerkelijk standhouden. Tot slot zal in een concluderende beschouwing de hoofdvraag worden beantwoord en zal in de slotparagraaf 'discussie' gereflecteerd worden op de resultaten en zal met name worden gekeken naar de bruikbaarheid en het nut van deze nieuwe informatie en inzichten.

Voor- en nadelen van herindeling Hoeksche Waard

Op basis van de verzameling van relevante literatuurstukken omtrent gemeentelijke herindelingen en onze eigen empirische bevindingen, zijn wij in staat om de deelvragen te beantwoorden. De eerste deelvraag luidt:

Wat zijn de voor- en nadelen van een eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten?

In het theoretisch kader zijn de verschillende voor- en nadelen van gemeentelijke herindelingen in kaart gebracht. In het onderstaande theoretisch model is zichtbaar welke voor- en nadelen een gemeentelijke fusie met zich meebrengt.

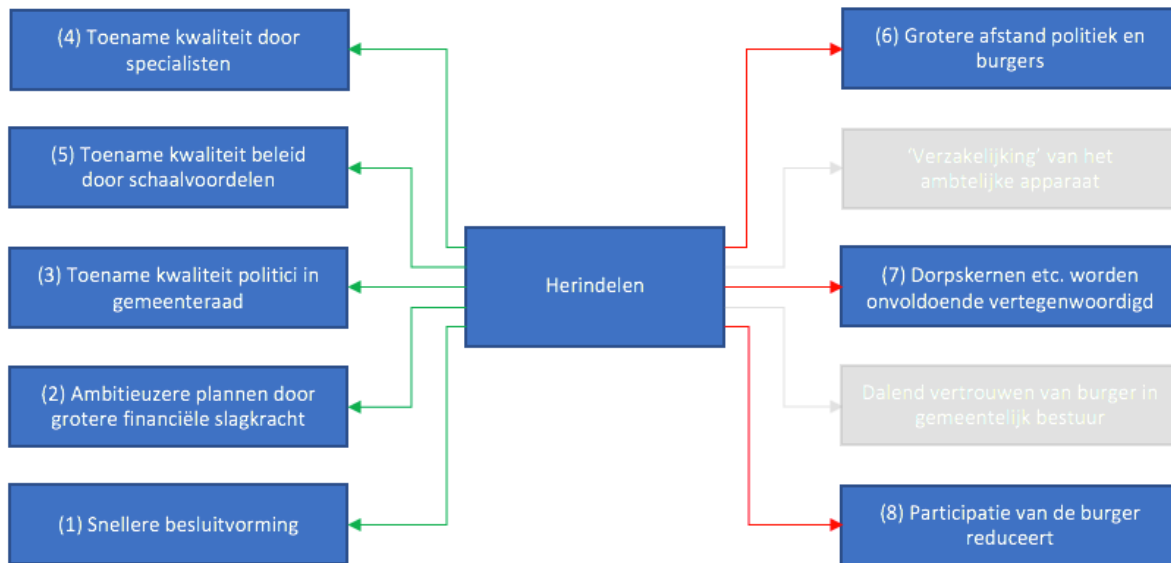
Voor de beantwoording van deze deelvraag, zullen de voor- en nadelen hieronder puntsgewijs worden opgesomd. De voordelen zijn:

- 1: Slagvaardigheid van de gemeenteraad neemt toe (BMC, 2015: 40).
- 2: Leefbaarheid neemt niet af/neemt toe door meer financiële slagkracht (ibid.).
- 3: Toename van kwaliteit gemeenteraad door afname van gemeenteraadsleden (BMC, 2015:41).
- 4: Expertise in het ambtelijk apparaat groeit (BMC, 2015: 42).
- 5: Betere dienstverlening door afstemming beleid en dienstverlening en toename financiën (ibid.).

Hierboven worden duidelijke voordelen genoemd die van toepassing zijn op de Hoeksche Waard. Hieronder volgen de nadelen:

- 6: Groeiende afstand tussen burgers en politiek (ibid.).
- 7: Burgerparticipatie/bewonersinitiatieven reduceren (ibid.).
- 8: Reducerende politieke participatie

Op basis van de bovenstaande bevindingen in de Hoeksche Waard ziet het nieuwe model van de voor- en nadelen van herindeling er als volgt uit:

Het antwoord op de eerste deelvraag luidt daarom als volgt: Een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten leidt tot een slagvaardigere gemeenteraad. Daarnaast zal de expertise in het ambtelijk apparaat groeien en zal door een betere afstemming van beleid en een toename van financiële middelen de dienstverlening in de Hoeksche Waard verbeteren. Tot slot zal de leefbaarheid in de Hoeksche Waard ook niet afnemen door meer financiële slagkracht bij de gefuseerde gemeenten. Anderzijds dient wel gezegd te worden dat de afstand tussen Hoeksche Waardse burgers en politici zal groeien en dat de burgerparticipatie en bewonersinitiatieven na een herindeling zullen reduceren. Tot slot leidt een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten ook tot een dalende trend in politieke participatie onder burgers.

Nu duidelijk in kaart is gebracht wat de voor- en nadelen van een eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten zijn, kunnen wij doorgaan tot de beantwoording van de tweede deelvraag.

Stellingname van gemeenteraden ten opzichte van eventuele herindeling

In deze paragraaf zal in kaart worden gebracht hoe de vijf gemeenteraden aankijken tegen een eventuele herindeling en hoe zij zich hierbij verhouden tot elkaar. De tweede deelvraag luidt:

Wat is de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten?

Hoe er per gemeente is gestemd is in het onderstaande schema terug te vinden (SOWH, 2016).

Gemeenten	Voor herindeling	Tegen herindeling
<i>Gemeente Oud-Beijerland</i>	19	0
<i>Gemeente Binnenmaas</i>	9	12
<i>Gemeente Strijen</i>	11	2
<i>Gemeente Cromstrijen</i>	7	8
<i>Gemeente Korendijk</i>	5	10

(Algemeen Dagblad, 2016)

De beantwoording van de tweede deelvraag luidt als volgt: Er heerst een grote verdeeldheid binnen enkele gemeenteraden als zowel tussen de vijf gemeenteraden onderling. Twee gemeenten kozen voor herindelen en drie gemeente voor een intensievere samenwerking. De verdeeldheid heeft ertoe geleid dat er geen besluit is genomen met als reden dat er nog geen eenduidig beeld bestond over de gewenste bestuurlijke toekomst (SOHW, 2016a). De onenigheid van de gemeenteraden ten aanzien van de bestuurlijke toekomst heeft dan ook tot gevolg dat het besluit over de bestuurlijke toekomst van de gemeenten in handen van de Provincie Zuid-Holland is gekomen (Algemeen Dagblad, 2016).

Stellingname van burgers ten opzichte van eventuele herindeling

Nu de stellingname van de gemeenteraden van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten ten opzichte van de eventuele herindeling inzichtelijk is gemaakt, kunnen wij kijken naar de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard. Daarvoor is dan ook de volgende deelvraag opgesteld:

Wat is de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten?

In dit onderzoek is aan de burgers gevraagd hoe zij de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard het liefst zijn. Daarbij had iedere burger drie mogelijkheden: één gemeente Hoeksche Waard, een intensievere samenwerking of het behouden van de huidige situatie. Hoe de verhoudingen per gemeente bij de burgers liggen is in het volgende schema terug te vinden.

Gemeente	Eén gemeente Hoeksche Waard	Een intensievere samenwerking	Huidige situatie volstaat
<i>Oud-Beijerland</i>	37%	27%	36%
<i>Binnenmaas</i>	35%	33%	32%
<i>Strijen</i>	23%	41%	36%
<i>Cromstrijen</i>	32%	36%	32%
<i>Korendijk</i>	41%	40%	19%
<i>"Hoeksche Waard"</i>	34%	34%	32%

De beantwoording van deze deelvraag luidt als volgt: In drie gemeenten, namelijk Oud-Beijerland, Binnenmaas en Korendijk zien de inwoners een gemeentelijke fusie als de gewenste oplossing. Deze oplossing wordt op de voet gevolgd door een intensievere samenwerking. In twee van de vijf gemeenten, namelijk Strijen en Cromstrijen wordt deze uitkomst als gewenste oplossing gezien. Opmerkelijk is dat het behouden van de huidige situatie in geen van de vijf gemeente als gewenste uitkomst wordt gezien. Dit wordt tevens bevestigd wanneer de resultaten van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten bij elkaar worden opgeteld en wordt gekeken naar de totale uitslag van de enquête.

Stellingname van burgers vs. gemeenteraden ten aanzien van eventuele herindeling

In hoeverre verschilt of komt de stellingname van de burger overeen met de stellingname van de gemeenten? Om dit te onderzoeken is de volgende deelvraag opgesteld:

In hoeverre verschilt of komt de stellingname van de gemeenteraden van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten overeen met de stellingname van de inwoners van deze vijf gemeenten?

Wanneer de resultaten van de twee bovenstaande deelvragen op elkaar worden gelegd, dan wordt duidelijk in hoeverre de stellingname van de gemeenteraden van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten verschillen of overeenkomen met de stellingname van de burgers. Dit wordt inzichtelijk gemaakt in de onderstaande tabel.

Gemeente	Gewenste oplossing gemeenteraad	Gewenste oplossing van inwoners gemeente
<i>Oud-Beijerland</i>	Gemeentelijke fusie	Gemeentelijke fusie
<i>Binnenmaas</i>	Intensievere samenwerking	Gemeentelijke fusie
<i>Strijen</i>	Gemeentelijke fusie	Intensievere samenwerking
<i>Cromstrijen</i>	Intensievere samenwerking	Intensievere samenwerking
<i>Korendijk</i>	Intensievere samenwerking	Gemeentelijke fusie
<i>"Hoeksche Waard"</i>	Gemeentelijke fusie/ intensievere samenwerking	Gemeentelijke fusie/ intensievere samenwerking

Vanuit democratisch perspectief komt de stellingname van de Oud-Beijerlandse gemeenteraad ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeen met de stellingname van de inwoners. In deze gemeente ziet de grootste groep respondenten, namelijk 37% van de geënquêteerde, de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als één gemeente Hoeksche Waard. Deze meerderheid kan ook worden teruggezien in de Oud-Beijerlandse gemeenteraad, waar unaniem is gestemd op een gemeentelijke fusie.

'The majority wins', dat geldt ook voor de gemeente Cromstrijen. In deze gemeente wordt echter wel anders gekeken naar de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. In Cromstrijen wenst de grootste groep respondenten, namelijk 36% van de geënquêteerde, dat de Hoeksche Waardse gemeenten in de toekomst intensiever met elkaar gaan samenwerken. Deze 'stem' van de burger wordt ook goed vertegenwoordigd in de raadszaal van Cromstrijen, waar ook een krappe meerderheid van de raadsleden tegen de herindeling heeft gestemd.

In de gemeenten Binnenmaas en Korendijk hebben de raadsleden ook tegen een herindeling en dus voor een intensievere samenwerking gestemd, maar hier bewandelen de inwoners een duidelijk andere weg. In de gemeente Binnenmaas ziet de grootste groep respondenten, namelijk 35% van de geënquêteerde, de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als één gemeente Hoeksche Waard. Deze cijfers rijmen dus niet met de uitslag van de stemming in de gemeenteraad van Binnenmaas.

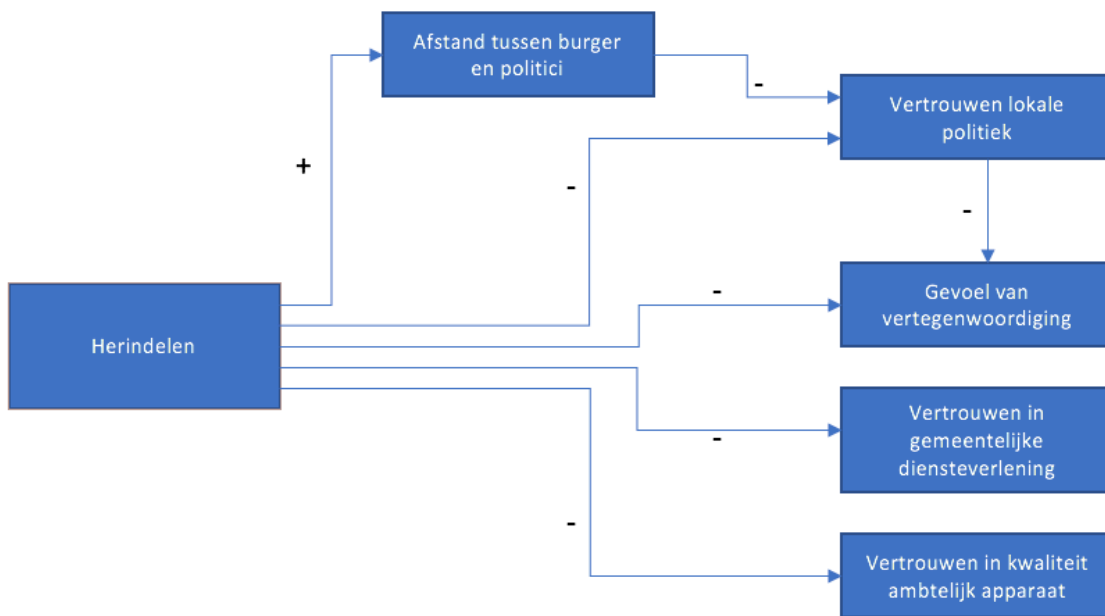
Hetzelfde geldt voor de gemeente Korendijk. Een overduidelijke meerderheid van de raadsleden in deze gemeente stemt tegen de herindeling, maar de grootste groep respondenten, namelijk 41% van de geënquêteerde, ziet de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard wel degelijk als een fusie naar één gemeente Hoeksche Waard.

Tot slot kan in de gemeente Strijen een tegenovergesteld beeld worden waargenomen. In Strijen wenst de grootste groep respondenten, namelijk 41% van de geënquêteerde, dat de Hoeksche Waardse gemeenten in de toekomst intensiever met elkaar gaan samenwerken. In deze gemeente heeft de gemeenteraad met een ruime meerderheid gestemd voor een herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten.

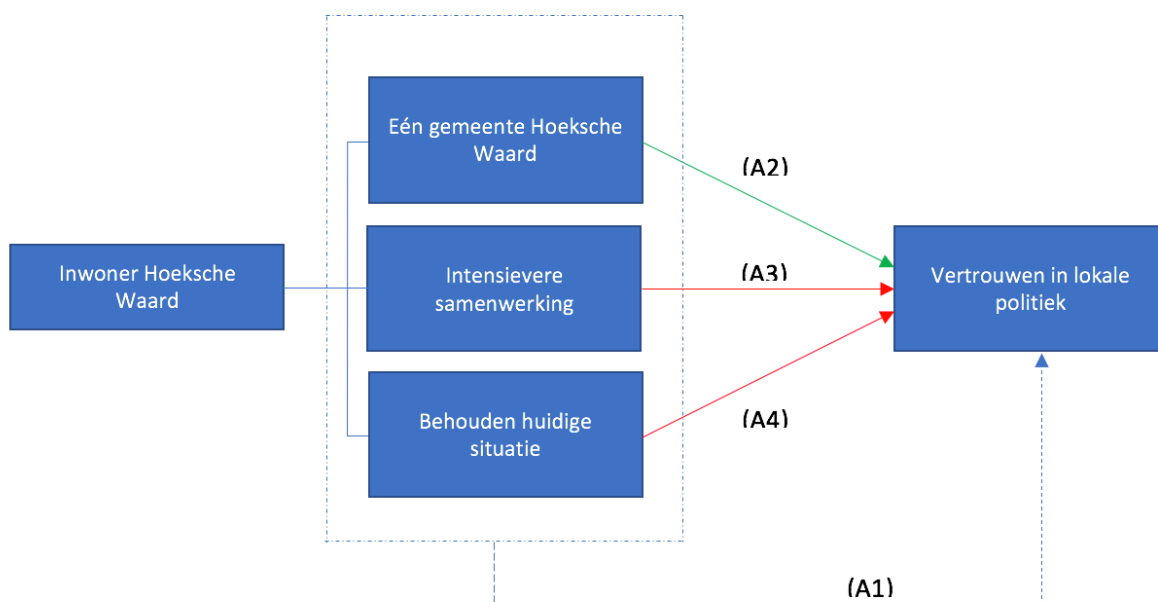
In deze conclusie dient uiteraard in ogenschouw te worden genomen dat de respondenten ook kunnen kiezen voor het behouden van de huidige situatie. Deze optie hadden de gemeenteraadsleden niet, omdat zij louter voor of tegen de herindeling konden stemmen. Wanneer scherp wordt gekeken naar de verhoudingen in de gemeenteraden en de stellingname van de burgers, dan kan worden geconcludeerd dat de stellingname van de gemeenteraden nooit exact overeenkomen komen met de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard. Daarnaast liggen de resultaten van de stellingname van burgers in de gemeenten in veel gevallen dicht bij elkaar en is er sommige gevallen slechts sprake van een verschil van 1%. De conclusies mogen in dat geval alsnog getrokken worden, maar wel dient altijd in ogenschouw genomen te worden dat in het kader van representativiteit van de steekproef en validiteit van de conclusie wij te allen tijde genuanceerd naar de resultaten dienen te kijken en dat de conclusie niet altijd zo 'zwart-wit' is, zoals dat in de bovenstaande tabel in een eerste oogopslag wel lijkt. Vanuit democratisch perspectief en in het kader van 'meeste stemmen gelden' kan wel vastgesteld worden dat de stellingname van de gemeenteraden in Oud-Beijerland en Cromstrijen overeenkomen met de stellingname van de inwoners van deze gemeenten. Dit geldt niet voor de gemeenten Korendijk, Strijen en Binnenmaas, want hier komt de stellingname van de inwoners van deze gemeenten zelfs vanuit democratisch perspectief niet overeen met de stellingname van de burgers in deze gemeenten.

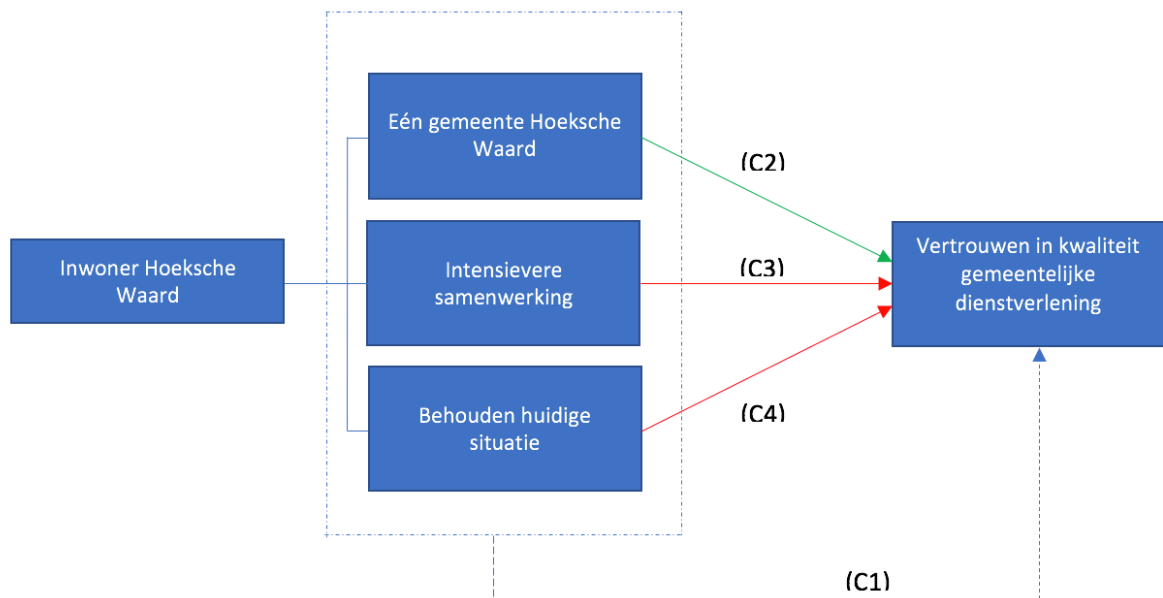
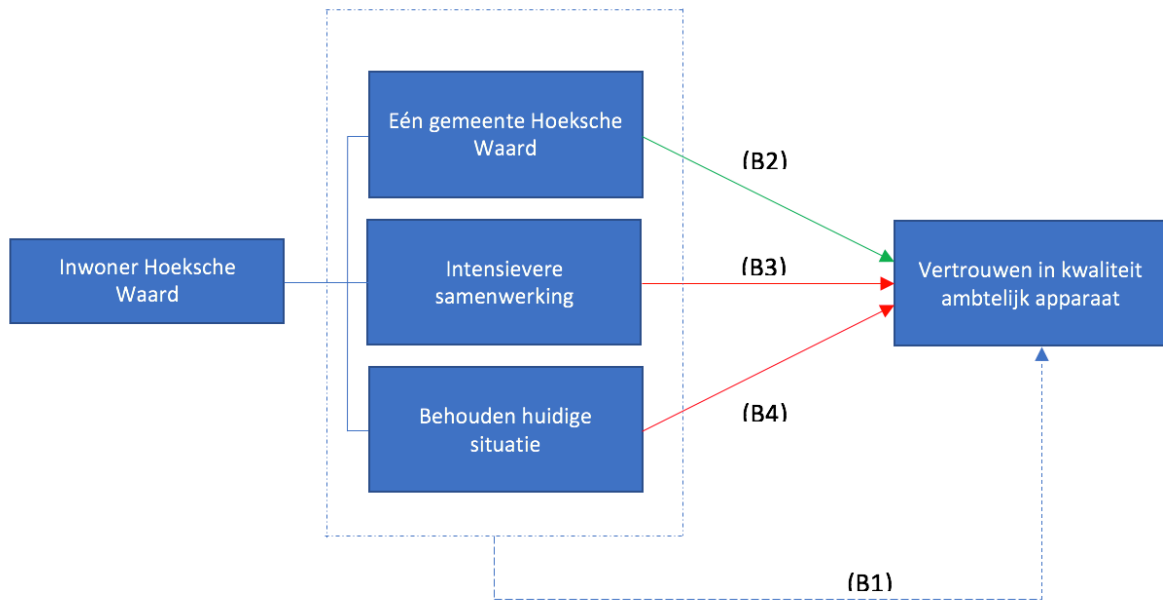
Verklaring voor standpunt Hoeksche Waardse burgers ten aanzien van eventuele herindeling

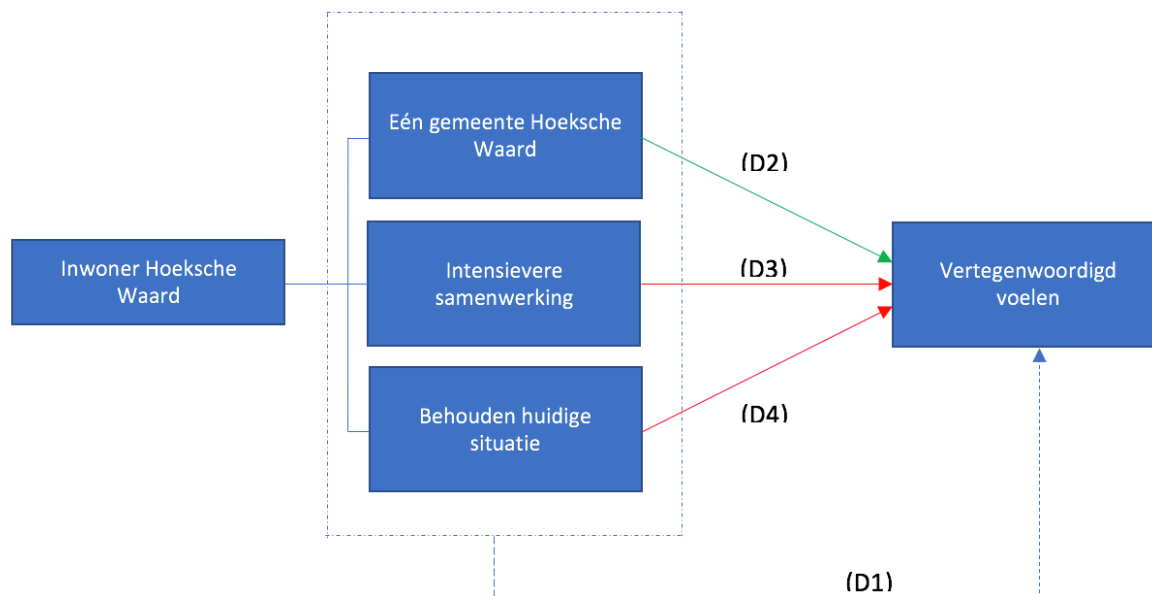
Voor het beantwoorden van deze deelvraag is wederom gekeken naar de vier grote thema's in dit onderzoek, namelijk: (1) vertrouwen in de lokale politiek, (2) vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat, (3) vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening en (4) vertegenwoordiging & vertegenwoordigd voelen. Volgens de theorieën van Doedens (2006), Korsten (2012), Vigoda-Gadot (2006), Berguis et al (1995) en Korsten en De Goede (2007) leidt een gemeentelijke herindeling tot een dalend vertrouwen in de politiek, een reducerend vertrouwen kwaliteit van het ambtelijk apparaat en een afnemend vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Tot slot voelen burgers zich na een gemeentelijke herindeling ook minder vertegenwoordigd. Dit leidt tot het volgende theoretische construct:

Allereerst is aan burgers gevraagd hoe zij de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard zien. Zien zij het liefst een gemeentelijke fusie, een intensievere samenwerking of volstaat de huidige situatie? Daarnaast is de burgers ook het vraagstuk voorgelegd of hun vertrouwen in de lokale politiek na een herindeling zal toenemen, gelijk blijven of afnemen. Dezelfde vraag is tevens gesteld voor het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat, de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening en de mate waarin een burger zich vertegenwoordigd voelt. Op basis van het bovenstaande conceptuele model en onze verwachtingen die zijn verwerkt in de hypothesen, zijn de volgende modellen samengesteld:

Uit dit onderzoek komt allereerst naar voren dat er een significant verband is tussen het vertrouwen en het standpunt van de burger. Dit houdt in dat het vertrouwen van de Hoeksche Waardse inwoners in de lokale politiek, de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening significant samenhangt met het standpunt van de burger ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek ook dat de mate waarin een Hoeksche Waardse inwoner zich vertegenwoordigd voelt ook een significant verband heeft met het standpunt van de burger ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

Op basis van de vaststelling hierboven kan met gezond verstand en een 'bestuurskundige bril' de uitkomst al redelijk voorspeld worden. De resultaten van dit onderzoek zullen hieronder gepresenteerd worden:

1. *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de lokale politiek te hebben.*
2. *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben.*
3. *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek te hebben.*
4. *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.*
5. *Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.*

6. Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.

7. Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.

8. Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat te hebben.

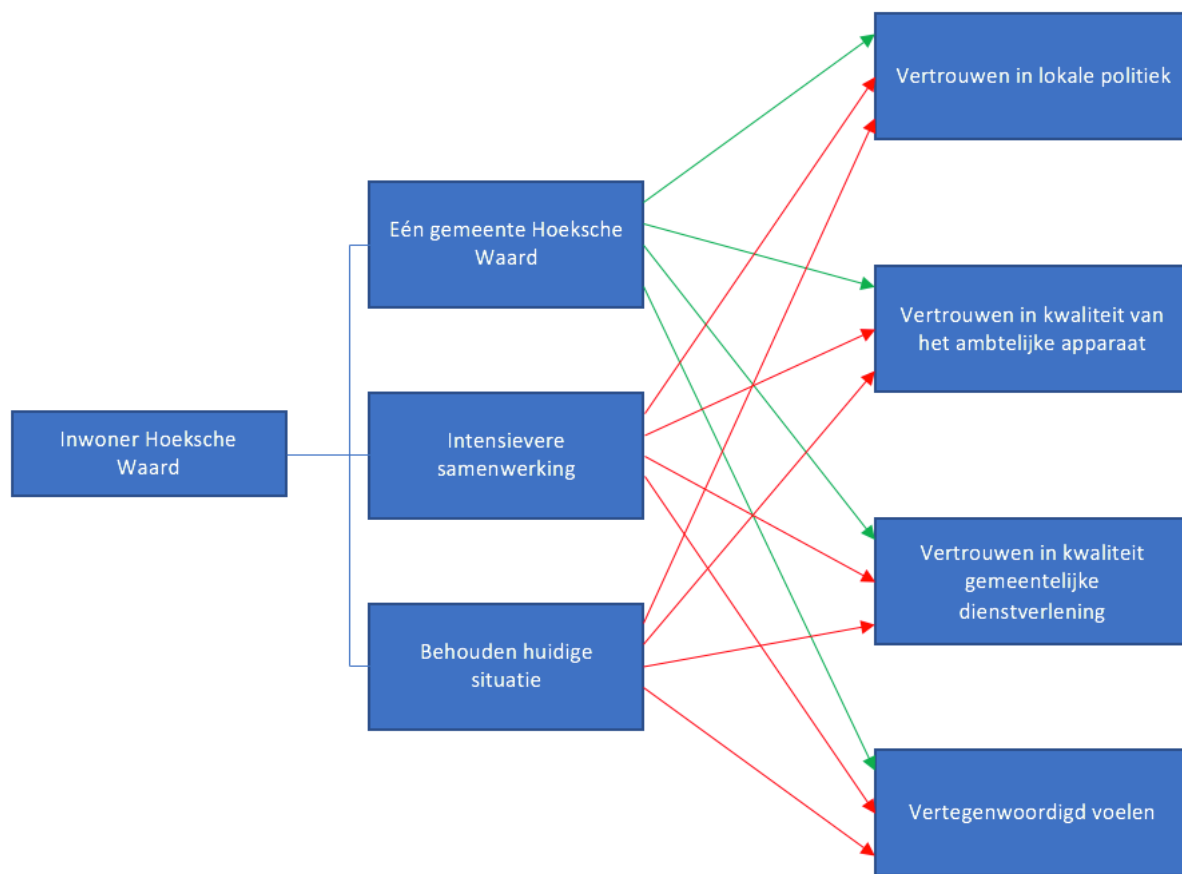
9. Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen na een gemeentelijke herindeling minder vertrouwen in de kwaliteit van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te hebben.

10. Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een gemeentelijke herindeling, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling meer vertegenwoordigd te voelen.

11. Als de voorkeur van een burger uitgaat naar een intensievere samenwerking, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling minder vertegenwoordigd te voelen.

12. Als de voorkeur van een burger uitgaat naar het behouden van de huidige situatie, dan zal hij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling minder vertegenwoordigd te voelen.

Uit dit onderzoek blijkt dat voorstanders van een herindeling in de Hoeksche Waard na een gemeentelijke fusie meer vertrouwen zeggen te hebben in de lokale politiek, de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening. Daarnaast zullen zij zich na een herindeling beter vertegenwoordigd zeggen te voelen door de politiek. De voorstanders van een intensievere samenwerking of het behouden van de huidige situatie zullen na een herindeling in de Hoeksche Waard na een gemeentelijke fusie minder vertrouwen in de lokale politiek, de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening zeggen te hebben. Tot slot zullen zij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling ook minder vertegenwoordigd te voelen. Hieronder wordt het oorspronkelijke conceptuele model gepresenteerd, dat in de Hoeksche Waardse praktijk dus in haar totaliteit wordt bevestigd.

De hoofdvraag

Nu alle deelvragen zijn beantwoord, kan ook de hoofdvraag worden beantwoord. Deze luidt als volgt:

In hoeverre komt de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeen met de stellingname van de inwoners van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten en hoe kan het standpunt van de burger ten aanzien van een eventuele herindeling worden verklaard?

Met het beantwoorden van de deelvragen is de hoofdvraag ook impliciet beantwoord. De hoofdvraag is tweeledig en zal daarom zal het antwoord op de hoofdvraag hieronder ook tweeledig uiteengezet worden:

In de gemeenten Oud-Beijerland en Cromstrijen is er vanuit democratisch perspectief eensgezindheid tussen de burgers en gemeenteraden betreffende de stellingname ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. In Oud-Beijerland stemt de gemeenteraad unaniem voor een herindeling en deze stemming wordt ook door de grootste groep inwoners uit deze gemeente gesteund. In de gemeente Cromstrijen kiest de gemeenteraad met een krappe meerderheid om de Hoeksche Waardse gemeente te fuseren en dit geniet ook de voorkeur van de burgers uit deze gemeenten. Daarentegen komt de stellingname van de burgers in de gemeenten Korendijk, Binnenmaas en Strijen vanuit

democratisch perspectief juist niet overeen met de stellingname van de gemeenteraden in deze gemeenten. In de gemeente Korendijk en Binnenmaas kiezen de gemeenteraden voor een intensievere samenwerking, terwijl de grootste groepen respondenten uit deze gemeenten juist kiezen voor een gemeentelijke herindeling. In de gemeente Strijen wordt precies een tegenovergestelde tegenstrijdigheid waargenomen. In deze gemeente stemt de gemeenteraad namelijk voor een herindeling, terwijl de inwoners van deze gemeenten liever een intensievere samenwerking zien.

De mate waarin de Hoeksche Waardse burgers zich vertegenwoordigd zeggen te voelen na een herindeling, maar ook hun vertrouwen in de lokale politiek, de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening hangen samen met het standpunt van deze burgers ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. Daarbij is geconstateerd dat voorstanders van een herindeling in de Hoeksche Waard na een gemeentelijke fusie zich beter vertegenwoordigd zeggen te voelen en meer vertrouwen in de lokale politiek, de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening zeggen te krijgen. De voorstanders van een intensievere samenwerking of het behouden van de huidige situatie zullen zeggen na een herindeling in de Hoeksche Waard minder vertrouwen in de lokale politiek, de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening te hebben. Tot slot zullen zij zeggen zich na een gemeentelijke herindeling ook minder vertegenwoordigd te voelen.

Discussie & Aanbevelingen

In dit onderzoek is allereerst beschreven in hoeverre de stellingname van de gemeenteraden ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling overeenkomt met de stellingname van de burgers van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten en vervolgens het standpunt van de burger ten aanzien van een eventuele herindeling verklaren door een enquête af te nemen bij de inwoners van de Hoeksche Waard. De resultaten die hierboven uitvoerig zijn besproken, brengen allereerst duidelijk in kaart dat in gemeente Oud-Beijerland Cromstrijen er vanuit democratisch perspectief eensgezindheid is tussen de burgers en gemeenteraden betreffende de stellingname ten aanzien van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. Dit is in de gemeente Korendijk, Strijen en Binnenmaas niet het geval. Om de stellingname van de burgers te verklaren, wordt in dit onderzoek vervolgens uitvoerig gekeken naar de variabelen 'vertrouwen in de lokale politiek', 'vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat', 'vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening' en 'vertegenwoordigd voelen'. Er is gebleken dat alle vier deze variabelen samenhangen met de wijze waarop een burger de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard het liefst ziet. Deze bevindingen kunnen met behulp van dit onderzoek nog verder genuanceerd en aangescherpt worden, want gebleken is dat voorstanders van een herindeling na een gemeentelijke fusie ook meer vertrouwen in de lokale politiek, meer vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en meer vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zeggen te hebben en geven daarnaast aan dat zij zich na een herindeling ook beter vertegenwoordigd zullen voelen. Dit staat haaks op de voorstanders van een intensievere samenwerking of voorstanders van het behouden van de huidige situatie, omdat zij juist aangegeven dat zij na een herindeling minder vertrouwen in de lokale politiek zeggen te hebben, maar zich daarnaast ook minder vertegenwoordigd voelen en ook denken dat hun vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening zal afnemen. Wat betekenen deze resultaten voor de Hoeksche Waard? Hieronder volgen een aantal aanbevelingen:

- Gemeenteraden en provincie Zuid- Holland: Een gemeentelijke herindeling zorgt voor een toename in kwaliteit van de gemeentelijke diensten (Huijben, 2002). Daarnaast wordt niet alleen de kwaliteit van de dienstverlening beter, maar zal ook de kennis en expertise in de raadszaal toenemen (Berghuis et al, 1995). Echter, na een gemeentelijke herindeling neemt ook het vertrouwen van de burger in de politiek af. De afstand tussen kiezer en gekozen wordt groter en de burger voelt zich daardoor in mindere mate vertegenwoordigd. Er ontstaat een steeds grotere kloof en een vertrouwensbreuk tussen de burger en zijn of haar bestuurder (Fraanje & Herweijer, 2013). De voordelen voor de burger enerzijds en het verliezen van het vertrouwen in de gemeentelijke politiek anderzijds is paradoxaal. Uit dit onderzoek is gebleken dat een politicus een herindeling prijst om 'A', maar dat een burger deze trend de rug toekeert door 'B'. Politici en burgers praten langs elkaar heen en begrijpen elkaar niet. Op basis van de bevindingen uit dit onderzoek adviseren wij de vijf gemeenteraden om meer aandacht te besteden aan de inhoud van de communicatie naar burgers omtrent het herindelingsproces. Het is daarbij onvoldoende om slechts de voordelen aan te prijzen. De gemeenten zullen in haar communicatie met name aandacht moeten besteden het wegnemen van onzekerheden. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat er onder burgers een groot wantrouwen leeft richting de lokale politiek. Onzekerheden omtrent de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en de gemeentelijke dienstverlening, maar ook angst voor een

mindere vertegenwoordiging zorgt bij burgers voor een reducerend vertrouwen in de lokale politiek. Vooral de afstand tussen burger en politicus speelt hierbij een cruciale rol en ondanks het feit dat deze na een herindeling onvermijdelijk groter zal worden, is het aan de gemeenten de taak om burgers het gevoel te geven dat de politiek voor hen klaarstaat en naar hun argumenten luistert. Een bindend referendum is een uiterste vorm om de burger mee te laten denken in het herindelingsproces, maar daarnaast kan ook gedacht worden aan het raadgevende referenda en inspraakavonden. Mits deze goed worden georganiseerd en 'getimed', dan wordt aan de inwoners van de Hoeksche Waard op tijd het gevoel gegeven dat er naar hen wordt geluisterd en dat zij ook een stem hebben in het proces. Daarnaast is in dit onderzoek ook gevraagd naar de mate van geïnformeerdheid omtrent de eventuele gemeentelijke fusie van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Indien wij kijken naar de gemiddelde score, dan krijgen de gemeenten hiervoor een zware onvoldoende. Dit wil niet zeggen dat de communicatie er niet is geweest, maar wel mag worden geconcludeerd dat deze communicatie de burger onvoldoende heeft bereikt. Wij adviseren niet louter op basis van de onderzoeksresultaten, maar ook op basis van de 'geluiden' die wij op straat hebben gehoord, dat het voor de gemeenten in de toekomst verstandig is om de burger per brief op tijd te informeren over de eventuele herindeling. Dit idee was er wel degelijk bij de gemeenten en de provincie Zuid-Holland, maar is uiteindelijk in het kader van 'kostenbesparing' en 'milieuvriendelijkheid' niet doorgezet. Deze aanbeveling is op dit moment 'mosterd na de maaltijd', omdat het kwaad al is geschied en de burger zich niet gehoord voelt. Toch zijn wij van mening dat het nooit te laat is om de burger alsnog te informeren.

- Vervolgonderzoek: Uit het onderzoek van BMC Advies blijkt dat een herindeling geen invloed heeft op het vertrouwen van burgers in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Deze stelling is dit onderzoek niet statistisch getoetst, maar wel is gebleken dat in dit onderzoek 47% van de respondenten aangeeft dat bij hen het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat wel zal afnemen. Het is daarom allereerst interessant voor vervolgstudies om te kijken een verband tussen een gemeentelijke fusie en het vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat. Dit onderzoek, maar ook het adviesrapport van BMC advies is 'ex ante' uitgevoerd en daarom zouden metingen voor en na een herindeling aan te raden zijn. Op deze wijze kan het huidige vertrouwen in de lokale politiek gemeten worden en kan aan dezelfde burgers in de periode na een herindeling nogmaals gevraagd worden hoeveel vertrouwen zij hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat.

- Vervolgonderzoek: Daarnaast is het interessant voor vervolgstudies om een correlatie tussen de 'mate van geïnformeerdheid' en het 'standpunt ten aanzien van een herindeling' statistisch te toetsen. Een herindelingsproces van gemeenten is dusdanig complex, dat het zelfs voor bestuurders en politici lastig is om de voordelen, nadelen en gevolgen van de gemeentelijke fusie in te schatten. Het is daarom nog lastiger of bijna onmogelijk voor burgers om aan te voelen wat een herindeling voor hem of haar betekent. Er mogen daarom vraagtekens worden gezet bij de motivaties voor burgers die hen er uiteindelijk doen laten bewegen om te kiezen voor een herindeling, intensievere samenwerking of het behouden van de huidige situatie. Dit zou veelal een keuze kunnen zijn die wordt gemaakt met de 'onderbuik' en dus minder gefundeerd op feitelijke juistheden. Indien deze studie kan worden uitgevoerd bij aantal andere gemeenten die willen gaan fuseren en deze gemeenten kiezen ervoor om de burger wel tijdig per brief goed te informeren, dan is het mogelijk om een mogelijke correlatie tussen de 'mate van geïnformeerdheid' en het 'standpunt ten aanzien van een herindeling' statistisch

te toetsen en kan dus worden gemeten of dit ook daadwerkelijk het standpunt van de burger ten aanzien van een herindeling doet veranderen.

Reflectie

In dit hoofdstuk zullen wij reflecteren op het door ons afgeronde onderzoek. Daarbij willen wij graag terugkijken en reflecteren op de literatuur en theorieën die wij hebben gebruikt, de methodologie en onderzoekstrategie die wij hebben gehanteerd en tot reflecteren op de resultaten die voortvloeien uit dit onderzoek.

- Theorie en literatuur: De gebruikte en aangehaalde theorieën hebben een fundamentele en constructieve bijdrage geleverd aan het onderzoek. Volgens de theorieën van Doedens (2006), Korsten (2012), Vigoda-Gadot (2006), Berguis et al (1995) en Korsten en De Goede (2007) leidt een gemeentelijke herindeling tot een dalend vertrouwen in de politiek, een reducerend vertrouwen kwaliteit van het ambtelijk apparaat en een afnemend vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Tot slot voelen burgers zich na een gemeentelijke herindeling ook minder vertegenwoordigd. Deze veronderstellingen vormen de basis voor de hypothesen die in dit onderzoek zijn opgesteld. Uiteraard zijn deze veronderstellingen in eerste instantie voor waar aangenomen, maar anderzijds zijn deze theorieën in dit onderzoek ook opnieuw getoetst en is gekeken of deze ook gelden voor de casus in de Hoeksche Waard. Het onderzoek naar de effecten van gemeentelijk herindelen in de provincie Groningen (Berghuis et al., 1995), het onderzoek van Theo Toonen naar 124 herindelingen (Toonen et al., 1998), het onderzoek van B&A naar de herindelingen in Drenthe (B&A Groep, 2002) en het onderzoek naar de effecten van gemeentelijke herindelingen door Fraanje et al. (2008) en Beerepoot et al. (2009) vormen daarnaast een belangrijk onderdeel van het theoretisch construct dat voor dit onderzoek is samengesteld. Door theorieën en literatuurstukken te gebruiken die zich specifiek richten op de herindelingsthematiek in Nederland, waren wij in staat om de vinger op de spreekwoordelijke zere plek te leggen en gericht te zoeken naar de motivatie van burgers om voor of juist tegen een herindeling te zijn. Daarbij dient ook gezegd te worden dat niet alle theorieën toereikend genoeg waren om direct in ons onderzoek te worden meegenomen. In vele onderzoeken wordt slechts aandacht geschonken aan het vertrouwen van burgers in de lokale politiek en/of het openbaar bestuur in het algemeen. Dit heeft de operationalisatie voor dit onderzoek wel bemoeilijkt, omdat in de literatuur maar zelden een onderscheid wordt gemaakt tussen vertrouwen in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Daarbij dient wel te worden gezegd dat dit het onderzoek ook wel wetenschappelijk relevant maakt, omdat in het verleden dit onderscheid nooit of zelden is gemaakt. Ondanks het deductieve karakter van het onderzoek, kan hierin toch een inductieve waarde van het onderzoek worden gezien.

- Methodologie en onderzoeksstrategie: In tegenstelling tot de gekozen theorie en literatuur, reflecteren wij kritischer op onze methodologie en onderzoeksstrategie. Ons onderzoek is gestart, nadat de gemeente al over een eventuele herindeling hadden gestemd. Op deze wijze werden wij met ons onderzoek niet alleen continu ingehaald door de realiteit, maar zijn wij ook al begonnen met een achterstand en veel tijdsdruk. Dit heeft ertoe geleid dat wij met minimale theoretische kennis en misschien wel onvoldoende kennis met betrekking tot het analyseren van kwantitatieve data zijn gestart met het afnemen van de enquête. Dit heeft er dan ook toe geresulteerd dat de enquêtevragen achteraf gezien beter geoperationaliseerd hadden kunnen worden en dat wij met name er verstandig aan hadden gedaan om te kiezen voor andere antwoordmogelijkheden. Zo is het statistisch gezien erg lastig om normatieve en ordinale meetwaarden tegenover elkaar te zetten en hadden wij dit probleem heel eenvoudig

met schaalwaarden kunnen afvangen. Op deze wijze hadden wij passendere statistische toetsen kunnen inzetten voor onze analyse en hadden de resultaten van ons onderzoek meer vertrouwen en valide geweest. Gezien de tijdsdruk was dit echter wel een 'noodzakelijk kwaad' en hebben wij geen spijt van onze aanpak. Indien wij dit onderzoek in de toekomst nogmaals zouden mogen uitvoeren, dan zouden wij met de kennis van nu wel een andere enquête met specifiekere vragen en andere antwoordmogelijkheden opstellen.

- Resultaten: Wij zijn positief gestemd ten aanzien van de resultaten die voortvloeien uit dit onderzoek. Op basis van de gebruikte en aangehaalde theorieën, liggen de uitkomsten van het onderzoek in de lijn der verwachting. Met name de verklarende aspecten voor het standpunt van de burger ten aanzien van een eventuele herindeling kunnen op basis van de theorieën al voorspeld worden, maar worden door het onderzoek ook nog eens bevestigd. Het beschrijvende onderdeel van de hoofdvraag is misschien nog wel interessanter en relevanter. Een beschrijving is veelal minder spannend dan een verklaring, maar het onderzoek heeft voor alle vijf de Hoeksche Waardse gemeenten heel duidelijk in kaart gebracht hoe de burgers zich opstellen ten opzichte van een eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. De mate waarin politici met aandacht naar onze onderzoeksresultaten hebben gekeken, maar ook het verzoek van de Commissaris van de Koning om bij hem langs te komen en onze onderzoeksresultaten te bespreken hebben ons het gevoel gegeven dat wij een duidelijke bijdrage hebben kunnen leveren aan het herindelingsproces in de Hoeksche Waard. Daarnaast heeft het onderzoek geen beslissende rol gespeeld in dit proces, maar wel was er voor dit onderzoek veel aandacht vanuit de media en vanuit de lokale politiek. Tot slot dienen wij ook kritisch te kijken naar de aanbevelingen. Deze waren lastig te formuleren, omdat het onderzoek niet specifiek voor een organisatie is geschreven. Ondanks het feit dat wij de 'mate van geïnformeerd' niet gebruikt hebben voor het onderzoek, denken wij dat wij hierbij wel een belangrijk punt aan het licht gebracht hebben en dat gemeenten die in de toekomst gaan herindelen en onderzoekers die deze thematiek elders in Nederland willen bestuderen hun voordeel kunnen halen uit de aanbevelingen die voortvloeien uit dit onderzoek.

Literatuur

- Algemeen Dagblad (2016). *Gemeentelijke herindeling splijt Hoeksche Waard*. Geraadpleegd op 1 januari 2016, van <http://www.ad.nl/ad/nl/37301/Hoeksche-Waard/article/detail/4209770/2015/12/17/Gemeentelijke-herindeling-splijt-Hoeksche-Waard.dhtml>
- Beerepoot, R.M., Herweijer, M. & Fraanje, M.J. (2009). *Processen en effecten van herindelingen*. Alphen aan den Rijn.
- Berghuis, J.M.J., Herweijer, M. & Pol, W.J.M. (1995). *Effecten van herindeling*. Deventer: Kluwer.
- Binnenlands Bestuur (2016). *Herindeling beste oplossing voor Hoeksche Waard*. Geraadpleegd op 14 maart 2016, van <http://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/herindeling-beste-oplossing-voor-hoeksche-waard.9496485.lynkx>
- Blair-Zuijderhoff, S. & Van der Kolk, J. (2014). *Handboek gemeentelijke herindeling*. Geraadpleegd op 8 juli 2016, van <https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/.../handboekgemeentelijkeherindelingbzk.pdf>
- BMC (2015). *Bestuurlijke toekomst Hoeksche Waard: bouwstenen en barrières, kansen en kwetsbaarheden*. Geraadpleegd op 7 augustus 2016, van <https://www.binnenmaas.nl/document.php?m=33&fileid=53563&f=31d6fb089c9a9f913b55e7a4abd48742&attachment=1&c=61316>
- Bouckaert, G. & Walle, S. van de. (2003). *Comparing Measures of Citizen Trust and User Satisfaction as Indicators of 'Good Governance': Difficulties in Linking Trust and Satisfaction Indicators*, 69(3), pp. 329-343.
- B&A Groep (2002). *Vier jaar later. Impact van de Drentse herindelingen in beeld*. Deventer.
- Dekker, P. (2006). Individuele achtergronden van ontbrekend vertrouwen in de regering. In: Korsten, A. & De Goede, P. (Ed.) *Bouwen aan vertrouwen in het openbaar bestuur*. Den Haag: Elsevier, pp. 45-59.
- Derksen, W. & Schaap, L. (2004). *Lokaal bestuur, naar nieuwe verhoudingen (4)*. Den Haag: Elsevier, pp. 211-256.
- Deschouwer, K. & Lucardie, P. (2003). Partijen en partijsystemen in Nederland en Vlaanderen. In: *Sociologische Gids*, 50(2), pp. 131-155.
- Doedens, A. (2006). Gemeentelijke herindeling en het gevoel van burgers. *Gemeente en Kwaliteit*, 8(3), 6. Geraadpleegd op 14 april 2017, van <http://www.annedoedens.com/wp-content/uploads/2017/01/Geschiedenis-en-gemeentelijke-herindeling.pdf>

- Ekamper, P. (2016). *Twee eeuwen gemeentelijke herindelingen in Nederland*. Geraadpleegd op 18 augustus 2016, van <http://members.ziggo.nl/ekamper/gemeenten/gemgrens.html>
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics using SPSS. Third edition*. Londen: SAGE Publications Ltd.
- Fraanje, R. & Herweijer, M. (2013). *Innoveren in samenwerking: een alternatief voor herindeling?* Geraadpleegd op 24 juni 2016, van http://www.rob-rfv.nl/documenten/zz_3-13_fraanje_herweijer.pdf
- Fraanje, M.J., Herweijer, M., Beerepoot, R.M., Assenbergh, A.M. van., Brouwer, B.J. & Heins, H.J. (2008). *Effecten van gemeentelijke herindeling*. Utrecht/Groningen.
- Gamson, W.A. (1968). *Power and Discontent*. Homewood IL: Dorsey Press, pp. 208. Geraadpleegd op 9 juli 2016, van <http://garfield.library.upenn.edu/classics1987/A1987F862700001.pdf>
- Gemeente.nu (2016). *Rutte: Geld voor nieuwe taken naar 100.000 gemeenten*. Geraadpleegd op 18 augustus 2016, van <http://www.gemeente.nu/Bestuurszaken/Nieuws/2012/10/Rutte-geld-voor-nieuwe-taken-naar-100000-gemeenten-GEMNU056752W/>
- Huijben, M.P.M. (2002) Groot zijn is ook niet alles, Ideale omvang gemeenten tussen 20.000 en 80.000 inwoners, in: *Openbaar Bestuur*.
- Is Geschiedenis (2016). *Geschiedenis van de Nederlandse gemeente*. Geraadpleegd op 18 augustus 2016, van <http://www.isgeschiedenis.nl/citaat-uit-het-nieuws/geschiedenis-van-de-nederlandse-gemeente/>
- Korsten, A.F.A. (2012). *Bestuurlijke fusie van gemeenten*. Geraadpleegd op 24 juni 2016, van <http://www.arnokorsten.nl/PDF/Bestuurskracht,%20Gemeente/Voordelen%20en%20nadelen%20van%20fusie.pdf>
- Korsten, A.F.A. & De Goede, P. (2007). *Dalend vertrouwen in de (rijks)overheid (2000-2005): Verklaringen op een rij*. Tilburg: University of Tilburg.
- Lewis, J.D. & Weigert, A. (1985). Trust as a Social Reality. *Social Forces*, 63, 967-985. Geraadpleegd op 9 juli 2016, van <http://dx.doi.org/10.1093/sf/63.4.967>
- Marlet, G. & Woerkens, C. van. (2014). *Atlas voor gemeenten: De nieuwe gemeentekaart*. Geraadpleegd op 18 augustus 2016, van https://www.atlasvoorgemeenten.nl/images/downloads/De_nieuwe_gemeentekaart_van_Nederland_publicatie.pdf
- NRC (2016). *Hoeksche waard zegt 'neen' tegen herindeling*. Geraadpleegd op 19 augustus

2016, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2003/11/13/hoeksche-waard-zegt-neen-tegen-herindeling-7661828-a499519>

Oud-Beijerland (2016a). *Onderzoeksrapport Evaluatie Gemeentelijke Samenwerking naar gemeenteraden*. Geraadpleegd op 12 maart 2016, van https://gemeentewinkel.oud-beijerland.nl/actueel/nieuws_41335/item/onderzoeksrapport-evaluatie-regionale-samenwerking-naar-gemeenteraden_26887.html?returnurl=UaMhvS5jMrgvjsUMW8eWQLI2Fvje5YJerLXRI%2Fhgklg%3D

Oud-Beijerland (2016b). *Onderzoeksrapport evaluatie regionale samenwerking naar gemeenteraden*. Geraadpleegd op 19 augustus 2016, van https://www.oud-beijerland.nl/actueel/nieuws_41335/item/onderzoeksrapport-evaluatie-regionale-samenwerking-naar-gemeenteraden_26887.html

Partners en Pröpper (2013). *Toekomstverkenning Regionale samenwerking Hoeksche Waard*. Vught. Geraadpleegd op 7 augustus 2016, van <https://www.oud-beijerland.nl/document.php?m=3&fileid=57481&f=d8115c603bd33bf1d8e26b6980400590&attachment=0>

Piershil (2017). *Referendum één Hoeksche Waard: Duidelijker kon niet*. Geraadpleegd op 19 augustus 2016, van <http://piershil.com/hoeksche-waard/2003-referendum-een-hoeksche-waardduidelijker-kon-niet/>

Postma, E. (2002) *Leren van een gemeentelijke herindeling, een studie naar de ontwikkeling van een methode om een gemeentelijke herindeling succesvol vorm te geven*. Rotterdam: Millpress.

Provincie Zuid-Holland (2016). *GS besluiten fusie*. Geraadpleegd op 18 augustus 2016, van <http://www.zuid-holland.nl/kaart/nieuws/@13898/gs-besluiten-fusie/?mode=responses>

Putnam, R. (2010). Bowling alone – America's declining social capital. In: *Journal of Democracy*, 6(1), pp. 65-78.

Rijksoverheid (2016). *Gemeentelijke herindeling*. Geraadpleegd op 1 januari 2016, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/inhoud/gemeentelijke-herindeling>

Roosbroek, S. van. & Walle, S. van de. (2006). Dicht bij de burger? Vertrouwen, tevredenheid en legitimiteit op lokaal niveau. In: Rynck, F. de. & Waeyenberg, E. (Ed.) *Lokale besturen in Vlaanderen: intra- en interbestuurlijk doorgelicht*. Brugge: Die Keure, pp. 7-29.

RTV Rijnmond (2016a). *Provincie beslist overwindmolens Hoeksche Waard*. Geraadpleegd op 2 april 2016, van <http://www.rijnmond.nl/nieuws/98505/Provincie-beslist-over-windmolens-Hoeksche-Waard>

RTV Rijnmond (2016b). *Provincie neemt regie over bij fusie Hoeksche Waard*. Geraadpleegd op 18 augustus 2016, van <http://www.rijnmond.nl/nieuws/136861/Provincie-neemt-regie-over-bij-fusie-Hoeksche-Waard>

Saward, M. (2010). *The representative claim*. Oxford: Oxford University Press.

SOHW (2016a). *Bestuurlijke Toekomst Hoeksche Waard*. Geraadpleegd op 2 april 2016, van http://www.sohw.org/page_206/

SOHW (2016b). *Organisatie en werkwijze*. Geraadpleegd op 2 augustus 2016, van <http://www.sohw.org/organisatie-en-werkwijze/>

Thiel, S. van. (2010). *Bestuurskundig Onderzoek*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Tiemeijer, W. (2008). *Wat 93,7 procent van de Nederlanders moet weten over opiniepeilingen*. Amsterdam: Aksant, pp. 34.

Toonen, T.H., Dam, M. van., Glim, M. & Wallagh, G. (1998). *Gemeenten in ontwikkeling. Herindeling en kwaliteit*. Assen.

Vigoda-Gadot, E. (2006). *Citizens' Perceptions of Politics and Ethics in Public Administration: A Five-Year National Study of Their Relationship to Satisfaction with Services, Trust in Governance, and Voice Orientations*. Oxford: Oxford University Press.

Vocht, A. de. (2012). *Basishandboek SPSS 20*. Utrecht: Bijleveld press.

Bijlage

Bijlage I: Descriptieve data

Frequentietabel – Per vraag									
Vertegenwoordiging									
	<i>Minder</i>	<i>Evenveel</i>	<i>Meer</i>	<i>Totaal</i>	<i>Mean</i>	<i>Median</i>	<i>Mode</i>	<i>Std. Deviation</i>	
Aantal	600	369	103	1072	1,54	1	1	0,664	
Percentage	56%	34%	10%	100%					
Lokale politiek									
Aantal	594	299	179	1072	1,61	1	1	0,756	
Percentage	55%	28%	17%	100%					
Ambtelijk apparaat									
	<i>Afnemen</i>	<i>Hetzelfde blijven</i>	<i>Toenemen</i>	<i>Totaal</i>	<i>Mean</i>	<i>Median</i>	<i>Mode</i>	<i>Std. Deviation</i>	
Aantal	502	213	357	1072	1,86	2	1	0,885	
Percentage	47%	20%	33%	100%					
Gemeentelijke dienstverlening									
Aantal	607	212	253	1072	1,67	1	1	0,833	
Percentage	56%	20%	24%	100%					
Bestuurlijke Toekomst									
	<i>Hoeksche Waard</i>	<i>Intensievere samenwerking</i>	<i>Huidige situatie</i>	<i>Totaal</i>	<i>Mean</i>	<i>Median</i>	<i>Mode</i>	<i>Std. Deviation</i>	
Aantal	365	364	343	1072	1,98	2	1	0,813	
Percentage	34%	34%	32%	100%					

Frequentietabel – Per gemeente					
	Vertegenwoordiging	Lokale politiek	Ambtelijk apparaat	Gemeentelijke dienstverlening	Bestuurlijke Toekomst
Oud-Beijerland					
Mean	1,65	1,72	1,91	1,73	1,99
Std. Deviation	0,618	0,730	0,857	0,819	0,853
Minder	116 (42%)	121 (44%)	113 (41%)	139 (51%)	101 (37%)
Evenveel	136 (50%)	107 (39%)	71 (26%)	70 (26%)	75 (27%)
Meer	21 (8%)	45 (17%)	89 (33%)	64 (23%)	97 (36%)
Totaal	273 (100%)	273 (100%)	273 (100%)	273 (100%)	273 (100%)
Binnenmaas					
Mean	1,51	1,52	1,79	1,60	1,97
Std. Deviation	0,679	0,729	0,898	0,831	0,820
Minder	170 (59%)	178 (62%)	152 (53%)	179 (63%)	100 (35%)
Evenveel	86 (30%)	68 (24%)	43 (15%)	43 (15%)	94 (33%)
Meer	30 (11%)	40 (14%)	91 (32%)	64 (22%)	92 (32%)
Totaal	286 (100%)	286 (100%)	286 (100%)	286 (100%)	286 (100%)
Strijen					
Mean	1,32	1,41	1,56	1,39	2,14
Std. Deviation	0,597	0,707	0,822	0,763	0,761
Minder	88 (74%)	85 (72%)	77 (65%)	92 (78%)	27 (23%)
Evenveel	22 (19%)	18 (15%)	16 (14%)	6 (5%)	48 (41%)
Meer	8 (7%)	15 (13%)	25 (21%)	20 (17%)	43 (36%)
Totaal	118 (100%)	118 (100%)	118 (100%)	118 (100%)	118 (100%)
Cromstrijen					
Mean	1,50	1,61	1,92	1,70	2,00
Std. Deviation	0,653	0,768	0,888	0,832	0,801
Minder	161 (59%)	154 (56%)	119 (43%)	147 (54%)	87 (32%)
Evenveel	89 (32%)	72 (26%)	57 (21%)	61 (22%)	99 (36%)
Meer	24 (9%)	48 (18%)	98 (36%)	66 (24%)	88 (32%)
Totaal	274 (100%)	274 (100%)	274 (100%)	274 (100%)	274 (100%)
Korendijk					
Mean	1,63	1,79	2,11	1,91	1,78
Std. Deviation	0,754	0,826	0,883	0,856	0,747
Minder	65 (54%)	56 (46%)	41 (34%)	50 (41%)	50 (41%)
Evenveel	36 (30%)	34 (28%)	26 (21%)	32 (27%)	48 (40%)
Meer	20 (17%)	31 (26%)	54 (45%)	39 (32%)	23 (19%)
Totaal	121 (100%)	121 (100%)	121 (100%)	121 (100%)	121 (100%)
Totaal					
Mean	1,54	1,61	1,86	1,67	1,98
Std. Deviation	0,664	0,756	0,885	0,833	0,813

Let op! De gegevens Minder (1), Evenveel (2) en meer (3), kunnen ook staan voor:

- Afnemen (1), Hetzelfde blijven (2) en Toenemen (3) - Vragen: Ambtelijke apparaat en Gemeentelijke dienstverlening
- Gemeente Hoeksche Waard (1), Intensievere samenwerking (2) en De huidige situatie volstaat (3) - Vraag Bestuurlijke Toekomst

Bijlage II: Syntax Editor

Hypothesen

Hypothese A1 – Chi-Square Tests

```
CROSSTABS  
  /TABLES=VertouwenLokalePolitiek BY BestuurlijkeToekomst  
  /FORMAT=AVALUE TABLES  
  /STATISTICS=CHISQ PHI  
  /CELLS=COUNT ROW  
  /COUNT ROUND CELL.
```

Hypothese B1 – Chi-Square Tests

```
CROSSTABS  
  /TABLES=KwaliteitAmbtelijkApparaat BY BestuurlijkeToekomst  
  /FORMAT=AVALUE TABLES  
  /STATISTICS=CHISQ PHI  
  /CELLS=COUNT ROW  
  /COUNT ROUND CELL.
```

Hypothese C1 – Chi-Square Tests

```
CROSSTABS  
  /TABLES=KwaliteitDienstverlening BY BestuurlijkeToekomst  
  /FORMAT=AVALUE TABLES  
  /STATISTICS=CHISQ PHI  
  /CELLS=COUNT ROW  
  /COUNT ROUND CELL.
```

Hypothese D1 – Chi-Square Tests

```
CROSSTABS  
  /TABLES=Vertegenwoordiging BY BestuurlijkeToekomst  
  /FORMAT=AVALUE TABLES  
  /STATISTICS=CHISQ PHI  
  /CELLS=COUNT ROW  
  /COUNT ROUND CELL.
```

Hypothese A1 – Kruskal Wallis Test

```
NPAR TESTS  
  /K-W=VertouwenLokalePolitiek BY BestuurlijkeToekomst(1 3)  
  /STATISTICS DESCRIPTIVES  
  /MISSING ANALYSIS.
```

Hypothese B1 – Kruskal Wallis Test

NPARTESTS

```
/K-W=KwaliteitAmbtelijkApparaat BY BestuurlijkeToekomst(1 3)  
/STATISTICS DESCRIPTIVES  
/MISSING ANALYSIS.
```

Hypothese C1 – Kruskal Wallis Test

NPARTESTS

```
/K-W=KwaliteitDienstverlening BY BestuurlijkeToekomst(1 3)  
/STATISTICS DESCRIPTIVES  
/MISSING ANALYSIS.
```

Hypothese D1 – Kruskal Wallis Test

NPARTESTS

```
/K-W=Vertegenwoordiging BY BestuurlijkeToekomst(1 3)  
/STATISTICS DESCRIPTIVES  
/MISSING ANALYSIS.
```

Hercoderen

```
RECODE BestuurlijkeToekomst (1=1) (ELSE=0) INTO ExtraBesttoekomstHoeksche.  
EXECUTE.
```

```
RECODE BestuurlijkeToekomst (2=1) (ELSE=0) INTO ExtraBesttoekomstIntens.  
EXECUTE.
```

```
RECODE BestuurlijkeToekomst (3=1) (ELSE=0) INTO ExtraBesttoekomstHuidig.  
EXECUTE.
```

Subhypothesen

Hypothese A2

NPARTESTS

```
/M-W= VertouwenLokalePolitiek BY ExtraBesttoekomstHoeksche(0 1)  
/STATISTICS=DESCRIPTIVES  
/MISSING ANALYSIS.
```

CROSSTABS

/TABLES=VertouwenLokalePolitiek BY ExtraBesttoekomstHoeksche
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW
/COUNT ROUND CELL.

Hypothese A3

NPAR TESTS

/M-W= VertouwenLokalePolitiek BY ExtraBesttoekomstIntens(0 1)
/STATISTICS=DESCRIPTIVES
/MISSING ANALYSIS.

CROSSTABS

/TABLES=VertouwenLokalePolitiek BY ExtraBesttoekomstIntens
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW
/COUNT ROUND CELL.

Hypothese A4

NPAR TESTS

/M-W= VertouwenLokalePolitiek BY ExtraBesttoekomstHuidig(0 1)
/STATISTICS=DESCRIPTIVES
/MISSING ANALYSIS.

CROSSTABS

/TABLES=VertouwenLokalePolitiek BY ExtraBesttoekomstHuidig
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW
/COUNT ROUND CELL.

Hypothese B2

NPAR TESTS

/M-W= KwaliteitAmbtelijkApparaat BY ExtraBesttoekomstHoeksche(0 1)
/STATISTICS=DESCRIPTIVES
/MISSING ANALYSIS.

CROSSTABS

/TABLES=KwaliteitAmbtelijkApparaat BY ExtraBesttoekomstHoeksche
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW
/COUNT ROUND CELL.

Hypothese C2

NPAR TESTS

/M-W= KwaliteitDienstverlening BY ExtraBesttoekomstHoeksche(0 1)
/STATISTICS=DESCRIPTIVES
/MISSING ANALYSIS.

CROSSTABS

/TABLES=KwaliteitDienstverlening BY ExtraBesttoekomstHoeksche
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW
/COUNT ROUND CELL.

Hypothese B3

NPAR TESTS

/M-W= KwaliteitAmbtelijkApparaat BY ExtraBesttoekomstIntens(0 1)
/STATISTICS=DESCRIPTIVES
/MISSING ANALYSIS.

CROSSTABS

/TABLES=KwaliteitAmbtelijkApparaat BY ExtraBesttoekomstIntens
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW
/COUNT ROUND CELL.

Hypothese C3

NPAR TESTS

/M-W= KwaliteitDienstverlening BY ExtraBesttoekomstIntens(0 1)
/STATISTICS=DESCRIPTIVES
/MISSING ANALYSIS.

CROSSTABS

/TABLES=KwaliteitDienstverlening BY ExtraBesttoekomstIntens
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW
/COUNT ROUND CELL.

Hypothese B4

NPAR TESTS

/M-W= KwaliteitAmbtelijkApparaat BY ExtraBesttoekomstHuidig(0 1)
/STATISTICS=DESCRIPTIVES
/MISSING ANALYSIS.

CROSSTABS

/TABLES=KwaliteitAmbtelijkApparaat BY ExtraBesttoekomstHuidig
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW
/COUNT ROUND CELL.

Hypothese C4

NPAR TESTS

/M-W= KwaliteitDienstverlening BY ExtraBesttoekomstHuidig(0 1)
/STATISTICS=DESCRIPTIVES
/MISSING ANALYSIS.

CROSSTABS

/TABLES=KwaliteitDienstverlening BY ExtraBesttoekomstHuidig
/FORMAT=AVALUE TABLES
/STATISTICS=CHISQ PHI
/CELLS=COUNT ROW
/COUNT ROUND CELL.

Hypothese D2

NPAR TESTS

/M-W= Vertegenwoordiging BY ExtraBesttoekomstHoeksche(0 1)
/STATISTICS=DESCRIPTIVES
/MISSING ANALYSIS.

CROSSTABS

```
/TABLES=Vertegenwoordiging BY ExtraBesttoekomstHoeksche  
/FORMAT=AVALUE TABLES  
/STATISTICS=CHISQ PHI  
/CELLS=COUNT ROW  
/COUNT ROUND CELL.
```

Hypothese D3

NPAR TESTS

```
/M-W= Vertegenwoordiging BY ExtraBesttoekomstIntens(0 1)  
/STATISTICS=DESCRIPTIVES  
/MISSING ANALYSIS.
```

CROSSTABS

```
/TABLES=Vertegenwoordiging BY ExtraBesttoekomstIntens  
/FORMAT=AVALUE TABLES  
/STATISTICS=CHISQ PHI  
/CELLS=COUNT ROW  
/COUNT ROUND CELL.
```

Hypothese D4

NPAR TESTS

```
/M-W= Vertegenwoordiging BY ExtraBesttoekomstHuidig(0 1)  
/STATISTICS=DESCRIPTIVES  
/MISSING ANALYSIS.
```

CROSSTABS

```
/TABLES=Vertegenwoordiging BY ExtraBesttoekomstHuidig  
/FORMAT=AVALUE TABLES  
/STATISTICS=CHISQ PHI  
/CELLS=COUNT ROW  
/COUNT ROUND CELL.
```

Descriptive data

Vergelijking gemiddelden/Woonplaats – Standaarddeviatie

```
MEANS TABLES=Vertegenwoordiging VertouwenLokalePolitiek KwaliteitAmbtelijkApparaat  
KwaliteitDienstverlening BestuurlijkeToekomst BY Woonplaats  
/CELLS=MEAN COUNT STDDEV.
```

Frequentietabel - Woonplaats

```
FREQUENCIES VARIABLES=Woonplaats  
/ORDER=ANALYSIS.
```

Frequentietabel per vraag – Standaarddeviatie

```
FREQUENCIES VARIABLES=Vertegenwoordiging VertouwenLokalePolitiek  
KwaliteitAmbtelijkApparaat  
    KwaliteitDienstverlening BestuurlijkeToekomst  
/STATISTICS=STDDEV MEAN MEDIAN MODE  
/ORDER=ANALYSIS.
```

Per vraag/per gemeente - Crossstabs

```
CROSSTABS  
/TABLES=Woonplaats BY Vertegenwoordiging VertouwenLokalePolitiek  
KwaliteitAmbtelijkApparaat  
    KwaliteitDienstverlening BestuurlijkeToekomst  
/FORMAT=AVALUE TABLES  
/CELLS=COUNT ROW  
/COUNT ROUND CELL.
```

Bijlage III: Enquête

Enquête Hoeksche Waard

Een onderzoek naar de eventuele gemeentelijke herindeling van de Hoeksche Waard.

***Vereist**

Woonplaats

1. Ik ben woonachtig in de gemeente * Markeer slechts één ovaal.

- Oud-Beijerland
- Korendijk
- Cromstrijen
- Strijen
- Binnenmaas

Vragen

2. Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, voelt u zich dan meer, minder of evenveel vertegenwoordigd? * Markeer slechts één ovaal.

- Meer
- Minder
- Evenveel

3. Bij een gemeentelijke herindeling naar één gemeente Hoeksche Waard, heeft u dan meer, minder of evenveel vertrouwen in de lokale politiek? * Markeer slechts één ovaal.

- Meer
- Minder
- Evenveel

4. Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente denk ik dat de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zal: * Markeer slechts één ovaal.

- Toenemen
- Afnemen
- Hetzelfde blijven

5. Als de Hoeksche Waard zou worden omgevormd tot één gemeente zal naar mijn idee de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening: * *Markeer slechts één ovaal.*

- Toenemen
- Afnemen
- Hetzelfde blijven

6. In welke mate bent u door uw gemeente geïnformeerd over de mogelijke fusie van de 5 Hoeksche Waardse gemeenten? * Geef hiervoor een cijfer op een schaal van 1 t/m 10. *Markeer slechts één ovaal.*

☐ 1 - Niet geïnformeerd	☐ 6
☐ 2	☐ 7
☐ 3	☐ 8
☐ 4	☐ 9
☐ 5	☐ 10 - Zeer goed geïnformeerd

7. Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als: * *Markeer slechts één ovaal.*

- Gemeente Hoeksche Waard
- Een intensievere samenwerking
- De huidige situatie volstaat

Algemene informatie

8. Naam *

9. Geslacht * *Markeer slechts één ovaal.*

- Man
- Vrouw

10. Leeftijd *

11. Bent u betrokken in de politiek binnen uw gemeente? * *Markeer slechts één ovaal.*

- Ja
- Nee

12. **Bent u werkzaam voor een gemeente in de Hoeksche Waard?** * *Markeer slechts één ovaal.*

Ja

Nee

Koppeling operationalisatie aan enquête

Deelvraag 3:

Wat is de stellingname van de inwoners van de Hoeksche Waard ten opzichte van de eventuele gemeentelijke herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten?

Voor het beantwoorden van de bovenstaande deelvraag is gebruik gemaakt van vraag 1 (*Ik ben woonachtig in de gemeente*) uit de enquête en vraag 7 (*Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als*) uit de enquête.

Deelvraag 5:

Hoe kan het standpunt van de burger ten aanzien van de eventuele herindeling van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten worden verklaard?

Voor het beantwoorden van de bovenstaande deelvraag zijn de meerdere vragen uit de enquête (vraag 2 t/m 5) uitgezet in SPSS tegenover vraag 7 (*Ik zie de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als*).

Beantwoording van de hypothesen	Onafhankelijke variabele	Afhankelijke variabele
<i>A1 t/m A4</i>	Vraag 7	Vraag 3
<i>B1 t/m B4</i>	Vraag 7	Vraag 4
<i>C1 t/m C4</i>	Vraag 7	Vraag 5
<i>D1 t/m D4</i>	Vraag 7	Vraag 2

Bijlage IV: Uitwerking Interviews

In dit hoofdstuk van de bijlage vindt u de verslagen van de interviews die wij hebben afgenomen. Voor ieder interview wordt expliciet vermeld wie hebben deelgenomen aan het gesprek en welke letter zij 'vertegenwoordigen' in het gespreksverslag. Daarnaast zullen in sommige gevallen ook quotes van respondenten in de analyse worden vermeld. Om de anonimiteit van de respondenten te waarborgen, zal daarom bij iedere respondent nog een andere unieke letter aan zijn naam verbonden worden. Op deze wijze zullen quotes van respondenten in het onderzoek worden gekoppeld aan respondent A, respondent B, etc.

Ter informatie: De interviews vormen in dit onderzoek geen fundamenteel onderdeel van onze empirische data en daarom zijn de interviews dusdanig uitgewerkt dat alleen de relevante vragen en antwoorden in de verslagen van de gesprekken worden vermeld. Met alle respondenten is gereflecteerd op de ruwe data van ons onderzoek en slechts enkele saillante uitspraken van respondenten kunnen worden teruggevonden in de analyse. Deze worden louter gebruikt als reflecterende waarde op de door ons verzamelde data, maar beantwoorden daarnaast geen deelvraag of hoofdvraag.

Respondent	Naam	Functie
<i>A</i>	Dhr. D. Berkhout	Programmamanager Bestuur bij Provincie Zuid-Holland
<i>B</i>	Dhr. B. Ligterink	Adviseur Bestuurlijke Zaken bij Provincie Zuid-Holland
<i>C</i>	Dhr. J. van Putten	Raadslid gemeente Cromstrijen voor de VVD Cromstrijen
<i>D</i>	Dhr. J. Oosterkamp	Raadslid gemeente Strijen en fractievoorzitter Strijens Belang
<i>E</i>	Mevr. P. Rijsdijk	Raadslid gemeente Strijen voor Strijens Belang
<i>F</i>	Mevr. K. Vorthoren	Raadslid gemeente Korendijk en fractievoorzitter CDA Korendijk
<i>G</i>	Mevr. L. van Wetten	Raadslid gemeente Korendijk en fractievoorzitter D66 Korendijk
<i>H</i>	Dhr. M. Verweijen	Burgerraadslid voor D66 Korendijk

Interview D. Berkhout & B. Ligterink

Naam	Afkorting in interview	Respondent
<i>Dick Berkhout</i>	D	A
<i>Bryan Ligterink</i>	B	B
<i>Twan van der Burgh</i>	T	n.v.t.
<i>Rodney Blok</i>	R	n.v.t.

T: Hartelijk bedankt voor jullie tijd. Wij willen graag de cijfers van ons onderzoek aan jullie presenteren. Wat is het eerste wat jullie opvalt als wij kijken naar de verdeling van de respondenten?

D: Het is goed om te zien in jullie enquête dat Oud-Beijerland niet oververtegenwoordigd is.

T: Klopt! Daar hebben wij ook bewust op gestuurd. Hier ziet u de cijfers van de mate waarin burgers zich na een herindeling vertegenwoordigd denken te voelen. Wat vinden jullie daarvan?

D: Bij de eerste vraag over vertegenwoordiging is het logisch dat men zich minder vertegenwoordigd voelt als het een grotere gemeente wordt. Toch blijft het interessant dat 35% zich meer vertegenwoordigd voelt.

R: Mee eens!

D: Dit kunnen natuurlijk gewoon 'die-hard' voorstanders zijn van een fusie. Aan de andere kant heb je vast en zeker die-hard tegenstanders die hoe dan ook minder invullen. Maar logisch als je minder raadsleden krijgt, dan ligt in de lijn der verwachtingen dat er minder vertegenwoordiging is.

R: En als wij kijken naar de resultaten van de andere vragen?

B: Bij de volgende vraag zie je toch dat volgens mij iedereen dezelfde standpunten erop nahouden.

T: En als wij specifiek kijken naar de mate waarin burgers denken dat de kwaliteit van het ambtelijk apparaat zal toenemen, gelijk blijven of zal afnemen.

D: Deze resultaten vind ik dan weer verrassend.

B: Rationeel zou het inderdaad hier ook moeten toenemen. Het kan ook zijn dat tegenstanders de materie niet begrijpen, want het is logisch dat het ambtelijk apparaat meer specialisme krijgt. Natuurlijk kan het voor de tegenstanders ook zijn dat ze het zo interpreteren, blijkt het loket nog wel open? Moeten we verder rijden voor ons paspoort.

R: Duidelijk! En als wij kijken naar de resultaten van de vraag met betrekking tot de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening. Wat zien jullie dan?

B: Gemeentelijke dienstverlening is natuurlijk het product van het ambtelijke apparaat, de lijn der verwachten zou dan ook zo moeten zijn. Het is jammer dat veel burgers de gemeentelijke dienstverlening vaak associëren met het ophalen van een paspoort. Dit terwijl er verschillende alternatieven worden geboden en dat het nog maar 1x per 10 jaar hoeft.

D: Zo hebben we net een bijeenkomst gehad over een stadshuisloze-gemeente. En een gemeente die alleen maar flexwerkt. De ambtenaar komt bij jou langs en ook je paspoort wordt bezorgd.

B: Je kan het ook makkelijker maken door dit soort ambtelijke diensten te verlengen op plekken waar mensen bij voorbaat al veel komen.

R: Duidelijk! Hoe kijken jullie naar het proces van informeren van de burgers?

D: We hebben geprobeerd iedereen te informeren door een brief te sturen, maar dat is weer niet duurzaam. Dus hebben we gekozen voor de digitale manier of via de kranten, is gewoon een minder bereik. Probleem is ook voor gemeente geweest, we hebben niets om te communiceren want we weten het nog niet.

T: Klinkt logisch! Even tussendoor, hoe kijken jullie naar de uitslag van de stemming tussen de gemeenteraden?

B: Verschuivingen tussen de gemeenteraden, waarom opeens sommige gemeente tegenwaren. Zijn bijna niet te vergelijken. In het politiek landschap waren er maar verschuivingen van 2 of 3 zetels. En waren ook niet veel lokale partijen die veel hadden gewonnen, die zijn namelijk vrijwel altijd tegen. Zou eerder met coalitieakkoorden te maken kunnen hebben.

R: Duidelijk! En dan misschien wel de belangrijkste vraag: hoe kijken jullie naar de cijfers die naar voren komen als wij de burgers vragen naar de gewenste bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard?

D: Overal 1/3 is het mooiste resultaat dat je kan hebben. Dit bevestigt eigenlijk dat de verdeeldheid binnen de raden een weerspiegeling is van de bevolking. In openheid zal alleen geen enkel raadslid kiezen voor de huidige situatie volstaat. Een kleine meerderheid is voor 1 Hoeksche waard in jullie enquête, maar ook binnen de raadsleden. Ondanks dat in de voorgaande vragen de suggestie wordt gewekt dat 1 Hoeksche waard gaat verliezen, is er toch een groep die daarin toch anders denkt en kiest voor 1 Hoeksche waard, ondanks alle andere vragen anders heeft geantwoord.

T: Niet helemaal waar, want als je naar Oud-Beijerland kijkt, is 19 voor en 0 voor samenwerken.

D: Oud-Beijerland is lastige situatie, verreweg de grootste kern, kleine stadproblematiek. Veel voorzieningen in de hele Hoeksche Waard zijn alleen daar nog maar te vinden. Groot probleem als dus de gemeentesecretaris... dat het belang van Oud-Beijerland het belang van

de Hoeksche Waard is. Als je het spel, zowel ambtelijk als politiek, al jarenlang meemaakt, is het als Oud-Beijerland zijnde voorstander bent van een herindeling, om het zomaar te zeggen om van dat gezeik af te zijn, maar leg dat maar eens uit aan een inwoners.....dan ben je wel even bezig.

B: Andere gemeente, zoals Korendijk, zijn misschien ook wel wat conservatiever.

R: Wat is voor jullie een verassing?

B: Ik had een grotere verschuiving verwacht bij de kwaliteit van de ambtelijke dienstverlening en het ambtelijke apparaat. Maar vooral het ambtelijk apparaat is achter de keuken, dat ziet men niet. Inwoners hebben daar vaak geen beeld.

T: Bedankt! Voor ons is alles duidelijk en daarom willen wij jullie graag hartelijk bedanken voor jullie tijd!

B: Jullie ook bedankt en succes met het onderzoek!

Interview J. van Putten

Naam	Afkorting in interview	Respondent
Jacco van Putten	J	C
Twan van der Burgh	T	n.v.t.
Rodney Blok	R	n.v.t.

R: Hartelijk bedankt voor jouw tijd!

J: Graag gedaan!

T: Kunt u vertellen hoe u betrokken bent in het thema bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard?

J: Ik ben gemeenteraadslid voor de VVD hier in Numansdorp. Niet heel erg politiek bevlogen, maar ben gevraagd om aan te sluiten. Bevalt meer zeer goed. Via het AD kwam ik jullie tegen, dus vandaar dat ik contact heb gezocht met jullie. We zijn erg benieuwd hoe de Hoeksche Waarder denkt over een herindeling of samenwerking. Als enige VVD-fractie in de Hoeksche Waard zijn we tegen een herindeling. Principieel zijn we dat niet, maar vooral tegen deze geforceerde manier. Eerst maar even goed leren samenwerken en dan kan er eventueel een herindeling plaatsvinden. De 2 gemeente die nu willen herindelen zijn tevens de gemeenten die er financieel het minst best voorstaan en die twee hebben er ook geen ervaring mee t.o.v. van de andere gemeenten.

T: Levert deze keuze van jullie VVD-fractie frictie op met de andere VVD partijen in de Hoeksche Waard?

J: Zeker, ja. Niet persoonlijk gelukkig. VVD is eigenlijk namelijk een regionale fractie sinds kort.

R: Wij willen graag wat onderzoeksresultaten met u delen. Hier ziet u de mate waarin burgers zich na een herindeling vertegenwoordigd denken te voelen. Hoe kijkt u hiernaar?

J: Logisch dat men zich bij een eventuele herindeling minder vertegenwoordigd voelt. Je hebt minder volksvertegenwoordiging en de afstand wordt natuurlijk groter. Gaan jullie ook kijken waar ze vandaan komen die minder vertegenwoordigd zijn?

R: Dat gaan we mogelijk wel meenemen in ons onderzoek.

J: Samenstelling en achtergrond zullen hier toch wel bepalend zijn voor hoe mensen denken over de bestuurlijke toekomst.

T: Duidelijk. Wat vindt u van de volgende cijfers? Deze hebben betrekking op het vertrouwen in de lokale politiek.

J: Min of meer dezelfde uitkomst, iets positiever zijn mensen wel wanneer er wordt gekozen voor een herindeling. De 'meer' kant groeit ietsjes. De vragen lijken wel op elkaar, maar zijn naar mijn idee wel goed gekozen Niet te veel, begrijpelijk en toch redelijk uniek. Wel kan er natuurlijk een verband worden gezien tussen lokale politiek en het feit dat je minder lokaal wordt.

R: Klopt! Dan willen wij graag door naar de volgende vraag? Hoe kijkt u naar de cijfers die naar voren komen als wij de burger vragen naar de mate waarin zij na een herindeling vertrouwen hebben in de kwaliteit van het ambtelijk apparaat?

J: Met een herindeling kan je wat duurdere en meer ervaren personeel aannemen, maar vooral het delen en uitwisselen van kennis is binnen één gemeente makkelijker. Met samenwerken kan het ook wel in mate, doen we nu bijv. op het gebied van ICT.

T: Juist! En als wij kijken naar het vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening?

J: Ook bij deze vraag zullen er mensen zijn die kwaliteit gemeentelijke dienstverlening en ambtelijk apparaat door elkaar zullen halen of als hetzelfde zien, maar goed er is wel degelijk een verschil tussen die twee. Maar deze twee liggen in elkaars verlengde. Het eerste zie ik meer als het proces en deze vraag meer als de output. Wel logisch dat die twee dan dicht tegen elkaar aanliggen als we naar de resultaten kijken.

R: Duidelijk! En hoe kijkt u naar het gemiddelde cijfer dat wordt gegeven voor de geïnformeerdeheid?

J: Iemand die aangeeft goed geïnformeerd te zijn heeft een meer overwogen of duidelijke reactie. Dan gaat het meer om kennis i.p.v. van gevoel of impulsieve reactie.

R: Als we deze informatie meenemen, delen we de 10 stappen mogelijk op in bijvoorbeeld onvoldoende (1,2,3,4), matig geïnformeerd (5,6), goed geïnformeerd (7,8) heel goed geïnformeerd (9,10). Wanneer men slecht geïnformeerd is of op de hoogte is geven ze al snel een 1.

J: Je zou het ook door twee kunnen delen, gewoon onvoldoende of voldoende. Maar dat moeten jullie natuurlijk zelf weten, je zou wellicht dan namelijk onrecht doen aan het groot aantal 5 dat is gekozen. Wel bijzonder dat mensen zo slecht geïnformeerd zijn. In Numansdorp is hier een informatiebijeenkomst gehouden, echt een dramatische opkomst. 2 of 3 inwoners, de rest gewoon politiek. Het is volgens mij toch goed gecommuniceerd, achteraf kan je gaan twijfelen, maar naar mijn mening wel. Maar sommige mensen willen gewoon alles op een presenteerblaadje. Soms zal je toch echt even moeten fietsen naar de gemeente of sporthal om informatie te vergaren. Als je niet de moeite neemt, ligt het dan aan de vertrekker of de ontvanger?

T: Dat is een goede vraag. Natuurlijke waren die informatieavonden wel kort dag, maar goed de tijd gaat ook snel richting het besluit. Maar dit is allemaal georganiseerd sinds de provincie de regie heeft. Daarvoor had wellicht de gemeente zelf wat meer kunnen doen.

J: Ben ik het helemaal mee eens.

R: Als je de eerste drie vragen bekijkt zie je toch wel een negatieve trend, alles wordt minder. Toch zie je hier dan een nuance, en het terugslaat naar een gemeente Hoeksche Waard. Het herindelen krijgt toch wel een minimale voorkeur. Maar je kan altijd je eigen twist eraan geven met deze cijfers. Je kan stellen 'wat de mensen niet willen is één gemeente, want 66% is tegen' maar dit kan je stellen voor alle 3 de opties.

T: Daarnaast kan je stellen dat er mogelijk dus ook andere factoren meespelen, want ondanks dat de eerste 4 vragen mogelijk weergeven dat er negatief wordt gekeken naar herindelen is het eindoordeel toch wat zonniger. Het is niet zo dat vraag 1 t/m 4 een optelsom is en het antwoord geeft, er zijn meer vragen die wij niet hebben gesteld die meespelen.

J: De huidige situatie is al op heel veel fronten een intensievere samenwerking, er zijn nu veel samenwerkingen waar de kinderziekten uit zijn en het financieel nu beter is. Je zou kunnen stellen dat de huidige situatie en een intensievere samenwerking bij elkaar kunnen zetten. Maar goed jullie, vragen een intensievere samenwerking en niet een intensieve. Maar een Hoeksche Waard zie ik op zich heel positief, maar de manier waarop en het pad ernaar toe is niet zoals ik het zou willen zien. Verder zouden financiële componenten nog kunnen meespelen bij wat de burger wilt.

J: Goed dat jullie de data hebben verzameld voor 5 juni.

T: Klopt, dat was ook ons doel. Daarna zal de interesse mogelijk afnemen bij burgers om er nog over te praten.

J: Je kan dan ook gekleurde informatie krijgen. Mensen zijn dan meer op de hoogte weer en worden beïnvloed door alle nieuws dadelijk om de besluitvorming.

T: Helemaal duidelijk! Wij hebben geen vragen meer en willen u daarom hartelijk bedanken voor uw tijd.

J: Graag gedaan en succes met het onderzoek.

Interview J. Oosterkamp, P. Rijdsdijk & K. Vorthoren

Naam	Afkorting in interview	Respondent
Jan Oosterkamp	J	D
Paulien Rijdsdijk	P	E
Karoline Vorthoren	K	F
Twan van der Burgh	T	n.v.t.
Rodney Blok	R	n.v.t.

Zowel Jan Oosterkamp als Paulien Rijdsdijk vertegenwoordigen Strijens Belang binnen de gemeente Strijen. Karoline Vorthoren is van het CDA Korendijk. Allen zijn zij tegen een herindeling en voor een intensievere samenwerking.

R: Hartelijk bedankt dat jullie tijd voor ons konden vrijmaken.

J: Graag gedaan! Graag geef ik jullie kort aan waar de bestuurlijke heikele punten zitten. Wij hebben wat signalen dat de provincie een richting op gaat die ik echt niet snap.

R: Welke signalen hebben we het dan over?

J: Herindelen. Maar het verhaal gaat natuurlijk veel verder terug. Rond 2000-2002 ontstaat de zoveelste insteek: Hoeksche Waard, let op uw zaak, het is een rommeltje bestuurlijk, we gaan herindelen. Dat was 2002. De provincie nam het initiatief. Er is toen een beweging ontstaan, genoemd klankbordgroep. Iedereen wilde herindelen, de klantbordgroep heeft daar nog een halt toe geroepen. In 2003 is de provincie een Ahri-procedure gestart, daarin zat de mogelijkheid voor een volksraadpleging. In die periode liep het verzoek voor een herindeling tussen Binnenmaas en 's-Gravendeel. De provincie heeft dat aangegrepen, dan maar de Hoeksche Waard in een keer. 2003 een volksraadpleging, bizarre uitslagen. Binnenmaas en 's-Gravendeel zijn daarbuiten gelaten, die waren druk bezig met het herindelen met elkaar. De klankbordgroep is met een doorberekening gekomen en elke Hoeksche Waarder bleek daarop achteruitgegaan. En dit is nooit weerlegd. In 2005, de tweede kamer zegt een lid hiervan, met kwaadwillende paarden is het slecht ploegen. Wij gaan niet herindelen. Advies richting provincie; Niet vrijblijvend samenwerken. Commissie Hoeksche Waard is daarbij wel doorontwikkeld naar het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard. Daaronder hangt het raadsleden overleg. Dat werkt relatief geruisloos. 11 jaar ervaring mee, maar moest door de provincie wel geëvalueerd worden: Evaluatie Regionale Samenwerking. Op dit moment zijn er 3 gemeenten voor herindelen en 2 voor samenwerken. Na de gemeenteraadsverkiezingen slaat dit om. Coalitie in Cromstrijen krijgt de VVD mee en die zeggen niet herindelen. Door deze problematiek moest een gedragen voorstel komen met draagkracht. Als je dan neuzen telt zijn er meer mensen voor herindelen, en die hebben daaruit een raadsvoorstel geschreven: herindelen. De samenwerkingsgroep heeft gepleit, zet ons als minderheid niet weg. Houdt rekening hoe het verder moet, je hebt gewoon 3 gemeenten die tegen zijn. Doordat er geen duidelijkheid uitkomt, heeft de provincie gezegd, dan gaan wij het doen. Zij doen niets nieuws, dus gaan we weer hetzelfde proces in.

K: Uiteindelijk moet de tweede kamer de doorslag geven. Provincie geeft nu advies, gedeputeerde staten neemt daar de beslissing. Wij zullen daar proberen invloed op uit te oefenen. We zijn druk aan het lobbyen. De realiteit is dat er een meerderheid is voor samenwerken. Maar er was niet duidelijk was we precies wilde met samenwerken, dus hebben we in een groep met 11 politieke fracties een model uitgewerkt voor het samenwerken. Er is daar goed gekeken naar de modellen zoals die gebruikt wordt bij de Drechtsteden. Als je kijkt naar de democratische meerderheid, 3 tegen 2 voor, maakt het moeilijk voor de provincie om ze echt iets op te leggen zoals herindelen. Ons model is enorm uitgebreid besproken met iedereen die betrokken is bij de bestuurlijke toekomst. Het model is sterk genoeg om lastige beslissingen te maken bijv. op het gebied van windmolens, want die wilt geen gemeenten hebben. Wij denken dat je geen maatwerk kan leveren als één Hoeksche Waard ben.

T: Kan maatwerk niet meer als je opschaalt?

K: Dan wordt het heel lastig. Je moet een goed klein kernen beleid hebben zeggen ze dan, maar het ultieme kleine kernen beleid is de kleine gemeenteraad dicht bij de burger natuurlijk. Als de reformatorische gemeenschap zich in nieuw-Beijerland bevindt en de gemeente zit hier in Strijen, die komen niet naar jou toe, die kennen je niet. En dorpsverenigingen is heel lastig als oplossing, daarnaast worden die niet gekozen. Die kan je dus niet zomaar budget geven. Ik geloof er niet in. Maar goed, waar kunnen wij jullie mee helpen?

T: Nou wij zouden graag jullie de data willen presenteren van het onderzoek, en wij zijn erg benieuwd hoe jullie daarover denken. Dit zijn de eerste cijfers die wij graag aan jullie willen laten zien. Hoe kijken jullie naar de verdeling als wij mensen vragen hoe zij zich vertegenwoordigd denken te voelen na een herindeling?

K: Ik kan wel begrijpen dat het grootste gedeelte aangeeft zich bij een herindeling minder vertegenwoordigd voelt, mensen willen je gewoon kunnen aanspreken in de Albert Heijn. Je staat met een herindeling gewoon verder van de burger.

R: Duidelijk! En als wij kijken naar het vertrouwen in de lokale politiek na een herindeling?

K: Dat verbaast mij ook niet, mensen hebben sowieso geen tot weinig vertrouwen in de politiek. En naarmate het verder weg komt te staan vinden ze het nog schimmiger.

T: Logisch! En als wij kijken naar de kwaliteit van het ambtelijk apparaat?

K: Dit vind ik wel opmerkelijk! Ik had het idee dat inwoners eerder zouden zeggen dat de kwaliteit zou toenemen. Kwaliteit ambtelijk apparaat is voor sommige inwoners een van de redenen dat ze, ondanks alles, toch voor herindelen zijn. Ambtenaren doen hun werk niet goed en dan krijgen we andere ambtenaren met herindelen, dat is dan wel niet zo, maar dat denken ze vaak wel. Maar goed de keuze van mensen is niet altijd logisch.

R: Dat klopt inderdaad. Tot slot hebben wij ook de cijfers van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening na een herindeling. Hoe kijken jullie daarnaar?

K: Ik heb het idee dat men dit al snel opvat als de vraag hiervoor, gezien de gegevens. Ja dit is typisch zo'n vraag waarbij mensen kijken naar het contact dat ze hebben op het gemeentehuis, het paspoort-verhaal om het zomaar te noemen. Een heel groot gedeelte van de bevolking weet niet het verschil tussen politiek en bestuur, en daar gaat het al fout bij het interpreteren van deze vragen. Al vind ik het hele praktische vragen hoor. Burgers denken ook dat ik als raadslid een kamertje op het gemeentehuis heb. Het is goed dat jullie het niet hebben over 'bestuur', maar i.p.v. spreken over het ambtelijke apparaat en de bijkomende dienstverlening. Ik heb het idee namelijk dat ze het wordt 'bestuur' helemaal moeilijk vinden om te plaatsen, dit had BMC overigens wel gedaan.

T: Helemaal goed! En als u kijkt naar de cijfers die worden gegeven voor de mate waarin burgers zich geïnformeerd voelen?

K: Ik denk dat de slechte cijfers vooral te maken hebben met desinteresse van de inwoners.

P: Informatie is ook weinig verschaft, als we kijken naar hoe het stond inde kranten, aak zwart-wit. Er is maar een paginagroot geweest over het thema herindelen op de achterkant van het Kompas. Daarnaast ontvangen weinig mensen de krant of doen ze er weinig mee. Wij vonden zelf ook dat er slecht geïnformeerd werd richting de burgers vanuit de gemeenten.

J: Sowieso wordt in het hele proces het thema 'herindelen' gemeden als de pest. Samenvoegen zie je dan nog weleens als nieuwe term.

R: En als wij kijken naar de belangrijkste vraag: Hoe zien burgers de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard?

K: Ik zou de huidige situatie en samenwerken samenvoegen, het lijkt namelijk veel op het oude als je meer gaat samenwerken. Maar wel heel interessant dat jullie de burger 3 keuze antwoorden hebben gegeven. Die derde keuze is toch iets wat de burger mogelijk wilt of wenst. Wel vind ik persoonlijk zelf dat we echt moeten doorpakken, zoals het nu is volstaat niet meer...daar is het tijd voor.

P: Andere gemeenten, op Strijen en Oud-Beijerland na, zijn al gefuseerd en dat was echt geen feest altijd.

K: Bij ons in Korendijk heeft het 7 jaar geduurd voordat de rust was teruggekeerd.

T: Hoe kan het dat in Strijen 10 jaar geleden 90% zei we willen niet herindelen en dat jullie nu van Strijens Belang de enige twee zijn die dit 'supporten'.

K: Nou het politiek landschap was toen ook al richting herindelen. Maar de mensen zelf willen het gewoon niet. Er is niets aan de hand, financieel gaat het goed, waarom herindelen vragen veel inwoners zich af....het gaat toch goed. Bij een samenwerking veranderd voor de

inwoners eigenlijk niets. Je kan niet uitleggen aan je achterban waarom je wilt herindelen, als er nou problemen waren was het een ander verhaal.

T: Bedankt! Al onze vragen zijn beantwoord en wij willen jullie daarom hartelijk bedanken voor jullie tijd.

K: Jullie ook bedankt en succes met het afronden van jullie scriptie!

Interview L. van Wetten & M. Verweijen

Naam	Afkorting in interview	Respondent
Loes van Wetten	L	G
Martijn Verweijen	M	H
Twan van der Burgh	T	n.v.t.
Rodney Blok	R	n.v.t.

R: Bedankt dat jullie zo snel tijd voor ons konden maken!

L: Geen enkel probleem!

T: Wat is jullie standpunt in de gehele casus?

L: Wij van D66 Korendijk zijn voor herindelen.

R: Duidelijk! Jullie hebben onze onderzoeksresultaten al vluchtig ingezien. Wat valt jullie op?

L: Oud-Beijerland staat voor herindelen, dus is logisch dat Oud-Beijerland wellicht qua respondenten is onder vertegenwoordigd. Mensen weten wat Oud-Beijerland wilt. Geen nood om het in te vullen.

M: Daarnaast is Korendijk ook lastig, minder mensen zitten niet achter hun computer i.v.m. gelovige achtergrond, dus vullen enquête online minder snel in.

T: En voordereest?

M: Vertrouwen in Korendijk in de politiek, met in het bijzonder Nieuw-Beijerland is aangetast. Dat ging al fout me het plaatsen van de windmolens.

R: Duidelijk! En wat als wij kijken naar de vertrouwensvraagstukken?

L: Bekend verhaal dat het vertrouwen afneemt, gaat samen met de afstand die wordt gecreëerd bij een herindeling. Mensen zijn bang dat ze naar Oud-Beijerland moeten voor hun paspoort. Politiek kom verder te staan, in Oud-Beijerland. Kan ook een soort van proteststem zijn tegen het herindelen dat ze hier ook minder vertrouwen geven als antwoord.

T: Duidelijk! Wat is volgens u de oorzaak dat mensen zich niet voldoende geïnformeerd voelen?

L: De vraag is in hoeverre de bestuurders verantwoordelijk zijn van het op de hoogte brengen van de burgers over de toekomst plannen van de Hoeksche Waard, maar ik heb wel het idee dat dit minimaal is gebeurd. Als dit beter was geweest, hadden burgers wellicht anders gestemd, en hadden ze bijv. geweten dat de naam niet 'gemeente Oud-Beijerland' zou gaan heten.

R: Klopt! En wat als wij kijken naar de vraag die betrekking heeft op de kwaliteit van het ambtelijk apparaat?

L: Hieruit kan je weer lezen, dat de mensen niet goed geïnformeerd zijn. Als samenwerken/intensievere samenwerking zou worden, komt er nog een laag bij. Dus nog meer ambtelijke administratie. Hoever kan je de inwoners serieus nemen, is dan de vraag.

R: Vraag tussendoor: Zijn jullie voor of tegen referenda?

L: Wij van D66 zijn altijd voor referenda, maar nu is er een motie ingediend voor een referenda voor de samen werkers en dat is doorgekomen. Ik vind het plan geweldig, maar we zijn nu zover dat ik denk, waarom. Tijdsgezien kan en past het helemaal niet. Goed het beestje dan een naam: Nou tegen herindelen en voor samenwerken. Nou zet dat dan in de motie. En wij zijn tegen samenwerken. Maar het houdt niet stand op zo'n korte termijn.

T: En als we kijken naar het vertrouwen in de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening?

M: Noch de herindelers noch de samenwerkers hebben niet duidelijk gemaakt hoe de constructie op bepaalde punten zou worden na een gemeentelijke verandering. Niet duidelijk gemaakt dat je per kern bijv. een servicecentra kan krijgen. En hierdoor krijg je dat wederom verkeerd of te weinig informatie leidt tot vooroordelen en deze uitslagen.

L: Wel heeft de provincie heeft hier werk van gemaakt en op inspraakmomenten voor alle burgers duidelijk gemaakt. Het kan anders, het hoeft niet zo. Maar de burger wilt het gewoon niet horen.

M: De burger is lui

L: De burger komt gewoon niet en de kranten lezen ze ook niet echt.

M: Het werkt niet, dus moet je het op een andere manier doen. Je moet de burger directer en makkelijk benaderen, bij de windmolens is er geflyerd en zijn mensen langs de deur gegaan, of dit bij dit vraagstuk moet weet ik niet, maar een inloopavond werkt niet.

L: Nou ik vind van niet, we gaan naar zelfredzaamheid en dan gaan we niet de inwoners pampere van hier tot gunter.

M: Nou dan verschillen we daar in standpunt

R: De opkomst van die dagen door de provincie was erg laag, klopt dat?

L: de opkomst was 0,0. Schandalig eigenlijk. En dan krijg je van die verkeerde aannames zoals dat het gemeentehuis in OBL komt. Nou er komt mogelijk helemaal geen vast gemeentehuis en dan ook nog eens dat mogelijk diensten aan huis worden geleverd.

Vervoer speelt dan helemaal voor de burger geen rol, heel belangrijk in de gemeente hier waar we aan het vergrijzen zijn.

T: Duidelijk! Hoe kijken jullie zelf naar de geïnformeerdeheid?

M: Je hebt wel dorpsverenigingen. Maar daar wordt wel gesproken en wordt alleen hun achterban toegesproken. Maar om daar nou te spreken over beleid, dat leeft niet.

L: Er zijn zelfs ondernemers die denken van pffff, het zal allemaal wel. Dat snap ik niet. Het gaat over je toekomst. Maar die denken allemaal het is prima, al dat gezeur, laat maar herindelen. Maar zelf vertegenwoordigen ze zich nergens. Voor veel bedrijven is een Hoeksche Waard wel gunstig, voordat ze hun doel soms bereikt hebben zijn ze 5 gemeenten af geweest omdat bijv. hun activiteiten Hoeksche Waard breed zijn.

T: Bedankt! Wij weten voldoende en willen jullie nogmaals hartelijk bedanken voor jullie tijd.

L: Graag gedaan en succes met jullie onderzoek!

Bijlage V: Verantwoording inzet methodologische specialisten

Binnen de master Publiek Management is het gebruikelijk om kwalitatief onderzoek te doen en zijn analyses van kwantitatieve data ongebruikelijk en onderbelicht. Om deze reden hebben wij ons goed verdiept in de literatuur van De Vocht (2012), Van Thiel (2010) en Field (2009). Daarnaast hebben wij op de Erasmus Universiteit verschillende seminars bijgewoond. Op deze wijze hebben wij meer gevoel en affiniteit gekregen met SPSS en de analyse van kwantitatieve data. De keuzes voor de statistische toetsen die wij in ons onderzoek hebben gedraaid vloeien dan ook voort uit de bovenstaande literatuurstukken.

Nadat wij de keuzes voor onze toetsen hebben gemaakt, hebben wij dit voorgelegd aan promovendus Lars in 't Veld. Hij heeft bevestigd dat wij de juiste toetsen hebben gebruikt, maar gaf ons het advies om ook nog andere toetsen te draaien. Om deze reden hebben wij ook gebruik gemaakt van de Kruskal-Wallistoets en de Mann-Whitneytoets. Na het draaien van alle toetsen hebben wij de toetsen en de resultaten voorgelegd Arie Lindenburg, een specialist op het gebied van SPSS. Hij heeft aan ons bevestigd dat wij de juiste keuzes hebben gemaakt op het gebied van hypothesen opstellen en de keuze voor de door ons gebruikte toetsen. Hieronder ziet u de literatuurlijst die zijn ingezet om de juiste statistische toetsen uit te kiezen.

Literatuur

Thiel, S. van. (2010). *Bestuurskundig Onderzoek*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Field, A. (2009). *Discovering Statistics using SPSS. Third edition*. Londen: SAGE Publications Ltd.

Vocht, A. de. (2012). *Basishandboek SPSS 20*. Utrecht: Bijleveld press.

Bijlage VI: Beschrijving van de 5 gemeenten

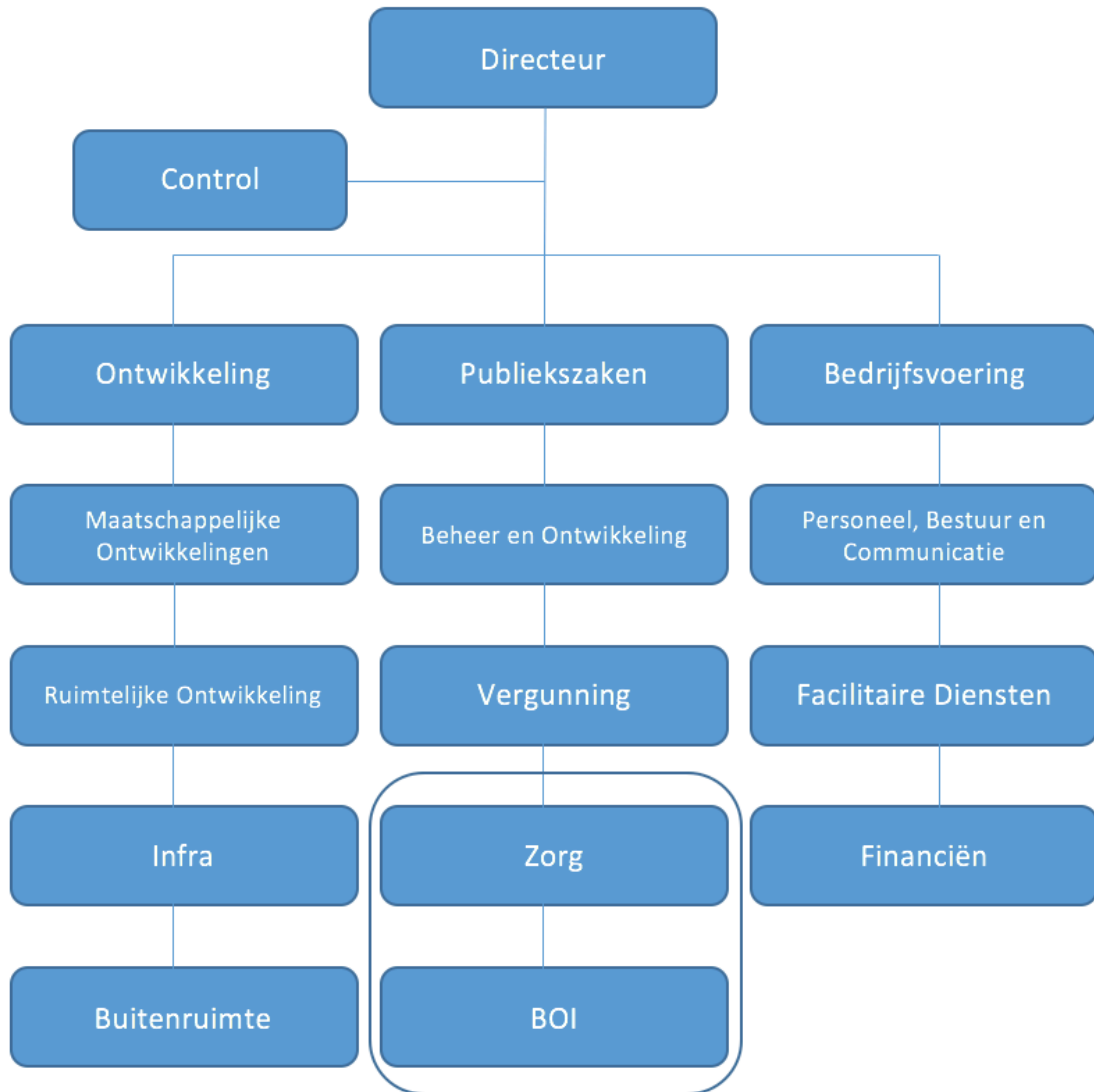
Zoals meerdere keren is terug te lezen is het eiland de Hoeksche Waard verdeeld in 5 gemeenten. Om meer inzicht te geven hoe deze gemeenten zich tot elkaar verhouden zal er per gemeente een korte uiteenzetting worden gegeven.

Gemeente Oud-Beijerland

Oud-Beijerland is in de Hoeksche Waard het grootste dorp qua inwonersaantal en is naast een dorp ook een zelfstandige gemeente. De gemeente Oud-Beijerland telde op 1 januari 2016 in totaal 23.860 inwoners. De gemeente bestaat verder nog uit drie kleine buurtschappen alle gelegen aan verschillende dijken, namelijk de Greup, het Vuurbaken en de Zinkweg. Doordat het dorp Oud-Beijerland relatief groot is t.o.v. de andere dorpen op het eiland fungeert het als centrum van de Hoeksche Waard. Het heeft een levendig centrum wat is voorzien van alle gemakken voor de inwoners van de Hoeksche Waard (Oud-Beijerland, 2016a).

Ondanks dat de gemeente Oud-Beijerland in het bezit is van de grootste dorpskern is de gemeente wel het kleinst qua oppervlakte, namelijk maar 1.961 hectaren.

Het ambtelijk apparaat van de gemeente Oud-Beijerland telt ongeveer 190 werknemers en bestaat uit drie afdelingen; ontwikkeling, publiekszaken en bedrijfsvoering. Aan het hoofd van deze organisatie staat gemeentesecretaris Rudie Heintjes (Oud-Beijerland, 2016b).

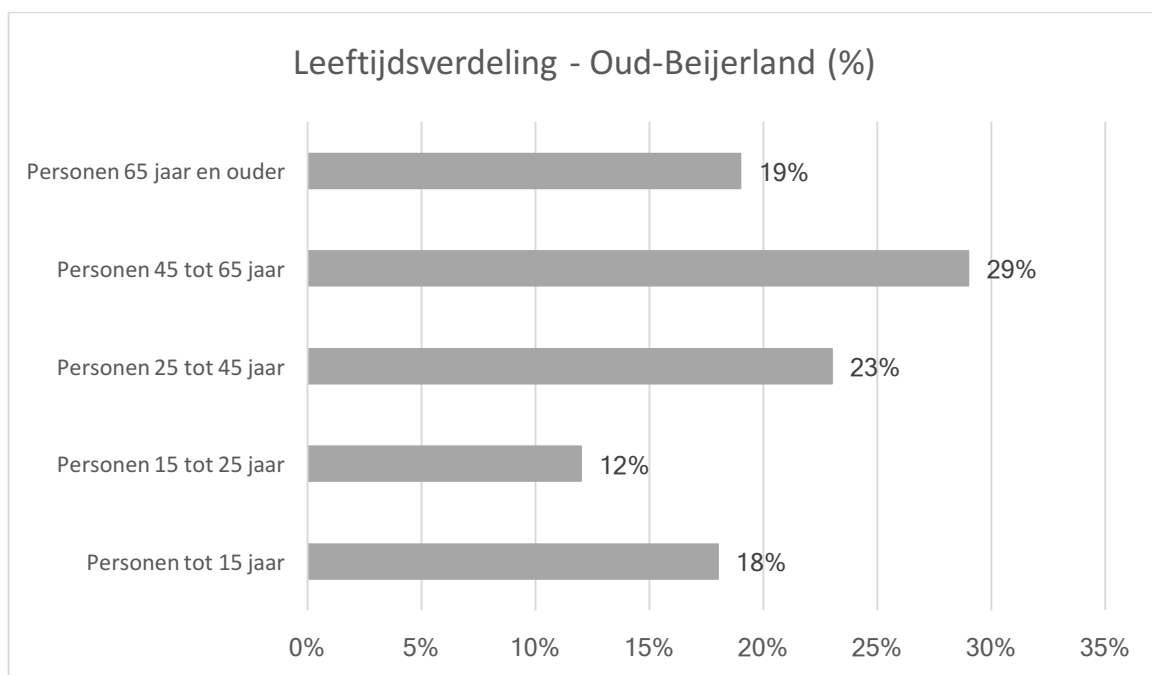

Het college van Burgemeester en wethouders (B&W) bestaat uit drie wethouders en vanzelfsprekend de burgemeester. Op dit moment is dat nog burgermeester K. (Klaas) Tigelaar. Naast de functie burgemeester vervult hij als nevenfunctie ook het vice voorzitterschap van het landelijkbestuur ChristenUnie. Mevrouw D.M. (Ina) van der Werf – Weeda is wethouder met in haar portefeuille de maatschappelijke ondersteuning. Zij is aangesloten bij de politieke partij het CDA. De tweede wethouder is P.J. (Piet) van Leenen en is tevens lid van de politieke partij de SGP. Tot slot H. (Harry) van Waveren van de lokale politieke partij BINT, hij vervult o.a. als nevenfunctie het voorzitterschap van Kerkenraad Protestantse gemeente Goes. Alle leden van het College van Burgemeester en Wethouders hebben een gelovige achtergrond.

De gemeenteraad van Oud-Beijerland telt 19 zetels en ziet er als volgt uit:

Partij	Aantal	Voor of Tegen Herindelen
BINT	5	Voor
SGP/CU	5	Voor
D66	3	Voor
VVD	2	Voor
CDA	2	Voor
PvdA	1	Voor
GroenLinks	1	Voor
Totaal:	19	19 Voor 0 Tegen

Opvallend is dat de gehele gemeenteraad bij de laatste stemronde in december 2015 heeft gestemd voor een herindeling. De gemeente Oud-Beijerland ziet dus unaniem de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard als een gemeente. De coalitie in Oud-Beijerland wordt gevormd door BINT, SGP en het CDA en hebben daarmee 12 zetels, een ruime meerderheid.

(CBS in uw buurt, 2016)

Gemeente Binnenmaas

De gemeente Binnenmaas ontleent haar naam aan de ingedamde rivier de Binnenmaas waaraan meerdere dorpen uit deze gemeente liggen. Het inwonersaantal op 1 januari 2016 bedroeg 28.852 en is daarmee qua inwonersaantal de grootste gemeente in de Hoeksche Waard. In tegenstelling tot de gemeente Oud-Beijerland zijn de inwoners verdeeld over enkele dorpskernen waarvan 's-Gravendeel het grootste dorp is met 8660 inwoners (Binnenmaas, 2016a). De huidige gemeente is ontstaan na een fusie in 2007 waarbij 's-Gravendeel is toegevoegd aan de gemeente. De andere kernen zijn Puttershoek, Maasdam,

Mijnsheerenland, Westmaas en Heinenoord. De gemeente is qua oppervlakte vrij groot en omvat totaal een gebied van 7557 hectaren. De ingedamde rivier de Binnenmaas fungeert als een recreatie- en rustoord waar veel Hoeksche Waarders hun vrijetijd besteden.

Hoe de ambtelijke organisatie er momenteel uit ziet is hieronder schematisch weergegeven. Aan het hoofd van deze organisatie staat gemeentesecretaris mr. R.P.B.M. (Rob) Brekelmans.

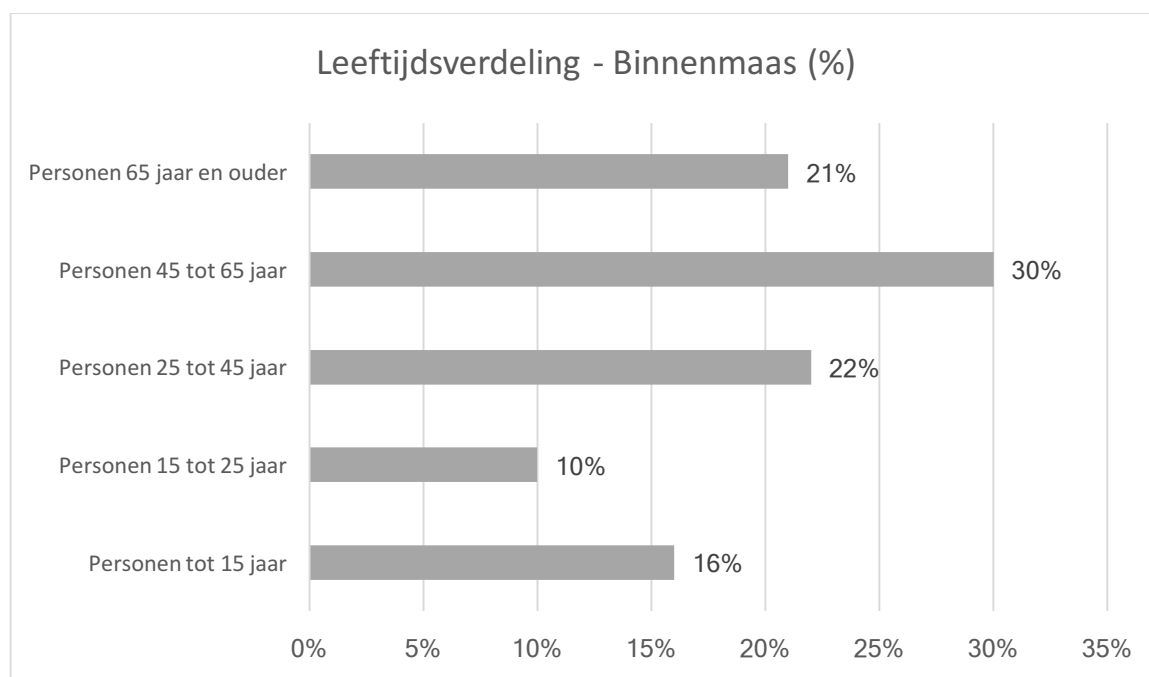

Het college van burgemeester en wethouders heeft als voorzitter burgemeester mr. drs. A.J. (André) Borgdorff. De eerste locoburgemeester is wethouders A. (Arie) Mol en is van de politieke partij Gemeentebelangen Binnenmaas. De tweede wethouder in deze gemeente is drs. H.J.C. (Henk) van Etten van de politieke partij het CDA. De laatste wethouder is ir. W.W. (Wouter) Joosten en actief als lid van de politieke partij VVD (Binnenmaas, 2016b).

De gemeenteraad van de gemeente Binnenmaas bestaat uit 21 zetels en bestaat in 2016 uit 9 verschillende fracties.

Partij	Aantal	Voor of Tegen Herindelen
<i>Gemeentebelangen Binnenmaas</i>	6	Tegen
<i>CDA</i>	4	Tegen
<i>VVD</i>	3	Voor
<i>PvdA</i>	2	Voor
<i>SGP</i>	2	Voor
<i>D66</i>	1	Voor
<i>ChristenUnie</i>	1	Voor
<i>Fractie Nieland</i>	1	Tegen
<i>Fractie Baars</i>	1	Tegen
Totaal:	21	9 Voor 12 Tegen

De grootste partij is de lokale politieke partij gemeentebelangen Binnenmaas met 6 zetels. Samen met het CDA en de VVD vormen zij de coalitie binnen deze gemeente. De raad van de gemeente Binnenmaas stemde in december 2015 tegen herindelen, en verkoos dus een intensievere samenwerking als geschikte oplossing.

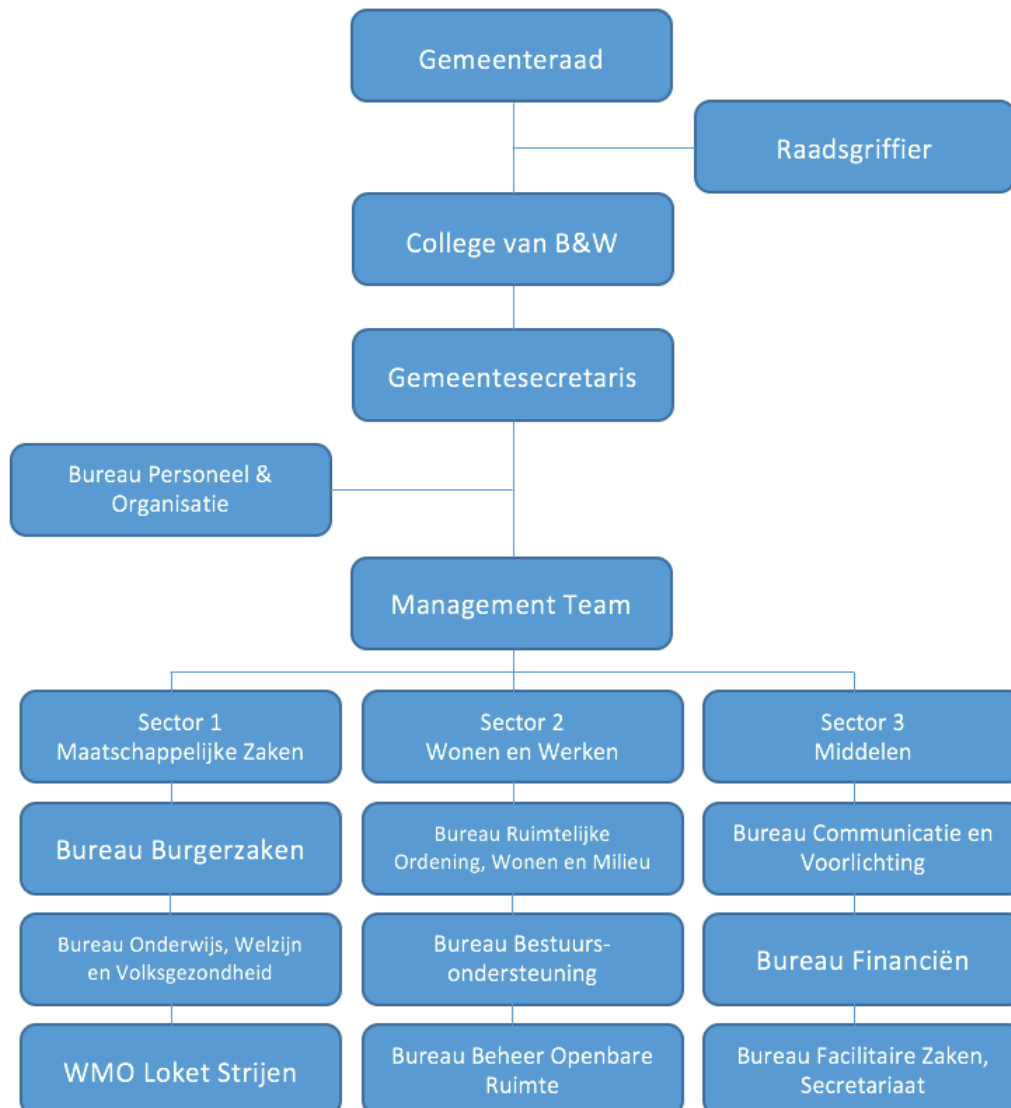
(CBS in uw buurt, 2016)

Gemeente Strijen

Strijen is de kleinste gemeente qua inwonersaantal in de Hoeksche Waard, op 1 januari 2016 telde de gemeente om en nabij 8.764 inwoners. De gemeente bestaat enkel het dorp Strijen en nog enkele kleine kernen (Strijen, 2016a). Ondanks dat het de kleinste gemeente is qua inwonersaantal bezit het over bijna 5770 hectaren aan land, dit is meer dan twee keer zoveel

als de gemeente Oud-Beijerland (CBS in uw buurt, 2016). Net als de gemeente Oud-Beijerland bestaat de gemeente Strijen voornamelijk uit één grote dorpskern.

Het ambtelijke apparaat van de gemeente Strijen is hieronder schematisch weergegeven. Aan het hoofd van deze organisatie staat gemeentesecretaris C. (Cors) de Visser.

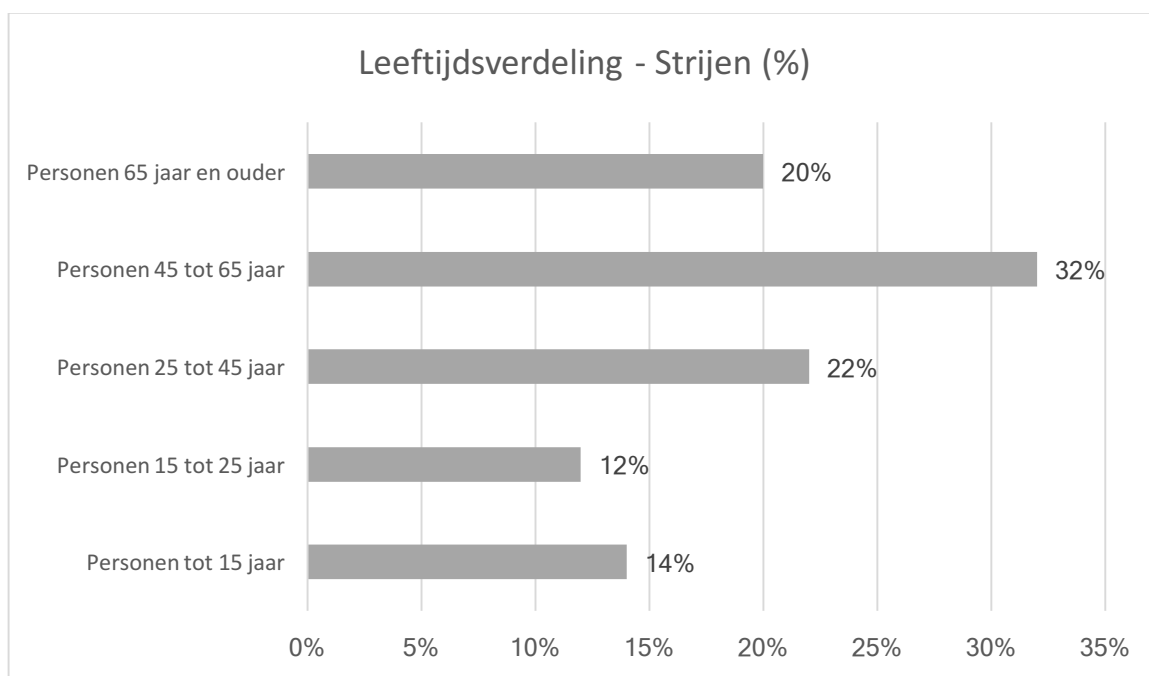

Op dit moment is de burgemeester van de gemeente Strijen A. (Aart-Jan) Moerkerke, hij zal zijn functie vanaf 1 oktober vervullen voor de gemeente Papendrecht en dus vetrekken bij de gemeente Strijen (Papendrecht, 2016). De eerste locoburgemeester van Strijen is de heer G. (Geraldo) Janssen en vertegenwoordigd het CDA. De tweede wethouder in het B&W van Strijen is W. (Wilko) van Tilborg namens de politieke partij de VVD. Tot slot is de derde locoburgemeester mevrouw P. (Paulien) Tanja en is van de politieke partij de PvdA (Strijen, 2016b).

De gemeenteraad van Strijen is in totaal 13 zetels groot en bestaat uit 6 fracties.

Partij	Aantal	Voor of Tegen Herindelen
CDA	3	Voor
VVD	3	Voor
Strijens Belang	2	Tegen
GroenLinks	2	Voor
ChristenUnie/SGP	2	Voor
PvdA	1	Voor
Totaal:	13	11 Voor 2 Tegen

Het CDA, VVD en PvdA vormen gezamenlijk de coalitie in de gemeente Strijen en hebben een nipte meerderheid in de raad. Vrijwel elke partij stemde in december 2015 voor het herindelen van de gemeente Hoeksche Waard als beste oplossing voor de bestuurlijke toekomst. Enkel de lokale partij Strijens Belang stemde tegen. Samen met de gemeente Oud-Beijerland zijn dit de twee gemeenten die bijna unaniem voor stemden voor een Hoeksche Waardse gemeente.

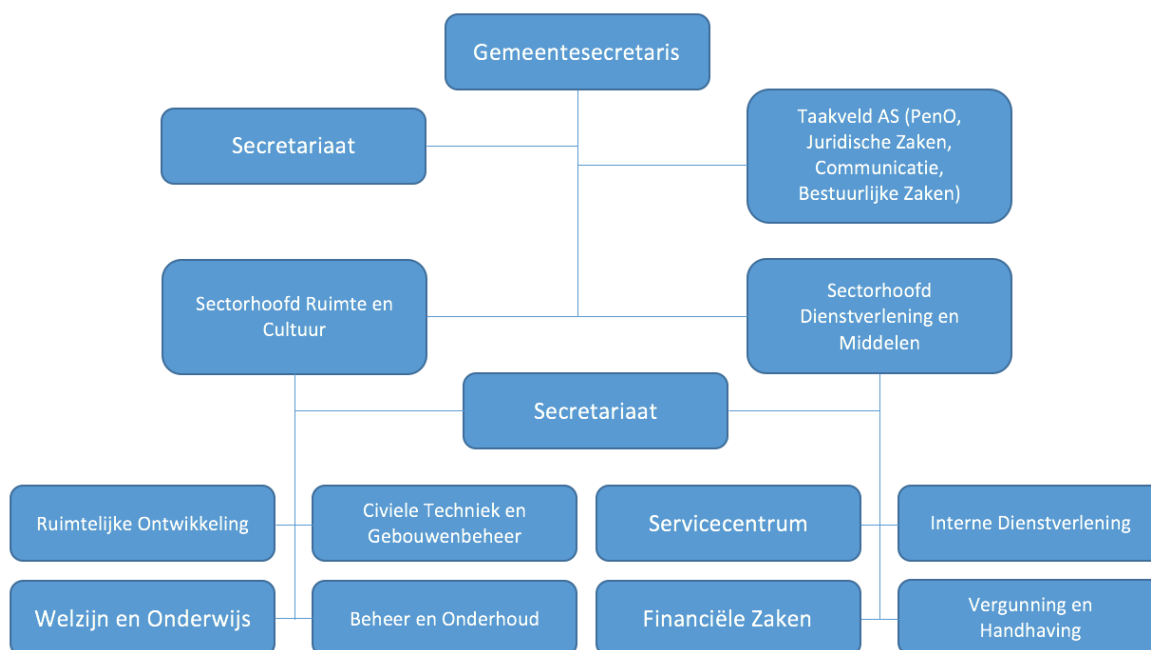

(CBS in uw Buurt, 2016)

Gemeente Cromstrijen

De gemeente Cromstrijen omvat voornamelijk de twee dorpskernen Numansdorp en Klaaswaal. Op januari 2016 telde de gemeente 12.792 inwoners. De gemeente heeft een oppervlakte van 7033 hectaren. Numansdorp is met bijna 9000 inwoners de grootste kern (Cromstrijen, 2016).

Hieronder vindt u de ambtelijke structuur van de gemeente Cromstrijen. Aan het hoofd van de organisatie staat gemeentesecretaris G.P. (Gerard) Boluijt. De organisatie telt ongeveer 90 medewerkers.

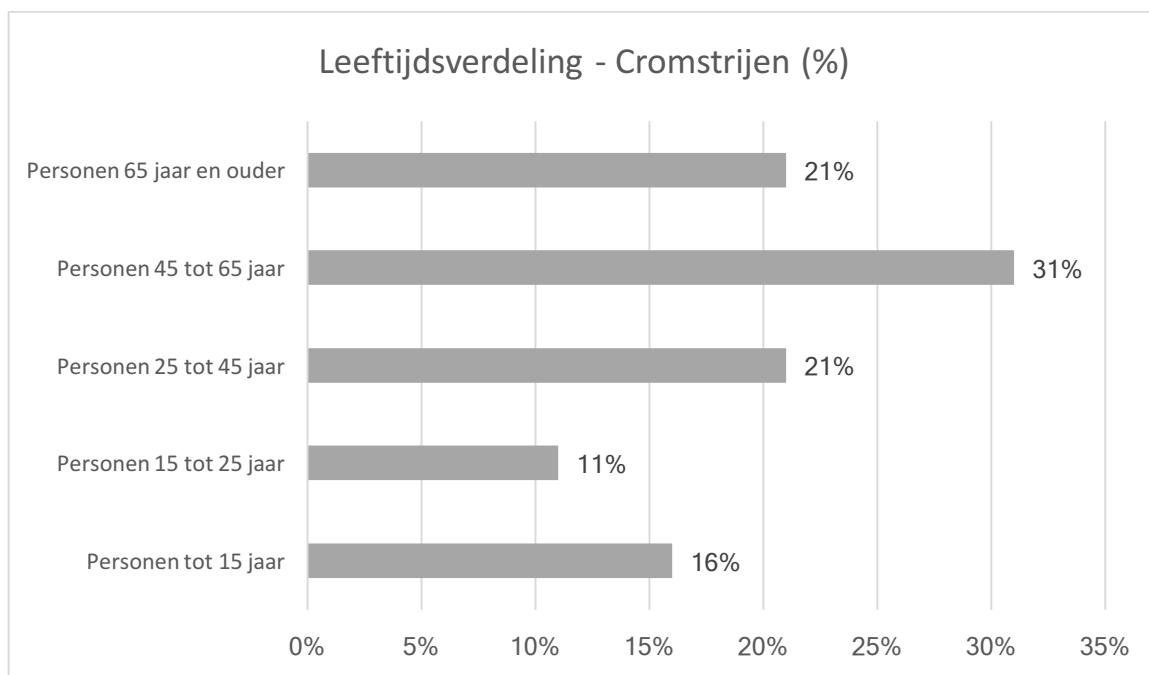

Net als alle andere gemeenten in de Hoeksche Waard telt het college van B&W van de gemeente Cromstrijen drie wethouders. De burgemeester is de heer J.J. (Jan) Luteijn en is tevens actief als lid partij adviesraad van de SGP. De eerste wethouder is de heer B. (Bas) Boelhouwers en is voorgedragen door de lokale partij Cromstrijen '98. De tweede wethouder is de heer H.J. (Hans) Flieringa en is aangesloten bij de politieke partij de VVD. De laatste wethouder van het college van B&W is de heer P.L. (Pieter) Paans en is benoemd namens het CDA (ibid.).

De gemeenteraad van Cromstrijen telt 15 zetels die verdeeld zijn over 6 fracties.

Partij	Aantal	Voor of Tegen Herindelen
<i>Cromstrijen '98</i>	4	1 Voor 3 Tegen
<i>CDA</i>	3	Tegen
<i>VVD</i>	3	Tegen
<i>D66</i>	2	Voor
<i>SGP</i>	2	Voor
<i>PvdA</i>	1	Voor
Totaal:	15	7 Voor 8 Tegen

De coalitie wordt gevormd door de drie grootste partijen. Bij de laatste stemronde in december over de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard was er een nipte meerderheid tegen een herindeling. Opvallend dat er geen overeenstemming was in de politieke partij Cromstrijen '98 over de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard. Verder was de meerderheid van gemeenteraad Cromstrijen twee jaar geleden nog wel voor een herindeling (Algemeen Dagblad, 2016).

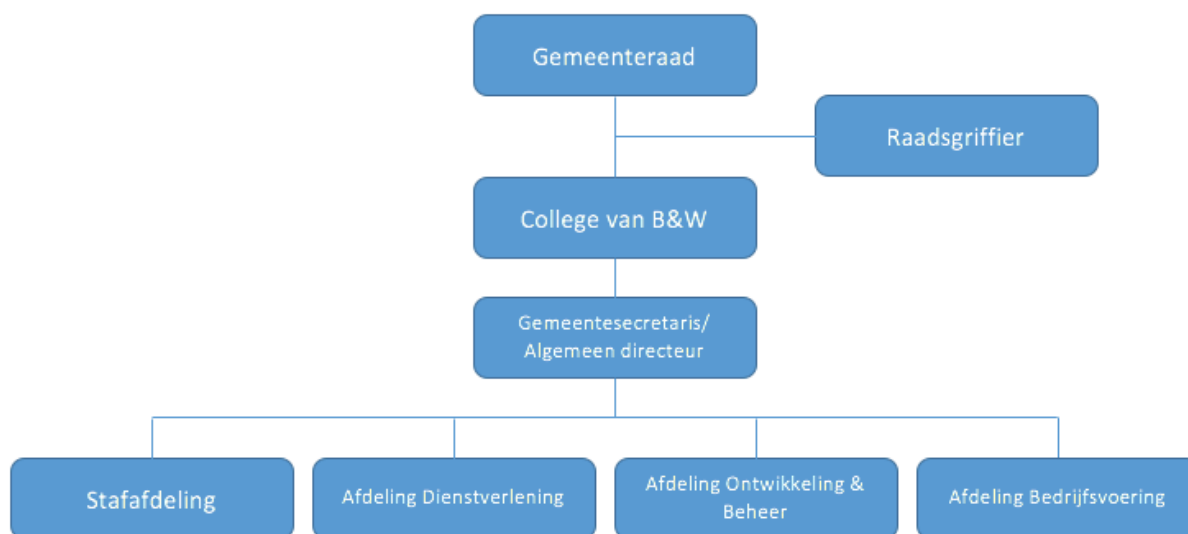

(CBS in uw buurt, 2016)

Gemeente Korendijk

Korendijk is de laatste van de 5 gemeente in de Hoeksche Waard en omslaat ongeveer de gehele westelijke kant van het eiland. Verder valt het natuureiland tiengemeten ook onder deze gemeente. De gemeente telde op 1 januari 2016 10.847 inwoners, deze inwoners zijn voornamelijk verdeeld over 4 dorpen; Goudswaard, Nieuw-Beijerland, Piershil en Zuid-Beijerland. Ondanks het kleine inwonersaantal is het met 10047 hectaren de grootste gemeenten qua oppervlakte (Korendijk, 2016).

Het ambtelijk apparaat van de gemeente Korendijk is hieronder schematisch weergegeven. Er werken ongeveer 70 medewerkers binnen deze organisatie met aan het hoofd de gemeentesecretaris M. (Martien) Born (ibid.).

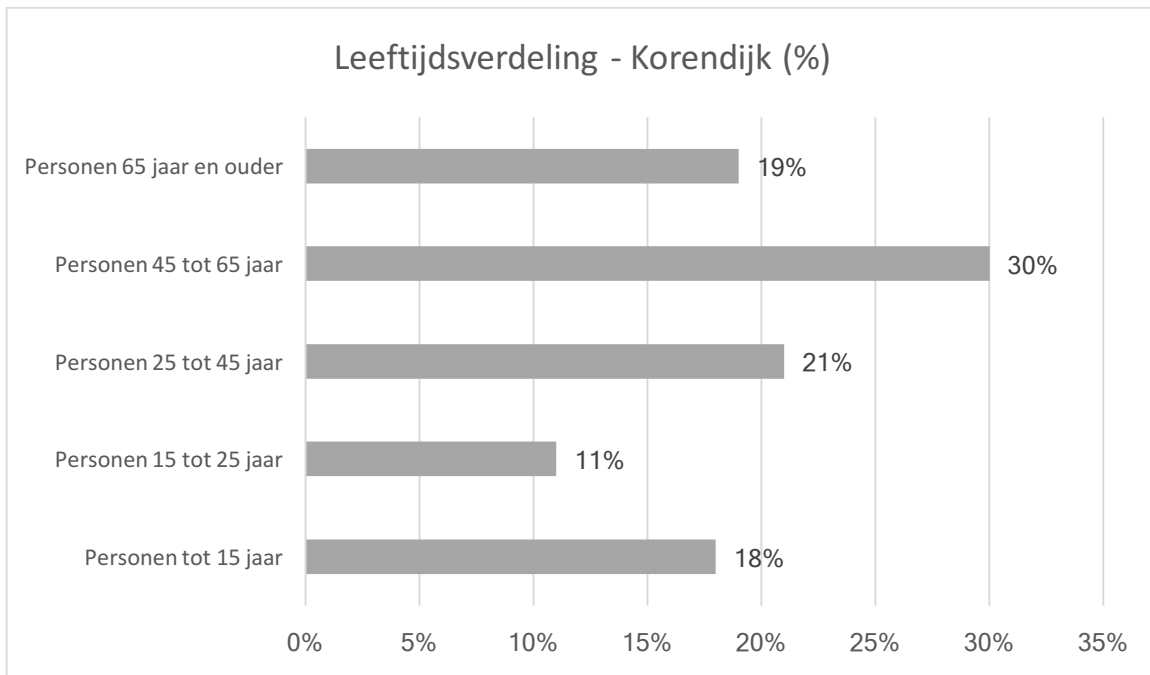

De burgemeester van Korendijk is de heer S. Stoop. De eerste locoburgemeester is de heer P. Boogaard en is aangesloten bij het CDA. De tweede wethouder is de heer G.C. de Boer en zit in het college van B&W namens de SGP. Tot slot wordt het college van B&W aangevuld door de heer L.P.T. Honders namens de PvdA.

De gemeenteraad telt in totaal 15 raadsleden en in totaal 7 fracties.

Partij	Aantal	Voor of Tegen Herindelen
<i>SGP</i>	4	Tegen
<i>Gemeentebelangen Korendijk</i>	3	Tegen
<i>CDA</i>	3	Tegen
<i>VVD</i>	2	Voor
<i>PvdA</i>	1	Voor
<i>GroenLinks</i>	1	Voor
<i>D66</i>	1	Voor
Totaal:	15	5 Voor 10 Tegen

De coalitie wordt gevormd door de SGP, CDA en de PvdA. Hoewel gemeentebelangen Korendijk een relatief grote afvaardiging heeft in de raad zitten zij in de oppositie. Gemeente Korendijk heeft het grootste aantal raadsleden dat tegen een herindeling is.

(CBS in uw buurt, 2016)

Literatuur

- Algemeen Dagblad (2016). *Gemeentelijke herindeling splijt Hoeksche Waard*. Geraadpleegd op 21 augustus 2016, van <http://www.ad.nl/ad/nl/37301/Hoeksche-Waard/article/detail/4209770/2015/12/17/Gemeentelijke-herindeling-splijt-Hoeksche-Waard.dhtml>
- Binnenmaas (2016a). *Aantal inwoners*. Geraadpleegd op 20 augustus 2016, van http://www.binnenmaas.nl/ontdek-binnenmaas/aantal-inwoners_42571/
- Binnenmaas (2016b). *Samenstelling college*. Geraadpleegd op 20 augustus 2016, van https://www.binnenmaas.nl/bestuur-en-organisatie/samenstelling-college_41817/
- CBS in uw buurt (2016). *Gemeenten 2016 percentage personen*. Geraadpleegd op 20 augustus 2016, van http://www.cbsinuwbuurt.nl/#gemeenten2016_perc_personen_tot_15_jaar
- Cromstrijen (2016). *Feitelijke gegevens*. Geraadpleegd op 21 augustus 2016, van http://www.cromstrijen.nl/ontdek-cromstrijen/feitelijke-gegevens_271/
- Korendijk (2016). *Bestuur en organisatie*. Geraadpleegd op 21 augustus 2016, van http://www.korendijk.nl/bestuur-en-organisatie/organisatie_3249/
- Oud-Beijerland (2016b). *Bestuur en organisatie*. Geraadpleegd op 20 augustus 2016, van https://www.oud-beijerland.nl/bestuur-en-organisatie/samenstelling_41784/
- Oud-Beijerland (2016a). *Ontdek Oud-Beijerland*. Geraadpleegd op 20 augustus 2016, van https://www.oud-beijerland.nl/ontdek-oud-beijerland/historie_42023/
- Papendrecht (2016). *Gemeenteraad van Papendrecht draagt Aart-Jan Moerkerke voor als nieuwe burgemeester*. Geraadpleegd op 20 augustus 2016, van <http://www.papendrecht.net/nieuws/2016-07-05-11129-gemeenteraad-van-papendrecht-draagt-aart-jan-moerkerke-voor-als-nieuwe-burgemeester.html>
- Strijen (2016b). *College van burgemeester en wethouders*. Geraadpleegd op 20 augustus 2016, van https://www.strijen.nl/bestuur-en-organisatie/college-van-burgemeester-en-wethouders_3186/
- Strijen (2016a). *Kernen*. Geraadpleegd op 20 augustus 2016, van http://www.strijen.nl/ontdek-strijen/kernen_42071/

Bijlage VII: Berichten in de media

Media	Datum	Titel
Hoeksche Nieuws	18 mei 2016	'Studenten Erasmus Universiteit doen onderzoek naar mogelijke fusie van Hoeksche Waardse gemeenten'
Website PvdA Hoeksche Waard	19 mei 2016	'Doe meer aan een onderzoekje naar de mogelijke herindeling van de Hoeksche Waard'
Algemeen Dagblad	20 mei 2016	'Studenten beginnen enquête over fusie'
Algemeen Dagblad	23 mei 2016	'Enquête al 600 keer ingevuld'
Het Kompas	27 mei 2016	'Studenten bevragen burger herindeling'
VVD Cromstrijen	27 mei 2016	'Enquête bestuurlijke toekomst Hoeksche Waard'
Website D66 Oud-Beijerland	1 juni 2016	'Twee studenten aan de Erasmus Universiteit Rotterdam doen onderzoek naar herindeling Hoeksche Waard'
Radio Hoeksche Waard	5 juli 2016	'Hoeksche Waard Live - Actueel'. Zowel Rodney als Twan beide live op de radio.

Studenten bevragen burger herindeling

HOEKSCHEN WAARD - Het proces rond de mogelijke fusie van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten heeft twee masterstudenten van de Erasmus Universiteit Rotterdam, Rodney Blok en Twan van der Burgh, ertoe gebracht enquêtes te houden om de mening van de burger te peilen. Twee van de vijf gemeenten, Oud-Beijerland en Strijen, hebben gestemd voor een samenvoeging van de gemeenten op het eiland, terwijl drie andere gemeenten aansturen op een vorm van een intensievere onderlinge samenwerking tussen de gemeenten. De strijd binnen de gemeenten en tussen de gemeenten onderling heeft gezorgd voor een tweedeling en daarom ligt vanaf januari het lot van de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard in de handen van de provincie Zuid-Holland. De echte hamvraag is: Wat willen de inwoners van de

Hoeksche Waard, vinden twee masterstudenten van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Rodney Blok is opgegroeid in Klaaswaal en voetbalt iedere zaterdag nog steeds bij SSS Klaaswaal. Twan van der Burgh is getogen in Oud-Beijerland en is daar nog dagelijks te vinden voor zijn werk en wandelt regelmatig nog samen met zijn vrienden in het weekend door het pittoreske centrum. Wanneer zij spreken met hun familie, vrienden en kennissen en de mogelijke fusie van de gemeenten aankaarten, dan merken zij dat de meningen verdeeld zijn. Sommige vrienden weten er niet eens van, terwijl andere kennissen juist een zeer uitgesproken mening hebben over deze kwestie. Deze verdeeldheid is voor de masterstudenten de voedingsbodem om een onderzoek te starten naar de opinie van de burgers van de Hoeksche Waard.

Rodney Blok en Twan van der Burgh houden op eigen initiatief een enquête onder de burgers van de Hoeksche Waard. Tekst en foto: Bas van den Berg

Rodney en Twan peilen meningen

Zij willen niet alleen de mening van de inwoners van de Hoeksche Waard in kaart brengen, maar willen ook onderzoeken hoe de burgers zijn geïnformeerd over het proces. Het besluit ligt al bij de provincie en wellicht is het onderzoek 'mosterd

na de maaltijd', maar toch willen zij de stem van de inwoners van de Hoeksche Waard geluid geven. Een beslissing voor een intensievere samenwerking of een fusie staat vast, maar daarbij is het van groot belang dat ook de stem van de burger wordt

vertegenwoordigd. Door het uit handen geven van het besluit aan de provincie komt de democratie in het gedrang, aldus de onderzoekers. Bent u Hoeksche Waarder en wilt u deelnemen aan deze enquête? Ga dan naar www.stemHW.nl.

Het Kompas, 27 mei 2016

► **Onderzoek naar herindeling**

Enquête al 600 keer ingevuld

Al meer dan zeshonderd Hoeksche Waarders hebben de enquête over een mogelijke fusie van de vijf gemeenten ingevuld. Studenten Rodney Blok (23) en Twan van der Burgh (25) willen graag weten hoe burgers tegen zo'n herindeling aankijken.

Suzanne Eijgenraam
Hoeksche Waard

„Wij hebben het idee dat de stem van de burger nog niet goed gehoord is,” zegt Rodney. „En er zijn ook nog steeds veel mensen die helemaal niet weten wat er speelt.”

Op 5 juli maakt de provincie Zuid-Holland bekend of ze één gemeente Hoeksche Waard of verregaande samenwerking wil.

De studenten, die beiden opgroeiden in de Hoeksche Waard, onderzoeken die mogelijke fusie en de mening van de burger hierover in het kader van hun afstudeeronderzoek voor de master Public Management van de studie Bestuurskunde aan de Erasmus Uni-

versiteit Rotterdam. Rodney: „We willen ook graag weten of de mening van de burger correspondeert met die van de politici.”

De enquête staat op www.stemhw.nl. Ook interviewen de studenten mensen op straat. Deelnemers krijgen bijvoorbeeld de vraag of ze meer of minder vertrouwen in de politiek zouden hebben als er één gemeente zou zijn. Voor een betrouwbaar onderzoek zijn minimaal duizend ingevulde formulieren nodig.

De studenten willen de uitkomsten van hun onderzoek graag publiceren. „Natuurlijk hopen we het we politieke proces te kunnen beïnvloeden,” zegt Blok. „Dat zou ook wel democratisch zijn.”

Politieke partijen reageren positief. Zo zegt herindelingsvoorstander Jelle Stelpstra van de PvdA in Korendijk: „Het kan nuttige inzichten geven.” En tegenstander Albert Scheerhoorn van Gemeentebelangen Binnenmaas: „Hoe meer burgers bij het proces betrokken worden, hoe beter het is.”

▲ Rodney en Twan nemen enquêtes af. FOTO VICTOR VAN BREUKELLEN

Algemeen Dagblad, 23 mei 2016

Studenten beginnen enquête over fusie

HOEKSCHE WAARD Twee masterstudenten van de Erasmus Universiteit, Rodney Blok en Twan van der Burgh, zijn een online enquête begonnen over de mogelijke fusie van de vijf Hoeksche Waardse gemeenten. Zij zeggen zo te willen bijdragen aan een aan een democratische beslissing over de bestuurlijke toekomst van de Hoeksche Waard.

Op 5 juli maken gedeputeerde staten van Zuid-Holland bekend welke kant zij met de Hoeksche Waard op willen: één gemeente Hoeksche Waard of een versterkte samenwerking met een Hoeksche raad die beslissingen neemt die

belangrijk zijn voor het hele eiland. De provincie heeft de meningen van de inwoners weliswaar gepeild tijdens inloopavonden, maar geen referendum gehouden. Politici in Cromstrijen, Korendijk en mogelijk Binnenmaas proberen in hun gemeente alsnog de mogelijkheid voor een referendum te creëren.

De studenten doen dat nu al door middel van de enquête. Daarin vragen ze Hoeksche Waarders onder meer of ze verwachten dat de dienstverlening van de gemeenten verbetert of verslechtert bij een herindeling.

www.stemhw.nl

Algemeen Dagblad, 20 mei 2016